AUREL CĂRĂȘEL

mic DICȚIONAR DE AUTORI SF

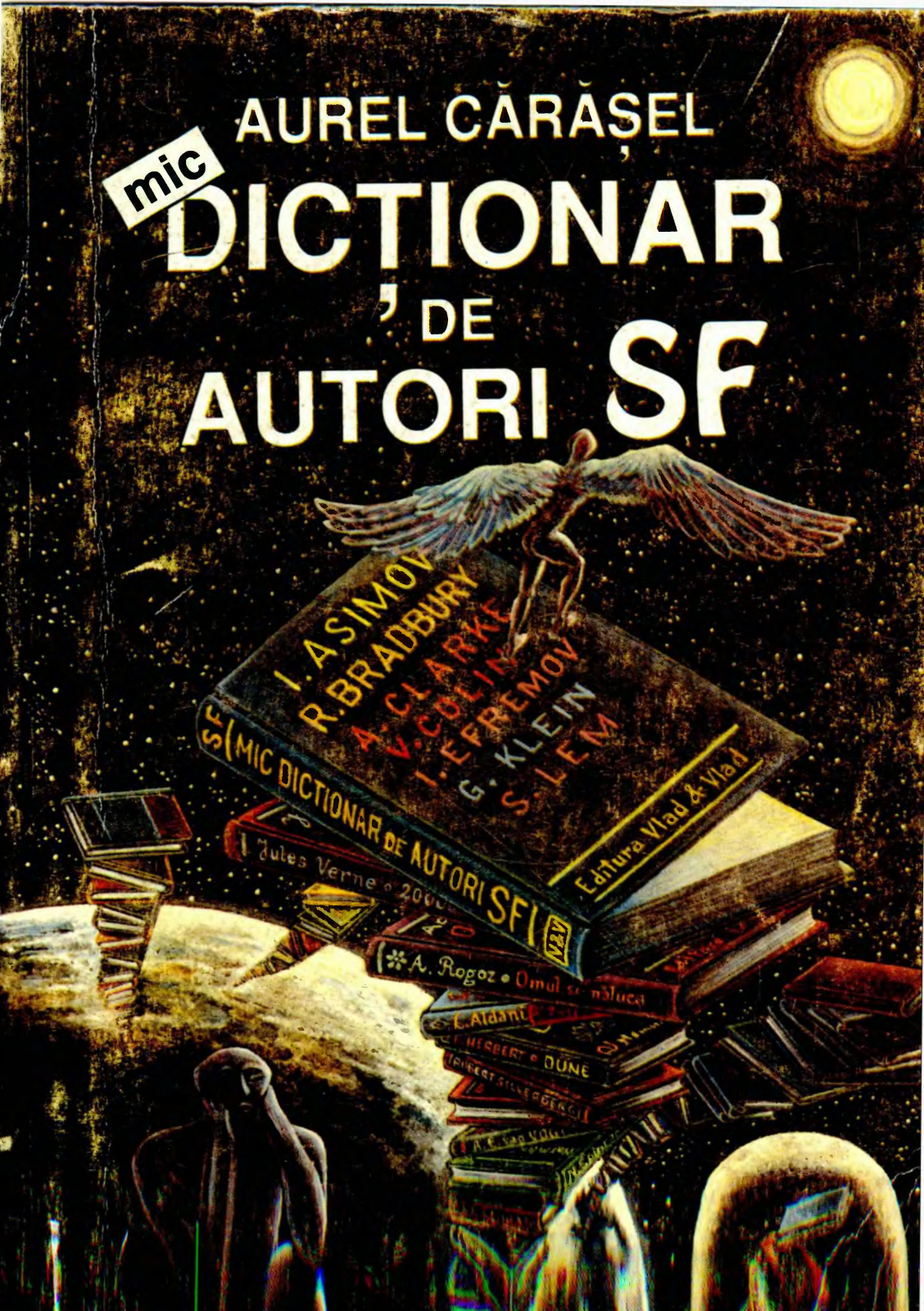

Coperta de **Dan N. Mihăilescu**

ISBN 973-96644-7-4

Director: **Dan-Ion VLAD**
Redactor: **Viorel PÎRLIGRAS**
Tehnoredactor: **Cristian STAMATE**
Apărut 1996; Bun de tipar: 23.04.1996
Format 16/54X84; coli tipar: 15

Cuprins

A. FIȘE

1. Anticipația 7
2. Chirurgia temporală 9
3. Conventia Europeană de SF (CESF) 11
4. Convenția Națională de SF (ROMCON) 13
5. Cyberpunk 15
6. Distopia 16
7. Fantezia eroică 18
8. Fanzin 19
9. Ficțiunea politică 20
10. Generații 22
11. Infzin 24
12. Premii SF 25
13. Revista SF 39
14. Space-opera 41
15. Ucronia 42
16. Utopia 44

B. AUTORI

1. Felix Aderca 47
2. Lino Aldani 49
3. Brian Aldiss 51
4. Budris Algis 53
5. George Anania 54
6. Poul Anderson 56
7. Victor Anestin 58
8. Horia Aramă 60
9. Isaac Asimov 62
10. Romulus Bărbulescu 65
11. Alexandr Beleaev 68
12. Alfred Bester 70
13. Ioan-Emil Bogos 72
14. Jorge Luis Borges 74
15. Pierre Boulle 76
16. Benjamin Bova 77
17. Ray Bradbury 79
18. Frederic Brown 81
19. John Brunner 83
20. Serge Brussolo 85
21. Voicu Bugariu 87
22. Edgar Rice Burroughs 89
23. Karel Čapek 92
24. Francis Carsac 94
25. Aurel Cărăsel 96
26. Carolyn J. Cherryh 99
27. Mihai Ciochia 101
28. Arthur C. Clarke 102
29. Vladimir Colin 106
30. Dan Coroiu 108
31. Ovid S. Crohmălniceanu 109
32. Philippe Curval 111
33. Michel Demuth 114
34. Philip K. Dick 115
35. Arthur Conan Doyle 118
36. Ivan Efremov 120
37. Harlan Ellison 123
38. José Philip Farmer 125
39. Bogdan Ficeac 128
40. Silviu Genescu 129
41. Hugo Gernsback 131
42. Marius Ghergu 132
43. Mihai Grămescu 134
44. James Gunn 136
45. Ion Hobana 137
46. Aldous Huxley 139
47. Lucian Ionică 141
48. Valentin Iordache 143
49. Michel Jeurry 145
50. Stephen King 146
51. Gérard Klein 149
52. R.A. Lafferty 151
53. Ursula K. Le Guinn 153
54. Stanislaw Lem 155
55. Aurel Manole 158
56. George R.R. Martin 160
57. Louis Sébastien Mercier 162
58. Dan Mihăilescu 163
59. Michael Moorcock 165
60. Sergiu Nicola 168
61. Dodo Niță 169
62. Mircea Opriță 171
63. George Orwell 173
64. Gheorghe Păun 175
65. Viorel Pîrligras 177
66. Edgar Allan Poe 179
67. Tudor Popa 181
68. Cristian Tudor Popescu 182
69. Roberto Quaglia 185
70. Walter Reiss 186
71. Maurice Renard 188
72. Lester del Rey 190
73. Adrian Rogoz 191
74. J. H. Rosny-Ainé 193
75. Gheorghe Săsărman 195
76. Miron Scorobete 198
77. Robert Sheckley 199
78. Clifford D. Simak 202
79. Cordwainer Smith 204
80. Norman Spinrad 206
81. Jacques Sternberg 209
82. Arkadi Strugatki 211
83. Boris Strugatki 211
84. Sorin Stefănescu 213
85. I. M. Ștefan 215
86. Alexandru Ungureanu 217
87. Dănuț Ungureanu 219
88. Jules Verne 221
89. Adam de l'Isle Villiers 224
90. Alfred Van Vogt 226
91. Kurt Vonnegut Jr. 229
92. Daniel Walther 231
93. Herbert George Wells 233
94. Kate Wilhelm 236
95. Roger Zelazny 238

AUREL CĂRĂȘEL

MIC DICȚIONAR DE AUTORI SF

VLAD&VLAD
1996

CUVÂNT ÎNAINTE

Orice categorie literară, atunci când atinge un anumit nivel de maturitate, simte nevoia structurării materialului lecturabil după anumite criterii, care să permită ierarhizarea sa. Astfel de structurări se realizează sub forma istoriilor literare, a studiilor teoretice, a dicționarelor, a glosarelor etc.

Se poate afirma că literatura SF română a atins deja acest prag: primul semnal a fost tras în 1994, când a apărut prima istorie completă de gen, aceea a lui Mircea Opriță (de menționat că încercări parțiale mai avuseseră loc și înainte, în special sub pana neobositului Ion Hobana). Așa încât ideea de a publica un astfel de dicționar nu mai poate surprinde pe nimeni. Există deja un fond destul de întins de creații românești, ai cărei autori merită să fie cunoscuți de publicul larg și altfel decât din paginile revistelor sau cărților, din vreo notiță de subsol sau din câte o prezentare succintă. Există apoi creații plastice de excepție, multe din ele împodobind pereții colecțiilor particulare sau pe cei ai muzeelor din diverse țări ale lumii. Despre autorii lor se știe foarte puțin sau, cel mai adesea, nimic. În fine, există o mulțime de autori străini, traduși în limba română, în special în ultimii ani, despre care, din cauza lipsei de informație în domeniu, se știu extrem de puține lucruri, chiar dacă e vorba despre monștrii sacri ai genului, ca de pildă Arthur C. Clarke, Isaac Asimov, Stanislaw Lem ș.a.

Așa încât, consider că o astfel de apariție editorială nu reprezintă decât confirmarea unor valori culturale, care circulă liber pe piață, bucurându-ne ochiul și imaginația.

Fiind vorba despre un „mic dicționar", este evident faptul că autorul nu și-a propus să-i cuprindă în el pe toți creatorii de SF. După cum, tot evident este și faptul că vor exista o mulțime de reproșuri și de critici, referitoare la sumarul său. Singurul răspuns anticipat pe care-l pot da este acela că, în ciuda bunăvoinței, nu am avut acces la informațiile necesare, privitoare la o serie de scriitori români, cei aparținând primei generații, lansați de Colecția de Povestiri Științifico-Fantastice în deceniile șase-șapte: Doru Davidovici, Sergiu Fărcășan, Mircea Malița, Eduard Jurist, Radu Theodoru - ca să dăm numai câteva exemple. Despre alții, nu a mai fost nici timpul și nici spațiul necesar inserării lor în aceste pagini.

Și, nu în ultimul rând, suntem conștienți de faptul că au rămas pe dinafară destul de mulți scriitori **mari**, din literatura de profil occidentală (Frank Herbert, David Brin, Herbert Franke, Joe Haldeman, Frederik Pohl, William Gibson, Orson Scott Card sunt numai câțva dintre ei)

Singura promisiune pe care o putem face este aceea de a reveni, într-un viitor apropiat, cu un al doilea volum, ceva mai cuprinzător, care să repare toate aceste „scăpări".

Autorul

A. Fișe

ANTICIPAȚIA

Devenită celebră, datorită lui Jules Verne, **anticipația** a ajuns să se confunde, la un moment dat, cu însăși categoria generică de literatură SF. În realitate, ea reprezintă numai una dintre speciile acesteia, ajunsă la sfârșitul secolului XX în desuetudine.

Anticipația propune modelul lumii viitoare, pornind de la prezent, în sistemul clasic cauză-efect. Accentul cade pe rolul miraculos al științei și tehnicii, care vor transforma iremediabil viața oamenilor.

Într-o astfel de literatură, legătura cu știința este fundamentală. În general, scriitorul de SF poate să adopte patru atitudini față de prezența elementului științific în textul său:

a) **vulgarizarea**, adică răspândirea în rândul maselor a cunoștințelor științifice, într-o formă accesibilă, d.p.d.v. ideatic și lingvistic. În acest caz, nivelul de ficțiune este zero.

b) **anticipația**, adică ni se propun modele de viitor, pornindu-se de la realitățile existente, prin dezvoltarea logică a consecințelor care, logic, rezultă din acestea. Gradul de certitudine este ceva mai scăzut, deși își menține un nivel important. Apare, în schimb, un anumit grad de predicție, care face, într-o oarecare măsură, apel la ficțiune.

c) **viitorologia** reprezintă deja o știință, care realizează cercetări cu privire la evoluția viitoare a umanității, permițând apariția și dezvoltarea unor elemente de previziune. Accentul majoritar cade pe speculație.

d) **extrapolarea** propune determinarea mărimii unor valori, dincolo de o limită cunoscută, cu ajutorul deducției sau al analogiei. Nivelul de ficțiune este maxim, gradul de certitudine este aproape zero.

Aplicate în SF, aceste trăsături conduc către următoarea clasificare:

- literatura SF de gradul I este compusă din vulgarizare și din **anticipație**;
- literatura SF de gradul II este compusă din prospectivă și

extrapolare.

Prin vulgarizare, literatura SF tinde să se piardă în știință; prin extrapolare, își extinde domeniul până la granița foarte mobilă a fantasticului.

Circumscrisă literaturii Sf de gradul I, **anticipația** conține vulgarizare științifică la nivel maxim. Caracteristică pentru o astfel de literatură este prezența elementului anticipativ. De-a lungul istoriei genului, s-au dat numeroase exemple de opere, care fără să aparțină, propriu-zis, literaturii SF, conțin numeroase asemenea elemente anticipative: „Istoria adevărată" a Lucian din Samosata ne prezintă fântâna regelui Endymion, care este un fel de cutie magică de televizor. În „Statele Lunii și ale Soarelui", eroul lui Cyrano de Bergerac primește o casetă-carte, care reproduce limba muzicală a seleniților. în „Oceania - Pacific - Dreadnought", Macedonski descrie străzile rulante, instalația de aer condiționat și televiziunea în culori.

Anticipația științifică a reprezentat, într-o anumită perioadă de timp, un element de bază în definirea întregii literaturi SF (v. epoca de pionierat verniană, în Franța, sau aceea inițiată de Hugo Gernsback, în SUA).

În numeroase cazuri, însă, literatura a fost precedată de ideea tehnică, iar autorii de **anticipații** au profitat de intervalul mare de timp ce se scurgea, din momentul finalizării ei și până când ajungea la urechile publicului. Ideea submarinului, a zborului atmosferic și chiar a celui spațial, a comunicării la distanță, a transmiterii imaginilor la distanță, a unor explozibili extrem de puternici exista încă mai înainte ca J.Verne să-și fi scris operele, numai că mediatizarea lor a fost extrem de slabă și, prin extrapolare, marele scriitor a ajuns la predicții cu adevărat împresionante.

În general, între fenomenul extrapolării și **literatura de anticipație** există o legătură foarte strânsă: în timpul în care a fost scrisă, opera poate să fi fost extrapolatorie, având un nivel maxim de ficțiune (v. „Istoria adevărată" a lui Lucian din Samosata). Citită reptrospectiv, ea devine anticipație, adică o ficțiune limitată, iar, uneori, chiar vulgarizare științifică, fără nici o valoare literară (v. opera lui Hugo Gernsback).

Alți autori de opere anticipative: Alfred Robida, Jean de la Hire, Louis Bousnard, Ambrose Bierce, Emilio Salgari, Jokai Mor, Carlo Dossi, Bruno Corra.

CHIRURGIA TEMPORALĂ

Călătoria în timp reprezintă unul dintre cele mai frumoase (și mai palpitante) vise ale omului. Există însă o distincție clară, în literatura SF, între aspectul de a călători în timp, ca simplu spectator, și acela de a modifica sensul evenimentelor, prin intervenție directă și voită în derularea istoriei.

Călătoria în timp poate fi accidentală (v. S. Mercier „Anul 2440") sau voită (v. H. G. Wells „Mașina timpului"). Ea presupune fie o observare de la distanță a evenimentelor, într-un timp revolut (eroul fiind un fel de cronicar al lor), fie o evoluție paralelă cu scurgerea timpului, din trecut către viitorul din care ai plecat.

Chirurgia temporală presupune o bună cunoaștere a tripticului spațiu- timp-informație și a legilor care-l guvernează. Călătoriile nu mai sunt întâmplătoare și nu mai constituie o modalitate plăcută de a admira istoria.

Intervenția în timp presupune fie modificarea istoriei, fie declanșarea unor linii de evoluție paralelă, fie anularea impulsului inițial și, deci, a actului chirurgical.

În general, scriitorii care adoptă această tematică, se încadrează în două categorii: sau consideră informația ca fiind neregresivă și atunci trecutul nu poate fi modificat (decât, cel mult, într-o proporție infimă), cauza nu își modifică locul cu efectul, iar informația nu se poate mișca în cerc (v. „Sfârșitul Eternității" de Isaac Asimov); sau intervențiile în istorie pot avea loc și dau naștere, adesea, la evenimente catastrofale, care impun apariția unor istorii paralele, indiferent de dimensiunea acestei intervenții (v. „Detunătura" de R. Bradbury).

O călătorie în timp, voluntară sau nevoluntară, cu intenția de a modifica un eveniment sau nu, implică **sine qua non** posibilitatea apariției **paradoxurilor temporare**. Acestea reprezintă, de fapt, extrapolarea unor paradoxuri din logica de timp aristotelic. Ele sunt în număr de trei:

1. paradoxul lui Langevin (al gemenilor). Se naște prin aplicarea în literatură a consecințelor care decurg din teoria relativității. Ilustrativ

este romanul „Norul lui Magellan" al lui S. Lem.

2. paradoxul informației regresive. Călătorul temporal se poate deplasa în diverse epoci, pe mai multe linii de probabilitate. Devenit reversibil, timpul permite reversibilizarea informației și, deci, a modificărilor voluntare în istorie. Ilustrativ este romanul „Seniorii războiului" de G. Klein.

3. paradoxul întâlnirii cu sine însuși. Capcana efect-cauză-efect funcționează perfect, închizând personajul în cercul ei. Exemplificativ este romanul lui René Barjavel „Călătorul imprudent" (1944), în care Pierre SaintMenoux vrea să-l ucidă pe Napoleon, la asediul Toulonului, însă își omoară, din greșală, străbunicul, declanșând apariția paradoxului.

Pentru ca narațiunile să urmeze cursivitatea unei logici fluente, chiar dacă neobișnuite, au fost introduse și în acest domeniu o serie de legi (autor Marc Leblanc), mai mult sau mai puțin respectate:

legea I: nici un act comis în decursul unei călătorii temporale în trecut nu ar putea să provoace modificări în trama istorică din care a ieșit călătorul;

legea a II-a: orice act comis în trecut, de către un individ venit din prezent sau din viitor, se va împlini mai înaite ca acest act să fie proiectat:

legea a III-a: în virtutea primelor două legi, orice act comis în trecut se poate repeta la nesfârșit, el putând fi determinat să-și devină propria cauză și, cu aceeași ocazie, propria lui consecință.

Cazul tipic pentru categoria informației neregresive, în care intervine activ teza compensației, timpul fiind considerat un continuum elastic, așa încât orice deformare în unul din punctele sale se anulează sub acțiunea elementelor compensatorii, este acela al romanului lui Poul Anderson, „Patrula timpului". Pentru a preveni intervențiile în istorie și deci transformarea ei într-o serie de ucronii, viitorul a organizat o instituție care guvernează si ține sub control călătoria în timp.

Ceea ce reușește să impresioneze în cazul unor astfel de construcții literare este amploarea speculației, precum și acuratețea exercițiului logic.

CONVENȚIA EUROPEANĂ DE SF (CESF)

Cea dintâi manifestare a genului a avut loc în iulie 1972, la Trieste, în Italia. Invitați de onoare: John Brunner și Roberto Vacca. Românii au luat premiul pentru cea mai bună revistă nespecializată în SF, care publica SF în mod periodic „Viața Românească".

A doua Convenție se derulează în iulie 1974, la Grenoble, în Franța, iar a treia, în 1976, la Poznan, în Polonia. Aici, invitați de onoare au fost: Brian Aldiss, Herbert Franke și Gèrard Klein. Vladimir Colin a primit premiul pentru cel mai bun scriitor de SF.

A patra Convenție Bruxelles, Belgia, în luna noiembrie 1978. Oaspeți de onoare: A. E. Van Vogt, Paul Naschy și Thomas Owen. Premiul pentru revistă profesionistă a fost acordat magazinului „Futurs" (Franța), iar cel pentru fanzin, publicației „Zik kurath" (Spania). România a luat premiul pentru cel mai bun roman „Pădurea interzisă" al lui Mircea Eliade.

Cea de-a cincea Convenție se desfășoară în 1980, în luna mai, la Stressa, în Italia. Invitați de onoare: Ion Hobana și Karel Thole. Este anul cel mai bun pentru România, care câștigă trei premii: pentru cel mai bun roman „Babel" de Vladimir Colin; pentru cel mai bun fanzin „Omicron" (cen. Henri Coandă/ Craiova) și pentru cel mai bun eseu critic „Douăzeci de mii de pagini în căutarea lui Jules Verne" de Ion Hobana.

A șasea întrunire europeană are loc în luna august, anul 1982, la Mönchengladbach, în Germania. Premiul pentru cea mai bună revistă profesionistă îl câștigă magazinul „Antares" din Franța, iar pentru cel mai bun fanzin „Shards of Babel" din Olanda.

După cum se poate observa din acest desfășurător, primele șase convenții s-au derulat la un interval de doi ani. Începând cu cea de-a

șaptea Convenție, din septembrie 1983, de la Ljubliana (Iugoslavia), acest lucru a căpătat o periodicitate anuală. Atunci, cea mai bună revistă profesionistă a fost declarată „Solaris" (Germania) la egalitate cu „Fantastyka" (Polonia), iar ca fanzin, din nou, „Shards of Babel" și „Kvazar" (Polonia).

A opta întrunire europeană are loc în aprilie 1984, la Brighton, în Anglia. Invitați de onoare: Pierre Barbet și Roger Zelazny. România revine pe podiumul de premiere cu cel mai bun fanzin „Helion" (cen. Helion/Timișoara). Premiul pentru cea mai bună revistă profesionistă este luat, la egalitate, de trei publicații: „Fundation" (Anglia), „Fiction" (Franța) și „Sirius" (Iugoslavia).

În iulie 1986, orașul iugoslav Zagreb este acela care organizează Convenția cu numărul nouă, iar în 1987, Montpellier (Franța) pe cea de a zecea. Dintre invitații de onoare ai acesteia din urmă se disting: David Brin, Michel Jeurry, Renato Pestriniero și Wojtek Siudmak. Din acest an, fiecare țară își realizează propriile propuneri pentru premii. Astfel încât, Victor Kernbach primește premiu pentru întreaga operă literară Cristian Tudor Popescu pentru povestire scurtă, premiul pentru cea mai bună publicație de profil îl ia „Almanahul Anticipația", iar pentru cel mai bun fanzin „Paradox" (cen. H. G. Wells/ Timișoara).

A unsprezecea Convenție are loc în iulie 1988, la Budapesta (Ungaria).

Cea de-a douăsprezecea, în mai 1989, la San Marino. Aici, invitații de onoare sunt Brian Aldiss, Harri Harisson, Ion Hobana, Sam Lundwall, Frederik Pohl și Norman Spinrad. România îl premiază pe Vladimir Colin pentru întreaga activitate literară și pe Cornel Robu pentru ediția critică a operelor lui Victor Anestin. Pentru arte plastice, primesc premii Traian Abruda și Cornel Ionicelli, iar pentru cel mai bun fanzin „Helion" (Timișoara).

În noiembrie 1990, a treisprezecea Convenție se desfășoară în localitatea Fayence (Franța). Printre scriitorii premiați: George Anania și Romulus Bărbulescu, pentru întreaga operă. La această ediție, se introduce, ca noutate, premiul pentru încurajare. Din partea României, el este obținut de Mihail Grămescu.

A paisprezecea întrunire europeană are loc în mai 1991, la Krakovia, în Polonia. Invitații de onoare sunt Poul Anderson și Gianfranco Viviani. Cel mai bun fanzin din Europa este declarat „Interzone" (Anglia).

iar cel mai bun scriitor Stanislaw Lem. Pentru arte plastice, premiul îl primește Vasile Sas din România.

A cincisprezecea Convenție se derulează în aprilie 1992, la Freudenstadt în Germania. Invitați de onoare sunt Iain Banks, John Brunner, James P. Hogan, Norman Spinrad și Daniel Walther. Cei mai buni autori sunt declarați rușii Arkadi și Boris Strugațki, iar cea mai bună revistă „Foundation" (Anglia).

A șaisprezecea Convenție s-a derulat în aprilie 1993, pe insula St. Hellier (Anglia). Invitați de onoare: John Brunner, George R. R. Martin și Karel Thole. Cel mai bun scriitor a fost desemnat Iain Banks, iar cea mai bună revistă „Anticipația" (România) Premiul de încurajare pentru autor român l-a primit Alexandru Ungureanu.

A șaptesprezecea întrunire europeană s-a desfășurat la Timișoara (România), în mai 1994. Peste 640 de invitați din țară și 142 de invitați din străinătate. Invitați de onoare au fost: Norman Spinrad, Joe Haldeman, John Brunner, Daniel Walther, Herbert Franke, Gianfranco de Turris, Lino Aldani, Peter Kuzcka și Moebius. Premiul pentru cea mai bună revistă l-a luat „Jurnalul SF" (România), iar pentru cea mai bună editură continentală „Nemira" (România). A fost prima manifestare la care s-a desfășurat un impresionant spectacol „Laser Show".

Cea de-a optsprezecea ediție se va derula în august 1995, la Glasgow, în Scoția și va fi combinată cu Convenția Mondială de SF.

Din punct de vedere funcțional, Convențiile Europene de SF s-au distins prin următoarele trăsături: număr mare de participanți; invitați de onoare (și invitați speciali), cu rol de a susține expuneri tematice, dinainte anunțate; premii de consacrare europeană (fără suport material); încercarea de a realiza un program anual unitar, care să cuprindă toate asociațiile și grupările de SF europene.

CONVENȚIA NAȚIONALĂ DE SF (ROMCON)

Împrumutat prin filieră franco-engleză de către iubitorii genului de la noi, termenul definește o înțelegere între două sau mai multe state,

instituții sau persoane cu privire la anumite probleme sau obiective comune. În domeniul SF-ului, aceste înțelegeri se realizează în cadrul unor manifestări de amploare, care se desfășoară anual în orașul al cărui cenaclu sau asociație de gen își anunță disponibilitatea pentru așa ceva.

Scopul acestor convenții este acela de a planifica (atât cât este posibil) viitoarele activități între cenacluri, de a tranzacta numeroase afaceri (editoriale, publicistice, artistice) și de a acorda o serie de premii naționale, care au vizat, de-a lungul anilor, desemnarea celei mai bune povestiri/schițe/ nuvele/benzi desenate/opere plastice, a celui mai bun animator, a celei mai bune reviste/emisiuni/radio/emisiuni TV etc.

Nu în ultimul rând, țelul unei astfel de adunări este acela de a asigura controlul asupra informației, deoarece, trăind mereu cu un pas în viitor, SF-iștii au înțeles repede că adevărata putere, în orice domeniu, o constituie informația.

Până în 1990, termenul generic pentru aceste manifestări a fost acela de **Consfătuire Națională** a cenaclurilor de SF, ultimii termeni transformându-se uneori, în funcție de deciziile politice ale vremii, în „cenacluri de anticipație tehnico-științifică". În ansamblu, organizarea unei astfel de „consfătuiri" cădea în sarcina fostei organizații UTC, care asigura și fondurile necesare.

Prima Convenție a avut loc la București, în anul 1970, și a reunit membrii a cinci cenacluri. Ultima a avut loc la Baia-Mare și a reunit reprezentanții a peste 25 de cenacluri de profil SF. Dacă, până în 1989, caracterul său a fost strict național, convenția din 1993 (la Ploiești) l-a avut ca invitat pe scriitorul american Norman Spinrad, într-o meritorie încercare de a demonstra faptul că naționalul și elementul specific nu se pot manifesta cu adevărat decât în cadrul universalului.

De-a lungul anilor, organizatorii manifestărilor și-au făcut un punct de referință din invitarea la lucrările anuale a diferite personalități de marcă din domeniul științei, literaturii și filozofiei de la inginerul inventator Justin Capră și astronautul Dumitru Prunariu, până la filozoful și omul de litere Ion D. Sîrbu.

Convențiile au fost găzduite de acele orașe care dețineau structuri cenacliere puternice, capabile să facă față unei imense munci organizatorice. De-a lungul anilor, unele orașe au susținut două sau chiar trei astfel de manifestări naționale: București, Craiova, Timișoara, Iași. Cei mai abili organizatori s-au dovedit a fi timișorenii, care de-a lungul

celor trei ediții (din 1980, 1982, 1989) au făcut dovada unor aptitudini deosebite în domeniu, concretizate în 1994 în excelenta acțiune care a fost Convenția Europeană.

Cei mai buni organizatori, ca persoane fizice individuale, au fost desemnați, de mai multe ori, Dan Merișca și Alexandru Mironov.

Începând cu anul 1990, Convențiile Naționale s-au desfășurat în următoarele centre: București 1990 (cen. „String"; animator: Mihaela Muraru Mândrea); Buzău 1991 (cen. „Genesis"; animator: Călin Ghețu); Sângiorz-Băi 1992 (animator: Doru Pruteanu); Ploiești 1993 (cen. „Quo Vadis"; animator: Dan Tărăcilă); Baia-Mare 1994 (cen. „Game-Over"; animator: Cristian Șerban).

CYBERPUNK

Mai degrabă un curent literar, venind dinspre **hard-SF**, decât o specie de sine stătătoare, **cyberpunk**-ul reprezintă un spațiu ideal pentru defularea acelor imagini și sentimente necadrabrile cu SF-ul tradițional.

Universul propus de cyberpunk-işti se plasează într-un viitor nu prea îndepărtat, în care societatea a decăzut atât de mult, încât lumea pare să fie populată aproape exclusiv cu delicvenți, criminali, drogați, învârtindu-se prin gigantice metropole, cu atmosfere artificiale și cer de neon, în căutarea plăcerilor clipei care vine. Deoarece personajele acestor opere par a trăi exclusiv în spiritul anticului dicton „Trăiește-ți clipa!", neținând cont decât de o singură Lege: legea celui mai tare.

Într-un univers de tehnologii din ce în ce mai sofisticate, în care prezențele cele mai frecvente sunt acelea ale traficanților de organe umane și ale **drogaților cu imagine**, singura lume ce pare a fi rămas accesibilă, ieftină și oferind toate plăcerile imaginabile este aceea a **virtualității**. Milioane de ordinatoare cuplate în sisteme incredibil de puternice, mufe în ceafă sau după ureche, prin care creierul se cuplează direct în această rețea, mixaje bio-tehnologice extrem de complexe, capabile să înlocuiască realitatea, supracorporații gata să te înghită, de îndată ce ai îndrăzni să-ți manifești în vreun fel personalitatea, o lume a interfeței, prin care, dacă vrei să supraviețuiești, trebuie să te pricepi să

tatonezi vastul teritoriu matricial al memoriei computerelor iată o imagine (mozaicată) a cea ce se dorește a fi **cyberspațiul**.

Translarea spre artă este făcută, cel mai adesea, într-un limbaj extrem de violent, care încearcă să destrame o serie de zone considerate tabu în SF-ul tradițional (cea mai frecventă trimitere fiind către aceea a sexului).

În general, personajele unor astfel de opere ilustrează indivizi periferici, lipsiți de elan vital, condamnați să trăiască într-o veșnică defensivă, alternând între real și virtual, pentru a rămâne, în cele din urmă, în mod definitiv, sclavii virtualului.

Ritmul narațiunii de tip cyberpunk este extrem de dinamic, nu rareori făcându-se trimiteri către proza picarescă. Lipsită de orice intenție etică, ea se dorește un simplu avertisment adresat tuturor acelora care nu înțeleg încă ideea că proverbiala adaptabilitate umană a fost depășită de evoluția din ce în ce mai rapidă a tehnicii, care contribuie astfel la dezumanizarea și, în final, la distrugerea sa.

Autori reprezentativi: William Gibson, Michael Swanwick, Pat Cadigan, Bruce Sterling, Lewis Shiner.

DISTOPIA

Specie a genului SF, îndreptată împotriva iluziilor din utopia socială sau tehnică, implicită epocii în care trăiește autorul ei, **distopia** funcționează pe principiul reducerii la absurd a valorilor (între care, esențială, este aceea numită **om**).

De-a lungul timpului și, în funcție de țările unde au fost create opere cu acest caracter, ea s-a mai numit și **contra-utopie**, **utopie neagră**, **anti-utopie**, **utopie in reverse**, **minus-utopie**, **utopie manetekel** (denumire inspirată de formula biblică „Manè, tekel, fares").

Ca realitate literară, **distopia** se constituie ca specie de sinestătătoare în a doua jumătate a secolului XIX, dar se impune definitiv abia în perioada interbelică, atunci când condițiile sociale au permis nașterea marilor dictaturi totalitare (fascismul, comunismul), iar realitatea a început să depășească ficțiunea.

Provenind dintr-un termen grecesc (**outopos** = locul de nicăieri), prin compunere cu un prefix s-a ajuns la forma **dis+topos** (cu sensul de „separat, contrar"). Altfel spus, termenul indică un loc unde lucrurile se întâmplă contrar așteptărilor.

În **distopie**, se exprimă o serie de primejdii potențiale, care amenință societatea și care, odată instituționalizate, au ca rezultat direct pierderea libertăților individuale și desființarea omului ca persoană, transformarea lui într-un număr (v. „O poveste a zilelor ce vor veni" de H. G. Wells, în care personajele principale Denton și Elisabeth sunt două numere matricole, în cadrul Companiei Muncii; în „1984", personajul lui G. Orwell, Winston Smith are numărul 6079).

Aspectul cel mai important într-o astfel de operă îl prezintă aparatul birocratic și cel de represiune, care îmbracă dimensiuni și caracteristici monstruoase, nu departe de viziunea kafkiană. Într-o asemenea atmosferă, valorile culturale s-au pierdut, iar omul este manipulat cu ajutorul drogurilor (devenite bunuri de consum) sau prin biocontrol.

Societatea distopică este marcată de o represiune completă, care cuprinde toate zonele vieții, începând de la aspectele cele mai intime, și se manifestă cu ajutorul unei mulțimi infinite de mijloace, de la cele de comunicare verbală (v. „limba nouă" la Orwell), până la cele sexuale (v. „biletele roz" la Zamiatin).

O trăsătură comună pentru toate **distopiile** o constituie prezența personajului care activează în clandestinitate, conducându-l pe erou spre mișcările de restaurație sau de emancipare socială (v. sălbaticul lui Huxley, care citește din opera lui Shakespeare, anticarul lui Orwell, care sprijină încercările de încălcare ale legii, bătrânii profesori universitari ai lui R. Bradbury, care, pentru a păstra literatura departe de furia pompierilor, le-au învățat pe dinafară ș.a.).

Esențială pentru existența **distopiei** este calitatea nouă pe care-o introduce în câmpul SF: diferențierea între normal și anormal, prin scoaterea unui fapt din contextul firesc al normalității, exagerarea sa monstruoasă și transformarea sa într-o structură anormală.

Deși majoritatea autorilor și a criticilor nu fac nici o diferență între diferitele denumiri sub care mai poate fi întâlnită **distopia**, există, totuși, părerea că aceasta nu este sinonimă cu **contra-utopia**, aceasta din urmă subordonându-i-se primeia. **Contra-utopia** ar fi, deci, un caz

particular al **utopiei**, având tendința de a reliefa temerile autorului cu privire la evoluția societății umane.

Cei mai cunoscuți autori de **distopii**: Emile Souvestre („Lumea care va veni"); H. G. Wells („Când se va trezi cel-care-doarme"); E. M. Forster („Mașina se oprește"); Evgheni Zamiatin („Noi"); Thea von Harbon („Metropolis"); Aldous Huxley („Mândra lume nouă"); George Orwell („1984"); Ray Bradbury („Fahrenheit 451").

FANTEZIA EROICĂ (HEROIC-FANTASY)

Majoritatea teoreticienilor genului o consideră o variantă a **operei spațiale**, aflată la granița dintre fantastic și SF. Mai este cunoscută și sub denumirile de **science-fantasy** și **sword and sorcery** (spadă și magie). Specie cu adânci rădăcini în fantastic, FE este o ilustrare a eternei lupte între Bine și Rău, o revanșă a eroului atotputernic împotriva lumii ostile ce-l înconjoară. Utilizează din plin motivația magică și elementele de decor din literatura de tip oriental (v. „1001 de nopți") sau de tip arthurian (v. feeria lui Tolkien, „Seniorul inelelor").

Principalele sale caracteristici vizează timpul de desfășurare al acțiunilor, spațiul, precum și eroul, care în FE capătă un rol esențial. Coordonata temporală este reprezentată cu precădere de Evul Mediu timpuriu, dar și de epocile unei îndepărtate preistorii sau ale Antichității târzii. Alteori, este, pur și simplu, vorba despre un timp paralel (v. „Magic Inc." de R. Heinlein).

Cel mai adesea, seria aventurilor picarești se desfășoară pe Terra, dar și pe planete de tip terestru. În general, este vorba despre un Pământ pierdut în viitor, în trecut sau de un spațiu imaginar.

Eroii sunt, precum în basme, ființe excepționale, cu puteri supranaturale, indivizi musculoși, mânuind săbii de doi metri și jumătate lungime, cu aceeași ușurință cu care utilizăm cuțitele la bucătărie. Tipul clasic este reprezentat de **Conan Barbarul**, celebrul personaj al lui Robert Howard. Firi compet pozitive sau complet negative, ei nu îngăduie omului mărunt al lui Giovanni Verga să intre în această lume fabuloasă, prezidată de vrăjitori demonici.

Una din deosebirile fundamentale dintre SF și FE îl reprezintă cadrul: dacă în primul caz, rolul esențial îl deține știința și suita aplicațiilor ei în viața de zi cu zi a societății, în cel de-al doilea, el este ocupat de magie.

Elementele de decor aparțin zonei fabulosului, magicului și oniricului: gnomi, demoni, amulete, pisici negre, spiriduși, cercuri magice, spații tenebroase, vrăjitoare, afriți, incubi (demoni erotici), sticle solomonice, dragoni, glugi fermecate.

Expedițiile eroilor, cavalcade nesfârșite de aventuri, devin călătorii inițiatice. Eroii sunt purtătorii simbolului forței și ai purității sabia cu puteri magice, ce-și ajută, la nevoie, stăpânii.

FE cunoaște două variante: cea clasică, în care accentul cade pe enigmatic și pe terifiant, aducând în prim-plan elementul esoteric. Ea menține încă o anumită tentă științifică, menită să asigure cititorului „îndopat" cu SF o anumită credibilitate a universului pe care-l creionează. Reprezentații iluștri ai genului sunt: Abraham Merritt, Howard Phillips Lovecraft, William Morris, Eric Rucker Edison.

Varianta modernă (sword and sorcery) introduce magia în locul explicațiilor științifice. Din punc de vedere tematic, specia reactualizează romanele de gestă ale Evului Mediu, făcând apel la personaje cu puteri malefice, care impun universului în care acționează un caracter de fantazie și de irațională. Cele mai importante opere se desfășoară pe o largă paletă de nuanțe ale fanteziei, de la „Eric Necromantul" al lui Moorcock, la „Toma Necredinciosul" al lui Sthepen Donaldson și de la „Cartea săbiilor" a lui Leiber, până la tetralogia lui Gene Wolf și la „Ciclul lui SWA" al lui Daniel Walther.

Alți reprezentanți: Philip Josè Farmer, J. G. Ballard, Roger Zelazny, Poul Anderson, Robert Heinlein, Jack Vance, Ursula LeGuin.

FANZIN

Denumirea de **fanzin**, provenită din cuvintele englezești „fans magazine" (revistă a fanilor), desemnează o publicație, cu o periodicitate variabilă și cu o durată de viață efemeră, cu un tiraj de cel mult câteva sute de exemplare. **Fanzinele** nu se difuzează asemenea revistelor

obișnuite și nici pe bază de abonament. Ele pot fi cumpărate fie direct de la cenaclu sau asociație, de către membrii acesteia, fie de pe standurile expuse, cu ocazia diferitelor convenții și întruniri de profil, de către membrii fandomului.

În general, fanzinele se pot clasifica în două categorii: mini-reviste, care conțin povestiri ale de butanților (și nu numai), traduceri, informații despre evenimentele importante ale fondomului, pagini de critică și teorie literară și uneori umor SF; publicații specializate pe o anumită categorie (bandă desenată, film, literatură horror, literatură sadică, etc.).

Fanzinul poate fi editat de un cenaclu (asociație) sau de o persoană. Rar, el poate avea circulație internațională, cum este cazul cunoscutului „Shard of Babel".

Până în 1989, majoritatea publicațiilor periodice din România au fost de tip **fanzin**: „Omicron" (Craiova), „Paradox" (Timișoara), „Helion" (Timișosra), „Solaris" (București), „Atlantida" (Cernavodă), „Biblioteca Nova" (Timișoara), „Atlantis" (Reșița), etc.

După 1990, dat fiind numărul impresionant de cenacluri și înlăturându-se restricțiile de publicare, a avut loc o adevărată explozie de astfel de publicații, cu o viață extrem de scurtă (de cel mult 3-4 numere): „Nova 5,5" (Galați), „Brain" (Brașov), „Aergistal" (Cluj-Napoca), „Sfinx" (Târgoviște), „Cronaut" (Oțelu-Roșu), „Katharsis" (Ploiești), „Vladimir Colin's Newsletter" (Oțelu-Roșu), „Pyyrat" (București), „Nebuloasa 15" (Focșani), „Sigma" (Piatra -Neamț), „String" (București), „Sfeno ++" (Galați).

Principala trăsătură a **fanzinului** este amatorismul: ca publicație, nu dorește obținerea de profit, ci numai promovarea de nume noi.

FICȚIUNEA POLITICĂ

Categorie derivată din **ucronie**, **ficțiunea politică** nu poate fi considerată, încă, o specie SF de-sine-stătătoare, ci mai degrabă un satelit al primeia, care se va desprinde, într-o bună zi, din jugul atracției, devenind independentă.

Considerată de marile dicționare drept o titulatură generică, care

denumește acele opere literare, ce pornesc de la imaginile socio-politice actuale, pentru a obține prin îngroșarea anumitor elemente o imagine a unei realități viitoare posibile, **ficțiunea politică** se folosește de același element principal de construire a unui univers ficțional cunoscutul **if** (sau „ce-ar fi fost dacă ...").

Sub această etichetă, destul de comodă, descoperim trei tipuri de opere literare:

a) ceea ce critica numește **roman de suspense**, care-și plasează acțiunea în prezentul momentului în care scrie autorul și modifică elemente neesențiale ale structurii politice, pentru a imagina un alt model de viitor. Este cazul romanului „Al cincilea cavaler" de D. Lapierre și L. Collins (1980), în care teroriști plătiți de Gadhafi ascund o bombă în Manhattan, determinând pe marii deținători ai puterii mondiale (Jimmy Carter, Begin, Giscard) să ia poziție împotriva terorismului;

b) **eseuri politice**, care extrapolează la scară redusă evenimente politice și sociale, pornind de la elemente statistice foarte exacte, care evidențiază sensul derulării evenimentelor pe durate scurte de timp. Este cazul lucrării lui Ph. de Commines, „Cele 180 de zile ale lui Mittérand", scris cu câteva luni înainte de victoria, previzibilă, a stângii, în alegerile din 1978; opere literare ancorate în viitor, care pornesc de la anumite structuri politico-sociale din actuala societate și le dezvoltă în sisteme verosibile, care țin mai degrabă de distopie. Este cazul lui „1984" de G. Orwell (care poate fi considerat, în egală măsură, și o distopie), a lui „Poney Dragon" de Michel Jeurry, a „Mașinii Eternității" de M. Clifton și F. Riley, a „Mașinăriei Rock and Roll" de N. Spinrad.

Caracteristică acestei categorii îi este dinamica situațiilor prezentate, intriga complicată, jocul deosebit al „actorilor" politici (v. „Stea dublă" de A. Heinlein), mediul socio-politic imaginat ca o capcană, din interiorul căreia nu mai ai scăpare, deoarece, ca structuri, sistemele politice sunt nemuritoare, în comparație cu individul (v. „Poney Dragon" de M. Jeurry).

GENERAȚII

În istoria literaturii oricărui popor, există o structurare generală a scriitorilor, într-o serie de curente și mișcări literare, specifice unei perioade de timp determinante: renascentism, umanism, iluminism, clasicism, romantism, baroc, realism, naturalism, parnasianism, simbolism, suprarealism, avangardism, etc.

Și în genul literaturii SF se întâmplă același lucru, scriitorii atașându-se, voluntar sau involuntar, unei specii sau alteia, unei mișcări sau unui „val", care a cuprins, vreme de unu-două decenii, această zonă narativă.

Spațiul românesc nu face excepție. De fapt, aici, lucrurile sunt puțin mai clare, datorită celor două publicații, care-i adună în jurul lor pe aproape toți creatorii de SF ai celor două „valuri" Colecția de Povestiri Științifico- Fantastice și Almanahul Anticipația (până în 1990).

Prima generație, crescută în spiritul articolului-program apărut în primul număr al Colecției, este considerată de către critica literară una **tehnicistă** și cuprinde scriitorii ce s-au manifestat în deceniile VI-VII: Felix Aderca, Horia Aramă, Voicu Bulgariu, Vladimir Colin, Constantin Cubleșan, Mihu Dragomir, Sergiu Fărcășan, Mircea Maliţa, Mircea Opriță, Adrian Rogoz,Viorica Rogoz, Gheorghe Săsărman, Miron Scorobete, Mircea Șerbănescu și Ștefan Tita. Acești 15 autori apar, pentru prima dată, menționați ca reprezentanți de marcă ai literaturii SF românești, într-o lucrare din afara granițelor țării „Lexicon der Science Fiction Literatur". Lipsa de element informațional i-a determinat pe autorii respectivei opere să-i omită pe alți importanți reprezentanți ai primului „val": George Anania, Vasile Andru, Camil Baciu, Romulus Bărbulescu, Victor Bârlădeanu, Ov. S.Crohmălniceanu, Doru Davidovici, Dorel Dorian, Cecilia Dudu, Dan Farcaș, Ion Hobana, Eduard Jurist, Victor Kernbach, Oscar Lemnaru, Horia Matei, Alexandru Mironov, Ion Mînzatu, Leonida Neamțu, Tudor Negoiță, Radu Nor, Ioana Petrescu, Cornel Robu, I. M. Ștefan, Radu Theodoru.

„Valul" anilor `80, considerat drept psihologist, este, în linii mari, cel adăpostit în paginile Almanahului Anticipația și ale revistei „Știință și Tehnică": Mihai Bădescu, Rodica Bretin, Ovidiu Bufnilă, Aurel

Cărășel, George Ceaușu, Valentin Ciocșan, Mihnea Columbeanu, Constantin Cosmiuc, Dorin Davideanu, Bogdan Ficeac, Silviu Genescu, Ștefan Ghidoveanu, Mircea Liviu Goga, Mihail Grămescu, Lucian Hanu, Răzvan Haritonovici, Radu Honga, Adrian Ionescu, Cătălin Ionescu, Mihai Ionescu, Lucian Ionică, Marcel Luca, Viorel Marineasa, Dan Merișca, Lucian Merișca, Victor Nănescu, Mariana Nicolaev, Tudor Octavian, Leonard Oprea, Mirela Paciugă, Mihai Dan Pavelescu, Gheorghe Păun, Alexandru Pecican, Ovidiu Coriolan Pecican, Viorel Pîrligras, Ioan Popa, Anghel Popescu, Cristian Tudor Popescu, Vlad Tudor Popescu, Doru Pruteanu, Cicerone Sbanțu, Cornel Secu, Sorin Sighișanu, Marius Stătescu, Sorin Ștefănescu, Marian Truță, Alexantru Ungureanu, Dănuț Ungureanu.

Generația deceniului IX, numită de unii cyberpunk (deși eticheta nu se potrivește decât câtorva) este aceea promovată în paginile revistei „Anticipația" și ale săptămânalului „Jurnal SF": Iulia Anania, Costel Baboș, Martin Bartalis, Aureluis Belei, Pavel D. Cătălin, Pavel Constantin, Sebastian A. Corn, Cotizo Draia, Costi Gurgu, Cristian și Mihaela Ionescu, Dănuț Ivănescu, Cristian Lăzărescu, Darius H. Luca, Ana Veronica Mircea, Ana Maria Negrilă, Eduard Pandele, Ovidiu Petcu, Florin Pîtea, Alina Popov, Liviu Radu, Ovidiu Ruță, Petrică Sîrbu.

Toate aceste liste lungi de nume (despre care chiar cel ce le-a întocmit trebuie să recunoască, onest, că sunt incomplete) nu fac altceva decât să înregistreze starea de fapt, în anumite momente, ale evoluției literaturii SF românești. Ele nu au menirea de a acorda vreun gir unuia sau altuia dintre cei menționați, acest lucru rămânând pe seama istoriei literare.

INFZIN

Publicație periodică, de format A4, cu nu număr redus de pagini (2 sau 4, de obicei), care are rolul de a colporta informația în interiorul fandomului.

Termenul **infzin** provine din englezul „informative magazine" (revistă destinată informării).

Infzinul este realizat de un cenaclu sau de o asociație, dar publicul său țintă este ceva mai mare decât acela al unui fanzin, deoarece informațiile pe care le difuzează prezintă interes la nivel național sau chiar internațional (cele mai frecvente informații sunt cele referitoare la organizarea de concursuri, tabere de creație, convenții, zile de cenaclu, apariții de cărți, reviste, filme, expoziții etc.).

Periodicitatea este, de regulă, lunară, iar distribuția se face pe bază de abonament. Metoda de multiplicare cea mai utilizată este aceea pe copiator, iar tirajele variază între câteva zeci și, cel mult, 2-300 de exemplare.

Până în 1989, cel mai cunoscut infzin românesc a fost „Quarc", realizat de cenaclul „Quasar" din Iași, sub conducerea lui Dan Merișca. În două pagini, format A4, cu un tiraj de cca 100 de exemplare, a apărut în peste 60 de numere și a avut o difuzare ce a cuprins majoritatea cenaclurilor din țară. Tot ca infzin, dar cu un număr sporit de pagini (16), format A4, cu o apariție sporadică, este considerat și celălalt „Quarc", editat de același Dan Merișca, Doru Pruteanu și George Ceaușu, între 1983-1987.

După 1990, singurele infzine viabile, cu o existență mai lungă de doi ani, sunt „Cron", editat de A.C.S.F.-Craiova, sub conducerea lui Aurel Cărășel (24 de numere) și „Cronaut", editat de cen. „Vladimir Colin" Oțelu-Roșu, sub conducerea lui Matei Donea.

Există chiar și un **infzin** cu circulație europeană „Fans Across the World", editat de Asociația Europeană de SF, sub conducerea lui Bridget Wilkinson. Cu o periodicitate lunară, format A4, 2 pagini, este dedicat în cea mai mare parte informațiilor despre manifestările SF europene de până în anul 1999! Este dublat de un **infzin** cu caracter exclusiv literar, „Ansible", scos de Dave Langford, sub egida aceleiași asociații.

PREMIUL APOLLO

Premiul APOLLO a fost creat în Franţa, în anul 1972, fiind conceput ca o replică europeană a prestigiosului premiu NEBULA. Iniţiativa înfiinţării sale i-a aparţinut cunoscutului om de litere Jacques Sadoul. În forma actuală, el se atribuie celei mai bune creaţii originale, străine (în traducere) sau autohtone, fără discriminare, apărută în Franţa, în anul anterior.

Numele premiului a fost ales pentru a aduce un omagiu programului spaţial american, care a permis omului să păşească pe solul altui corp ceresc decât Terra.

În general, puţine premii acordă şanse egale, într-o întrecere deschisă creaţiilor autohtone şi străine. APOLLO este o fericită excepţie. Acest lucru se datorează, în bună măsură, şi faptului că, spre deosebire de cea americană, cultura franceză s-a dovedit în permanenţă receptivă la valorile promovate de culturile europene, permiţând traduceri masive din mai toate literaturile bătrânului continent. Impulsul a fost dat în a doua jumătate a deceniului şase, când alături de editurile şi colecţiile tradiţionale, izbucnea în perimetrul cultural francez o adevărată explozie de colecţii specializate în SF. „J`ai LU", condusă de J.Sadoul, nu reprezintă decât un excelent exemplu de adaptabilitate la condiţiile noii pieţe (se traduc aici, în tiraje spectaculoase, clasici ai SF-ului american, dar şi european), iar „Ailleurs et Demain", colecţie impusă de Gèrard Klein, o mostră de receptivitate la vântul viitorului, care sufla din ce în ce mai tare.

Sistemul de votare al premiului APOLLO este destul de asemănător cu acela promovat de NEBULA: se realizează mai întâi o preselecţie, de către un comitet restrâns, apoi cărţile intrate în atenţia membrilor acestuia sunt supuse aprecierii unui juriu competent, format din personalităţi ale SF-ului francez: René Barjavel, Michel Demuth, Jacques Goimard, Francis Lacassin, Jacques Sadoul şi din personalităţi ale criticii literare main-stream, precum Michel Butor, Alain Robbe-Grillet (în plus, şi eminent romancier).

În general, au fost premiate numai romane, singura excepţie numindu-se „Persistenţa viziunii", o culegere de nuvele a scriitorului american John Varley, apărută în Franţa în 1972. Deşi majoritatea

laureaților sunt (se putea altfel?) scriitori americani, există și o serie de scriitori francezi, care au reușit să spargă monopolul anglo-saxon prin creații de excepție: Philippe Curval, Michel Jeury, Serge Brussolo reprezintă câteva exemple notabile.

Laureații premiului APOLLO 1972-1987:
-1972: Roger Zelazny „The Isle of the Dead" (Insula morții);
-1973: John Brunner „Stand on Zanzibar" (Toți la Zanzibar);
-1974: Norman Spinrad „The Iron Dream" (Visul de fier);
-1975: Ian Watson „The Embedding" (Ascunderea);
-1976: Robert Silverberg „Nightwings" (Aripile nopții);
-1977: Philippe Curval „Cette chșre humanitè" (Această dragă omenire);
-1978: Frank Herbet „Hellstrom`s Hive" (Stupul din Hellstrom);
-1979: Frederik Pohl „Gateway" (Poarta);
-1980: John Varley „Persistence of Vision" (Persistența viziunii);
-1981: Kate Wilhelm „Juniper Time" (Vremea ienupărului);
-1982: Scott Baker „Symbiote`s Crown" (Regele nebun);
-1983: Michel Jeury „L`Orbe et la Roue" (Sfera și Roata);
-1984: Serge Brussolo „Les Semeurs d`abmes" (Semănătorii de prăpăstii);
-1985: Gene Wolfe „La citadelle de l`autarque" (Oraș închis);
-1986: Greg Bear „La musique du sang" (Muzica sângelui);
-1987: Tim Powers „The Anubis gates" (Jocurile lui Anubis).

PREMIUL ASOCIAȚIEI BRITANICE DE SCIENCE FICTION (BSFA)

Premiul a fost înființat în anul 1966 de către BSFA, la propunerea unui grup majoritar de membri, el urmând să răsplătească pe cel mai bun creator britanic de SF din cursul anului anterior. Încă de la început, s-a stabilit să fie acordat în cursul lunii aprilie, cu ocazia **Eastercon** (Convenția anuală a Asociației).

Inițial, procedura de alegere a juriului a fost mult mai complexă, din el făcând parte membri ai BSFA, din The Science Fiction Foundation (care edita revista cu același nume) și chiar... International Science Policy Foundation! Ulterior, membrii juriului au fost aleși, în

exclusivitate, din rândurile BSFA, pentru ca, în ultimul deceniu, voturile să la aparțină tuturor membrilor prezenți la Convenție. Votarea se face prin vot secret, radiindu-se de pe listele stabilite de comun acord titlurile care nu convin membrului. Apoi se realizează centralizarea și lucrarea care a obținut cel mai mare număr de voturi obține premiul.

Primul laureat al premiului a fost John Brunner. După patru ani însă, Premiul BSFA s-a aliniat la standardele internaționale, recompensând o carte și nu un autor. Prima carte laureată a fost tot a lui John Brunner („Stand on Zanzibar"). Principalul criteriu de eligibilitate a fost la început apartenența britanică a scriitorului. În prezent, premiul se acordă scriitorului care a reușit să publice volumul într-o revistă sau editură britanică, indiferent de naționalitate.

Premiul BSFA are un trofeu simplu, dar de efect: o placă metalică, strălucitoare, pe care este gravat numele premiului, anul decernării și numele autorului.

În afară de categoriile clasice (roman, nuvelă, nuveletă, povestire), premiul se mai acordă și pentru categoria media-presentation (audiovizual) și pentru autor de grafică.

Premiul BSFA la categoria roman 1969-1992:

-John Brunner: „Stand on Zanzibar" (Toți la Zanzibar) /1969-1970;
-John Brunner: „The Jagged Orbit" /1970-1971;
-Brian W. Aldiss: „The Moment of Eclipse" (Momentul Eclipsei) /1971-1972;
Nu s-a decernat /1972-1973;
-Arthur C. Clarke: „Rendez-vous with Rama" (Întâlnire cu Rama) /1973-1974;
-Cristopher Priest: „Inverted World" (Lumea inversă) /1974-1975;
-Bob Shaw: „Orbitsville" (Oraș orbital) /1975-1976;
-Michael G. Coney: „Brontomek!" (Brontomek!) /1976-1977;
-Ian Watson: „The Jonah Kit" (Rucsacul lui Jonah) /1977-1978;
-Philip K. Dick: „A Scanner Darkly" /1978-1979;
-J. G. Ballard: „The Unlimited Dream" (Vis fără sfârșit) /1979-1980;
-Gregory Benford: „Timescape" (Cronopeisaj)/1980-1981;
-Gene Wolfe: „The Shadow of the Torturer" (Umbra Chinuitorului) /
1981-1982;
-Brian W. Aldiss: „Helliconia: Spring" (Primăvara pe Helliconia) /1982-1983;
-John T. Sladek: „Tik Tok" (Tik-Tok) /1983-1984;
-Robert P. Holdstock: „Mithago Wood" /1984-1985;
-Brian W. Aldiss: „Helliconia: Winter" (Iarna pe Helliconia) /1985-1986;

-Bob Shaw: „The Ragged Astronauts" (Astronauții zdrențăroși)/1986-1987;
-Keits Roberts: „Grainne" /1987-1988;
-Robert P. Holdstock: „Lavondyss" /1988-1989;
-Terry Pratchett: „Pyramids" (Piramidele)/1989-1990;
-Colin Greenland: „Take Back Plenty" /1990-1991;
-Dan Simmons: „The Fall of Hyperion" (Căderea lui Hyperion)/1991-1992.

PREMIUL COSMOS 2000

Încă un premiu francez! Nici nu e de mirare: într-o țară, în care dau premii scriitorii, criticii, fanii, de ce n-ar pute să dea și simplii cititori? Așa a gândit, în 1980, Annick Bèguin, proprietăreasa librăriei pariziene „Cosmos 2000", librărie cu profil SF.

Sistemul de vot? Foarte simplu. Clienții statornici ai d-nei Bèguin primesc la sfârșitul anului câte un buletin de vot, pe care-și scriu preferințele. Deoarece librăria este multilingvă, naționalitatea autorului și limba în care a fost editată cartea nu are nici o importanță. În felul acesta, premiul devine, automat, universal, depășind (ca arie de cercetare valorică) cunoscutele HUGO și NEBULA, care se acordă numai operelor anglo-saxone. Sau cam asta ar fi fost, inițial, intenția Annick-ăi Bèguin, principalul sponsor al premiului.

Spre deosebire de cea mai mare parte a premiilor cunoscute, Premiul COSMOS 2000 se acordă numai pentru roman.

Mult mai puțin cunoscut decât premiul APOLLO și neavând drept votanți decât o mână de cititori zeloși, COSMOS 2000 rămâne un premiu de librărie, care are marele merit de a implica cititorul cu scriitorul într-o relație directă (deși unilaterală).

Premiul COSMOS 2000 pentru roman 1981-1989:
-Robert Silverberg: „Shadrach in the Furnace" (Shadrach în cuptor)-1981/1982;
-Michel Jeurry: „L`orbe et la roue" (Sfera și roata)-1982/1983;
-A. A. Attanasio: „Radix" (Rădăcini)-1983/1984;
-Isaac Asimov: „The Robots of Dawn" (Roboții din zori) -1984/1985;
-Frank Herbert: „Heretics of Dune"
(Ereticii Dunei) -1985/1986;
-Bernard Simonay: „Phènix" (Pasărea Pheonix)-1986/1987;

-Orson Scott Card: „Speaker for the Dead" (Vorbitor în numele morților) -1987/1988;
-L. Ron Hubbard: „Mission Earth" (Misiunea Terra)-1988/1989

MARELE PREMIU AL SF-ULUI FRANCEZ (GPSF)

(Le Grand Prix de la Science-Fiction Française)

Franța, atât de deschisă pentru cultură, în general, a acordat, totuși, extrem de puțină atenție premiilor naționale. Acest lucru s-a datorat faptului că editurile au preferat dintotdeauna să-și realizeze așa-numita **politică de colecție**, decât să se axeze pe gustul literar ale unor jurii necunoscute.

Asta și explică dificila supraviețuire a celui dintâi premiu în domeniul SF-ului, Premiul RosnyAîné. Evident, vremurile bune ale Premiului Goncourt s-au trecut demult (a propos de Goncourt, știți că prima operă căreia i s-a atribuit acest premiu de main-stream a fost o operă de SF, „Forța dușmană", a lui John Antoine Nau?).

În aceste condiții (să reamintim că Premiul APOLLO și COSMOS 2000, atribuite tot în Franța, se acordă, cu aceleași șanse, și scriitorilor francezi și celor străini), s-a simțit nevoia unui premiu cu specific francez: în 1974, la inițiativa lui Jean-Pierre Fontana, a fost instituit la Convenția Națională a SF-ului francez, ținută la Clermont - Ferrnad, GPSF un fel de „Grand Prix" literar.

Inițial, au fost prevăzute două categorii literare pentru premiere roman și nuvelă. Ulterior, numărul categoriilor a sporit la șapte: roman francez, roman străin, nuvelă, tânăr autor, eseu, traducere și premiu special.

Juriul este format din personalități ale lumii literare SF franceze, constituite într-un fel de Academie (odată ales juriul, destul de greu alte nume pătrund în rândurile acestuia). Premiile se acordă acelor opere apărute în anul calendaristic anterior.

Premiul nu este însoțit de un trofeu, ca în cazul celebrelor HUGO

și NEBULA, ci de o sumă substanțială de bani, provenind anual de la municipalitatea orașului Clermont-Ferrand (cei 40.000 de franci sunt împărțiți astfel: 20.000 de franci sunt repartizați premiului pentru roman, restul fiind împărțit între celelalte categorii).

Marele Premiu al SF-ului francez pentru roman între 1974-1994:

-Michel Jeury: „Le temps incertain" (Timpul nesigur)-1974;
-Philippe Curval: „L`homme ș rebours" (Omul invers) -1975;
-Mențiune specială pentru Philip Goy cu „Livre/Machine" (Cartea/Mașină)-1976;
-Michel Demuth: „Les Galaxiales" (Galacticele)-1977;
-Pierre Pelot: „Delirium Circus" (Circul nebunesc)-1978;
-Yves și Ada Rèmy: „La maison du sygne" (Casa lebedei)-1979;
-Daniel Walther: „L`èpouvante" (Spaima)-1980;
-Serge Brussolo: „Vue en coup d`une ville malade" (Viziune în secțiunea unui oraș bolnav)1981;
-Elisabeth Vonarburg: „Le silence de la citè" (Tăcerea orașului) -1982;
-Pierre Billon: „L`enfant du cinquișme Nord" (Copilul celui de-al cincilea Nord) -1983;
-Jean-Pierre Hubert: „Le champ du reveur" (Câmpul visătorului) -1984;
-Andrè Ruellan: „Mèmo" (Mèmo) -1985;
-Joel Houssin: „Les vautours" (Vulturii) -1986;
-Antoine Volodine: „Rituel du Mèpris" (Ritualul disprețului) -1987;
-Serge Brussolo: „Opèration serrures carnivores" (Lacăte carnivore) -1988;
-Joelle Wintrebert: „Le crèateur chimèrique" (Creatorul fantastic)-1989;
-Jean-Pierre Andrevon: „Sukran" (Sukran)-1990;
-Francis Berthelot: „Rivage des intouchables" (Malul intangibililor)-1991;
-Joel Houssin: „Le temps du twist" (Timp pentru twist)-1992;
-Jacques Ayerdhal: „Demain, une oasis" (Mâine, poate, o oază) -1993;
-Piere Bordage: „Les guerriers du silence" (Războinicii tăcerii)-1994;

PREMIUL HUGO

A fost înființat în anul 1953, la inițiativa unui fan, Hal Lynch, având ca model prestigiosul premiu cinematografic „Oscar". La început, s-a numit „The Science Fiction Achievement Award". Denumirea de HUGO a fost adoptată abia în 1958, în semn de prețuire față de **părintele** SF-ului modern, Hugo Gernsback. Premiul are o frecvență anuală și este decernat la Convențiile Mondiale de SF (Worldcon).

Este un premiu acordat de fani, spre deosebire de premiul NEBULA, APOLLO sau JUPITER, care sunt propuse de diferite categorii de profesioniști (scriitori, critici, publiciști, editori). Se acordă, în primul rând, pentru creațiile din domeniul literaturii. Există însă și alte categorii premiate (de exemplu, din 1971, înregistrările muzicale au fost acceptate în cadrul categoriei spectacol, iar din 1973 premiul pentru revista profesionistă s-a preschimbat în premiu pentru redactor/editor profesionist).

Trofeul în sine a fost conceput tot de către un fan, Jack McNight, și reprezintă o rachetă în poziție verticală.

HUGO-urile se acordă respectând anumite regulamente, care sunt stabilite în cadrul unor ședințe ce prefațează convențiile. Câștigătorul premiului, precum și restul clasamentului, până la locul șase, este desemnat prin vot. Începând cu 1960, au drept de vot numai cei care au deținut calitatea de membru (prin plata unei taxe sau a unei cotizații). Pentru derularea votării propriu-zise, se utilizează așa-numitul **sistem australian**.

Convențiile anuale se țin în luna septembrie, premiile vizând operele publicate în decursul anului anterior.

Premiul cuprinde mai multe secțiuni: roman (peste 40.000 de cuvinte), nuvelă (între 17.500 și 40.000), nuveletă (între 7.500 și 17.500), povestire (sub 7.500 de cuvinte), lucrări dramatice, editor profesionist, artist profesionist, semiprozin, fanzin, fan-scriitor, fanartist.

Atât HUGO cât și NEBULA, fiind concentrate asupra domeniului american, au un caracter foarte șovin: rareori au fost atribuite unor scriitori britanici, iar scriitorii care nu scriu în limba engleză nu au fost luați în considerare.

Premiile HUGO 1953-1992

Romane (lista completă):

1953: Alfred Bester, „The Demolished Man" (Omul demolat)
1955: Mark Clifton și Frank Riley, „They'd Rather Be Right" (Este de preferat să fie așa)
1956: Robert A. Heinlein, „Double Star" (Stea dublă)
1958: Fritz Leiber, „ The Big Time" (Marele joc al timpului)
1959: James Blish, „A Case of Conscience" (Un caz de conștiință)
1960: Robert A. Heinlein, „Starship Troopers" (Infanteria stelară)
1961: Walther M. Miller Jr., „A Canticle for Leibowitz" (O cantică pentru Leibowitz)
1962: Robert A. Heinlein, „Stranger in a Strange Land" (Străin în țară străină)
1963: Philip K. Dick, „The Man in the High Castle" (Omul din castelul înalt)
1964: Cliford D. Simak, „Way Station" (Halta)
1965: Fritz Leiber, „The Wanderer" (Vagabondul)
1966: Frank Herbert, „Dune"
1966: Roger Zelazny, „This Immortal" (Nemuritorul)
1967: Robert A. Heinlein, „The Moon Is a Harsh Mistress" (Luna e o doamnă crudă)
1968: Roger Zelazny, „Lord of Light" (Stăpânul luminii)
1969: John Brunner, „ Stand on Zanzibar" (Toți în Zanzibar)
1970: Ursula K. Le Guin, „The Left Hand of Darkness" (Mâna stângă a întunericului)
1971: Larry Niven, „Ringworld" (Lumea inelară)
1972: Philip Josè Farmer, „To Your Scattered Bodies Go" (Întorceți-vă la trupurile voastre răzlețite)
1973: Isaac Asimov, „The Gods Themselves" (Zeii înșiși)
1974: Arthur C. Clarke, „Rendezvous with Rama" (Rendezvous cu Rama)
1975: Ursula K. Le Guin, „The Dispossessed" (Deposedații)
1976: Joe Haldeman, „The Forever War" (Războiul veșnic)
1977: Kate Wilhelm, „Where Late the Sweet Birds Sang" (Acolo unde, seara, suave păsări cântătoare)
1978: Frederik Pohl, „Gateway" (Poarta)
1979: Vonda N. McIntyre, „Dream-snake" (Șarpele vis)
1980: Arthur C. Clarke, „The Fountains of Paradise" (Fântânile

Paradisului)
1981: Joan D. Vinge, „The Snow Queen" (Regina zăpezilor)
1982: C. J. Cherryh, „Downbelow Station" (Stația planetară)
1983: Isaac Asimov, „Foundation's Edge" (Marginea Fundației)
1984: David Brin, „Startide Rising" (Mareea stelară)
1985: William Gibson, „Neuromancer" (Neuromantul)
1986: Orson Scott Card, „Ender's Game" (Jocul lui Ender)
1987: Orson Scott Card, „Speaker for the Dead" (Vorbitor în numele morților)
1988: David Brin, „The Uplift War" (Războiul elitelor)
1989: C. J. Cherryh, „Cyteen"
1990: Dan Simmons, „Hyperion"
1991: Lois McMaster Buyald, „The Vor Game" (Jocul lui Vor)
1992: Lois McMaster Buyold, „Barrayar"

PREMIUL KURD LASSWITZ

Este oferit în aria culturală germană (Germania, Austria și Elveția) ca supremă recompensă în domeniul SF. Când a fost inițiat, în anul 1980, a fost gândit ca o replică germană a americanului HUGO.

Sistemul de votare este mult mai democratic decât în cazul majorității premiilor: un comitet administrativ expediază, anual, prin poștă, un set de chestionare tuturor personalităților marcante din domeniu (autori, editori, redactori de revistă, traducători, graficieni, critici). Chestionarul are inserat în cuprins un sistem de punctaj foarte clar, care face imposibilă confuzia în momentul stabilirii clasamentului final.

Premiul (numit așa după numele celui mai cunoscut scriitor german de anticipație din secolul al XIX) se decernează pentru creațiile autohtone, dar există și o distincție care vizează cel mai bun roman străin, tradus în limba germană. El se acordă începând cu anul 1983.

În 1980, s-a început cu 6 categorii (roman, nuvelă, povestire, traducător, grafician și premiu special), pentru ca în 1990 să se ajungă la 9, apărând în plus categoriile: „film/teatru TV", „scenariu radiofonic", „cel mai bun roman străin".

„Premiul special" a fost acordat, în general, pentru **promotion**

(promovarea genului SF) și pentru autorii de lucrări anexe literaturii propriu-zise: dicționare, lexicoane etc.

Premiul KURD LASSWITZ pentru roman 1980-1990:

-Georg Zauner: „Die Enkel der Raketenbauer" (Nepoții constructorilor de rachete)1980 /1981
-Wolfgang Jeschkle: „Der letzte Tag der Scõpfung" (Ultima zi a Creațiunii)-1981/1982
-Richard Hey: „Im Jahre 95 nach Hiroshima" (În anul 95, după Hiroshima)-1982/1983
-Thomas R.P.Mielke: „Das Sakriversum" (Sacriversul)1983/1984
-Herbert W. Franke: „Das Kâlte des Weltraums" (Frigul spațiului cosmic)-1984/1985
-Herbert W. Franke: „Endzeit" (Ora sfârșitului)-1985/1986
-Carl Amery: „Die Wallfahrer" (Pelerinii)-1986/1987
-Gudrun Pausewang: „Die Walke" (Piua)-1987/1988
-Norbert Stõbe: „New York ist himmlisch" (New-York-ul e dumnezeiesc)-1988/1989
-Wolfgang Jeschkle: „Midas" (Midas)-1989/1990

PREMIUL LOCUS

Mai întâi a fost fanzinul cu același nume. După ce câștigă premiul HUGO pentru cea mai bună publicație de amatori, se transformă în semiprozin (revistă semiprofesionistă) și reușește să-și adjudece din nou prestigiosul trofeu. Din 1968, devine revistă profesionistă în adevăratul înțeles al cuvântului, cu titlul „LOCUS: The Newspaper of the Science Fiction Field". Axată exclusiv pe informația din întreg domeniul SF (semnale editoriale, recenzări de carte și revistă, comentarii despre filme SF, ilustrație grafică etc.), LOCUS este de peste două decenii, cea mai bună sursă de informație în domeniu.

Așa stând lucrurile, nu e de mirare că Charles N. Brown, editorul și totodată, redactorul-șef, propune în 1971 înființarea unei distincții, care să joace oarecum rolul premiului HUGO. Marea diferență, vis-ș-vis de acesta, consta în faptul că, în cazul revistei, cei care votau erau cititorii, se presupune că mult mai avizați decât votanții plătitori de cotizație ai

HUGO-ului.

Premiul LOCUS se oferă anual, pentru operele care au apărut în anul anterior în limba engleză. La început, nu a existat un trofeu, ca atare, ulterior însă au fost concepute mai multe modele, ele variind de la an la an, fiind singurul premiu care diferă la fiecare nouă oferire.

Sistemul de vot este cel clasic, locul I fiind obţinut de lucrarea care a întocmit la cel dintâi tur numărul cel mai mare de voturi (primite prin intermediul scrisorilor). Actualmente, sunt premiate următoarele categorii: roman SF, roman F, roman H/D, roman debut, nuvelă, nuveletă, povestire, carte nebeletristică, antologie, culegere, revistă, redactor, grafician, editură.

Premiile LOCUS la categoria roman între 1970-1991:

- Larry Niven: „Ringworld" (Lumea inelară)/1970-1971
- Ursula K. Le Guin: „The Lathe of Heaven" /1971-1972
- Isaac Asimov: „The Gods Themselves" (Zeii înşişi)/1972-1973
- Arthur C. Clarke: „Randez-vous with Rama" (Întâlnire cu Rama)/ 1973-1974
- Ursula K. Le Guin: „The Dispossessed" (Dezmoşteniţii)/1974-1975
- Joe Haldeman: „The Forever War" (Războiul veşnic)/1975-1976
- Kate Wilhelm: „Where Late the Sweet Birds Sang" (Acolo unde, seara, suave păsări cântătoare...)/1976-1977
- Frederic Pohl: „Gateway" (Poarta)/1977-1978
- Vonda N. McIntyre: „Dreamsnake" (Şarpele din vis)/1978-1979
- John Varley: „Titan" (Titan)/1979-1980
- Joan D. Vinge: „The Snow Queen" (Regina zăpezii)/1980-1981
- Julian May: „The Many Colored Land" (Cea mai colorată ţară)/ 1981-1982
- Isaac Asimov: „Foundation's Edge" (Marginea Fundaţiei)/1982-1983
- David Brin: „Startide Rising" (Mareea steleră)/1983-1984
- Larry Niven: „The Integral Trees" /1984-1985
- David Brin: „The Postman" (Poştaşul)/1985-1986
- Orson Scott Card: „Speaker for the Dead" (Vorbitor în numele morţi- lor)/1986-1987
- David Brin: „The Uplift War" (Războiul elitelor)/ 1987-1988
- C. J. Cherryh: „Cyteen" (Cyteen)/1988-1989
- Dan Simmons: „Hyperion" (Hyperion)/1989-1990

- Dan Simmons: „The Fall of Hyperion" (Prăbușirea lui Hyperion)/ 1990-1991

PREMIUL NEBULA

A fost înființat în anul 1966, la inițiativa secretarului-trezorier al Asociației Scriitorilor Americani de Science-Fiction (SFWA). Ideea datează din 1965. Sistemul de finanțare al premiului e bazat pe alcătuirea unei antologii, care să cuprindă lucrările publicate, precum și textele clasate pe locurile următoare. Banii obținuți din vânzarea ei reprezintă suma de premiere.

Premiul este oferit primăvara și este datat după anul publicării operei premiate (de exemplu, distincțiile pentru 1965 au fost decernate în 1966).

Trofeul are forma unei nebuloase spiralate, confecționată din paiete metalice, nebuloasă suspendată deasupra unei roci cristaline, ambele înglobate în interiorul unei plăci de material plastic transparent. Modelul a fost imaginat de scriitoarea Kate Wilhelm (soția scriitorului Damon Knight) și realizat ca prototip de Anne Lawrence (soția lui James Blish).

Premiul se acordă în exclusivitate scriitorilor profesioniști, la patru categorii literare. Ocazional, au fost acordate distincții speciale, pentru titlul onorific de „Mare Maestru al literaturii SF". Categoriile premiate sunt aceleași ca în cazul premiului HUGO: roman, nuvelă, nuveletă și povestire. Între 1974-1976, premiul a fost acordat și la categoria spectacol, apoi s-a renunțat. În 1978, filmul „Războiul stelelor" a primit un premiu special.

Votarea se face de către membrii SFWA, care utilizează buletine de vot, întocmite pe baza candidaturilor întocmite tot de ei. Există un scrutin preliminar, desfășurat în luna ianuarie a fiecărui an, iar candidații care obțin cele mai multe voturi sunt înregistrați alfabetic pe buletinele finale de vot.

În timp, s-a creat o adevărată tradiție a publicării unor antologii, care să cuprindă lucrările premiate, dar și pe cele selectate pentru premiere. Ele poartă denumirea de „NEBULA Winners" (Câștigătorii

premiului NEBULA). În unele volume sunt incluse și eseuri critice, relatări la zi ale unor evenimente SF etc.

Din 1969, s-a hotărât acordarea retroactivă a premiului pentru creațiile de proză scurtă, considerate „cele mai bune din toate timpurile", de până în 1965. Acestea au fost apoi publicate în antologiile „The Science Fiction Hall of Fame" (Volume Two A and B)-1973, editate de Ben Bova.

Premiile NEBULA 1966-1986:

1966: Frank Herbert, „Dune"
1967: Samuel Delany, „Babel 17"
1968: Samuel Delany, „Intersecția Einstein"
1969: Alexei Panshin, „Ritual de trecere"
1970: Ursula K. Le Guin, „Mâna stângă a întunericului"
1971: Larry Niven, „Lumea inelară"
1972: Robert Silverberg, „Timpul schimbărilor"
1973: Isaac Asimov, „Zeii înșiși"
1974: Arthur C. Clarke, „Rendez-vous cu Rama"
1975: Ursula K. Le Guin, „Deposedații"
1976: Joe Haldeman, „Războiul etern"
1977: Frederik Pohl, „Omul-plus"
1978: Frederik Pohl, „Poarta"
1979: Vonda McIntyre, „Șarpele din vis"
1980: Arthur C. Clarke, „Fântânile Paradisului"
1981: Gregory Benford, „Un peisaj din timp"
1982: Gene Wolf, „Gheara semizeului"
1983: Michael Bishop, „Timpul, singurul dușman"
1984: David Brin, „Mareea stelară"
1985: William Gibson, „Neuromantul"
1986: Orson Scott Card, „Jocul lui Ender"

PREMIUL ROSNY AÎNÉ

Pentru că cele mai multe premii pe cap de scriitor sunt, evident, în Franța, nu se putea ca un premiu purtând numele cunoscutului scriitor belgian de limbă franceză J. H. Rosny-Aînè (1856-1940) să fie inițiat în altă parte. Așa că, pe lângă APOLLO, COSMOS 2000 și GPSF, mai naționaliste sau mai cosmopolite, în funcție de destinație, premiul ROSNY AÎNÈ a adus, în plus, înlăturarea demarcației care se făcea până atunci între operele de SF și cele „fantasy".

Premiul a fost creat în anul 1980, de către organizatorii Convenției naționale a SF-ului francez, desfășurată la Rambouillet. Inițial, a fost atribuit sub denumirea de Premiul Convenției, numele actual fixându-se în 1983. Se acordă exclusiv autorilor francezi, pentru scrieri apărute în cursul anului anterior.

Asemenea GPSF-ului, nu este reprezentat printr-un trofeu plastic, ci printr-o diplomă, precum și o sumă de bani. Comitetul care administrează fondurile este format din profesioniști în domeniu: Roland Wagner, Francis Valery, Pierre Barbet, Pascal J. Thomas, Francis Saint-Martin.

Sistemul de votare funționează pe sistemul „scrutinului australian" și se face, de regulă, prin votare publică, cu ocazia Convențiilor. Anterior, comitetul realizează o preselecție și distribuie participanților buletine care conțin, alfabetic, numele autorilor și operele supuse atenției.

Problema principală în ultimii ani, în atribuirea premiului, a constituit-o numărul din ce în ce mai mic de participanți la convenții, prin aceasta scăzând calitatea părerii colective.

Spre deosebire de celelalte premii, ROSNY-AÎNÈ se atribuie numai pentru două categorii: nuvelă și roman.

Premiile ROSNY-AÎNÈ pentru roman 1980-1988:

- Michel Jeurry: „La Territoire Humaine" (Teritoriu uman)-1980
- Michel Jeurry: „La Creode" (Creoda)-1981
- Elisabeth Vonarburg: „Le Silence de la citè" (Tăcerea orașului)-1982
- Emmanuel Jouanne: „Damiers imaginaires" (Caroiaj imaginar)-1983
- Jean Pierre Hubert: „La Champ du reveur" (Câmpul visătorului)-1984
- Emmanuel Jouanne: „Ici-bas" (Aici, jos)-1985

- Jean Pierre Hubert: „Ombromanies" (Obsesia umbrei)-1986
- Francis Berthelot: „La Ville au fond de l`oeil" (Orașul din adâncul privirii)-1987
- Ex aequo: Roland C. Wagner: „Le Serpent d`angoisse" (Șarpele spaimei) -1988

Joelle Wintrebert: „Les Olympiades truquèes" (Jocurile olimpice falsificate)-1988

REVISTA SF

Publicație periodică specializată, **revista** sau **magazinul SF** (termen provenind din englezul „magazine" = revistă) a fost dintotdeauna o prezență necesară în viața literară a unei țări. Pentru că, mai înainte de orice, ea s-a dovedit a fi o trambulină pentru tinerii creatori, îndreptată spre rampa editorială. Principalul său rost fiind acela de a lansa nume noi și de a le consacra pe cele deja afirmate. În fine, dar nu în ultimul rând, o revistă presupune un public cititor constant, ale cărui gusturi le poate forma, impunând modele și orientări literare efemere sau durabile.

În SF-ul românesc, se disting cu claritate două etape în viața publicațiilor de profil - cel de până în 1989 și cel de după acest an.

Până la Revoluție, presa SF românească a fost dominată puternic de Colecția de Povestiri Științifico-Fantastice (apărută la 1 octombrie 1955, până la 15 aprilie 1974), avându-l la **cârmă** pe Adrian Rogoz.

Apoi, deceniul al optulea intră sub zodia Almanahului Anticipația (1982-1990 și continuare) care, deși nu poate fi considerat o revistă, în maniera clasică, reușește printr-o periodicitate anuală și un mare număr de pagini să suplinească golul publicistic și editorial din acea perioadă. Editat de revista „Știință și Tehnică", sub patronajul lui Ioan Eremia Albescu, el va reuși să mențină treaz interesul publicului pentru acest gen de literatură și să impună o serie de nume noi, alăturându-le generației anterioare.

Alături de aceste două apariții de marcă, peisajul publicistic românesc a mai consemnat apariția (cu statut de „aproape fanzin - aproape revistă") următoarelor publicații: „Argonaut" (Iași), „Helion" și „Para-

dox" (Timișoara), „Holograma" (Iași).

Alte reviste care au publicat SF, în mod regulat sau numai sporadic: „Magazin", „Cutezătorii", „Argeș", „Tomis", „Vatra", „Suplimentul Literar al Scânteii Tineretului", „Convorbiri Literare" (supliment literar).

După 1989, peisajul publicistic românesc s-a înviorat brusc, pe piață apărând zeci de noi reviste și ziare. Zona SF-ului nu face nici ea excepție. Anii 1990-1992 au marcat o mulțime de apariții noi și efemere, majoritatea stingându-se după primele două-trei numere: „Spații enigmatice" (Iași), „Science Fiction Magazin" (Bacău), „Rigel" (Rm. Vîlcea), „SF Club D" și „Soliton SF" (București), „Omicron-Demnitatea" (Craiova), „Colecția Club SF" (București), „Alfa" (Brașov), „Star Trafic SF" (Craiova), „Colecția Povestiri Insolite" (Satu-Mare), „Povestiri SF" (București), „Sfinx" (Tîrgoviște), „6 Fantastice" (București), „Segra Magazin" (Slatina), „SF Phoenix" (București), „Pronitron" (Târgoviște), „Glasul SF" (București), „Atlantida" (Galați).

Altele au o viață ceva mai lungă, fie reușind să apară continuu, vreme de unu-doi ani - „Quasar" (București), „Iris Science-Fiction" (pentru a se transforma apoi în editură, profilându-se pe cartea de tip SF), „467" (Craiova), fie rezumându-se la apariții periodice, respectiv una-două pe an, de-a lungul acestor ultimi cinci ani - „Helion", „Paradox", „String" (București).

În fine, o a treia categorie, o reprezintă revistele care, deși au avut o viață scurtă, au determinat o influență masivă, asupra producției literare și plastice SF, chiar și multă vreme după dispariție: este vorba de „Nautilus" (3 numere, 1992), apărută sub îngrijirea Editurii NEMIRA (reapărută în 1995).

Publicații efemere au continuat să apară și în anii din urmă, nereușind să treacă de bariera fatidică a cifrei trei: „Super SF Internațional" (Chișinău), „Colecția Povestiri SF" (Chișinău), „Clipa Astrală" (București).

Sunt, evident, și reviste care au supraviețuit confruntării cu piața literară: „Anticipația" (1990-1996), cea mai bună publicație de profil de pe continent în 1993, și „Jurnalul SF" (săptămânal).

Alte publicații care au acordat în paginile lor spațiu pentru SF: „Magazin", „Start 2001", „Strict Secret", „Curierul Național", „Mini-AZI" (supliment al ziarului AZI), „Universul", „Totuși Iubirea".

SPACE - OPERA

Opera spațială este o specie a genului SF, apărută în America anilor 1920 și dezvoltată într-o manieră extraordinară în perioada 1937-1945. Prin excelență o specie americană până în deceniul al șaselea, ea începe să devină atractivă și pentru scriitorii europeni, care găsesc în modalitatea ei de exprimare o excelentă continuatoare a romanelor picarești de altădată.

Principalul reprezentant poate fi considerat **Edgar Rice Burroughs** (1875-1950), cunoscutul autor al unor cicluri spațiale despre Marte, Lună și Venus.

Derivată din literatura de aventuri, foarte bogat ilustrată în revistele pulp de la începutul secolului al XX-lea din America, **opera spațială** are ca trăsătură principală acțiunea, prezentată sub forma unui incitant „story", în care elementele de bază sunt eroul infailibil, de origine terestră, prințesa de pe altă planetă, aflată în pericol, monstrul (sau alte ființe înspăimântătoare) de origine extraterestră, care atentează fie la viața, fie la pudoarea junei prințese, și, în fine, idila romantică țesută de-a lungul derulării firului epic, între cei doi protagoniști, totul prezentat sub forma unui cocteil delirant de civilizații pitorești, în care tehnologiile cele mai sofisticate coexistă cu barbaria și principiile unui univers magic.

Asemănarea cu basmul este evidentă. Accesoriile eroului descind direct din poveștile europene - armele sale sunt sabia, sulița, arcul, dar și dezintegratorul atomic, scutul energetic, biciul neuronic, laserul, disruptoarele de materie, iar, când imaginația autorului permite, chiar și pistoalele cu anti-materie.

Animalele fabuloase care-l ajută sunt fie cai cu mai mult de patru membre, fie insecte/păsări uriașe, care se lasă îmblânzite și călărite (vezi „Lumea lui Rocannon" de Ursula K. Le Guin), fie monștri cu puteri temporale, care permit eroului translația dintr-o epocă în alta, ajutându-l să scape în ultima clipă de urmăritori (vezi **hippronii** din „Seniorii războiului" de G. Klein).

Cascada uluitoare de aventuri, desfășurate când pe o planetă, când pe alta sau chiar în galaxii diferite (vezi „Mercenarii rațiunii" de Luigi Menghini sau „Orașul și stelele" de Arthur C. Clarke) are un singur și previzibil final: reprezentantul Binelui (omul) învinge în confruntarea

cu Răul (rasele extraterestre) și urmează mult-așteptatul „happy-end", în care eroul își capătă fericirea visată, alături de prințesa îndrăgită.

Nici o grijă pentru motivația cât de cât științifică a decorului sau a acțiunii propriu-zise: ne găsim într-o **poveste cosmică**, în care elementul științific constitue numai un pretext vag, expediat cu rapiditate încă din primele pagini sau prezent numai în mod aluziv, fiind înlocuit cu fantezia sclipitoare și debordantă.

În general, există două categorii de **space-opera**: cele a căror acțiune se derulează în interiorul sistemului solar (aici intră, în special, operele scriitorilor de până în 1920) și cele a căror acțiune este plasată între granițele vaste ale Galaxiei (operele scrise după 1940). La acestea din urmă se poate remarca o trăsătură originală: societățile prezentate sunt organizate sub formă de imperii, care apar, în fundal, fie în expansiune, fie în degringoladă, istoria lor constituind uneori subiectul unor întinse cicluri romanești (vezi „Fundația" de Isaac Asimov și „Dune" de Frank Herbert).

Cei mai cunoscuți creatori de **space-opera** sunt E.E. Smith („Triplanetary"), Jack Williamson („The Legion of the Space"), Edmond Hamilton („The Star Kings"), A.E. Van Vogt („Solarienii") ș.a.

La noi, primul scriitor care a abordat genul a fost Victor Anestin (vezi „În anul 4000 sau O călătorie la Venus"), iar un reprezentant notoriu al deceniului al VII-lea a fost Vladimir Colin („Babel").

UCRONIA

Specie a genului SF, care descrie o istorie alternativă imaginară, propunând prin celebrul element introductiv de natură condițională **if** („Ce-ar fi fost dacă...") o altă derulare a unor evenimente reale. Spre deosebire de istoria propriu-zisă, **ucronia** include în mecanismul determinismului istoric și elementul optativ, dorința umană.

Cuvântul **ucronie** apare pentru prima dată într-un text al filozofului francez Renouvier, în „Revue philosophique et rèligieuse", în 1857. El calchiază, în privința construcției lexicale, mai vechiul termen grecesc utopie (outopos = în afara spațiului), având semnificația clară de „în afara timpului".

Pornind de la această definire a principalei sale caracteristici, rezultă că ucronia se derulează într-un timp fictiv (un non-timp), fiind, de fapt, un pretext la reflecție filozofică asupra sensului istoriei și al devenirii umane.

Părăsind teritoriul speculației intelectuale pentru acela al romanescului, ucronia exploatează, în fond, efectul de real, în vreme ce istoria (povestea evenimentelor trecute și nu reînvierea acestora) e constrânsă să funcționeze asemenea unei ficțiuni. De aici încolo, hotarul între istoria reală și cea alternativă este din ce în ce mai subțire. În romanul „Omul din castelul înalt", Ph.K. Dick ne înfățișează o lume în care aliații au capitulat, în 1947, în fața forțelor Axei, japonezii au cucerit America, iar germanii au pus stăpânire pe Africa și pe ... Lună! Dar Hawtorne Abendsen, unul dintre protagoniștii romanului, scrie o ficțiune în care situația se prezintă exact invers și are surpriza să afle că, de fapt ficțiunea sa este o Realitate, iar realitatea în care trăiește este o ficțiune...

Ucronia presupune și ea două forțe (sociale sau individuale) care se confruntă, într-o încleștare dramatică. Scara este aceea a istoriei, iar personajele sunt mase largi de oameni, care iau parte, inconștient sau prea puțin conștient, la derularea unor evenimente a căror semnificație le scapă.

Se pornește întotdeauna de la un eveniment istoric spectaculos (bătălie, revoluție etc.), căruia i se transformă premisele de bază. Spre deosebire de basm, cu care a fost comparat uneori, finalul este complex și nu simplifică ecuația în favoarea Binelui.

Luată în linii mari, **ucronia** are unele caracteristici de poveste - nici aici, faptele nu au dimensiuni absolute.

În orice roman, fie că aparțin, fie că nu zonei SF-ului, putem întâlni tema universurilor paralele, deoarece peste tot Realul este substituit cu Imaginarul **verosimil**, produs de bază al ficțiunii. Situând, în mod explicit, la nivelul istoriei, firul faptelor care poartă în ele germenele schimbării, **ucronia** se separă de tradiționalul univers paralel al SF-ului. Astfel, Napoleon poate să câștige la Waterloo (v. „Șah la timp", de Marcel Thiry), Gettysburg să se transforme în locul unei celebre victorii sudiste (v. „Bring the Jubilee" de Ward Moore), Roosvelt poate să fie asasinat în 1933, iar SUA să piardă din această cauză războiul (v. „Omul din castelul înalt" de Ph. K. Dick), sau celebrul președinte să fie numai învins în cursa pentru investitura prezidențială și, după o succesiune de crize,

SUA să ajungă dominată de comunism (v. „All times possible" de Gordon Eklund). Istoriile alternative pot să vizeze orice: turcii pot să invadeze Europa, care e bântuită de necruțătoarea ciumă neagră (v. „The Gate of Worlds" de R. Silverberg), Elisabeta I să fie asasinată în 1588 și Marea Armadă să câștige victoria (v. „Pavane" de Keith Roberts), elicopterul generalului De Gaulle să se prăbușească în mai 1968, după revenirea de la Baden-Baden și chiar ca Hitler să emigreze în 1919 în SUA, să devină autor de SF și să obțină, în 1955, premiul HUGO pentru romanul SF „Stăpânul zvasticii" (v. „Visul de fier" de N. Spinrad).

Ca specie de sine stătătoare, ucronia cuprinde două direcții de dezvoltare: ficțiunea istorică (transformările țin de lumea universului paralel) și ficțiunea politică (transformarea vizează o realitate apropiată, față de care se comportă asemenea unui imaginar scenariu futurologic).

Cauzele care amenință să transforme realitatea în ucronie nu prezintă toate aceeași importanță. Există cauze profunde, apte să schimbe iremediabil cursul istoriei și cauze minore, fără efecte importante în derularea acțiunii. Astfel, a-l ucide pe Einstein, pentru ca acesta să nu mai facă descoperirile care au condus la realizarea bombei atomice nu e un plan prea grozav, deoarece acestea ar fi fost, oricum, realizate și de către un alt savant.

În linii mari, ucronia se bazează pe evenimențial și pe eroul providențial. Ca repunere în discuție a cursului istoriei, ea devine o interogație gnostică, care se străduie să-l elibereze pe om din închisoarea originilor sale - eterna și implacabila Realitate.

Ucronii reprezentative: „Stăpânul aerului" de Michael Moorcock, „Imperiul lui Baphomet" de Pierre Barbet, „Istoria deturnată" de Jean Mazarin, „Sunetul cornului" de Jan Sarban, „SS-GB" de Len Deighton, „Istoria imaginară" de Jacques van Herp.

UTOPIA

Cea mai „bătrână" specie a genului SF, utopia este o categorie literară care are ambiția de a se amesteca în viața socială a cetății, încercând să-i remedieze tarele și să-i completeze lipsurile, schițând în cuvinte tipul de stat ideal, bazat pe rațiune, pe logică, pe ordine și pe

echilibru, o lume perfectă, lipsită de contradicţii, al cărei sistem intern funcţionează ireproşabil. Opera care ilustrează perfect aceste trăsături este „Republica" lui Platon.

Termenul generic utopie vine, deci, din limba greacă, outopos desemnând un spaţiu inexistent în realitate („Locul de nicăieri"). Acesta trebuie să fie un spaţiu superior în plan social şi moral, construit ca o replică la realitatea criticabilă din timpul vieţii autorului. Reconstrucţia ideală a lumii, chiar şi în forma restrânsă a unei cetăţi, are drept motivaţie nevoia intimă de iluzie. Pe undeva, autorul utopiei doreşte să rivalizeze, chiar dacă nu pe faţă, cu creaţia divină, deoarece pune la îndoială calitatea lumii în care trăieşte.

Cele mai importante utopii moderne au apărut în perioada Renaşterii: în 1516, Th. Morus publică „De nova insula Utopia", în 1623, călugărul calabrez Thomasso Campanella editează opera scrisă în închisoare 21 de ani mai devreme, intitulată „Cetatea Soarelui", în 1582, Anton Francesco Doni scrie „Lumea înţeleaptă şi smintită", Francesco Patrizi di Cherso compune în 1553 „Cetatea fericită", iar între 1585-1590, Ludovico Agostini scrie „Republica imaginară".

Cea mai importantă pentru dezvoltarea ulterioară a genului s-a dovedit „Utopia" englezului Th. Morus. Între anul apariţiei acesteia şi intrarea în scenă a lui Jules Verne („Insula cu elice" poate fi considerată, într-un fel, o utopie modernă) s-au scris 227 de utopii.

Sistemul narativ al **utopiei** este respectat cu stricteţe în toate operele care prezintă această trăsătură: povestitorul se întâlneşte cu un personaj abstract din punct de vedere al construcţiei eului interior, dar util ca element introductiv în această lume ascunsă, ale cărei taine le descifrează ulterior pentru noi.

Elementele compoziţionale ale **utopiei** sunt: spaţiul izolat şi perfect închis, în interiorul căruia nu poţi pătrunde decât prin iniţiere (insula, cetatea pierdută în junglă şi, mai nou, planeta străină), geometria urbanistică extrem de riguroasă (oraşul pătrat din „Utopia", cel de tip fagure al capitalei Amauroton, cele 7 incinte circulare din „Cetatea Soarelui" etc), structurile sociale extrem de rigide (gerontocraţia patriarhală în „Utopia", teocraţia dominatoare la Campanella, ierarhia sacerdotală la Bacon).

Utopia modernă, specifică secolului al XIX-lea, depăşeşte ideea de simultaneitate a raportului dintre realitate şi utopie. Utopistul modern

vizează acum nu doar o insulă exemplară ci o întreagă planetă. Emancipându-se, utopia tinde să părăsească spațiul închis și teritoriile restrânse, pentru a se extinde la scara întregului Univers. Numai este interesată doar de fericirea unui grup privilegiat, ci de soarta întregii lumii.

În aceste condiții, produsul ficțiunii trebuie să rivalizeze cu un spațiu geografic cultural și social real: este principala cauză, pentru care utopia își construiește o istorie și se amplasează adânc în Real (Morus identifică rădăcinile statului său ideal într-o mitologie a apocrifă de prin secolul III î.e.n., „Noua Atlantidă" a lui Bacon are drept strămoși pe membrii unuia dintre cele zece triburi pierdute ale lui Israel etc.).

În plus față de utopia antică, cea modernă nu mai înfățișează o societate umană ideală, pentru că aceasta presupune un lucru încheiat, rigid și imposibil de depășit, static și, totodată, mort. **Utopia modernă** presupune o structură socială aflată în mișcare, un anume grad de imperfecțiune, deoarece idealul nu mai este sinonim cu absolutul, ci cu perfectibilul. Mai mult, personajul unei astfel de opere capătă trăsături umane individuale, detașându-se de colectivitate.

B. Autori

Felix ADERCA *(1891-1962)*

Pe numele său adevărat Froim Zelig Aderca, F.A. (botezat literar astfel de Eugen Lovinescu) s-a născut la 26.03.1891, în satul Puiești, fostul județ Tutova (în apropiere de Bârlad).

Familia, de origine etnică mozaică, avea o condiție materială modestă. Și-a făcut studiile secundare la Colegiul Național de la Craiova. Vreme de 20 de ani, a funcționat în Ministerul Muncii (1940-1960), iar apoi ca director în Direcția învățământului artistic din Ministerul Artelor.

Mentalitatea de creator i se formează în cercul ideilor moderniste de la cenaclul „Sburătorul", al cărui înfocat susținător public este. A experimentat, printre primii la noi, formulele narative proustiene și chiar pe cele joyciene.

Dintre contemporanii săi iluștri a manifestat o mare admirație pentru Tudor Arghezi, pe care l-a și secundat, de altfel, la redactarea revistei „Bilete de papagal". A colaborat la numeroase reviste de orientare modernistă („Flacăra", „Sburătorul", „Vremea", „Adevărul", „Realitatea ilustrată", „Contimporanul" etc.).

Ca scriitor, s-a manifestat, inepuizabil, în mai toate genurile și speciile literare, dovedind, uneori, superficialitate, dar și un permanent și incontestabil talent literar, lucru remarcat de criticii marcanți ai perioadei (vezi Pompiliu Constantinescu).

Debutul literar s-a consemnat în anul 1910, cu versuri, publicate în revista „Noua Revistă Română". Din acest moment, va publica numeroase volume de poezie: „Motive și simfonii" (1910), „Stihuri venerice", „Fragmente și romanțe", „Reverii sculptate" (toate în 1912).

Debutul ca prozator are loc tot în 1910, cu volumul „Naționalism? Libertatea de a ucide", semnat cu pseudonimul Oliver

Willy. Proza a devenit cu mare rapiditate pentru el un câmp de experiențe artistice, oscilând între realismul crud, cu accente naturaliste și analitismul proustian.

A scris multe romane de factură psihologizantă și a avut chiar tentative de proză absurdă: „țapul" (1920), „Domnișoara din strada Neptun" (1921), „Omul descompus" (1925), „Femeia cu carnea albă" (1928), „Aventurile d-lui Ionel Lăcustă-Termidor" (1932), „1916" (1936), „Revolte" (1945). Proza absurdă poate fi întâlnită în miniromanul „Al doilea amant al doamnei Chatterley" (1933), publicat sub pseudonimul Cliford Moore.

Publicat în 1936, romanul „Orașele înecate" (reluat în 1966 și 1982 cu titlul de „Orașele scufundate") se numără printre primele tentative românești în domeniul prozei SF. Inițial, a fost publicat în foileton, în revistele „Reporter" și „Realitatea ilustrată". Operă cu tentă clar anticipativă, „Orașele scufundate" este apreciat de criticul George Călinescu drept un roman viitorist, bazat pe abstractizarea speculației și a ironiei. Conceput sub formă unui vis, romanul își plasează acțiunea într-un viitor îndepărtat (anul 5000). Din cauza răcirii soarelui, temperatura la suprafața Terrei a scăzut considerabil, iar oamenii s-au retras în orașe de sticlă, construite pe fundul oceanelor. În noile condiții ale existenței acvatice, omenirea începe să capete unele trăsături din înfățișarea fizică a moluștelor. Deoarece temperatura apelor este în continuă scădere, un inginer pe nume White preconizează continuarea retragerii către pirosferă, prin săparea de galerii, în vreme ce un alt tehnician, inginerul Xavier, pledează pentru strămutarea pe o altă planetă mai tânără. Descoperind formula lămpii care descătușează energia atomică, el își pune planul în aplicare, părăsind Terra la bordul unui aparat de zbor, însoțit de secretara sa, în vreme ce White rămâne să continue să înainteze către centrul fierbinte al Terrei.

Remarcabilă frescă a unei societăți viitoare, supusă stress-ului adaptării forțate la un mediu închis (o viziune avant la lettre a orașelor închise sub cupolă, imaginate de Isaac Asimov) și degenerării biologice a rasei, opera lui F.A. realizează, prin deducție realistă, o întreagă atmosferă a unei epoci ce stă să vină.

Alte opere: „Sânge închegat" (1915), „Mic tratat de estetică" (1929), „Feeria baletelor" (1947), „Magellan" (1948), „Amiralul oceanului, Cristofor Columb" (1957).

Teatrul e ratat scenic: „Antractul" (1913), „Floarea de mac" (1923), „Sburător cu negre plete" (1923), „Muzică de balet" (1971), „Teatru" (1974).

Moare pe 12.12.1962, la București.

Fără a fi un scriitor specialist în SF, Aderca are meritul de a fi unul dintre întemeitorii genului la noi în țară.

Lino ALDANI *(N. 1926)*

Considerat, mai ales în străinătate, drept unul dintre cei mai buni scriitori italieni de profil, L.A. face parte dintre puținii autori europeni care nu plătește tribut literaturii anglo-saxone, prozele sale distingându-se printr-o culoare stilistică specifică, despre care, nu o dată, critica a afirmat că se află în descendența directă a excelentei literaturi fantastice italiene care-l precedă (apropierea de Dino Buzzati, dar și de Curzio Malaparte, este, uneori, ușor de realizat). Originalitatea sa constă în tenta filozofică, de multe ori atingând existențialismul, care-i impregnează straturile profunde ale operei.

Istoria fantascienzei îl reține pe L.A., la loc de frunte, printre corifeii genului, impus în peninsula italică începând cu deceniul al șaselea - Sandro Sandreli, Anna Rinonapoli, Roberto Vacca, Cesare Falessi, Renato Pestriniero, Tiberio Guerrini, Ugo Malaguti, Donato Altomare etc.

L.A. s-a născut la 29 martie 1926, în localitatea San Cipriano Po, provincia Pavia, și și-a petrecut copilăria și adolescența la Roma, unde a urmat cursurile școlii primare, medii și liceale. Pentru a-și întreține existența, a fost obligat să întrerupă studiile și să practice tot felul de meserii modeste, cu toate că manifesta o înclinație particulară către filozofie și matematică. Ca profesor suplinitor, a predat, totuși, o vreme aceste două materii, într-un colegiu particular.

Debutează în anul 1960, în paginile revistei „Oltre il cielo", cu o povestire care anunță apariția unui scriitor marcat de originalitate. Între 1960 și 1963, publică intens o serie de povestiri, inegale ca valoare, care însă îi aduc o binemeritată popularitate în rândul cititorilor. „Tehnocrație integrală" aduce în prim-plan imaginea unei societăți viitoare în care știința și tehnologia tind să-l înlocuiască complet pe om în procesul

muncii, pentru a obține un modest post de măturător de stradă de categoria a doua, personajul fiind obligat să treacă prin focurile unui examen dificil în domeniul matematicilor superioare. în „Korok", numai o banală eroare de apreciere îl salvează pe cel urmărit de vânătorul electronic, într-un stupid și tragic joc cu moartea. „Treizeci și șapte de grade", incontestabil capodopera acestei perioade, creionează imaginea înspăimântătoare a unei societăți viitoare dereglate, în care rolul social principal îl joacă asociația C.M.G. (Controlul Medical General), asociație ce-i terorizează pe toți membri societății prin legile sale draconice și-i lasă să moară dc pe urma bolilor pe aceia care n-o recunosc.

În 1963, L.A. editează, împreună cu prietenul său Massimo Lo Jacono, publicația periodică „FUTURO", prima revistă dedicată în întregime anticipației italiene.

In 1964, își publică prima culegere, intitulată „A patra dimensiune", în povestirile și nuvelele căreia încearcă să împământenească în perimetrul SF-ului italian o serie de teme universale ale genului.

Dezamăgit de nenumărate insuccese în plan profesional, se retrage în localitatea natală, începând cu toamna anului 1968, pentru a se consacra cu prioritate scrisului.

În 1977, publică excelentul microroman „Rădăcini", o operă distopică, în care viitorul este construit prin extrapolarea tendințelor supraurbanizării din timpul prezent: societatea post-industrială este reprezentată prin imaginea imensului cub de beton și sticlă, cu orizontul zăvorât de frunțile terne ale blocurilor turn, o lume-kitsch, unde totul este artificial și imitat. Singura salvare spirituală o constituie evaziunea în rămășițele fostelor așezări agrariene, care par să constituie o alternativă la dezumanizare și la pierderea sentimentelor și aspirațiilor.

În 1979, urmează volumul „Noapte bună, Sophia", care include o serie impresionantă de nuvele de primă calitate: „Canis sapiens", „Ultimul adevăr", „Împestrițat cu roșu", „Un tren numit evaziune", „Krakenul", „Duminică romană", „Mai sus de stele", „Malul celălalt", „Dușmanul invizibil", „Șah dublu". Considerate mici capodopere în perimetrul SF-ului cu tematică socială, „Malul celălalt" (involuntari donatori de organe, controlați cu ajutorul unei tehnici sofisticate, în folosul unor clienți ipocrit morali) și „Canis sapiens" (portretul unei umanități căzută pradă nebuniei, văzută prin ochii celeilalte specii raționale, care

se dezvoltă în paralel cu a noastră) marchează puternica originalitate a autorului, care a preluat temele din repertoriul universal (vezi pentru ultima romanul lui Clifford D. Simack), transplantându-le în spațiul culturii italiene.

Tot în 1979, îi apare și romanul „Eclipsă 2000". Într-un univers social miniatural, denumit complexul „Terra Madre", colonistul Vargo Slovic trăiește o dramă psihologic-filozofică etern umană - libertatea care i se oferă este aceea a labirintului, iar adevărurile despre lumea în care trăiește și despre resorturile ei ascunse sunt și ele labirintice, derutante.

În 1985, scrie în colaborare cu Daniela Piegai ultimul roman apărut până în prezent - „Sub semnul Lunii Albe", iar în 1987, publică, revenind la genul foarte scurt, „Parabole pentru mâine".

În 1981, publică și o operă de critică literară, intitulată „Opera Apocalipsului - SF-ul italian", în care-și reactualizează mai vechile opinii estetice, militând pentru „o îmbinare a conținutului specific al genului cu direcția curentului general al literaturii" (interviu în NOVA SF nr. 4/ 1985).

Brian ALDISS *(N. 1925)*

S-a născut în anul 1925, în localitatea Denver, Anglia, într-o familie de mici burghezi. Și-a făcut studiile în școli și colegii particulare, clasându-se mereu pe linia de mijloc. Ca orice englez patriot, și-a satisfăcut serviciul militar în India, unde a asimilat câteva elemente de cultură, vizibile mai târziu în scrierile sale.

Întors în țară, cu o situație materială precară, datorită războiului, a fost nevoit să-și întrețină existența ca vânzător de ziare, apoi ca vânzător într-o librărie și, în fine, ca redactor literar al ziarului „The Oxford Mail".

Debutul literar s-a produs în anul 1954, cu povestirea „Dosar penal". Până în 1960, a scris mai mult proză scurtă, caracterizată de critica de specialitate prin ingeniozitate, lirism și o atmosferă sumbră. Ca recunoaștere a talentului său în acest domeniu, în 1959 i se decernează premiul HUGO pentru „cel mai promițător talent".

Scriitor prolix, cu talent proteiform, B.A. a alternat cu egală

plăcere între SF-ul de tip tradițonal și ficțiunea speculativă, între tonul filozofic și reflecția plină de umor.

Primul roman, „Non-Stop", apărut în 1958, a avut un succes deosebit. Bazat pe deja străvechea temă a arcăi stelare, a devenit rapid o operă clasică a genului, fiind citat în mai toate referințele critice ale domeniului. În 1962, publică mult-elogiatul roman „Sera", în care întoarce complet spatele realismului, prezentând povestea unui Pământ împodobit cu o vegetație luxuriantă și dominat de un uriaș bananier, ale cărui ramuri ating Luna.

Doi ani mai târziu, în 1964, îi apare „Barbă-Sură", considerat de toți ca fiind cel mai bun roman al său. Dincolo de remarcabilele calități portretistice, asistăm la crepusculul omenirii care, într-un viitor nu foarte îndepărtat, a devenit complet sterilă, din pricina unui accident provocat de armele biologice. „Barbă-Sură" este povestea unei lumi alcătuită numai din bătrâni, care asistă neputincioși la stingerea propriei specii.

„Cryptozoic", apărut în 1967, este romanul unei chirurgii temporale aparte, realizată cu ajutorul minții. Ca Michel Jeury, B.A. pornește de la presupunerea că întreg trecutul omenirii și al lumii, în general, este depozitat în memoria umană și că, deci, se poate porni pe firul ei către înapoi numai concentrându-te asupra eului interior, ajutat de anumite droguri. Dominată de o spaimă acerbă față de viitor, omenirea intră însă într-o adevărată derivă mentală și inversează mersul timpului, trecutul devenind viitor.

Culegerea publicată în 1969, „Barefoot in the Head", este axată pe tema războiului psihedelic, iar povestirea ce dă titlul volumului, apărută în foileton în celebrul magazin avangardist editat de M. Moorcrock „New Worlds", este realizată în cel mai curat stil joycean.

Cea mai des menționată operă a sa rămâne, totuși, trilogia „Helliconia", apărută între 1982-1985. Este cea mai amplă frescă a unui mediu extraterestru, realizată de un scriitor englez și are drept spațiu de desfășurare o întreagă planetă, care se rotește neregulat în jurul unui sistem solar binar, planetă supravegheată de mai multe secole de un satelit pământean.

Foarte bun eseist, B.A. își încearcă mâna și în domeniul istoriei genului, realizând în „O petrecere de un miliard de ani" (1973) o pasionantă istorie a SF-ului, începând de la momentul Frankenstein, istorie premiată de British SF Association. De asemenea, articolele sale

de critică literară i-au adus râvnitele premii „James Blish" (1977) și „Pilgrim" (1978).

A mai scris, și o serie de opere care depășesc convenția SF: „Raport asupra probabilității A" (1968), „Frankenstein eliberat" (1973), „Tapiseria Malaciei" (1976).

Datorită prestigioasei sale activități în domeniul SF, a fost ales președinte al cunoscutei „Society of Authors".

Caracterizat de Alfred Bester ca un scriitor „sedus de literatura experimentală", B.A. a ținut să rămână în permanență în interiorul Sf-ului, pe care s-a străduit să-l înzestreze cu calități literare specifice mainstream-ului.

Budrys ALGIS *(N. 1931)*

Fiu al unui fost consul al guvernului lituanian, aflat în exil, B.A. s-a născut pe 09.01.1931, în Prusia Orientală. Emigrat în SUA, împreună cu părinții, în anul 1936, și-a făcut studiile primare și medii în Washington. Pentru a se putea întreține, a lucrat ca redactor în presă și în diverse edituri (printre cele mai cunoscute, editura „Galaxy"-în 1953 și revista „Playboy"-în 1963).

B.A. nu se bucură în Europa de stima intelectuală cu care este tratat în America, din cauza faptului că prozele sale au fost mai puțin traduse pe bătrânul continent, iar cititorul nu a prea avut acces la articolele critice, cu frecvență regulată, pe care le-a publicat între 1965 și 1971, în revista „Galaxy", articole ce au contribuit, în mod substanțial, în a-l face cunoscut în mediile SF americane.

Una dintre temele frecvente ale operelor sale pare a fi aceea romantică a dublului, în fapt a căutării de sine și a căutării libertății individuale. Ea a izvorât din experiența personală de viață amară a exilatului politic, pe care a dus-o. Poate fi întâlnită în romanul „The Falling Torch" (1959), în „Some Will Not Die" (1961) și „Michaelmas" (1977). În ultimul descrie viitorul mass-mediei pe o planetă stăpânită de un ordinator supersofisticat, care terorizează populația, în maniera unui despot oriental.

În „Who?" (1958), descoperim tema savantului nebun și a experiențelor militare demoniace, menite să distrugă lumea. Cine să fie oare acest ciudat om de știință, pe care și-l dispută cu încrâncenare rușii și americanii, în timpul războiului rece? Acest spirit enigmatic, cu un corp reconstituit în întregime din proteze și elemente biocibernetice?

„Rogue Moon" (1960) ne înfățișează jocul morții și al reîncarnării, care se joacă între Terra și Selena, asemenea unui fantastic meci sportiv. Al Baker, celebrul mercenar, aflat mereu pe urmele extratereștilor, pleacă de pe Terra, cu ajutorul unui teleportor de materie. Sufletul îi ajunge pe Lună, dar corpul se încăpățânează să rămână pe Terra. Întâmplarea face să fie ucis din greșeală, iar procesul retranslării continuă... Încă și încă, fără întrerupere, cu constanța unui automat, corpul decedat trimite noi și noi dubluri către baza de pe Lună, printre experții care nu știu cum să oprească ciudatul exod, necum să-l înțeleagă...

George ANANIA *(N. 1941)*

Celălalt membru al singurului tandem de scriitori SF din România, G.A. s-a născut la 14.06.1941, în comuna Măgurele, județul Ilfov. Părinții, Dumitru și Dumitra Anania, au fost funcționari. Copilăria și-a petrecut-o pe șoseaua Giurgiului, la periferia Bucureștiului. Cursurile liceale le-a făcut la liceul „Gheorghe Șincai". Mediul de formare al viitorului scriitor este strict bucureștean, Facultatea de Limba și Literatura Română, absolvită în 1964 nefăcând altceva decât să-i accentueze gustul pentru urban, pe care-l vom întâlni în mai toate operele sale ulterioare.

Din 1965, s-a angajat la Muzeul de Artă Populară, iar în 1969 a trecut în Consiliul Culturii, direcția Muzeelor. În 1973, se transferă la direcția Cinematografiei, iar în 1979 devine director-adjunct la studioul Animafilm. În 1988, ajunge șeful Oficiului de difuzare a filmului din București, iar în 1991 se mută la biroul de publicitate al studioului România-Film, unde lucrează și în prezent.

A început să scrie încă din 1958, dar intrarea în arena literară și-a făcut-o în anul următor când, încercându-și șansa la Adrian Rogoz (pe atunci redactor responsabil al C.P.Ș.F.), în legătură cu câteva încercări

literare, acesta l-a sfătuit să ia contact cu actorul Romulus Bărbulescu, intuind că se vor potrivi din punct de vedere stilistic. Din această întâlnire, a rezultat, în 1962, volumul „Constelația din ape".

Un an mai târziu, publică de unul singur volumul „Cel din urmă mesaj", urmat, în același an de „Limanul dragostei".

Perioada care urmează este foarte fertilă pentru scrisul în doi: opt volume de proză scurtă sau romane, plus două piese de teatru. În 1981, își încearcă din nou șansa de unul singur cu excelentul roman „Test de fiabilitate" (un cercetător științific este manipulat de cel mai bun prieten pentru a deconspira și a pune în slujba scopurilor militare un mecanism genetic, care să imunizeze organismul față de toate bolile existente).

Romanul „Acțiunea Lebăda", publicat în 1991, aduce în prim-plan o imagine urbanistică bucureșteană: elevul unei școli din capitală este implicat, fără voia lui, în desfășurarea unui război, care se derulează pe o planetă străină, aflată la un milion de ani-lumină distanță.

„O experiență neobișnuită", apărut în 1989 este o fragilă poveste de dragoste între un adolescent pământean și emisara unei lumi cosmice îndepărtate.

Nuvela „Prisăcarul", apărută în 1989, este construită pe tema contactului între civilizații, în care „străinii" împrumută forma unor insecte.

Din cadrul operei scrisă în colaborare cu R. Bărbulescu, G.A. îndrăgește cel mai mult „Ferma oamenilor de piatră" și „Despărțire la marele zbor".

Formația stilistică („în operele scrise în comun, 60% din stil cred că îmi aparține mie, în vreme ce d-lui Bărbulescu îi aparțin 60% din idei") se conturează la școala lui Ph. K. Dick și a lui Ray Bradbury. Din literatura SF românească îi admiră mult pe Vl. Colin și pe Sergiu Fărcășan.

După 1990, îi apar nuvelele „Uneori, marea" și „Război contra Sfinxului", precum și mai multe reeditări ale unor volume anterioare. Romanul „Contraminune de vacanță" așteaptă încă din 1993 o editură interesată să-l publice.

A primit, în 1990 Premiul EUROCON pentru întreaga operă literară (împreună cu R. Bărbulescu), la Fayance, Franța. În prezent este și consilier al Editurii NEMIRA.

În 1994, a editat, împreună cu R. Bărbulescu, revista SF „Clipa Astrală" (un singur număr).

Poul ANDERSON *(N. 1926)*

Ortografia aparte a numelui celui care, alături de H.G. Wells, impune în SF tema chirurgiei temporale, se explică prin ascendența sa scandinavă.

S-a născut la 25.11.1926, la Bristol, Pennsylvania, SUA. După studii de fizică la Universitatea din Minnesota, pe care le încheie în 1948, lucrează pentru puțin timp ca asistent, în domeniu, după care se dedică exclusiv scrisului.

Cu literatura SF a luat contact prima oară în 1937, însă prima povestire îi va apare abia în 1947, cu povestirea „Tomorrow's Children", publicată în revista „Astouding Stories". Între aceasta și numărul special, pe care „The Magazine of Fantasy and Science Fiction" i-l consacră în aprilie 1971, P.A. a scris 34 de romane, 15 culegeri de povestiri, 2 antologii și 3 cărți aparținând altui domeniu decât SF-ul, fără să mai socotim nenumărate povestiri, risipite prin revistele de profil din domeniul SF.

Un simț al epopeii, încă neegalat în SF-ul american, străbate majoritatea narațiunilor sale. Acestea posedă o extraordinară vitalitate a acțiunii, marcând în mod special secvențele bătăliilor, în regizarea cărora îi întrece pe majoritatea confraților săi. Această calitate specifică a mișcării este pusă în slujba variatelor combinații tematice.

De-a lungul anilor, s-a încărcat de glorie literară, aproape mai mult decât oricare scriitor american: a câștigat 6 premii HUGO (cu romanele „The Longest Voyage"-1961, „No Truce with the Kings"-1964, „The Sharing of Flesh"-1969, „The Queen of air and Darkness"-1972, „Goat Song"-1972 și „Hunter's Moon"-1979) și trei premii NEBULA (cu „The Queen of air and Darkness", „Goat Song" și „The Saturn Game").

Cel mai cunoscut roman al său, cu care realizează o inspirată breșă în tematica **chirurgiei temporale**, „Time Patrolman" (Patrula Timpului-1955) aduce în prim-plan o societate a viitorului care a descoperit principiile călătoriei în timp și care, pentru a evita „deraierile" pe care le-ar fi putut produce tot felul de infractori temporali, a instituit o poliție specială, menită să mențină intact cursul istoriei. Tentativa de a schimba chiar și datele unei minore drame sentimentale, cum este aceea trăită de eroul cărții are nevoie de încuviințarea expresă a **daneelienilor**

(oamenii viitorului): acesta își salvează iubita, moartă în timpul unui bombardament din 1945, și se refugiază împreună cu ea în anul 1850.

„Cruciadele Cosmosului" (1960) pătrunde într-un alt registru, exploatând cu abilitate motivul handicapului pe care poate să-l constituie o tehnologie prea avansată în fața unor primitivi îndrăzneți, locuitori ai unui sat medieval englez.

„Povara cunoașterii" (1954) înfățișează o umanitate aflată în pragul unei radicale schimbări de concepție: inteligența nu îi mai aparține în exclusivitate omului și nu mai este un dar natural limitat. În clipa în care un puști de zece ani este gata să inventeze calculul diferențial, iar un idiot va avea capacitatea de gândire a intelectualului de azi, e clar că nimic nu mai poate fi ca înainte și că omenirea se află în fața unei noi ere...

Imensa sa operă se structurează în jurul a trei mari cicluri: ciclul „Guardians of Time" (Păzitorii Timpului), cuprinzând încă „Brave to be a King", „The Only Game in Town", „Delenda est", ciclul „Flandry Saga", neîncheiat nici până în prezent, cele două personaje Nicholas van Riyn și Dominic Flandry constituind elementele unificatoare - „Agent of the Terran Empire", care grupează titlurile „The Game of Glory" (1958), „Ensing Flandry" (1966), „The Game of Empire" (1984); ciclul Hoka, care grupează „Earthman's Burden" (1957), „Star prince Charlie" (1975).

Stilul adoptat de P.A. este unul foarte pragmatic, vioi și plin de dinamism. Personajele cu care lucrează par, din această cauză, mai degrabă niște fantoșe, prioritate având cascada uluitoare de aventuri prin timp și prin spațiu, în adevărate aglomerări picarești.

Alte opere: „The Star Beast" (1950), „The Helping Hand" (1950), „Ghetto" (1950), „Lord of Thousand Suns" (1951), „Sam Hall" (1952), „The Broken Sword" (1954), „The Long Remembreing" (1956), „Planet of No Return" (1956), „Call Me Joe" (1957), „After Doomsday" (1962), „Shield" (1963), „Trader to the Stars" (1964), „The Star Fox" (1965), „Journey's End" (1970), „Tau Zero" (1970), „The Dancer from Atlantis" (1972), „The Pugilist" (1973) ș.a.

Victor ANESTIN *(1875-1918)*

S-a născut la Bacău, la 17.09.1875, unde părinții săi, actorii craioveni Ion și Maria Anestin, se aflau într-un turneu. Copilăria și-a petrecut-o, însoțindu-și părinții în diferite turnee prin țară.

A urmat clasele primare la București, iar pe cele secundare la Craiova, La „Liceul Carol I", de unde păstrează nețerse amintiri. Prin 1892 sau 1893 se întâlnește cu opera astronomului Camille Flammarion, care îi va marca destinul, determinându-l să se orienteze către „știința cerului".

Din cauza privațiunilor materiale de tot felul, nu a reușit să urmeze decât sporadic unele cursuri la Facultatea de Litere și Filozofie din București, fără a fi însă înscris ca student.

Pentru a putea trăi este obligat să facă pe gazetarul pe la diferite ziare din capitală. În scurta sa viață, a colaborat la peste 30 de publicații, timp mai îndelungat legându-se de „Dimineața", „Adevărul" și „Universul".

Pasionat de astronomie, a fost pentru mai bine de 15 ani fermentul mișcării astronomice populare din România. A efectuat observații originale asupra planetei Venus (pe care, ca scriitor, a populat-o cu diferite ființe raționale). În 1908, a înființat Societatea Astronomică Română „Camille Flammarion". În 1912, împreună cu chimistul C. I. Istrati, a înființat Universitatea Populară din București, iar în 1913, alături de Gh. Țițeica și St. Hepites - Societatea Prietenii Științei.

Debutul publicistic a avut loc în anul 1892, în revista „Curierul Olteniei", în care publică o traducere din C. Flammarion. Înainte însă reușește rara performanță (la nici 17 ani!) de a edita singur o revistă literară, „Freamătul" (10 numere, din care nu s-a păstrat nici unul).

Debutul în volum are loc în anul 1899, cu romanul SF „În anul 4000 sau O călătorie la Venus". Fără merite deosebite în privința calității literare, el reprezintă însă primul roman românesc de profil și se bazează pe o posibilitate științifică speculată până târziu, în 1952 - aceea a existenței vieții pe planeta Venus (ultimul mare scriitor care i-a acordat credit a fost Isaac Asimov). În roman, doi savanți pământeni, Saitni și Asales, construiesc o rachetă și zboară pe Venus, unde descoperă două rase umanoide: oamenii-pasăre și venuzienii. Periplul lor pe Venus este

destul de asemănător, până la un punct, cu acela al personajelor ciclului venusian al lui E. R. Burroughs, cu diferența că V. Anestin îl precede pe american cu aproape trei decenii.

„O tragedie cerească", apărut în 1914, este axat pe **tema catastrofei comice**. Pătruns în sistemul solar, planetoidul Satan a produce o „tragedie" de proporții cosmice, distrugând civilizațiile de pe Terra și de pe Marte, civilizații care își lasă moștenire descoperirile mai tinerei surori Venus.

„Puterea științei sau Cum a fost omorât Războiul European" (1916) pare o „novelă" hazlie: miliardarul american de origine română, Arthur Shaw, va pune capăt primului război mondial cu ajutorul unei armate de dirijabile, inventate de un român, pe care va îmbarca o mie de transilvăneni. Ei vor lansa asupra fronturilor de luptă bombe cu gaz ilariant, care vor dezorganiza armatele și vor conduce la încheierea unei păci grabnice.

„Un reporter în noua planetă Aurora sau Din virtuțile gimnaștilor" este un amplu reportaj de călătorie, în manieră SF, publicat în 1907 și rămas aproape necunoscut până în prezent. Scris foarte alert, el relatează vizita pe care reporterul Ragomi o face pe Aurora, planeta geamănă Terrei, dintr-un univers paralel. Societatea descrisă seamănă destul de mult cu cele imaginate de J. Verne („Insula cu elice") sau de A. Robida („Le Vingtișme siscle").

Ca popularizator al științei și, în special, al astronomiei, Anestin este un adevărat fenomen: a scris un număr impresionant de articole, risipite prin ziarele vremii și peste o sută de broșuri, dintre care cele mai cunoscute sunt: „Cucerirea aerului" (1909), „Planeta Marte" (1910), „Eclipsele" (1912), „Romanul cerului" (1912), „Viața și invențiile lui Edison" (1915).

Ca editor, a publicat între 1907 și 1912, prima revistă de astronomie de la noi - „Orion", iar în 1918, cu două săptămâni înainte de a muri, a scos ziarul „Știința tuturor". Între 1912-1916, a condus „Ziarul științelor și al călătoriilor", căruia îi va asigura un tiraj greu de egalat în epocă (15000 de exemplare).

Împătimit al studiului, autodidact, iubitor al științei și al oamenilor, V. A. a murit la 07.11.1918, din cauza lipsurilor materiale și a intensului efort intelectual, la care se supusese, fără menajamente, pentru a face ca știința să devină un bun al maselor.

Horia ARAMĂ *(N. 1930)*

S-a născut la 04.11.1930, la Iași. A absolvit în anul 1954 Școala de literatură „Mihai Eminescu", lucrează doi ani la Radio, iar apoi devine redactor la revistele pentru copii „Luminița" și „Cutezătorii".

Debutează în anul 1950, evident cu versuri... pentru copii, pentru ca apoi să publice volume nesemnificative de proză pentru aceeași categorie de vârstă „Păsări călătoare" (1955) și „De la om la om" (1960). Pasiunea poetică îl domină încă: în 1965, semnează volumul de versuri intelectualiste „Scări la stele".

În SF, debutează cu o povestire despre mutanți „Omul care are timp", apărută în nr. 233/1964 al C.P.Ș.F. Timp de peste un deceniu a rămas unul dintre cei mai constanți colaboratori ai publicației.

Dominat din ce în ce mai mult de straniul universs al SF-ului, publică în 1966 prima sa culegere de povestiri de profil „Moartea păsării-săgeată", în care piesele de bază sunt „Pălăria de pai" (o pălărie poartă înregistrată în structura ei memoria altcuiva, inducând sublimări freudiene neînțelese noilor stăpâni) și „Pianul preparat" (un pian este înzestrat de creatorul său cu capacitatea de a induce forțat impulsuri psihice prin biocurenți). Volumul anunță deja tema dominantă a celor care-i vor urma - transferul de personalitate.

În 1967, publică o a doua culegere, intitulată „Cosmonautul cel trist". Accentul se mută aici pe o temă la modă, exobiologia. „Forma", „Minciuna", „Lumile stau de vorbă" aduc în prim-plan ideea existenței unei alte civilizații inteligente, uneori existând simultan și paralel cu aceea umană (vezi cazul delfinilor, din ultima povestire citată).

Universul literar este deja conturat (invenția și tehnologia constituie numai punctul de declanșare al unei bogate imaginații, care subliniază condiția dramatică a omului, în raport cu viitoarele posibilități de existență) în 1972, când publică primul roman, „Țărmul interzis", o ampificare a ideii posibilității transferului de personalitate până la anularea propriei existențe: grație unui dispozitiv electronic, care permite declanșarea instantanee a transferului, posesorul secretului călătorește dintr-un trup în altul, în funcție de ineditul senzațiilor pe care le trăiește, consumând fără saț vieți și identități, în căutarea senzației de prospețime vitală.

Volumul de povestiri „Pălăria de pai" (1974) reia tema și o dezvoltă dintr-o altă perspecrivă: locuit și dominat fără putință de scăpare de eurile unor persoane participante la un conflict și pe care încercase să le spioneze prin metoda **transferului psihic**, eroul se dezintegrează, pur și simplu, sfâșiat de voințe contradictorii, în locul său rămânând numai o grămăjoară de haine.

Cu volumul „Jocuri de apă" (1975) ne cantonăm în zona unui fantastic aproape pur, cu povestiri ce se desfășoară în medii exotice, frizând prin funcționalitate insolitul.

În 1976, revine la romanul SF cu „Verde Aixa", o splendidă parabolă despre multiplicitatea lumilor inteligente în infinitul Cosmosului. Supraevoluata nooplanetă vegetală Aixa (ideea fiind întâlnită și în „Broasca" lui Vl. Colin) încearcă să scape de nepoftiții oaspeți ai unei expediții cosmice umane capturându-i pe câțiva și înlocuindu-i cu clone, care au misiunea de a-i ucide pe rând pe ceilalți. Asistăm, și nu pentru prima oară, la o adevărată fluiditate a genurilor, care curg neliniștitor și obsesiv din unul în altul, stârnind fiorii unei spaime neînțelese (a se vedea și povestirile „Bomba", „Peluza", „Noua Cartagină", „Vizitatorii", „Dorința" etc).

Nu arareori, chiar docilul univers tehnicist, cu care s-a înconjurat ființa umană, pentru a se simți în siguranță, își iese din nemișcare și devine amenințare mortală, sub impulsul unor forțe obscure: în „Complotul", telefoanele fac apel, în mod neașteptat, exact la persoanele care nu ar trebui să le primească; în „Spirala vie", un material textil se contractă din proprie voință, strivind corpul pe care-l îmbracă; în „31 martie", automobilele prind să comploteze cu șoselele, transformând totul în jur într-un labirint mișcător din care șoferul nu mai are scăpare etc.

Alte opere: „Dumnezeu umbla desculț" (1968 - roman cvasifantastic, pe tema faustică), „Colecționarul de insule" (1981), „Insulele fericite" (1986) și „O insulă în spațiu" (1991) - serie de studii docte, dar mobile în asociații pe tema mereu nouă a utopiei.

Actualmente, H.A. este redactor tot la o revistă pentru copii - „Start 2001", unde ține cu regularitate rubrica de povestiri SF.

Isaac ASIMOV *(1920-1992)*

Probabil cel mai cunoscut scriitor de SF din lume (alături de A.C. Clarke, J.Verne și H.G. Wells), I.A. s-a născut la data de 02.01.1920 în localitatea Smolensk, în Rusia. Din cauza condițiilor grele de aici (au loc interminabile lupte pentru impunerea comunismului), familia sa emigrează în 1923 în SUA, unde obține imediat cetățenia.

La vârsta de 16 ani își ia cu brio bacalaureatul și face studii de chimie la „Columbia University". În 1949, își dă doctoratul în chimie, reușind să obțină și licența în biochimie. În timpul celui de-al doilea război mondial a lucrat în laboratoarele militare ale aviației navale din Philadelphia, iar după aceea a predat un curs de biochimie, vreme de mulți ani, la Facultatea de Medicină a Universității din Boston.

În 1973, se căsătorește cu scriitoarea Janet Jeppson, în colaborare cu care va scrie o serie de opere SF.

Între 1973 și 1992, a elaborat peste 500 de cărți și a publicat peste 400 de articole în revista „Fantasy and Science", al cărei colaborator constant a fost vreme de decenii.

Volumul de debut a fost „Foundation" (Fundația-1942). Ultima carte s-a numit „Asimov Laugh Again" și i-a apărut cu puțin înainte de a muri, în 1992. Postum, a fost editată „Forward the Foundation" (1992). Cartea pe care a îndrăgit-o cel mai mult - „Murder of the ABA" (1976), în care el însuși este unul dintre personaje. Cartea cea mai cunoscută în întreaga lume - „I, Robot" (Eu, robotul - 1950). Ritmul de publicare este absolut halucinant: peste 10 cărți pe an.

Palmaresul succeselor este pe măsura dimensiunilor operei: a câștigat cinci premii HUGO (în 1963, pentru activitatea de popularizare a științei prin intermediul SF-ului; în 1966, pentru primele trei cărți ale ciclului „Foundation"; în 1973, pentru „The Gods Themselves" (Zeii înșiși); în 1977, pentru „The Bicentennial Man" (Omul bicentenar) și în 1993, pentru „Forward the Foundation" (Fundația renăscută), trei premii NEBULA (pentru „Zeii înșiși", „Omul bicentenar" și „Fundația renăscută"), iar în 1987 a primit „Locus Award" pentru romanul „Robot Dreams" (Visuri de robot). În 1977, a primit distincția de merit „Grand Master of Science Fiction", pentru întreaga activitate de până atunci.

Idila sa cu roboții a început pe 10 mai 1939, când scrie povestirea

„Robbie", în replică la „Eu, robotul", scrisă de Eando Binder. Inițial i-a fost respinsă de redactorul-șef de la revista Astouding, John V. Campbell, dar i-a fost publicată de Frederic Pohl, ajuns editor.

În urma succesului lui „Robbie", Campbell îi va solicita următoarele două povestiri („Rațiune" și „Mincinosule"). Cele trei Legi ale Roboticii s-au născut în urma unor discuții cu Campbell, în decembrie 1940. Ele apar în numărul din mai al revistei „Astouding".

În 1949, se încheie monopolul deținut de Campbell asupra publicării SF-ului: apar revistele „The Magazine of Fantasy and Science Fiction" (1949) și „Galaxy Science Fiction" (1950), unde Asimov va colabora mulți ani, cu regularitate.

Dintre sutele de volume publicate (printre ele aflându-se, alături de SF, și manuale, lucrări de popularizare a științei, studii de specialitate), cele mai cunoscute au fost concepute sub forma a două cicluri: ciclul „Foundation" și ciclul „Trantor". Apărut cu statut independent ulterior, cel de-al treilea ciclu „Robots" reunește o parte din scrierile prezente anterior în cele două cicluri sau sub formă de opere independente, precum și scrieri ulterioare acestora. El a fost divizat de autor în două culegeri: „I, Robot" (1950) și „The Rest of Robots" (Ceilalți roboți - 1964). I.A. a adunat, în 1982, toate povestirile cu roboți într-un singur volum, intitulat „The Complete Robot".

Dintre acestea, evident, cel mai discutat este ciclul „Fundației", care cuprinde șapte cărți: „Fundația" (1942), „Fundația și Imperiul" (1945), „A doua Fundație" (1948), „Marginea Fundației" (1982), „Fundația și Pământul" (1986), „Preludiul Fundației" (1988), „Fundația renăscută" (1993). Cu el, I.A. realizează o imensă **saga cosmică**, extinsă la scara întregii Galaxii, pe o durată de mai bine de 40.000 de ani. Într-un Imperiu uman intrat în decadență, singurul care realizează acest lucru este Hari Seldon, părintele psihoistoriei (o știință care, introducând în ecuații matematice comportamentul social uman, poate să prevadă viitorul acesteia). Prevăzând 30.000 de ani de haos, care vor preceda instaurarea celui de-Al Doilea Imperiu, Seldon pune la cale un plan de a scurtcircuita fazele evoluției, pentru a le reduce numai la o mie de ani, înființând două Fundații, două colonii de oameni de știință, care să salveze cunoștințele științifice de uitare. Confruntându-se cu numeroase crize, Prima Fundație reușește, cu ajutorul științei, să cucerească o mare parte din fostul Imperiu și să înfrângă adversari neașteptați, cum este misteriosul Mule (Catârul),

un mutant superdotat. Odată dezvăluită existența celei de-A Doua Fundații, bazată exclusiv pe psihoistorie și pe puterea mentaliștilor, între cele două începe o concurență acerbă. În conflict intervine, pe parcurs Gaia, un fel de planetă-organism, care dorește să modeleze întreaga Galaxie după forma ei (de tip „conștiință globală"). Gaia reprezintă însă numai o colonie a unor roboți telepați, veniți de pe Terra și, plecând în căutarea lor, protagoniștii romanului „Fundația și Pământul" îl descoperă pe Lună, deoarece Terra este puternic radioactivă, ca urmare a unui complot pus la cale de spațieni, pe robotul R. Daneel Olivaw, în vârstă de 20.000 de ani, care speră să reușească, conform unei a patra Lege a Roboticii, să unifice Galaxia sub forma unei imense Gaia.

Ciclul „Trantor" cuprinde romanele: „Peeble in the Sky" (O piatră pe cer - 1950), „The Star Like Dust" (1951), „Tyrann" = „The Rebelious Stars", „The Currents of Space" (Curenții spațiului - 1952), „The Caves of Steel" (Cavernele de oțel - 1953), „The Naked Sun" (Soarele gol - 1956), „The Robots of Down" (Roboții din zori - 1983), „Robots and Empire" (Roboții și Imperiul - 1985), „Robot Dreams" (1986), „Robots Town" (1987).

Recunoscut oficial drept părinte al unei noi științe, **robotica**, I.A. este creatorul celui mai perfecționat tip de robot imaginat până în prezent, robotul cu „creier pozitronic", extrem de asemănător omului ca aspect fizic și rațional. Universul robotic pe care-l concepe se întrepătrunde fundamental cu treptata cucerire a spațiului cosmic apropiat de către o omenire aflată în plin proces expansionist. Totul începe în 1982, an în care scriitorul plasează înființarea societății „Roboții americani" și în care se naște Susan Calvin, viitoarea mare specialistă în psihologia noilor roboți. Odată cu descoperirea **saltului în hiperspațiu**, omenirea e gata să înceapă colonizarea Cosmosului.

Primul val colonizator, axat pe spijinul total dat de roboți, întemeiază cele 50 de Colonii Spațiene, de la Aurora, la Solaria. Coloniștii vor perfecționa la maxim roboții și se vor izola de Terra, obținându-și independența, apoi supunând-o la presiuni tot mai mari, care vor sfârși prin a o izola. Personajele principale ale ciclului devin robotul R. Daneel Olivaw și detectivul pământean Elijah Baley.

Al doilea val de colonizatori va pleca de pe Terra, atunci când densitatea populației va impune acest lucru și când teama de spațiu va fi înfrântă din nou. Ei vor asigura pământenilor noi colonii, ce-i vor adăposti

în momentul în care radioactivitatea Terrei va crește ca urmare a unui complot pus la cale de conducătorii Aurorei.

Treptat, una din noile colonii, Trantor, își începe expansiunea politico-militară, care va conduce la instaurarea Primului Imperiu. Din acest moment, cele două cicluri se intersectează, dând naștere la cea mai mare saga cunoscută în vreuna din literaturile lumii.

Începând cu 1970, I.A. și-a grupat povestirile extrem de numeroase de tip „policier SF", într-un ciclu intitulat „Asimov's Mysteries". Dintre cele mai cunoscute: „The Dust of Dead" (Pulberea neiertătoare - 1956), „A Loin of Pow" (Un viciu de formă - 1957), „Star Light" (Lumină stelară - 1962), „The Billard Ball" (Bila de biliard - 1967) etc.

Împreună cu soția sa Janet O. Jeppson a publicat între 1983-1988 seria „Norby", formată din șapte volume.

Alte opere: „Play Boy and the slime God" (Ce-i povestea asta numită dragoste - 1961), „The Fantastic Voyage" (Călătorie fantastică - 1966), „Stranger in Paradise" (Străin în Paradis - 1974), „The End of Eternity" (Sfârșitul Eternității), „The Lifeand Time of Multivac" (Bufonul -1975), „Nothing for Nothing" (Nimic pentru nimic - 1979), „Azazel" (1988), „Nemesis" (1989).

În ciuda unui stil extrem de lapidar și de rece, aproape lipsit de imagistică, operele lui I.A. au prins foarte repede, deoarece dezbat, într-o formă atractivă, adeseori în manieră polițistă, problemele fundamentale ale condiției umane și ale progresului civilizației.

Romulus BĂRBULESCU *(N. 1925)*

Unul dintre clasicii literaturii SF românești, alături de George Anania, Horia Aramă, Vladimir Colin, Adrian Rogoz, Camil Baciu ș.a., R.B. s-a născut pe 27.10.1925, la Sulina. Legat de meseria de marinar a tatălui, a copilărit la Constanța, apoi la Galați unde a urmat cursurile

primare. Moartea acestuia, în 1941, și situația precară a familiei, îl determină să abandoneze liceul și să practice diferite meserii, pentru a se întreține: muncitor necalificat, spărgător de lemne, hamal, muncitor în abator, miner etc.

Este atras încă de pe acum de lumea teatrului. Va juca, începând cu 1942, pe diferite scene, ca amator,și va înființa mai multe echipe de teatru, cu care câștigă premii naționale.

În 1950, trece examenul de admitere în Institutul de Artă Cinematografică secția actorie. După absolvire, în 1954, joacă pe scenele mai multor teatre naționale: „Ion Luca Caragiale", „C.I. Nottara", „Barbu Ștefănescu Delavrancea", „Ion Vasilescu". Vreme de 34 de ani, joacă fără întrerupere, ieșind la pensie pe scena bucureșteană.

Pasiunea pentru literatură s-a născut aproape cu aceea pentru arta dramatică. Prin anii `42-`43, scrie catrene satirice și mici scenete pentru teatrul de amatori, Între `57-`58, a scris primul scenariu de film, care nu a fost utilizat niciodată. Cu ajutorul lui însă a intrat în legătură cu Adrian Rogoz, inițiatorul „Colecției PSF", în acea perioadă. Acesta l-a încurajat să scrie proză de anticipație și i-a făcut cunoștință cu George Anania, determinându-i să scrie împreună.

Debutul va avea loc în anul 1962, cu romanul „Constelația din ape", scris în colaborare cu G.A. Tema, nouă pentru această perioadă de pionierat - o civilizație extraterestră, adăpostită în groapa Marianelor, pentru o perioadă de timp, nu se poate dezvolta decât contactându-i pe oameni - îi supune unui adevărat calvar științific, înainte de publicare.

În 1965, apare „Doando" (colaborare), unul dintre romanele considerate clasice, în istoria SF-ului românesc. Pe tema contactului între civilizații cosmice, este brodată o stranie poveste despre o călătorie cosmică, în care mai multe specii de ființe inteligente se întâlnesc la bordul unei astronave gigant, cu aspect de planetă, trimisă de o civilizație îndepărtată, pentru a descoperi, în alte zone ale Universului, ființe capabile să preia moștenirea culturală, transmisă în felul acesta.

„Statuia șarpelui" (1967-colaborare) se axează pe tema descoperirii, în prezent, a unor semnale transmise de o civilizație avansată, din Elada îndepărtatului Homer.

„Planeta umbrelor albastre" (1969-colaborare) este primul roman realizat în manieră cinematografică. Republicat în 1993 cu titlul de „Planeta fantomelor albastre", reprezintă o violentă satiră la adresa

exagerărilor mașinismului contemporan.

În 1970, publică „Ferma oamenilor de piatră" (colaborare), reeditat în 1991, după care realizează mai târziu, o dramatizare pentru radio. Tema romanului se axează pe necesitatea menținerii echilibrului ecologic, într-un viitor îndepărtat care a descoperit călătoria în timp.

„Paralelea enigmă" (1973-colaborare), reeditat în 1992, aduce în plin plan o fuziune între creierul uman și structuri cibernetice ale unei tehnologii dintr-un viitor foarte îndepărtat, care caută răspunsuri noi la întrebări filozofice vechi de când lumea.

„Șarpele blând al infinitului" (1977-colaborare) înfățișează experiența tragică a unui pilot cosmic, care în cadrul testului pentru obținerea brevetului face o gravă eroare de pilotaj și piere.

Dintre operele create independent se detașază romanul „Catharsis" (1984). Într-un viitor îndepărtat este creat un creier „cibernetic", prin care autoritățile vor încerca să influențeze, de la distanță, performanțele sportivilor. Conceput pentru obținerea unor uriașe profituri, centrul Tsunami va pierde, în cele din urmă, confruntarea cu aceia care vor rămâne fideli performanțelor realizate numai datorită calităților umane.

„Încotro curge liniștea" (1991) ne înfățișează o călătorie extraordinară în trecut, realizată cu ajutorul unei nave cosmice, prin intermediul paradoxurilor temporale. În timpul real, membrii unei familii-cobai recepționează informații la nivel cerebral, referitoare la istoria poporului român.

Alte opere: „Despărțire la marele zbor" (1982-piesă de teatru), „Aventură pe fluviul de hidrogen" (1969-nuvelă), „Recviem după singurătate" (1983-nuvelă), „Arma secretă a speranței" (1990-nuvelă), Fântânile" (1984-piesă), „Insulele de aur și argint" (1969-roman), „Sălciile nu plâng decât seara" (1989-nuvelă), ,Trei fulgere pe secundă" (1990-nuvelă), „Război contra sfinxului" (1990-nuvelă), „Uneori, marea" (1990-nuvelă), „Feed-back pampero" (1994-nuvelă; colaborare).

Împreună cu G. A. , primește în 1990 Premiul Eurocon pentru întrega activitate literară, la Fayance, Franța. În prezent este consilier literar al editurii NEMIRA.

Ca editor, a scos împreună cu G. A. un număr din revista SF „Clipa astrală" (1994).

Alexandr BELEAEV *(1884-1942)*

Considerat a fi părintele literaturii SF sovietice și unul dintre cei mai de seamă reprezentanți ai ei în prima jumătate asecolului XX, A. B. s-a născut la 22 martie 1884, în oarașul Smolensk. Studiile primare și medii le-a făcut în orașul natal, iar studiile superioare la Moscova, unde a urmat, în paralel, cursurile Facultății Juridice și Conservatorul.

În perioada studenției, a luptat cu multe greutăți materiale, fiind obligat să funcționeze ca ziarist, scenograf (picta decoruri pentru teatru) și chiar instrumentist, într-o formație muzicală.

În 1916, s-a îmbolnăvit grav de tuberculoză osoasă, boală care l-a ținuit mulți ani la pat și nu l-a cruțat până la sfârșitul vieții. După încheierea studiilor, a practicat mai multe meserii: educator într-un cămin de copii, inspector de miliție, fotograf, bibliotecar, jurisconsult.

Debuturile activității literare se leagă de colaborarea la mai multe reviste, unde publică povestiri și romane SF în foileton, precum „Omul-amfibie", „Capul profesorului Dowell" și „Traficantul de aer!".

Începând cu anul 1925, se dedică exclusiv literaturii. Cele mai multe opere le creează în orașul Pușkin, unde se stabilește în anul 1931 și unde va rămâne până la moarte.

A.B. a scris peste 50 de opere cu profil SF, dintre care cele mai importante sunt: „Omul-anfibie", „Săritura în neant", „Stelele din Ketz", „Insula corăbiilor scufundate", „Ultimul om din Atlantida", „Agricultorii subacvatici", „Omul care și-a pierdut fața", „Nava aeriană", „Laboratorul W", „Ariel". Ultima lucrare, scrisă cu puțin înaintea morții, este nuvela „Mirele anatomic".

În general, A.B. are marele merit de a fi anticipat în cărțile sale cuceriri ale științei și tehnicii, care urmau să se contureze abia după anii 1950, jucând pentru literatura țărilor din estul Europei oarecum același rol pe care Jules Verne l-a jucat pentru cele din vest.

Temele vizate sunt inedite și senzaționale în epocă. „Ariel" abordează acea zonă a medicinei ce se ocupă de modificarea organismelor vii prin intermediul iradierii. Savantul Haid a descoperit posibilitatea de a ordona mișcarea browniană, introducând în organismul uman elemente radioactive. Acestea produc schimbarea sarcinii electrice a moleculelor în raport cu sarcina electrică a Terrei. Prin fenomenul de respingere a

sarcinilor de același fel, omul reușește să învingă gravitația și să zboare. Este cazul lui Ariel, primul om zburător, care utilizează în acest scop și o serie de tehnici yogine.

În „Capul profesorului Dowell" (1926), profesorul Kern grăbește moartea savantului Dowell, căruia dorește să-i exploateze ideile. Angajata sa, doctorița Lorena, descoperă în laborator o monstruzitate chirurgicală - capul lui Dowell, menținut în viață cu ajutorul unor aparate, pentru a furniza ipoteze medicale. #mpreună cu Arthur, fiul lui Dowell, reușește să-l demaște pe Kern și să pună capăt experimentului.

În „Omul-anfibie" (1928), tema este tot una medicală: profesorul argentinian Salvador este adeptul transformării corpului uman prin transplant. Pentru a salva viața unui copil bolnav de plămâni, el îi transplantează branhii de rechin, dând naștere lui Ichtyandros, omul-pește. Aventurile și nefericirile acestui mutant, scos în afara normalului și a lumii, sunt asemănătoare cu acelea ale lui Ariel, A.B. fiind primul scriitor sovietic „specializat" în crearea de mutanți (al căror model îl găsește cu generozitate în „Insula doctorului Moreau" de H.G. Wells).

„Pâinea veșnică" (1928) se apropie, parțial, de tematica medicală: biochimistul Breuer a creat pe o insulă în Marea Nordului un aliment nou, numit **pâinea veșnică**. Treptat, alimentul se răspândește de la săteanul căruia i-l încredințase pentru supraveghere, ajungând în toate colțurile insulei, iar de aici la niște negustori, care se ocupă de comercializarea sa. Odată cu venirea verii, invenția scapă de sub control, temperatura făcând aluatul să crească amețitor și să acopere uscatul și o parte din apa mării. În cele din urmă, Breuer realizează o ciupercă minusculă, care oprește creșterea alimentului și îl distruge.

„Stăpânul lumii" (1929) revine la efectele misterioase produse de iradiații: savantul nebun Ludwig Stirner concepe un aparat cu ajutorul căruia transmite ideoraze, pentru a pune stăpânire pe viețile oamenilor.

În „Traficantul de aer" (1929) asistăm la dezvoltarea unei idei șocante: un oarecare Bailey construiește un oraș subteran, în care aspiră aerul planetei și îl tezaurizează sub formă solidă sau lichidă, pentru a-l comercializa ulterior. Treptat, aerul lichid înlocuiește toate valorile de pe piața de schimb, iar aurul și banii își pierd semnificația. Înnebuniți, oamenii organizează adevărate „răscoale ale aerului", reușind în cele din urmă să-l înfrângă pe savantul dement.

În „Ultimul om din Atlantida" (1926), bancherul new-york-ez

Henri Solly organizează o expediție în vederea descoperirii misterioasei Atlantida. După cinci ani de cercetări, reușește s-o identifice la 3000 de metri adâncime și să îi dezvăluie comorile: temple, piramide, statui, arme de bronz, case și un mare număr de cărți de bronz, cu ajutorul cărora profesorul Larison reface istoria continentului pierdut, descrie capitala imperiului, Poseidonis, conflictele dintre preoți și sclavii ce se răscoală chiar în clipa în care insula e distrusă de o erupție vulcanică.

Alfred BESTER *(N. 1913)*

S-a născut la 18 decembrie 1913, pe insula Manhattan, din centrul metropolei New-York, într-o familie de evrei, aparținând clasei de mijloc. După studii medii conștiincioase, dar deloc strălucite, urmează cursurile Universității Pennsylvania din Philadelphia, oscilând permanent între latura umanistă și cea științifică.

Lipsa de perspectivă după absolvire, îl determină să urmeze și cursurile unei școli juridice, vizând ulterior profesia de avocat.

Către lumea SF-ului îl atrag revistele publicate în epocă de Hugo Gernsback, ale căror povestiri le devoră cu pasiune, deși, așa cum va recunoaște mai târziu, multe din ele sunt scrise de aceiași autori ai western-urilor de doi cenți, care nu fac altceva decât să modifice decorul, punând spațiul cosmic în locul preriei, și să-și costumeze altfel personajele.

Cel care-l introduce în lumea adevăratului SF este John Campbell și fascinanta revistă „Astouding".

Debutează destul de târziu, în 1939, cu povestirea „The Broken Axiom", cu care câștigase mai înainte un concurs pentru debutanți, în revista de mâna a doua „Thrilling Wonder Stories". Va continua să scrie pentru diferite reviste, timp de doi ani, **făcându-și mâna** de scriitor, cu povestiri „acceptabile". Îi va cunoaște pe Lewis Padget (pseudonimul lui Henry Kuthner), Ed Hamilton, Neil R. Jones, Malcom Jameson care, asemenea lui, se străduiesc să câștige interesul editorilor, pentru a deveni profesioniști.

Concurența este însă foarte dură, așa că, pentru moment, A. B. renunță la idee și, cam pe la începutul anilor '40 devine scenarist de

„Comic books", contribuind la realizarea unor importante BD-uri americane: „Superman", „Batman", „Captain Marvel" ș.a. Banii nu-i ajung însă pentru un trai decent, așa încât trebuie să scrie, o perioadă, diferite scenarii pentru show-urile radiofonice ale vremii, scenarii polițiste și de aventuri, scenarii pentru emisiuni tip fantasy, sau pentru varietăți la teleplay-uri. Reușește să trăiască din scris, așa cum își propusese, dar scrie **altceva**.

În 1953, la constrângerea amicală a redactorului-șef de la „Galaxy", Horace Gold, face să explodeze bomba, atât de multă vreme ascunsă: „The Demolished Man" (Omul demolat) este un roman atât de particular în peisajul SF al timpului, încât îi aduce în anul următor primul premiu HUGO (primul și la propriu, deoarece este primul romancier căruia i se acordă distincția). Cititorul pătrunde uluit într-o stupefiantă societate viitoare, în care polițiștii sunt telepați și pot depista, prin citirea gândurilor, orice criminal. Și, totuși, în acest sofisticat an 2301, magnatul Ben Reich se vede nevoit să comită un asasinat, prin care-i pune în încurcătură, fiind gata să-i păcălească, pe cei mai buni telepați ai poliției mondiale. Confruntarea dintre inteligența și averea unuia și flerul asociat puterii legii de cealaltă parte este prezentată într-un ritm alert, presărat cu capcane. Riscând, în cazul demascării, demolarea (o restructurare fizică la nivel molecular), Reich se străduiește să realizeze crima perfectă, fără să știe că, de fapt, subconștientul este cel mai imparțial dintre judecători. Cu o uluitoare virtuozitate, A.B. înlănțuie în cadrul aceleiași opere policierul, psihanaliza și tematica SF tradițională, inovând chiar și în planul formei (folosind, de exemplu, o dispunere caligramică a cuvintelor, pentru a sugera dialoguri simulate în telepatie).

Trei ani mai târziu, în 1956, publică un nou roman „The Stars my destination" (Destinația mea - Stelele), a cărui temă este povestea unei răzbunări. Aflat pe o navă cosmică avariată, Gulliver Foyle transmite cu disperare semnale de ajutor. O altă navă trece prin apropiere, însă nu face nici un gest pentru a-l salva. Când e părăsit de orice speranță, un echipaj aflat într-o zonă învecinată îl recepționează și îi scapă viața. În continuare, romanul este odiseea unui Monte Cristo cosmic, care a jurat răzbunare, și ale cărui peripeții ne poartă pe cărările timpului și ale spațiului, prin intermediul teleportării.

Apoi, vreme de 19 ani, A.B. nu mai scrie aproape nimic în domeniul SF, cu excepția câtorva nuvele, pe care le risipește prin

„Astouding" și „Galaxy" și a unei rubrici critice, susținută în „The Magazine of Fantasy and Science Fiction". Este perioada în care s-a lăsat furat de valul aurit al succesului: este un scenarist TV cunoscut, devine producător, iar patronul revistei „Holiday" îi propune postul de redactor-șef.

Încercarea de revenire la Sf, în 1975, cu romanul „The Computer Connection" (Rețeaua Extro), oricât de interesant ar părea ca temă (clonarea genetică), nu mai cunoaște succesul anterior.

Alte opere: „Tiger! Tiger!" (Tigrul! Tigrul! - 1955), „The Light Fantastic" (Lumina fantastică - 1976), „Star Light, Star Bright" (Lumină de stea, strălucire astrală - 1976), „Golem 100" (Golem 100 - 1980).

Ioan-Emil BOGOS *(N. 1949)*

Unul dintre graficienii cei mai cunoscuți în peisajul SF românesc, datorită constanței și pasiunii pentru elementul inedit, manifestat în grafica de specialitate, I.E.B. s-a născut la 25 mai 1949, în comuna Corbu, județul Buzău. Părinții, Gherghe și Cornelia, oameni fără studii deosebite, i-au înțeles pasiunea pentru desen, manifestată de mic pe tot felul de hârtii și la sfârșitul caietelor de școală și, după discuții cu dascălul de desen, se hotărăsc să-l dea la Școala de Muzică și Arte Plastice din Ploiești, încrezători în steaua lui. Și n-au avut de ce regreta.

Adolescentul cu figură prelungă va termina studiile liceale la Liceul nr. 2 „Pavel și Petru", din același Ploiești, după care se va lăsa furat de farmecul literaturii și-și va încerca norocul la Facultatea de Filologie din Suceava, ale cărei studii le va absolvi în anul 1971.

Către SF l-a orientat, după propriile-i mărturisiri, lectura pasionantă (și pasionată) a povestirilor și nuvelelor din colecția „Povestiri Științifico-Fantastice", al cărei adept a rămas și în prezent. „De ce SF ? Pentrù că, în afară de Real, mai poate să fie și Altceva".

Debutul în arta plastică are loc în 1971, când realizează prima expoziție personală la Ploiești, unde, de fapt, se și stabilește definitiv. În mediul SF ajunge, totuși, destul de târziu. Va expune pentru prima dată în 1980, cu ocazia Salonului expozițional de arte vizuale, organizat cu ocazia ROMCON-ului. Participarea îi va aduce și confirmarea adoptării

sale în noul mediu: obține premiul III la secțiunea grafică și, automat, prima publicare în Almanahul Anticipația pe 1980. Din acest moment, este un abonat constant la premii și la confirmare: obține premiul III la grafică în 1982, premiul I la colaj în 1985 și Diploma de Onoare a Salonului WIPO EXPO'85 la Plovdiv (Bulgaria).

Publicarea constantă în Almanahul Anticipația (între 1980 și 1993), îl face cunoscut în lumea fanilor, care-i solicită grafică pentru diverse fanzine: „Contact între civilizații"-București, „Hiperspațiu"-Sibiu etc. Chiar și reviste **serioase**, precum „Cronica", sunt atrase de magia graficii sale și îi solicită desene pentru publicare. După 1990, revista Anticipația continuă demersul almanahului omonim și-l publică în marea majoritate a aparițiilor.

Perseverent, dorind ca publicul să aibă acces direct la creația sa, I.E.B. participă la diferite expoziții colective, în anii 1981, 1982, 1984, 1985, 1987, dar și la o serie de reușite personale în 1981, 1983, 1986, 1988, 1989, 1990, 1991. A expus, de asemenea, în 1994, în cadrul unei expoziții colective în Belgia și lucrări de-ale sale împodobesc pereții unor colecții particulare din Canada, Italia, Elveția, Franța și Belgia.

Preferința pentru literatura SF cu accent tehnic îi determină preferințele în materie de „consumator" de grafică: I.E.B. admiră desenele unor Radu Gavrilescu, Lucian Băbeanu, Steve R. Dodd și Robert McCall. Propriul său stil nu se situează prea departe: cea mai mare parte a operelor sale sunt tributare unor **universuri posibile**, aflate la confluența dintre Real și Imaginar, în manieră pointillist-ă (în genul unui instantaneu foto, de sine stătător, nu în acela al BD-urilor). Titlurile sunt chiar ele încifrări în lumi vizuale: „O noapte pentru mituri", „Călătorie fantastică", „Fascinanta Astreea", „Viitorul prezent", „Fereastra infinită", „Evadare în oglindă".

Dincolo de hobby-urile obișnuite pentru un împătimit al SF-ului (filmele SF, muzica electronică, benzile desenate SF și ... evident, călătoriile!), există în firea lui I.E.B. o anumită aplecare către miniatura chineză: din 1985 colaborează cu Clubul Filatelic din Ploiești, căruia îi execută machete pentru emisiuni speciale pe teme aero-spațiale.

Jorge Luis BORGES *(1899 - 1986)*

Poetul, prozatorul și eseistul J.L.B., creatorul unei proze fantastice aflată adeseori la limita cu SF-ul și chiar cu anticipația, prin proiectarea realității vieții în spații abstracte, unde legile naturii sunt înlocuite cu legături misterioase, arbitrare și inexplicabile, între fenomene, s-a născut la 24.08.1899, la Buenos Aires, în Argentina, într-o familie de emigranți englezi.

Încă din copilărie este devorat de pasiunea lecturii, citind la întâmplare, mai ales autori englezi și americani (Dickens, Stevenson, Kipling, M. Twain, E.A. Poe etc).

Atracția spre lumea literelor se manifestă și în scris: la vârsta de șase ani compune prima povestire - „Fluviul fatal", iar la nouă ani traduce în spaniolă „Prințul fericit" al lui Oscar Wilde.

În 1914 se află cu familia în Elveția, unde își face studiile liceale. Pasionat de limbile străine, învață singur franceza, germana și latina. Între 1919 și 1921 trăiește la Madrid, cu familia, unde pătrunde în mișcarea poetică ultraistă, pe care va încerca, ulterior, s-o introducă și în Argentina.

Reîntors în țară, în 1923, debutează cu volumul de versuri „Fervoare pentru Buenos-Aires". Îi urmează, în 1925, un al doilea volum - „În fața lumii", iar în 1926, două culegeri de eseuri.

Primul premiu din cariera sa literară îl primește în 1928, din partea municipalității orașului Buenos-Aires. Începe să traducă din operele unor scriitori europeni: Henri Michaux, Adrè Gide, Oscar Wilde.

În 1938, se rănește la cap și trăiește spaima că îi va fi interzisă activitatea creatoare. În perioada covalescenței, scrie povestiri foarte scurte, tocmai pentru a nu se obosi prea mult - gen în care va rămâne neegalat.

Publică în 1939 volumul „Pierre Menard, autor al lui Don Quijote" și, împreună cu Silvina Ocompo și cu soțul ei, Adolfo Biay Casares, scoate o „Antologie a literaturii fantastice".

În 1941, editează o nouă culegere de short-short story, sub titlul „Grădina potecilor ce se bifurcă", iar în 1944, volumul „Ficțiuni", pentru care, în 1961, va primi, ex aequo cu Samuel Beckett, Premiul Internațional al Editorilor. În 1945, primește Marele premiu de onoare al Societății

argentiniene a scriitorilor, al cărei președinte va deveni între 1950-1953.

În 1955 este numit director al Bibliotecii Naționale și este ales membru al Academiei de Litere.

Una dintre cele mai importante opere ale acestei perioade este „Manualul de zoologie fantastică", publicat în colaborare cu Maria Guerrero.

Moare în 1986, aproape orb, în locuința sa din Buenos Aires.

Prozele sale fantastice, construite cu mare măiestrie, rod al unei puternice imaginații, militează pentru ideea unui specific etnic, care constituie un fel de mit neguros al sângelui, ce-i învăluie pe oameni într-un determinism obscur și-i împinge spre acțiuni și concepții inexplicabile pentru ei. În proza sa revin obsedant o serie de teme, predilecte și pentru literatura SF europeană a epocii: universul conceput ca un labirint haotic, infinitul, eterna reîntoarcere la origini, transmigrația sufletelor, coincidența biografiei unui om cu istoria tuturor oamenilor, panteismul, solipsismul ș.a.

Caracteristice pentru întreaga sa operă sunt nuvelele „Nemuritorii" și „Ruinele circulare". În prima asistăm la un fenomen istoric inedit (descoperirea Americii de Sud de către echipajul roman al unei trireme), combinat cu unul de factură mitologică (centuria romană a pornit să caute prin jungla nesfârșită mitica cetate a nemuritorilor, El Dorado). Treptat, istoria și mitul se combină, pentru a crea o suprarealitate: centurionii reușesc să descopere cetatea și pe nemuritorii ei locuitori, a căror singură ocupație, de la începutul timpurilor și până în prezent, pare a fi numai aceea a odihnei și a continuei plăceri și „se molipsesc" de nemurire, rămânând prizonierii eterni ai acestui drog.

„Ruinele circulare" ne înfățișează, în mod foarte serios, tehnica și peripețiile, dificultățile și eșecurile prin care un om, concentrându-se să-și imagineze, cu precizie, țesuturile și organele corpului omenesc și să dea imaginației sale imagine concretă, reușește să creeze un alt om, prin forța gândurilor sale, pentru a-și da seama, în cele din urmă, că nici el însuși nu este un om real, ci doar o plăsmuire creată prin efortul de gândire al unei a treia persoane.

Eseurile sale, deosebit de incisive, speculează cu abilitate problemele fundamentale ale existenței, ale structurii universului, ale relației timp-veșnicie, existență adevăr etc. - „Inchiziții" (1925), „Alep" (1949), „Alte inchiziții" (1952).

Pierre BOULLE *(N. 1920)*

Născut în 1920, în orașul Avignon din Franța, P.B. reprezintă perfect tipul clasic al scriitorului francez de SF: a studiat (unde în altă parte?) la Școala Superioară de Electrotehnică din Paris, căpătând diploma de inginer, și a plecat, ca orice bun francez, să lucreze în Malaya, începând din anul 1936. Aici îl prinde valul celui de-al doilea război mondial și luptă ca voluntar în Birmania, China și Indochina. Este un război greu, de uzură, punctat de incomprehensibile (pentru europeni) cruzimi de tip asiatic. Luat prizonier în 1944, trăiește toate asprimile vieții din lagăr. Reușește să evadeze la sfârșitul anului și revine la Paris, după un periplu aventuros.

Începând cu anul 1950, se dedică literaturii și scrie, în special, proză realistă, inspirată din viața pe care a dus-o în Asia. Cea mai reușită operă este considerată „Podul de pe fluviul Kway", publicată în 1952, care-i și aduce, de fapt, marea distincție a criticii franceze, „Premiul Saint-Beuve" pe anul respectiv. Ecranizat la Hollywood, în deceniul al VI-lea, romanul descrie chinurile prizonierilor europeni în lagărele asiatice, sintetizând propria-i experiență de viață.

Cu un simț al umorului extrem de dezvoltat și o intuiție a provocării de tip voltairian, lui P.B. îi place la nebunie să realizeze răsturnări de situații pentru a demonstra relativitatea conceptelor clasice de Bine și de Rău. Astfel, în romanul publicat în 1982, „Miroitement", asistăm la un curios fenomen de desacralizare: fabuloasa centrală solară Helios, pusă în funcțiune de primul președinte ecologist francez, declanșază cele mai mari catastrofe, spre deosebire de situația uriașului superpetrolier, din „Le bon Leviathan" (1978), care, înciuda tuturor avertismentelor ecologiste, se dovedește a fi deținătorul unor caracteristici pozitive surprinzătoare.

Lumea personajelor SF, prezentată de P.B. în scrierile sale, este dominată de situații surprinzătoare și de savanți nebuni: în „Energia disperării" (1981), asistăm la un fenomen de echivalență stranie: așa cum Einstein demonstrase pe vremuri echivalența energie-materie, profesorul Trouvșre înțelege să transforme energia psihică a adolescenților căzuți pradă acceselor pubertății (efectul Poltergeist) în energie obișnuită, măsurabilă în kilowați. Dar Trouvșre nu este numai

un savant nebun: el este chiar metafora societății noastre, profund imorală și gata de orice - chiar de a-și tortura propriii copii, în scopul satisfacerii necesităților energetice.

Faima de dincolo de hotarele Franței, scriitorul o datorează însă romanului „Planeta maimuțelor" (1963), care a fost ecranizat în fel și chip de cineaștii americani, fapt care l-a făcut pe P. B. să deteste eticheta de „scriitor SF", denumindu-și operele povestiri filozofice. Tema romanului o reprezintă o răsturnare voltairiană a perspectivei din care este văzută și apreciată societatea umană: întorcându-se spre Terra dintr-un lung voiaj cosmic, niște cosmonauți ajung pe o planetă care se mișcă în spațiu exact pe coordonatele acesteia, dar unde stăpânesc ... maimuțele. Capturați, ei sunt supuși unor experiențe pe creier, în urma cărora își pierd memoria. Singurul care scapă, personajul Ulise Neron, reușește s-o convingă pe doctorița care-l supraveghează de inteligența sa, cu ajutorul unor simboluri matematice. Aceasta îl ajută să fugă, împreună cu o femeie sălbatică și cu copilul ei, și să ajungă la bordul navei. Din spațiu, reintroduc în computer coordonatele Terrei și aterizează din nou. Cei care-i întâmpină pe aeroportul din Paris sunt însă niște ... ofițeri maimuță! În 2500 concluzionează autorul, societatea umană va fi decăzut complet, oamenii reintegrându-se în sălbăticia naturii, iar maimuțele își continuă o evoluție stagnată pe vremuri din cine știe ce motive.

Așa cum scrie J. Goimard în a sa „Enciclopedie de buzunar" - „E vorba, ca și în Scrisorile persane ale lui Montesquieu, de exemplu, să prezinți societatea noastră dintr-o altă perspectivă, complet străină. Acolo era vorba despre un persan, aici sunt maimuțele cele care fac aprecierile."

Stilul este sobru și destul de sec, nepretându-se la descrieri vaste sau la sondaje psihologice profunde. Ceea ce contează, la urma-urmei, este bulversanta perspectivă socială, clenciul care răstoarnă o situație crezută eternă.

Benjamin BOVA *(N. 1932)*

S-a născut la 08.12.1932, în Baltimore, SUA, într-o familie de intelectuali modești. Studiile le-a făcut în orașul natal și a urmat cursuri de economie la New-York și Washington.

Cel cunoscut în cercul larg al prietenilor sub porecla de „blândul Ben" a rămas în istoria SF-ului american mai mult sub eticheta de editor, decât sub aceea de scriitor. Această ciudățenie se datorează muncii infernale pe care a depus-o la celebra revistă „Analog", pe care a preluat-o după moartea lui John V. Campbell. A fost o misiune foarte delicată și ingrată, cu atât mai mult cu cât îi succeda unui personaj ce marcase profund Sf-ul epocii sale.

B. B. l-a suplinit însă cu succes, după cum dovedesc premiile HUGO, decernate pentru **cel mai bun editor** de revistă în anii 1973, 1974, 1975, 1976, 1977. De asemenea, o serie de creatori ai „valului" anilor `70 (John Varley, de exemplu) îi datorează destul de multe.

Despre opera sa de creație nu se poate vorbi, fără a-i evoca, mai întâi, pe unii din predecesorii săi, ca Arthur C. Clarke și H. Clement, care l-au influențat în mod direct, în ceea ce privește stilul. Altfel spus, vom regăsi sub pana sa, în esență, povestiri ce aduc în prim-plan tehnologia și politica, permițând extrapolări ale situației actuale într-un viitor nu foarte îndepărtat. Ceea ce surprinde nu este minuțiozitatea detaliului tehnicist (deși ar fi unele lucruri de spus și aici, dacă ar fi să se realizeze o paralelă între el și A. C. Clarke, în special), ci psihologia personajelor sale, dominate de ideea că politica este o plagă în putrefacție pe corpul omenirii și că ea nu poate ajuta la nici un fel de transformare pozitivă.

Foarte prolific și în alte domenii, i se datorează mai multe cărți de popularizare științifică - „Notes To a Science-Fiction Writer" (1975) și două romane pentru adolescenți - „End of Exil" (Sfârșitul exilului/ 1975) - o civilizație aflată în decadență, care face posibilă, datorită tehnologiilor pe care le posedă, povestea de dragoste dintre un om și o ființă cibernetică, și romanul „City of Darkness" (Orașul întunericului/ 1976), o confruntare umană dramatică, într-un viitor supersofisticat.

Ultima „mare risipă" - scenariul pentru filmul regizorului Gerge Lucas, „THX 1138".

Ray BRADBURY *(N. 1920)*

„Unul dintre cei mai mari vizionari ai literaturii contemporane", cum îl numește un alt titan al SF-ului, Aldous Huxley, R. B. s-a născut în anul 1920, în orășelul Wankegan, din statul Illinois, SUA. A avut parte de o copilărie nefericită, care a corespuns cu perioada marii recesiuni economice din perioada 1929-1933. De fapt, în această perioadă grea își află sursa de inspirație volume de tipul „Something wiked this way comes" (1963), precum și o parte din nuvelele sale fantastice. Spaimele acestei perioade stressante, pentru unul ca el, care nu se sfia să declare în nuvela „Terenul de joacă" (1953), inclusă ulterior în romanul „Fahrenheit 451" că, de fapt, „copilăria constituie cea mai cumplită, cea mai nemiloasă, cea mai barbară perioadă, în care nu există nici măcar poliție care să te protejeze, ci numai niște părinți, în întregime absorbiți de lumea lor de oameni maturi", formează substanța tristeții care planează asupra întregii sale opere de adult, care nu vrea să se integreze societății timpului său.

În 1934, familia se mută în Los Angeles (California), unde R. B. își urmează studiile la o High School, pe care o absolvă în 1938. Despărțindu-se de părinți, duce, vreme de câțiva ani, o viață plină de privațiuni materiale, practicând meserii dintre cele mai modeste (o vreme, este chiar vânzător de ziare).

Atras de farmecul irezistibil al povestirilor SF, publicate de revista „Wonder stories", își crează, în 1939, propiul fanzin, „Futuria Fantasia". În 1949, își publică aici prima povestire, „Pendulum", scrisă în colaborare cu Henri Hasse.

Abia după cel de-al doilea război mondial a reușit să se dedice exclusiv scrisului, devenind scriitor profesionist, așa cum își dorise toată viața. Cea mai mare parte a povestirilor scrise în acești ani au fost publicate în reviste ca „The New Yorker", „American Mercury", „Epoch", The Reporters".

Ulterior, si-a adunat „story"-urile în volume, care au făcut repede din el scriitor de faimă: „Omul ilustrat", „Carnavalul negru", Cronici marțiene", „Tărâmul lui octombrie", „Fahrenheit 451", „Leac împotriva melancoliei", Merele de aur ale soarelui", „Cânt corpului electric", Poveștile dinozaurului", „Moartea e o afacere de unul singur".

Trăsăturile de bază ale operei sale sunt marea doză de realism și naturalețea cu care realizează descrierea întâmplărilor cele mai fantastice. În fapt, R. B. face parte din familia acelor scriitori moraliști care meditează asupra existenței lumii înconjurătoare, refuzând să accepte de-a gata instituțiile și normele ei, impuse din generație în generație, prin lege și prin tradiție. Aidoma lui J. Swift sau H. G. Wells, pornește de la o idee științifică, o extrapolează și îl îndeamnă pe cititor să reflecteze la starea societății, în mijlocul căreia trăiește.

Prin scriitura sa visătoare și poetică, prin inspirația nostalgică, prin filozofia sa generos umanistă, care, fără a fi un program, afirmă principiile și valorile umane elementare, opera sa a adus o tonalitate realmente nouă în SF-ul epocii. Sub farmecul elegiac al scriiturii, dincolo de subtilitatea imaginii și de eleganța discretă a simbolurilor, se ascunde condamnarea fără echivoc a unei civilizații intolerante, împietrită în prejudecăți de tip rasist, o civilizație tehnicizată până dincolo de limite, care nu mai înțelege nimic decât prin termeni exacți și amari ai pierderii și profitului.

„Cronicile marțiene" (1946-1950), cartea care a făcut din el un scriitor celebru, ne înfățișează o rasă extraterestră superioară, înțeleaptă, făuritoare a unei civilizații armonioase. Este timpul culturii elenice solare, în care trupul și spiritul sunt cultivate, în egală măsură, în amfiteatre de marmură, înconjurate cu canale pline cu vin verzui, pe care plutesc bărci delicate și susură muzici zeești. Iubitori ai armonicilor sonore și ai literaturii, marțienii lui R. B. au născocit cărți metalice, în care sunt încastrate hieroglife cântătoare.

Un corp expediționar american pătrunde în această zonă stranie și găsește planeta aproape pustie: marțienii au pierit în cea mai mare parte, exterminați de „ciuma găinilor", adusă de primele nave terestre ajunse aici. Unul dintre cosmonauți se revoltă împotriva barbariei compatrioților și fuge în munți, unde descoperă vestigiile unei civilizații străvechi. Admirator fanatic al ei, Spender își ucide camarazii, care „o pătează" prin gesturile lor necugetate. Distrugerea Terrei, în urma unui război atomic, este ultima piatră în fragilul mozaic al acestei „conquista".

„Fahrenheit 451" (1953), montat pe marele ecran în 1966 de FranȚois Truffaut, reprezintă o alegorie, cu privire la primejdiile care pândesc cultura epocii noastre. R. B. a imaginat o societate, în care cartea a devenit un obiect interzis. Asistăm la povestea deșteptării conștiinței

pompierului Guy Montag, a cărui meserie este să dea foc cărților, ascunse de ultimii mohicani ai culturii. Accentul cade pe ideea de completă dezumanizare a unei societăți totalitare, abia scăpată din dezastrele a două războaie atomice locale. Egoismul și însingurarea sunt principalele axe, în jurul cărora se desfășoară viața oamenilor, izolați în permanentă între pereții-televizor și volanul mașinii.

Pompierul care dă foc cărților trece printr-un complex proces de inadaptare și e obligat să fugă din societate, după ce-și omoară șeful. Ajuns în pădurea de pe malul râului, descoperă aici un grup de foști licențiați, care învățaseră pe de rost, pentru a transmite mai departe pe cale orală, întrega literatură a lumii.

„Literatură generală în pivința temelor și a scriiturii, SF numai pentru decor - aceasta este formula literară a lui Bradbury", scria despre el criticul și istoricul San Moskowitz, în articolul „Ce este important la Bradbury?".

Într-adevăr, R. B. este prea puțin preocupat de coerența științifică: adevărul care-l interesează este acela pe care-l secretă metafora, aceasta permițând SF-ului să se apropie de poezie și de feerie.

Frederic BROWN *(1906-1972)*

Uneori, se poate spune foarte mult, în foarte puține cuvinte. Ca de exemplu: „Așezat pe podea, ultimul om de pe Pământ stătea închis într-o cameră, copleșit de singurătate. Atunci se auzi o bătaie în ușă ...". Este vorba, probabil, de „Cea mai scurtă POVESTE SF scrisă vreodată". Autorul ei? Un maestru al genului scurt - FREDERIC BROWN.

Născut în 1906, în SUA, Fr. B. este cunoscut în America mai degrabă ca autor de romane polițiste. În acest domeniu și-a făcut o școală solidă, reușind să-și însușească la perfecție sistemul **finalului bombă**, poanta de sfârșit care răstoarnă întregul edificiu logic, construit cu grijă până atunci. Va exploata acest lucru, cu pricepere, și în domeniul SF.

În plus, scriitura sa degajă o eleganță și un umor negru de o calitate rar întâlnită, mai ales la începutul anilor 1941, atunci când debuta în SF cu povestirea „Not Yet the End", publicată în revista „Captain Future". Deși, în general, a scris mai multe romane decât lucrări scurte,

este considerat ca adevărat părinte al genului scurtisim (short-short story), multe dintre lucrările sale, adevărate vignete, cizelate cu multă grijă, fiind niște glume ceva mai ample.

De altfel, din cele 47 de texte adunate în 1961 în volumul cu titlul „Nightmares and Geezenstacks", mai mult de trei sferturi sunt astfel de vignete, glume neașteptate, dominate de o ironie crudă în final. În 1958, impune atenției cititorilor o a doua culegere de **short-short story**, intitulată „Honeymoon in Hell". „Arena", un text publicat separat ceva mai înainte, prin 1944, a fost selectat în 1970 spre a fi inclusă în celebra antologie a lui Robert Silverberg „Science Fiction Hall of Fame". El reia, în manieră modernă, o situație tipică a perioadei de început a expansiunii Imperiului Roman: un război intergalactic urmează a fi decis în urma confruntării dintre un combatant uman și unul extraterestru.

F. B. dă, probabil, ceea ce are mai bun în aceste forme scurte de narațiune, unde stilul său extrem de concis și de iconoclast fixează cu precizie atenția cititorilor asupra unei ținte ... pentru ca, într-un final neașteptat, să-i năucească, prezentându-le o altă versiune a poveștii.

Deși nu sunt niște capodopere, romanele sale reprezintă puncte de referință pentru deceniile cinci-șapte.

„What Mad Universe" (1946) este o parodie de space-opera, în care-și etalează din plin talentul de povestitor și verva de mizantrop. Ni se înfățișează o inteligentă și complex structurată poveste despre existența mai multor lumi alternative, imaginate la tot felul de Convenții de SF și, brusc, relevate ca reale, spre stupefacția tuturor.

„The Lights in the Sky are Stars" (1953) este, în fapt, un fel de studiu psihologic al îndrăznețului care realizează un nou proiect spațial, fără a putea să participe la el. Aflată în pragul secolul XXI, omenirea se pregătește pentru călătoriile interstelare: adevărata problemă care i se pune, în subtext, este aceea de a descoperi dacă i-a mai rămas ceva din minunatul **simț al uimirii** ...

„Martians Go Home!" (1955) descrie invadarea Terrei cu mici omuleți verzi, provenind de pe Marte, care reușesc să-i înnebunească pe toți, chiar și pe scriitorul de SF, care-și imaginase apariția lor. Povestea în poveste, tipică pentru Fr. B. , îl îndeamnă către un final-surpriză: scriitorul își închipuie că omuleții au dispărut și ei ... dispar. Apoi, realizează că și el, la rândul său, este rodul unei imaginații superioare, care-l determină să dispară ...

În „The Mind Thing" (1961), un extraterestru ciudat încearcă să ajungă din nou la el acasă, folosindu-se de abilitatea pe care o are de a călători prin mințile oamenilor, deși experiența aceasta se dovedește fatală pentru cei posedați.

Alte opere: „Space on my Hands" (1951), „Angels and Spaceships" (1954), „Rogue in Space" (1949), „Daymares" (1968), „Paradox Lost" (1973).

John **BRUNNER** *(1934 - 1995)*

Unul dintre cei mai prolifici autori de SF, l-am numit pe J.B., s-a născut în 1934, în localitatea Oxfordshire, Anglia. Încă de mic se dovedește o fire voluntară și dotată pentru mediul intelectual: la șase ani știe să citească fluent și lecturează romanul „Războiul lumilor" al lui H.G. Wells, care-i va influența, în mod decisiv vocația viitoare, atât în domeniu literar cât și în plan social.

La vârsta de 17 ani, părăsește definitiv școala, considerând inoportună încercarea dascălilor săi de a-i dirija educația. Scrie deja tot felul de proze scurte și, mai ales, versuri, continuînd aceste exerciții benevole și în timpul satisfacerii stagiului militar. După încheierea acestuia, își descoperă vocația socială, devenind membru al mișcării „Lupta pentru dezarmarea nucleară", pentru care scrie poemul „Trăznetul Bombelor H", devenit imnul național al mișcării britanice pentru apărarea păcii. În 1962, înființează Fundația **Premiul Memorial Martin Luther King**, în memoria liderului de culoare ucis datorită părerilor sale antirasiste.

Face mai multe călătorii în Europa și în America, care îl pun în contact cu tot felul de medii și de oameni, pe care îi va descrie apoi în cărțile sale (acțiunea lor se petrece în 15 țări, risipite pe trei continente).

Fire voluntară și mereu dispusă spre o atitudine umanitară (de fapt, atitudine prezentă în toate operele sale SF), scriitorul cu figura unui simpatic D`Artagnan cu barbișon este o fire exuberantă și sociabilă: în timpul liber, cântă pentru numeroșii săi amici la saxofon, banjo și chitară sau se dedă jocului preferat - compusul cuvintelor încrucișate.

Opera sa foarte vastă cuprinde peste 100 de nuvele și 50 de romane, care vizează domeniile cele mai diverse, de la literatura mainstream și aceea de aventuri, la versuri și literatura SF. Ponderea principală o reprezintă, bineînțeles, aceasta din urmă, pentru care a primit de-a lungul anilor premiul **Britsh Fantasy**, de două ori **Premiul Anticipației Engleze**, premiul francez **APOLLO** și râvnitul HUGO, în 1969, pentru „Stand on Zanzibar", considerat cel mai bun roman al său. Traduse în 11 limbi, romanele i-au adus, alături de celebritate, și funcția de președinte al Asociației Britanice de SF, începând cu anul 1972.

Dintre toate operele, cele mai reușite sunt considerate cele cu tentă distopică, ample fresce ale unui viitor posibil, nu prea îndepărtat, în care domină egoismul, incompetența și nepăsarea, transformând umanitatea într-o forță brutală și primitivă.

„Stand on Zanzibar" (Toți la Zanzibar-1968) reprezintă un avertisment în privința pericolului (real), pe care-l reprezintă explozia demografică necontrolată. Într-un univers uman suprapopulat, știrea despre realizarea primului contact cu o civilizație extraterestră are un efect bulversant, mase imense de oameni grăbind spre Zanzibar, în speranța nebunească (și neîntemeiată) că extratereștri le vor putea rezolva problemele. Datorită excepționalei scrieturi - narațiunea e condusă pe multiple planuri, fiind frecvent întreruptă de introducerea în context a numeroase citate, texte publicitare, anunțuri din ziare, interviuri etc. - Asociația Americană pentru Limbi Moderne din Denver, Colorado, a ales-o drept subiect de discuție urmând ca ea să fie predată în universitățile americane.

„The Sheep look up" (Oile privesc în sus-1972) este o carte axată pe probleme de ecologie, în special pe aceea a populării inexorabile a mediului ambiant și pe transformările ireversibile și mutagene produse tuturor ființelor vii din natură, inclusiv rasei umane. Ea stigmatizează din plin politica mioapă a unor state, care se bazează pe principiul distrugător - „După mine, potopul!".

„The Shockwave Rider" (Călare pe unda de șoc-1975) este un fel de replică literară la cartea lui Alvin Toffler „Șocul viitorului". Suntem transportați într-o Americă viitoare, dominată la maxim de informatizare, un superstat acoperit cu o uriașă rețea de ordinatoare, care conțin în nesfârșitele lor memorii date despre toți oamenii planetei, despre toate instituțiile și întreprinderile, controlând societatea și destinul umanității,

într-o manieră care amintește, cumva, de „1984" al lui G. Orwell.

În fine, romanul „Răbdarea timpului" imaginează o lume a viitorului îndepărtat, în care, sub directa conducere a Terrei se află o mulțime de colonii stelare. Această conducere poartă răspunderea pentru realizarea contactelor cu rasele extraterestre inteligente; o minoritate rasistă, care le consideră monstruase și inferioare, complotează pentru a instiga omenirea împotriva lor, sperând să obțină puterea.

Evaluând uriașele suferințe produse de conflagrațiile ce antrenează mase uriașe de oameni, J.B. impune, pentru prima oară în spațiul literar SF, ideea necesității **cedării de bună voie a puterii** și a pregătirii opiniei publice în acest sens.

Serge **BRUSSOLO** *(N 1951)*

Unul dintre cei mai prolifici scriitori SF contemporani (a scris peste 50 de romane până în prezent) S.B. s-a născut în anul 1951, la Paris, Franța. După o adolescență și o tinerețe zbuciumate și pline de privațiuni materiale, se hotărăște să facă studii universitare. Decizie abandonată repede, în clipa când a realizat că pentru a studia trebuie să renunțe la scris. Din această perioadă datează ideea de a deveni scriitor profesionist.

S. B. a ajuns în lumea SF-ului, lecturând „Conicile marțiene" ale lui Bradbury. Până în acel moment, încercările sale literare oscilaseră între SF-ul de tip vernian și fantasticul pur (cu adânci rădacini în tradiția literară franceză).

Debutul său, în 1972, cu povestirea „Evadatul", coincide cu începutul manifestării noului val în SF-ul galic. Vreme de câțiva ani, scrie texte concepute în jurul unor idei stranii, refuzate de toate revistele și editurile. Nu descurajază, deși se confruntă cu mari privațiuni materiale, și reușește să convingă un editor să publice un prim volum-culegere, intitulat „Vue en coup d'une ville malade" (Privire fugară printr-un oraș bolnav-1980), în care le include pe toate.

Nuvela care reușește să-l impună în SF este „Runnway", pe care Philippe Curval i-o publică în antologia „Futurs au prèsent". Din

acest moment, căile publicării și ale recunoașterii literare prind să i se deschidă, una câte una: în 1981, culegerea publicată în anul anterior primește Marele Premiu al SF-ului francez, iar în 1984, romanul „ Les Semeurs d'abîmes" (Semănătorii de prăpăstii) primește prestigiosul premiu APOLLO.

Temele care-l obsedează de-a lungul vastei sale opere sunt: universul carceral (în special al ocnei, al spitalului și al orașului-cutie) și nebunia (accesele schizoide rezultate din atmosfera din ce în ce mai stressantă, impusă de o coșmarescă lume a viitorului).

„Un practicant al incestului între imaginar și logic", cum îl definește Ph. Curval în prezentarea care precede faimoasa antologie, deja menționată, S.B. este unul din rarii scriitori francezi care reușește, de la o carte la alta, să sculpteze coșmaruri logice de o frumusețe convulsivă.

Vandalii și borfașii unei lumi viitoare sunt pedepsiți de o ciudată Societate de Protecție a Obiectelor la cuplarea cu obiectele pe care le-au vătămat. Deveniți frați siamezi ai cești1or de porțelan, ai obiectelor de sticlă, ai statuetelor fragile, pedepsiților le este teamă să facă mișcări bruște, care ar putea fisura porțelanul și s-ar transforma, în ce-i privește, în fracturi dureroase. Trebuie să recunoaștem că este vorba despre un subiect cu adevărat incestuos, deși titlul romanului - „Luptătorii neclintiți" (1983) - nu spune prea multe.

„Semănătorii de prăpăstii" (1983) este încă și mai bizar. El aduce în scenă coșmarestile Tatuaje Mobile, pe care scriitorul însuși le prezintă în felul următor: „Un pește trăiește le suprafața obrazului vostru, vă explorează colțurile buzelor, se înclină chiar în direcția decolteului, spre valea ce vă separă sânii". Atenție, subliniază autorul, când Tatuajul împietrește o face numai ca să vă omoare.

Încă și mai straniu este principiul „permutării moleculare", care permite inversarea materiei între obiecte. „Traiectorii și itinerare ale uitării" este o nuvelă în care universul copilăriei devine halucinant: tancuri de porțelan se învecinează cu bastoane din bumbac, gingașe și mortale arme-jucării, ce capătă dimensiuni monstruoase în romanul „Moartea cu melon" (1982): în centrul textului este fixată, obsesiv, imaginea unei grădinițe pentru adulți, păstrați prin droguri și presiune psihică la nivelul intelectual al vârstei copilăriei mici. Grădinița este, de fapt, un cartier părăsit și părăginit, peste care domnesc, la modul tiranic, doicile-robot, înalte de șase metri, cu sânii uriași mustind de lapte drogat.

Monstruozitatea deviată din Real este una din caracteristicile principale ale prozelor lui S.B. În „Febra", echipa profesorului Mikofsky descoperă corpul cât o planetă, a unei femei, plutind inert prin spațiu. După câteva luni de studiu, din cauza hrănirii cu bucăți din carnea cu caracter mutagen, peste care călcau, oamenii se sălbăticesc, fiind afectați de o necunoscută intoxicație psihică, care îi face să se creadă părți ale giganticului corp și să se ucidă cu sălbăticie între ei. Corpul uman devine loc de desfășurare a aberațiilor: un vulcan care inundă cu lavă împrejurimile se dovedește, de fapt, un furuncul prea copt, țesutul digestiv intern, transplantat pe piele, devine o mortală zonă de protecție, care dizolvă orice corp viu ce se avântă să-l străbată...

„Mâncătorii de ziduri" (1982) revine supra obsesiei orașului-cutie: în imensul oraș cub, construit pe vremuri ca refugiu antibacteriologic, oamenii trăiesc claustrați în uriașe săli-orășele. Lifturile nu le pot folosi decât privilegiații. Misterioasa complotistă Sirce (o androidă perfecționată) și tânărul gunoier David, străbat cubul prin tunelurile săpate în zid de către monstruoasele termite-mutant, rezultate în urma experiențelor făcute de mâncătorii-de-ziduri, dizidenți porniți la luptă, împotriva îngrădirilor impuse de Directorat. Lumile misterioase prin care trec se aseamănă, oarecum, cu acelea imaginate de călătorii unui Ev Mediu tehnicizat, porniți într-o nouă migrație de-a lungul axei lumii.

Deși este la fel de cunoscut în Franța ca și Ray Bradbury în SUA, S. B. nu a fost scutit de reproșuri. Cea mai frecventă acuză ce i se aduce autorului este aceea că a scris mai degrabă nuvele decât romane și de când a plecat de la „Presence du Futur" (o colecție tipic intelectualistă) la populara „Fleuve Noir" nu a făcut decât să-și coboare permanent nivelul stilistic și conceptional al scriiturii.

Alte opere: „Semn de sânge" (1982), „Pruncii de oțel" (1984), „Castelul de cerneală" (1988), „Noaptea bombardierului" (1989), „Omul cu ochi de napalm" (1990).

Voicu BUGARIU *(N. 1939)*

Cel care descoperea în depozitul de carte al bibliotecii „Astra" din Brașov singurul exemplar păstrat al primului roman SF românesc,

„În anul 4000 sau O călătorie la Venus", scris la sfârșitul secolului XIX de Victor Anestin, a avut un destin exclusiv livresc în câmpul literaturii SF românești.

Născut la 6.07.1939, în comuna Vîlcele din județul Covasna, V. B. s-a dovedit de mic o fire tenace și și-a exploatat cu inteligență pasiunea pentru literatură, în speranța că prin ea va reuși să-și depășească vitregia poziției sociale, oferită prin naștere. A făcut școala primară și pe cea medie în localitatea natală, iar liceul l-a încheiat în anul 1956, la Brașov. în 1964, absorbise cursurile Facultății De Filozofie din Iași, fiind repartizat ca profesor în comuna Rupea. Literatura era însă încă departe așa că slujba de dascăl nu l-a mulțumit: a fost, pe rând, redactor la ziarul „Drum Nou", la revista „Astra" și la „Luceafărul" (București).

Debutul literar se produce în revista „Iașul literar", în anul 1965, însă abia peste șase ani, în 1971, are curajul să-și adune între coperțile unui volum articolele critice și eseistice: „Incursiuni în literatura de azi" reprezintă un excurs tipic prin critica fenomenologică. Importanța lui pentru scriitorul de SF de mai târziu rezidă din articolul dedicat fenomenului SF, articol intitulat „Un gen monotip?", în care întâlnim o coerentă definire a spațiului SF, imaginat ca o „prelungire modernă a basmului", și unde se avansează ideea unei morfologii structurale a genului SF, în maniera lui V. I. Propp.

În aceeași manieră fenomenologică este abordată și încercarea monografică „Zaharia Stancu", apărută în 1974.

Pasiunea pentru SF datează însă dintr-o perioadă anterioară. În 1966, publică în Colecția de Povestiri Științifico-Fantastice povestirea „Recital de balet vechi", care anunța cititorilor genului apariția pe firmamentul acestei literaturi a unui nou scriitor. i urmează „Cercul iubirii" (1967), „Reîntoarcerea" (1968) și „Scrisoare" (1969).

Primul volum SF, „Vocile Vikingilor" (1970) este bine primit de critică, aducându-i Premiul CC al UTC pentru literatură. Încă din această operă se poate remarca apetența pentru realism a scriitorului, precum și ingenioasa modalitate de transformare a lui în atmosferă SF: povestirile și nuvelele primesc la început o marcă SF tipică, iar în ultimele secvențe asistăm la un viraj ontic, care schimbă statutul de gen al prozei.

Miniromanul ,Sfera", apărut în 1973, este volumul unui creator de metaficțiuni (ficțiuni despre ficțiune). Eroul cărții, scriitorul D., se lasă absobit de contemplarea sferei ficțiunii, înțeleasă de autor ca un

emisar al unui univers paralel. Sfera dispune de o remarcabilă mobilitate coloristică și e investită cu însușirea de a vizualiza cuvintele, de a transpune în imagini orice text ce i se prezintă verbal. Finalul romanului este o addenda, care cuprinde paginile jurnalului postum al lui D., scrise sub dictarea sferei (aluzie clară la legile biblice, dictate lui Moise de către Iahve).

„Sfera" conține, de fapt, o serie de mici episoade sau chiar simple idei, ce vor fi dezvoltate ulterior în nuvelele din „Lumea lui Als Ob" sau din „Vocile Vikingilor" (o reluare a unei teme întâlnită și la Florin Bănulescu în Semințele dinineții" - reanimarea într-un viitor îndepărtat a unor navigatori vikingi, descoperiți într-un iceberg). Sfera, ca obiect geometric, reprezintă pentru V. B. emblema ficțiunii, fiind utilizată în mai multe povestiri.

Cele mai bune narațiuni SF le întâlnim însă în volumul „Lumea lui Als Ob" (1981), în ciuda caracterului vădit livresc al unora dintre ele. Nuvela care dă titlul volumului este impregnată de tema călătoriei cosmice, reinterpretând, în manieră SF, călătoriile legendarului Ulise. „O excursie" reia și retratează un text al scriitorului american E. A. Poe, iar „Noapte bună, Sophie", o interesantă parabolă despre încercarea unei scriitoare care apelează la tehnicile unor epoci viitoare pentru a evada psihic din real în lumea ficțiunii, trupul rămânându-i conservat prin anabioză, este o subtilă transformare a ideii lumii onirice din nuvela omonimă a lui Lino Aldani.

Caracteristica tuturor prozelor cu caracter SF ale lui V.B. o reprezintă potențarea reciprocă a realității și ficțiunii.

Edgar Rice BURROUGHS *(1875-1950)*

Numele lui E.R.B. va rămâne totdeauna legat de acela al cunoscutului său personaj Tarzan. Ca în alte multe cazuri asemănătoare, creatorul a fost eclipsat de faima propriului erou. Istoriile literaturii americane l-au consemnat, cel mult, ca autor de para-literatură, luându-se în considerare și faptul că a scris numeroase opere SF. Este unul dintre părinții **operei spațiale**.

E.R.B. s-a născut la 1 septembrie 1875, la Chicago, SUA, într-

o familie înstărită. Și-a făcut educația în diverse școli particulare din orașul natal. Atras de cariera militară, dă examen pentru a intra la Academia Militară din Michigan, dar eșecul de aici, îl îndeamnă, în 1895, să renunțe și, pentru a se putea întreține, se vede nevoit să exerseze nenumărate meserii: cioban în Idaho, căutător de aur în Oregon, agent al poliției feroviare din Salt Lake City, om de afaceri, supraveghetor de tunuri, vânzător.

În 1900, se căsătorește cu Emma Centennio Hulbert, cu care are trei copii. După propria-i expresie, consemnată în dicționarul „Twentieth Century Authors", apărut la New York, în 1942, la vârsta de 36 de ani ajunsese „un ratat perfect".

Către lumea scrisului îl conduc o serie de povestiri aventuroase, lecturate în câteva reviste de mare tiraj ale vremii. Hotărându-se că poate să scrie mai bine decât autorii lor, publică în 1912 prima sa povestire cu Tarzan, în revista populară „All Story", iar în 1914 primul roman „Under the Moons of Mars" (Sub lumina lumilor marțiene), space-opera care inaugurează „ciclul marțian", unde sunt grupate aventurile extraterestre ale cunoscutului personaj John Carter.

În octombrie 1912, profitând de succesul povestirii cu Tarzan, publică romanul care deschide seria aventurilor acestuia - „Tarzan of the apes" (Tarzan omul-maimuță).

Începând cu 1915, succesul devine tot mai amețitor, iar E.R.B. se transformă dintr-un scriitor într-o adevărată instituție.

Succesul obținut cu noul personaj îl va determina să scrie numeroase episoade ulterioare, zgomotos solicitate de public (27 de romane sau culegeri de nuvele). Cinematograful, aflat și el în faza de pionerat, începe să se intereseze de Tarzan încă din 1918, asigurându-i o celebritate mondială și făcând din el unul din miturile colective cele mai puternice din secolul XX. De-a lungul deceniilor, vor fi turnate mai mult de 40 de filme, care-i vor povesti extraordinarele aventuri.

Din vânzarea milioanelor de exemplare ale cărților tratând acest subiect (până la începutul celui de-al doilea război mondial erau 25 de milioane!), scriitorul a făcut o avere uriașă, însă a continuat să scrie, fascinat el însuși de personaj.

Începând cu 1929, banda desenată intră și ea sub tutela lui Tarzan. Cel mai mare ilustrator al aventurilor sale a fost, fără îndoială, Burne Hogarth care, în două etape (între 1937-1945 și între 1947-1950)

a știut să reconstituie admosfera romanelor originale, într-un stil violent expresionist.

La vârsta de 66 de ani, mereu activ și energic, E.R.B. este trimis de un mare cotidian din Los Angeles, pe post de corespondent de război în Pacific. Reântors acasă după patru ani, își petrece restul vieții în „ranch"-ul din localitatea sud-californiană Encino (localitate unde chiar și poșta își ia denumirea de „Tarzan", pentru a-l omagia pe marele scriitor).

Aici, moare la 19 martie 1950, lăsând în urma sa 15 romane inedite.

Fantezia-i nelimitată îl va conduce pe scriitorul, cu imaginația cea mai explozivă din America de până în cel de-al doilea război mondial, dincolo de luxurianta Africă, către spațiul nelimitat dintre stele. După prima încercare (reușită) de **space-opera**, în 1918, revine într-un spațiu mai terestru și scrie un roman în genul celor care făceau deja furori în epocă (v. A.C. Doyle, cu „O lume dispărută" ș.a.) - „Tărâmul uitat de timp", pe care-l publică inițial în revista „Blue Book Magazine", iar în 1924 în volum separat. Subiectul este cel puțin aparte, printre scrierile perioadei: echipajul unui submarin german, pe care se află și prizonieri anglo-saxoni, nimerește pe o insulă îndepărtată din Atlantic, accesibilă din exterior numai printr-un tunel submarin, pe care a rămas intactă o secvență incredibilă din Mezozoic, cu dinozaurii carnivori și...

Romanele din seria operelor spațiale îl captivează însă cu totul. În 1934 îi apare primul volum al ciclului venusian „Pirates of the Venus". Aventurile lui Carson Napier se îmbogățesc cu uluitoarele peripeții de pe planeta Amtor, unde acesta ajunge dintr-o eroare de calcul cosmic. Pe Amtor (Venus), eroul se îndrăgostește de prințesa Duare, care e răpită de thoriști, un popor barbar, de la care Carson o va salva cu ajutorul oamenilor-păsări.

În 1934, „Lost on Venus" continuă nararea peripețiilor eroului, ajuns la rându-i prizonier al thoriștilor. Salvându-se în ultima clipă, ajunge în regatul Havatoo, unde o comisie eugenică îl declară inutil pentru societatea lor și-l condamnă la moarte. Ca de obicei, Carson scapă în ultima clipă, salvându-se cu ajutorul unui avion de construcție proprie.

În 1946, în „Escape on Venus", Carson Napier reușește să-i înfrângă pe oamenii-pește și pe brokolieni (oamenii-fruct) și să revină în regatul Korva, cu sprijinul oamenilor-din-nori.

În același stil, E.R.B. realizează, concomitent cu aceste opere, romanele din celelalte trei mari cicluri: „ciclul marțian", „ciclul lunar" și

„ciclul Pellucidar" (în care acțiunea se petrece în centrul Terrei, într-o enormă cavitate, aproape vernianã ca realizare, unde, înconjurate de o vegetație și faună mezozoică, personajele - printre care și Tarzan - trăiesc incredibile aventuri în palatul unor pterodactili telepați).

Karel ČAPEK *(1890-1938)*

S-a născut în anul 1890, într-o localitate rurală din Cehia. Tatăl său a fost medic de provincie și a avut, prin formația sa științifică, o mare influență asupra fomării sale estetice ulterioare.

Fire independentă și doritoare de înnoiri, Čapek junior a intrat încă din adolescență în conflict cu autoritățile: la 15 ani organizează o asociație secretă a elevilor, a cărei conspirație e detectată la timp și care are ca urmări directe faptul că tatăl său este obligat să-l mute la liceul din Brno, pentru a-și putea încheia studiile.

Opera sa literară, dar în special cea dramatică, apare la confluența lintre cele două mari curente europene de la începutul secolului XX - imbolismul lui Maeterlinck și expresionismul lui Strindberg.

K.Č. își face debutul în anul 1904, cu versuri, la revista „Nedele". însă aproape tot ce va publica ulterior va fi rezultatul colaborării literare cu fratele său Josef. Împreună cu acesta, va funda, de altfel, un cenaclu de creatori literari și plastici, unde se va promova cubismul, expresionismul și futurismul.

Primei epoci de creație, care stă sub semnul unei atitudini nihiliste, contestatare, îi aparține piesa „Jocul fatal al dragostei" (1920), o **commedia dell'arte** usturătoare la adresa teatrului contemporan.

A urmat perioada primului război mondial, în care K.Č. s-a dedicat studiului filozofiei, în special a pragmatismului, în cadrul căruia îmbrățișează teoria libertății, formulată de W. James. Acesta vedea în nedeterminism și în haosul primar condiția însăși a Libertății.

După război, renunță la estetica nihilistă, promovată până atunci,

realizând că progresul nu înseamnă neapărat negarea valorilor create anterior.

În 1920, publică piesa „Tâlharul", în care se străduiește să exprime o viziune compexă asupra lumii: eroul, un nonconformist, plin de elan și de vitalitate, încearcă să fure cât mai multe plăceri de la viață. Până în 1924, creația sa va fi dominată de un puternic filon SF, cu tentă distopică: știința și consecințele aplicării rezultatelor ei, tehnicizarea și mecanizarea până la absurd a vieții sociale - sunt numai câteva din temele abordate.

În 1920, publică piesa „R.U.R." (Rossum`s Universal Robots). Ideea ei o regăsim la schța „System". Piesa aduce în scenă un mare producător de roboți - un trust care și-a propus să realizeze, în producție de serie, roboți cu aspect umanoid. Din punct de vedere mecanic, aceștia le sunt superiori oamenilor. Treptat, îi vor înlocui pe aceștia în procesul de producție. Rupți de filonul creației - munca, oamenii își pierd energia vitală, încetează să se înmulțească și tind să se piardă ca specie. Roboții nu au însă sentimente. Doctorul Gall reușește să le implanteze un rudiment de simțire, dar aceasta îi face să reacționeze violent și încep să-și distrugă creatorii. Rețeta de fabricație se pierde odată cu oamenii...

Cu piesa „R.U.R.", K.Č. își cucerește o reputație universală: cuvântul robot, inventat de el din termenul „robota" (muncă grea, în limba cehă) a pătruns în toate limbile lumii.

În 1922, publică romanul „Fabrica de absolut", iar în 1924 romanul „Krakatit". În cel din urmă, asistăm la descoperirea unui explozibil atomic, de către inginerul Prokop. Acesta este nevoit să-și distrugă invenția, deoarece încăpuse pe mâna unor puteri militariste. Încercând să se refugieze printre oamenii simpli, în speranța că-și va putea relua viața de la început, întâlnește un bătrân flașnetar, care-i revelează sensul benefic al descoperirii sale: dacă este în stare să pună în mișcare vreo unealtă umană, atunci munca nui-a fost zadarnică.

După 1930, creația sa se îndreaptă cu precădere împotriva fascismului. Piesa „Din viața insectelor" este o alegorie, care pornește de la lectura lucrărilor entomologului francez H. Fabre. În imperiul rigid organizat al insectelor, autorii intuiesc viitoarea orânduire fascistă, cu atmosfera ei sumbră și cu sugrumarea libertăților individului.

În 1922, K.Č. scrie piesa „Rețeta Makropolos", bazată pe o temă mult îndrăgită de autor - prelungirea vieții umane. Actrița Emilia Marty

a fost obligată, în adolescență, să bea din leacul miraculos, preparat de tatăl ei pentru împăratul Rudolf al II-lea, care voia să devină nemuritor. Acesta nu are însă curajul să bea, la rândul său, și, după 337 de ani, constatăm, odată cu celelalte personaje ale piesei, că actrița nu a depășit încă vârsta maturității.

În 1927, scrie o nouă dramă, „Adam creatorul". Un personaj numit Adam, convins că lumea este prost întocmită, se decide să o distrugă cu ajutorul tunului negației. După actul nihilist, Adam se apucă să clădească o lume mai bună.

În 1937, publică prima operă antitiranică, piesa „Boala albă". Centrală rămâne tot problema forței, pe care o reprezintă știința în ansamblul lumii moderne. De astădată, rolul ei este unul constructiv. O boală cumplită face milioane de victime. Galen, un medic oarecare, descoperă medicamentul salvator. Nu vrea însă să-și facă publică descoperirea, deoarece vrea să-i silească pe cârmuitorii lumii să renunțe la înarmare și să instaureze pacea pe Terra.

În 1938, scrie ultima sa operă, „Mama", o reflectare exactă a situației Cehoslovaciei, înainte de cotropirea fascistă.

Alte opere: trilogia „Hordubal" (1933), „Povetron" (1934), „O viață obișnuită" (1936), „Război cu salamadrele" (1936), „Povestiri din celălalt buzunar" (1929).

Francis CARSAC *(1919-1981)*

Născut în anul 1919 la Sarzeau, în provincia Bretagne, într-o familie de intelectuali, F.C. (FranȚois Bordes, pe numele său adevărat) este încă de mic atras de lumea cărților, în universul cărora își va petrece, de altfel, cea mai mare parte a vieții. Dotat cu o inteligență nativă sclipitoare, învață să-și disciplineze imaginația debordantă prin studiu aplicat și nu e de mirare faptul că își află țelul vieții în științele preistorice.

După studii universitare de geologie și antropologie, este numit, vreme de mai multe decenii, director al „Antichităților preistorice" din Aquitania. Doctor în științe, este acceptat ca cercetător în cadrul Centrului Național Francez de Cercetări Spațiale, unde va lucra efectiv în domeniul geologiei planetare. În cei peste 30 de ani de activitate neîntreruptă, F.C.

a scris aproape 200 de cărți și de studii care se ocupă cu problemele geologiei cuaternarului și ale preistoriei paleoliticului.

În acest context științific, atât terestru cât și spațial, nu este de mirare că jocul fanteziei îl poartă către epoci demult apuse, în încercarea de a da, fie și pe cale literară, un răspuns la insolubila întrebare, azvârlită ca o mânușă, oamenilor de știință: cum a apărut viața pe Terra? Așa încât, nuvela cu care aduce un suflu nou în SF-ul francez, „Geneza" (publicată în 1958, în revista „Satellite") este solid ancorată în domeniu: în urmă cu câteva miliarde de ani, extratereștrii veniți din adâncurile Galaxiei s-au oprit întâmplător pe Pământ, o lume lipsită de viață și ostilă. Considerând-o lipsită deinteres, se pregătesc să plece mai departe. Chiar înainte de decolare însă, unul din ei calcă, din neatenție, pe sol: aceeasta este cauza primordială care a declanșat ulterior apariția vieții...

Primul roman al lui F.C., publicat în 1954, deschide, de fapt, seria operelor autohtone în sumarul prestigioasei colecții „Le Rayon Fantastique". „Cei de nicăieri" este o excelentă space-opera, un roman realist în stilul vechii tradiții americane a genului (v. Jack Williamson și Edmond Hamilton). Scriitorul își conduce cititorii în urmărirea eroului răpit de o farfurie zburătoare, pilotată de umanoizi cu pielea verde (Hiss-i) și transportat în lumi extragalactice, bântuite de creaturi metalice (Misliks-i), care se hrănesc cu stele... Asistăm, la scară cosmică, la lupta pe care Confederația Lumilor Umane a declanșat-o împotriva acelora care amenință cu stingerea sorilor galactici.

Timp de 12 ani, între 1955 și 1967, F.C. a fost singurul scriitor care a ținut sus steagul SF-ului francez, publicând mai multe romane space-opera, în care face să defileze prin fața ochilor noștri un impresionant catalog de exemplare de floră și faună extraterestră.

În 1956, publică romanul „Robinsonii Cosmosului" (operă situată între legendarul „Robinson Crusoe" al lui D. Defoe, „Hector Servadac" al lui J. Verne și „Hareton Ironcastle" al lui Rosny). Istoria unei colectivități umane, ajunsă incindental pe o altă planetă decât cea vizată, reprezintă motivul deja cunoscut al unei intrigi, rezolvată prin eforturile supraomenești de adaptare la condițiile unei naturi ostile, precum și la cele de obligată convietuire cu o stranie rasă băștinașă inteligentă. Robinsonii de pe Tellus ajung, la un moment dat, în pragul războiului intestin, din cauza concepțiilor diferite, dar pasiunile și prejudecățile cedează, în final, în fața imperativelor rațiunii.

Merită subliniată apariția, în 1962, a excelentei parabole „Lumea asta e a noastră", capodopera lui Carsac, în care ni se înfățișează soarta unei planete ocupate de trei rase umanoide diferite, fiecare pretinzând că „lumea asta e a noastră". Apărută în **obsedantul deceniu**, marcat de încleștarea mută a „războiului rece", cartea i-a determinat pe mulți să vadă în ea un simbol amar al realității sângeroase a războiului din Algeria, deși Carsac a negat cu putere orice intenție ascunsă, pe motiv că era apolitic.

Apărut în 1960, „Fuga Pământului" aduce în prim-plan un alt subiect de actualitate științifică: moartea Soarelui. Apropiata transformare a stelei Sol într-o supernovă a determinat acțiunea conjugată a tuturor savanților, în vederea transferării Terrei pe o orbită în jurul altei stele centrale.

În 1967, publică o altă parabolă despre demnitate și umanism ca monedă de schimb în sălbăticia tranzacțiilor cosmice. „Paraziții leului" este un roman care continuă seria celor ce continuă colonizarea spațiului și după anul 2200. B.I.M., o supercompanie de exploatare minieră, îngenunchează civilizațiile de pe Tellua, de pe New Earth și de pe alte câteva zeci de planete. Ajunsă pe Eldorado, are de înfruntat opoziția unui „lup singuratic", terrianul Teraî Laprade, care dorește menținerea unui echilibru ecologic și social normal, așa cum fusese, mai înainte de sosirea pământenilor.

Cam pe la sfârșitul deceniului al șaselea, F.C. s-a lăsat de scris. Cu excepția câtorva nuvele (opera sa numără circa o duzină), activitatea sa literară a încetat, iar uitarea s-a așternut neașteptat de repede peste numele său. La mijlocul anilor '70, editura „Presses-Pocket" a început să-i reediteze, progresiv, romanele, dar autorul (ca o adevărată mână a destinului) s-a opus inițiativei, pretexând că ilustrațiile coperților, semnate Siudmak, erau pornografice.

Aurel CĂRĂȘEL *(N. 1959)*

S-a născut la 15.03.1959 la Craiova, județul Dolj. A urmat cursurile școlii generale și liceul în orașul natal. După satisfacerea stagiului militar, în 1980, dă concurs de admitere la Facultatea de Filologie

a Universității din Craiova, ale cărei cursuri le absolvă în 1984.

Este repartizat ca profesor la Liceul Agroindustrial din Cernavodă, unde profesează timp de șapte ani. În 1990, revine în Craiova și se angajează pentru câteva luni la săptămânalul local „Demnitatea", după care revine în învățământ.

Din toamna anului 1990, este din nou student la Facultatea de Jurnalistică din București. Își dă examenul de licență în 1994, devenind ziarist. Din decembrie 1993 și până în ianuarie 1995 a susținut, săptămânal, „Pagina de SF" din ziarul „Curierul Național", înființată la propunerea sa și a lui Alexandru Mironov. În 1993 și 1994 are colaborări permanente la săptămânalul „Strict Secret" și, sporadic, în ziarele „Românul", „Tineretul liber" și „România Liberă".

Din toamna anului 1994 începe să predea un curs opțional de „Istoria literaturii SF" la Facultatea de Litere și Istorie din Craiova. A realizat diverse colaborări la Radio Craiova și Radio Tineret București.

În 1980, pătrunde în mediul SF datorită lui Alexandru Mironov, care-l introduce în cenaclul „Henri Coandă". Între 1982-1984, va fi președintele acestuia, conducându-și ședințele și între 1990-1992. La Cernavodă, înființează cenaclul „Atlantis-Club", în 1985, împreună cu care va realiza taberele anuale de creație SF, între 1990-1995, pe insula Atlantykron. În „perioada craioveană", scoate fanzinul „Omicron-Satelit" (3 numere), împreună cu Ion Ilie Iosif și frații Paciugă, iar, la Cernavodă, fanzinul „Atlantida" (4 numere), premiat în 1989 pentru cea mai bună publicație SF de amatori din țară.

Din 1991 devine președinte al Asociației Creatorilor de SF-Craiova, pentru care realizează infzinul lunar CRON (24 de numere).

În 1991, editează suplimentul „Omicron-Demnitatea", iar în 1992 numărul 3 al revistei „Quasar".

Debutează în SF, în revista studențească „Mesaj Comunist" (1981), cu o povestire ironic-SF „Aventurile lui Pipăruș Petru". Debutul **cel mare** are loc tot în 1981, în revista „Știință și Tehnică", cu povestirea „Stelara Fata Morgana".

Coleg de generație cu M. Grămescu, B. Ficeac, D. Ungureanu, Al. Ungureanu, Cr. T. Popescu, L. Merișca, D. Merișca, St. Ghidoveanu, M.D. Pavelescu - **valul** anilor `80, a câștigat în 13 ani un număr de 14 premii, la concursurile de SF, ținute cu ocazia convențiilor anuale, fie la cele zonale, inițiate de cenacluri, cu ocazia sărbătorii „Zilelor..." lor. În

1980, a luat premiul III pe țară, la Convenția anuală, iar în 1992, premiul I la concursul inițiat de editura NEMIRA. În acest interval a mai obținut 3 premii „Helion" (`81, `86, `89), 3 premii „H. Coandă" (`85, `86, `89), 2 premii „Clepsidra" (`87, `88), 2 premii „Club XXI" (`88, `89), un premiu „Sirius" (`86), un premiu „Quasar" (`82).

A publicat în mai multe reviste, almanahuri, antologii și fanzine: „Mesaj Comunist" (`81, `82, `83), „Știință și Tehnică"(`81, `82), „Convorbiri literare"-Supliment SF (`83), „Omicron-Demnitatea" (`91), „Anticipația" (`91, `92, `93, `94, `95), „Start 2001" (`91, `94, `95), „Star Trafic SF" (`91), „Euchronia" (`92), „Magazin" (`92), „Jurnalul SF" (`93, `94), „Strict Secret" (`93, `94, `95 `96), „Curierul Național" (`94); almanahul „Ramuri" (`87), „Rebus" (`96), Almanahul Anticipația (`82, `90); antologiile „Avertisment pentru liniștea planetei", „Cronici microelectronice" „Nemira" (`95).

Scriitura fluentă, în stil clasic, ușor mitologizantă pe alocuri (v. „Luna de ametist", „Colonie pentru o mie de ani") îi permite să abordeze teme extrem de diverse, de la lumea post-atomică („Ultima misiune a locotenentului Alf", „Colonie pentru o mie de ani", „Noaptea focurilor"), la poveștile cosmice (v. ciclul de factură lem-iană publicat de revista Anticipația - „Lumea la care nu visăm", „Poveste de iarnă", „Poveștile pădurii de cristal", „Drum pentru cavaler molecular"), trecând prin chirurgia temporală (v. „Bazarul", „Magie") și prin călătoria cosmică (v. „Înfruntare în subteran").

Între 1993-1994, publică peste 70 de **short-short story**, în revista „Strict Secret", sprijinind impunerea acestui gen în SF-ul românesc.

În 1995, publică, cu pseudonimul Harry T. Francis, romanul „Vânătoare de noapte", o dezvoltare, pe alte planuri, a povestirii cu același titlu. Scrisă în manieră alertă, narațiunea înfățișează drama unui vânător de pe o planetă aflată la marginea Galaxiei și populată de **ființe umane**, care descoperă, cu uluire, că ei nu sunt oameni, ci numai duplicate biologice ale acestora, a căror existență este prelungită la infinit, prin inginerie genetică, în așteptarea unor misterioși stăpâni, plecați în urmă cu milioane de ani și care promiseseră că vor reveni. Ajuns în punctul de comandă al acestui uriaș sistem biologic situat într-o imensă cavernă din inima planetei, are dureroasa revelație a inutilității existenței lor: soarele planetei natale - Terra - , către care porniseră în grabă Creatorii, se transformase într-o novă.

În 1994, a tradus romanul „Planeta uitată" al lui Murray Leinster, iar în 1995, romanul „Un joc crud" de Robert Silverberg și „Războiul elitelor" de David Brin.

Alte opere: „OZN - trecut, prezent, viitor" (în colaborare cu Dan N. Mihăilescu).

Carolyn J. CHERRYH *(N. 1942)*

Pe numele ei adevărat Carolyn Janice Cherry, C.J.C. s-a născut în anul 1942, în SUA, într-o familie de funcționari mărunți. Urmează cursurile facultății de istorie din Washington și predă un timp, prin diverse colegii, latina, istoria antică și chiar literatura americană (între 1965 și 1976).

Într-un interviu acordat revistei „Orbite", declara: „La vârsta de 10 ani, scrisesem deja mai multe romane și se poate spune că realizasem deja SF".

A debutat, în anul 1968, cu povestirea „The Mind Reader" (Cititorul de minți). Cea mai mare influență a suferit-o din partea scriitorului E.R. Burroughs, ale cărui cicluri **space-opera** le citise de nenumărate ori în copilărie.

Primul roman „Gate of Ivrel" (Poarta lui Ivrel) îl publică abia în 1976, an în care se decide să devină scriitoare provesionistă. Romanul, primul dintr-o excelentă trilogie de heroic-fantasy, aflată la limita cu SF-ul, povestește extraordinarele aventuri ale lui Morgaine, Regina Albă. Seria se va continua cu „Well of Shiuan" (1978-Puțul din Shiuan) și „Fires of Azeroth" (1979-Focurile lui Azeroth). Trilogia este concepută în formă finală sub titlul comun de „The Book of Morgaine" (Cronicile lui Morgaine). Ea va fi completată în 1988 cu o a patra parte, transformându-se în tetralogie - „Exile's Gate" (Poarta exilului).

SF-ul realizat de C.J.C. este de factură clasică, atât în privința scriiturii, cât și în aceea a tematicii. Prin locul pe care-l acordă personajelor feminine, prin dezvăluirea slăbiciunilor lor psihologice, prin grija de a face credibile diferitele rase extraterestre și prin refuzul oricărui maniheism, opera sa degajă un umanism profund. Space-opera este o încadrare care-i convine de minune: încă din 1976, când câștigase deja

premiul „John W. Campbell", pentru cel mai promițător scriitor al anului, publicase și „Brothers of Earth" (Frații Pământului), lucrare care-i dăduse posibilitatea să descrie cu aplomb și veridicitate culturi străine Terrei, un domeniu în care va excela.

Poveștile ei cosmice, oscilând între **heroic-fantasy** și **hard-SF**, creionează, într-o manieră oarecum asimoviană, istoria viitoare a Galaxiei, cuprinsă între mileniile III și IV. Societatea galactică va fi divizată în două mari structuri - Uniunea și Alianța Galactică. Uniunea reprezintă o forță expansionistă, complet lipsită de scrupule, străduindu-se să supună și să incorporeze toate civilizațiile cunoscute. Alianța, structurată în jurul culturilor comerciale, care se ocupă cu nesfârșitele transporturi interstelare, reușește să supraviețuiască și să rămână neatinsă în mijlocul imensului vârtej declanșat de Uniune.

O a treia forță, ce se va face resimțită într-un târziu, este însuși Pământul, o planetă suprapopulată, dominată de corporații superplanetare extrem de agresive și care, în ciuda tuturor tarelor, rămâne încă leagănul civilizației umane.

În mod obișnuit, acțiunea romanelor se desfășoară în majoritatea timpului în spații artificiale: nave spațiale, transportoare galactice, sateliți, stații de trafic și chiar în habitate independente. Lumile descrise sunt dominate de „doctrina Gehenna", care interzice contaminarea culturală a planetelor nou descoperite.

Într-o lume cosmică întinsă pe spații imense, structura Uniune-Alianță servește, în primul rând, ca fundal, realizând un fel de arc de cerc, care încearcă să lege la un loc toate operele, chiar și pe cele ce par complet independente. „Doctrina Gehena" reprezintă, în acest context, punctul de legătură.

Din punct de vedere imagistic, ciclul suferă de o prea mare aglomerare de detalii, de rase străine, care, prin numărul exorbitant, sfârșesc prin a-l năuci pe lector. Chiar și lucrări mai recente, cum ar fi „Hunter of Worlds" (1977- Vânătorul lumilor) - o dramatică narațiune despre o rasă mercenară străină, confruntată în mod fatal cu rasa umană - suferă de acest „complex al abundenței".

Succesul acestui ciclu, o determină să înceapă lucrul la un al doilea, „The Faded Sun Trilogy" (Trilogia soarelui palid), compusă din: „Kesrith" (1978), „Shon`jir" (1978) și „Kutah" (1979). Aici, confruntarea dintre Alianță și Uniune ne este prezentată într-o fază mult ulterioară primelor evenimente, iar aspectul relațiilor dintre cele două puteri prinde

să se schimbe, în favoarea celei de-a doua.

Urmează un al treilea ciclu, care, la fel ca la Asimov, încearcă să povestească evenimente din preistoria Alianței, plasând întâmplările într-un „mai apropiat" secol XXIV: „Serpent`s Reach" (1980), „Downbelow Station" (1981-Fortăreața stelelor-roman distins cu premiul HUGO în 1982) și „Merchanter`s Luck" (1982).

„Cyteen" (1988-premiat cu HUGO în 1989) reprezintă o replică la trilogia anterioară: „The Betrayal" (1989), „The Rebirth" (1989) și „The Vindication" (1989) se ocupă, în ansamblu, de descrierea planetei de bază a Uniunii, scriitoarea dedându-se la jocuri sclipitoare de imaginație speculativă, având în centru trei axe: identitatea individului, familia și puterea.

Pe măsură ce anii trec, narațiunile tind, din ce în ce mai mult, să-și mute accentul de la onoare la responsabilitatea puterii.

Ocazional, atunci când timpul îi permite, C.J.C. realizează și povestiri aureolate de o poezie foarte stranie, precum „Wave without a shore" (1981-Valuri fără maluri), sclipitoarea „Sunfall" (1981) sau tragedia „Cassandra" (premiată cu Hugo în 1979).

Alte opere: „Hestia" (1979), „Port Eternity" (1982), „Forty Thousand in Gehenna" (1983), „Voyager in the Night" (1984); saga Chanur, formată din „The Pride of Chanur" (1982), „Chanur`s Venture" (1984), „The Kif Strike Back" (1985), „Chanur`s Homecoming" (1986) și „Chanur`s Legacy" (1992).

Mihai CIOCHIA *(N. 1946)*

S-a născut pe 28.02.1946, în București. A absolvit cursurile liceului „Mihail Sadoveanu" din Capitală, iar în perioada 1968-1974 a urmat cursurile Institutului de Arhitectură „Ion Mincu". În prezent, lucrează ca asistent în cercetare, la Institutul de Geodinamică al Academiei Române.

Pasiunea pentru desen l-a cuprins cu frenezie cam prin perioada pregătirii pentru examenul de admitere la facultate. A rămas, până în prezent, un autodidact, pasionat de ceea ce face în acest domeniu.

Debutul și l-a făcut la expoziția colectivă, organizată de Institutul de Proiectări energetice, prilej cu care a luat premiul al II-lea. De-a lungul

anilor, a participat la numeroase expoziții colective: la operetă, la Centrul de Îndrumare pentru Mișcarea Artistică, la Institutul de Proiectări Energetice - în total, zece expuneri.

În mișcarea SF, a pătruns datorită lui Ștefan Ghidoveanu, care l-a determinat să participe la Convenția de la Buzău (1991), unde a luat premiul I pentru pictură.

Din anul 1993, a fost cooptat în cenaclul bucureștean STRING și tot acum primește, la Convenția de la Ploiești, din nou, premiul I pentru pictură.

Succesul maxim în materie de grafică SF i-l aduce anul 1994, când câștigă concursul inițiat de organizatorii timișoreni ai Festivalului European de SF și realizează afișul care va pleca, odată cu invitații, să facă turul Europei.

A publicat lucrări grafice cu caracter SF în „Strict Secret", „Jurnalul SF", „Panoramic Radio-TV", „Anticipația", „String" (fanzin).

Dintre maiștrii români, îl admiră pe Marcel Chirnoagă, pe Semproniu Ielozan, pe Sever Trențiu, iar dintre cei străini pe Dûhrer, Hogartt W., Paul Klee, Corbusier, Braque, May Ernst, Dali.

Privindu-și retrospectiv operele, declară că arta sa nu se încadrează într-un stil anume, ci este un „melanj", cu influențe multiple, fiind taxată fie ca impresionistă, fie ca suprarealistă. Personal, o consideră drept un „eseu plastic filozofico-ezoteric", în care accentul principal cade pe elementul numit fantezie. Cu ajutorul acesteia, arta sa încearcă să spargă niște limite considerate imuabile, ieșind din tiparele clasice (dominate de mutanți și roboți), pentru a transgresa în domeniul filozofic.

Arthur C. CLARKE *(N. 1917)*

A.C.C. este primul om din lume, care a sugerat (în 1945, în revista „Wireless World") că sateliții artificiali ar putea servi, într-o bună zi, drept releu de televiziune. Drept mulțumire pentru imensele servicii aduse științei, NASA i-a instalat, începând cu anul 1974, un astfel de satelit geostaționar deasupra vilei din Sri Lanka, unde locuiește și în prezent, pentru a putea capta majoritatea canalelor de televiziune din SUA.

A.C.C. s-a născut în anul 1917, în Minehead, ținutul Somerset, din Anglia, într-o familie de fermieri englezi, cu prea puțină disponibilitate

către studiu. Pasionat de știință încă din adolescență, devine, la nici 16 ani, membru al Societății Interplanetare Britanice. Termină școala în 1936 și descoperă că este atras de SF, ajungând o prezență activă în rândul fanilor timpului.

În timpul celui de-Al Doilea Război Mondial, servește în R.A.F., ca instructor radar, urcând în ierarhia militară până la gradul de locotenent. După încheierea războiului, pasiunea pentru științele exacte îl face să se înscrie ca student la Colegiul Regal din Londra, absolvind cu calificative excelente cursurile de matematică și fizică, în 1948.

Interesul pentru științele de frontieră îl face să ajungă, între 1940-1947 și 1950-1953, președinte al Societății Interplanetare Britanice.

Încă din 1937, începuse să scrie la un roman Sf, prima operă în care-și manifestă una din marile sale calități scriitoricești - aceea de a îmbina extrapolarea științifică cu o sensibilitate poetică deosebită. Textul a fost terminat însă abia în 1953, când a apărut sub titlul „Against the Fail of Night". Cunoscuse până în momentul apariției cinci versiuni. Grija pentru formă (dar și pentru elementele științifice incorporate) îl determinăsă-l reia, într-o formă nouă, în 1956, sub titlul, deja consacrat, „The City and the Stars" (Orașul și stelele).

Debutul ca autor de SF se produce în 1946, pe vremea studenției, când revista „Astouding Science Fiction" îi publică două povestiri: „Loophole" (Deschizătura) și „Rescue Party" (Echipa de salvare). Tot aici, semnează în anii următori alte câteva povestiri cu pseudonimul Charles Willis și E.G. O'Brien.

Primele romane le publică în 1951: „Prelude to space" (Preludiu la spațiu) și „The Sands of Mars" (Nisipurile de pe Marte), realizate într-un spirit optimist, încrezător în puterile miraculoase ale științei.

În 1953, îi apare volumul de povestiri „Expedition to Earth" (Expediție către Pământ). În sumarul acestuia este cuprinsă și nuvela „The Sentinel" (Santinela), text care a stat la baza celebrului film al lui Stanley Kubrik „2001-O odisee spațială". #n 1969, împarte cu regizorul mult râvnitul premiu OSCAR, devenind, probabil, cel mai cunoscut autor de SF din întreaga lume. Numai trei ani mai târziu va semna un contract pentru trei romane, primind o sumă care depășea orice alt avans primit vreodată de un scriitor.

Tot în 1953, îi apare romanul „Childhood's End" (Sfârșitul copilăriei), în care reia tema din „Orașul și stelele". În ambele opere,

întâlnim viziunea mișcătoare a unui Pământ care-și cheamă disperat părintele pierdut dincolo de vidul cosmic. „Sfârșitul copilăriei" aduce în prim-plan imaginea overlorzilor, un fel de santinele puse, să dirijeze evoluția umanității către un țel imposibil de descifrat pentru inteligența umană.

„Rendez-vous with Rama" (Randez-vous cu Rama), apărut în 1973, obține cele mai multe premii acordate vreodată unei singure lucrări: HUGO, NEBULA, BSFA, JUPITER, JOHN V. CAMPBELL MEMORIAL. Tema pe care o ilustrează romanul este una foarte îndrăgită de autor: civilizațiile cosmice foarte vechi nu vor manifesta niciodată mai mult interes pentru contactul cu noi, decât o facem noi față de rasa furnicilor sau a fluturilor. Narațiunea istorisește sosirea în sistemul solar a unei uriașe nave cosmice, aparent nelocuită, spre care Pământul trimite o expediție de cercetare. Descoperirile, uluitoare dar și fără nici un înțeles (v. situația asemănătoare din „Picnic la marginea drumului" de A. & B. Strugațki) nu fac altceva decât să creioneze starea de neputință a omului și să-i reveleze faptul că se află abia la începuturile drumului spre stele. Nepăsătoare la eforturile cosmonauților, „Rama" pleacă mai departe, spre o destinație necunoscută, fără să acorde nici o atenție civilizației umane.

În 1975, „Imperial Earth" (Pământ imperial) creează o viziune a unui viitor nu foarte îndepărtat - 2276, anul în care stăpânul absolut al industriei de hidrogen de pe Titan acceptă să se întoarcă pe Terra, planeta unde se născuse, dar pe care n-o văzuse niciodată, pentru a vorbi cu prilejul sărbătoririi cvicentenarului american. Duncan Makenzie nu revine numai cu acest unic scop pe planeta înaintașilor săi: aici, el dorește să dezlege un mister și să-și creeze un fiu, prin clonare.

Patru ani mai târziu, în 1979, apare cel mai bine scris roman al său, „The Fountains of Paradise" (Fântânile Paradisului), care câștigă ambele mari distincții - HUGO și NEBULA. Așa cum recunoaște în prefață, insula Taprobane este una fictivă, dar are ca model Ceylon-ul atât de drag scriitorului. Aici, se află un munte înalt de peste trei mii de metri, Sri Kanda, supranumit și Muntele Sfânt, pe vârful căruia veghează un străvechi ordin călugăresc. În urmă cu două mii de ani, regele Kalidassa îi înfruntase pe călugări, încercând să obțină muntele pentru visul său de glorie, dorind să construiască aici o grădină de vis. Visul i se realizase, dar el îl plătise cu viața.

În prezent, Vannevar Morgan, unul dintre cei mai mari arhitecți ai lumi, visează să ridice, din vârful muntelui către cer, un turn spațial, cu ajutorul căruia să lege Pământul de stele. Ascensorul celest va deveni funcționabil, în final, dar prețul plătit va fi același.

În 1969, A.C.C., oarecum nemulțumit de scenariul filmului cu care luase OSCAR-ul, scrie romanul „2001 A Space Odyssey" (2001 - O odisee spațială). Este, poate, cea mai tulburătoare aventură umană în spațiu, din toate timpurile: pe Luna colonizată, s-a descoperit, în adâncurile craterului Tycho, un monolit gigantic, care a părăsit pe neașteptate zona, îndreptându-se spre Jupiter. În mare secret, de pe Terra, va pleca în urmărirea sa nava americană „Discovery". Uluitoarea aventură spațială, revolta supercomputerului HAL-9000 pe cale de a-și descoperi conștiința de sine, uciderea membrilor expediției, pătrunderea lui David Bowman într-un alt Univers, pe urmele enigmaticului semn extraterestru, iată numai câteva din emoțiile declanșate de această capodoperă.

A.C.C. nu este însă numai un excelent romancier de SF. Formația sa științifică a făcut din el un bun popularizator de știință, iar operele „Zborul interplanetar" (1950) și, mai ales, „Explorarea spațiului" (1951) au constituit la vremea lor, excepționale introduceri în astronautică.

Autor a mai bine de 70 de astfel de cărți, obține în 1961 Premiul Kalinga al UNESCO, pentru popularizare, iar în 1962 medalia de aur a Institutului Franklin, pentru ideea sateliților de telecomunicații. În 1969, obține premiul Asociației Americane pentru Dezvoltare Științifică.

În ultimii douăzeci de ani, marea sa pasiune a devenit explorarea submarină. S-a mutat definitiv în Sri Lanka, pe una din insulele aflată în proprietatea sa. Aici a continuat să scrie și chiar să se afle în mijlocul evenimentelor majore ale omenirii, prin intermediul satelitului ce-l deservește: a fost alături de Walther Crokite și de căpitanul Wally Schirra la microfonul postului de televiziune CBS, în timpul emisiunilor navelor APOLLO 11, 12 și 15. Mai mult chiar, serialul scris și regizat de el, „Lumea misterioasă a lui Arthur C. Clarke" a fost prezentat de mai multe ori pe diferite posturi de televiziune din lumea întreagă.

Alte opere: „Rendez-vous with Rama II", „2010 A Space Odyssey", „2061 A Space Odyssey", „The Deep Range".

Vladimir COLIN *(1921-1991)*

S-a născut la București, la 01.05.1921. Școala primară a făcut-o în capitală, unde, în 1944, a absolvit și cursurile Liceului „Cantemir Vodă".

Atras de lumea literelor, urmează timp de un an (1944-1945) cursurile Facultății de litere, apoi le abandonează, integrându-se în politică. Lucrează ca editor la Editura CC a UTC, ca redactor la Radio București, la Revista Literară, la Flacăra și la Viața Românească.

Moare la 06.12.1991, după o lungă și grea suferință.

A debutat cu versuri, în ziarul „Victoria", în anul 1944. Înclinația către lirică îl va urmări constant de-a lungul vieții. În 1947, publică chiar un volum de poezie, intitulat „27 de poeme". #ntreaga sa creație ulterioară, în proză, va fi marcată de lirism, iar înclinația către lumea feerică a basmului o moștenește tot din domeniul poeziei.

În 1951, publică o serie de însemnări de război, cu titlul „În spatele frontului".

Din 1953, începe să se manifeste marea sa pasiune pentru basme. Scrie, rescrie și traduce: „Basme" (1953), „Nemaipomenita bătălie dintre Papură-Împărat și Pintilie" (1953), „Toroiman" (1954), „Poveștile celor trei mincinoși" (1956), „Zece povești pitice" (1957), „Basmele Omului" (1958).

Experiența băsmuirii îi deschide perspectiva eternității mitului. În 1961 publică „Legendele țării lui Vam": un profesor universitar arheolog descoperă un fabulos sistem mitologic, pe care-l atribuie locuitorilor neolitici ai Dobrogei, denumiți de el vamiți. #mpreună cu „Basmele Omului", cartea va avea parte de o excepțională carieră universală, fiind tradusă în germană, franceză, cehă, polonă, bulgară, engleză, japoneză și rusă.

În 1989, colecția franceză de B.D. „Metal Hurlant" o transpune în desen, asigurându-i circulația în lumea fabuloasă a adolescenței. De altfel, pentru întreaga sa creație în domeniul basmului, Vl. C. a primit, în 1980, marele premiu european „Provincia di Treno" al Universității din Padova.

În domeniul SF-ului, este puternic influențat de prozele lui Abraham Merrit, H.P. Lovecraft și Carel Capek. Adept convins al fanteziei eroice și al chirurgiei temporale, în SF-ul de tip clasic, Vl. C. se numără

printre creatorii de bază ai genului din România: „A zecea lume" (1964) - scriitorul populează ipotetica planetă Thule, a zecea din sistemul solar, cu o lume onirică și luxuriantă, palpitând de poezie; „Viitorul al doilea" (1966); „Capcanele timpului" (1972); „Dinții lui Cronos" (1975); „Babel" (1978).

Romanul „Babel" are ca punct de plecare ideea existenței „corpurilor F", din romanul „Solaris", scris de S. Lem. Personajele sale (Ralt Moga, poet de pe Terra, incapabil să se consoleze după moartea soției; Idomar av Olg su Saro, asasin profesionist de pe Marte și Or-alda, o vestală de pe Venus, care a păcătuit prin dragoste) sunt silite de către un maniac al științei, savntul Scat Mor, să trăiască, în imaginație, pe o planetă fictivă, numită Babel, un interminabil șir de torturi psihice. Cea care-i contracarează, prin magie albă, halucinațiile malefice este Or-alda, personaj feminin misterios, vaporos și tăcut, nimbat de o vagă trăsătură tragică. Romanul a primit Premiul Asociației Scriitorilor din București (1978) și premiul EUROPA (1980). A fost tradus în franceză, germană, rusă, bulgară și engleză.

Oarecum în aceeași temă, se încadrează și miniromanul „Divertisment pentru vrăjitoare" (1972). Specia este însă alta - „sword and sorcery" (spadă și magie). O misiune de salvare este trimisă din viitor în trecut, în căutarea unei nave spațio-temporale rătăcite în jos-timp. Rezultă o structură circulară, în care trecut-prezent-viitor se răsucesc într-un carusel fără sfârșit. Structurat pe puterea vrăjitorească a Melei (personaj feminin din aceeași categorie cu Or-alda), romanul pledează pentru ideea că nici un fel de tehnică, oricât de sofisticată, nu poate să depășească posibilitățile creierului uman.

„Ultimul avatar al lui Tristan" (1975) este o excelentă nuvelă, care exploatează tema unui spațiu-timp în patru dimensiuni. Căutător de absolut, Tristan Bătrânul este un alchimist francez din secolul al XVI-lea, care, pentru a-și câștiga liniștea necesară cercetărilor, destinate căutării „pietrei filozofale", face un pact cu un prinț, promițându-i că va transforma metalele nenobile în aur. Descoperind secretul mult-căutat, Tristan se refugiază în „a patra dimensiune" (timpul), scăpând de furia acestuia.

Alte opere: „Pentagrama" (1967-roman mitologic), „Cormoranul pleacă pe mare" (1951-povestiri), „Pânzele vremii" (1951-nuvele), „Problemele și drumurile basmului cult" (1955-eseuri), „Povestea scrisului" (1966), „Dincolo de zidul de neon" (1968-roman), „Mustățile fără pereche" (1970), „Povești de buzunar" (1971), „Grifonul

lui Ulise" (1976-roman), „Timp cu călăreț și corb" (1985-roman).

Dotat cu un fin simț al limbii, Vl. C. a făcut reușite traduceri din operele unor scriitori cunoscuți, ca Maiakovski, Bèranger, Gide, Jules Verne, Gèrard Klein.

Ca antologator a realizat două volume de calitate: „Un pic de neant" (1970) cuprinzând nuvele din SF-ul contemporan francez și „Les meilleures histoires de sience-fiction roumaine" (1975), apărută la cunoscuta editură franceză MARABOUT.

Încununarea operei sale cu laurii recunoșterii internaționale a avut loc în 1989, la San Marino, când i s-a acordat Premiul Societății Europene pentru literatură fantastică și SF.

Dan COROIU *(N. 1955)*

Artist plastic cu o concepție extrem de modernă în privința tehnicilor de realizare a operelor de factură vizuală, D.C. s-a născut la 23 octombrie 1955; în localitatea Ploiești. Pasionat încă din copilărie de desen, dar și de literatură, a urmat cursurile liceului teoretic „Alexandru I. Cuza" din localitate, pentru ca apoi, mai pragmatici, părinții să-l îndrume către Institutul de Construcții din București, pe care-l absolvă în anul 1981.

Ca inginer, revine în orașul natal, unde este antrenat de viitorul său mentor în arta grafică, prof. Emil Bogos, la ședințele cenaclului SF „Jules Verne". De altfel, nu era tocmai un necunoscut: la Festivalul Artei și Creației Studențești din 1976 luase mențiune pentru pictură și grafică, iar în 1980, la Festivalul Artei Studențești, faza bucureșteană, primise premiul II la pictură și premiul special al C.U. București pentru grafică.

La „Jules Verne", are o activitate extrem de bogată și reușește să se impună în forță în peisajul plasticii românești de gen, alături de Cornel Ionicelli, de Emil Bogos, de Viorel Pîrligras, de Marcel Luca ș.a., care au constituit, treptat, **generația '80** în grafică. Va publica foarte constant în toate edițiile Almanahului Anticipația (1984-1989), în Almanahul Știință și Tehnică (1991-1992), în ziarele Prahova Liberă, Contemporanul, Curierul Național, în săptămânalul Jurnal SF, precum și în fanzinele „Contact între civilizații", „Katharsis" ș.a.

Adept al unui SF de tip umanism, D.C. pare a aplica în opera sa

artistică mai degrabă principiile unui SF de tip tehnicist. Impresia se datorează, în primul rând, materialelor cu totul aparte la care apelează (el le numește **insolite**): PVC, folie de aluminiu, crom, sticlă, piele, fibră de sticlă, suport textil, sfoară etc. Efectul combinațiilor este puțin straniu, compozițiile sugerând peisaje ireale, încărcate de o forță necunoscută. **Șocul privirii** este, în orice caz, unul din scopurile imediate pe care și le propune și în pictura executată, cel mai adesea, în guașă, tempera, pastel, ulei. Nu o dată îl tentează efectele graficii pe calculator, de unde și pornirea către tehnica mixtă de realizare a celor mai multe opere ale sale.

De-a lungul timpului, a organizat mai multe expoziții personale: 1984-Ploiești, 1986-Iași (Gala Amfiteatru), 1993-Ambiental SF, Ploiești, 1994-Timișoara. Din 1985, Muzeul Colecțiilor de artă din București îi adăpostește câteva piese, iar în 1994 a participat la expozițiile colective de la Eurocon-Timișoara și la cea organizată de UAP la Giurgiu.

Membru al Uniunii Artiștilor Plastici din România/București, din 1984, D.C. este un creator plastic cunoscut și în străinătate: seria intitulată „Submarine 461" i-a fost achiziționată în colecții particulare din Venezuela, Israel, Franța, Germania și Bulgaria.

Creator multilateral, D.C. este un împătimit de muzică și de turism, dar și de autoturism și de tehnicile yoga. Începând cu 1988, a combinat în mod interesant aceste hobby-uri cu creația propriu-zisă, fiind invitat să realizeze scenografia și costumația pentru piesa „Jolly Jocker" de Tudor Popescu, jucată în acea stagiune la Casa Armatei din Ploiești.

Ovid S. CROHMĂLNICEANU *(N. 1921)*

Profesorul de literatură Ov.S.C., autorul unor lucrări de referință în critica românească, între care se detașează cele trei volume ale „Istoriei literaturii române între cele două războaie mondiale", face o figură aparte în peisajul SF românesc.

Născut la Galați, la 16.08.1921, într-o familie de funcționari comerciali, face liceul în orașul natal, apoi, între 1944-1947, studii politehnice în București. După absolvire, va lucra prin diferite organe de presă ale vremii: la revista „Contemporanul", „Viața Românească",

„Gazeta literară", la Editura Didactică și Pedagogică, pentru ca apoi să ajungă profesor la Facultatea de Litere a Universității din București.

Prestigiul cultural face să fie ales membru în organele de conducere ale Uniunii Scriitorilor, precum și în conducerea secției române a Penclubului.

Debutează publicistic în revista „Ecoul", în 1944. Încă din 1945, când recenzează cărți pentru revista lui G. Călinescu, „Lumea", se anunță ca o importantă voce critică. De-a lungul anilor, va publica nenumărate volume de critică, precum și istoria literară menționată, în 1963. Realizează primul studiu despre expresionism, după primul război mondial, intitulat „Literatura română și expresionismul".

În 1980, își adună în volum povestirile SF răspândite de-a lungul mai multor ani, prin diferite reviste. Rezultatul este bulversant: în același an, câștigă Premiul Asociației Scriitorilor din București și are un succes de critică și de public extraordinar. Îi urmează, în 1986, „Alte istorii insolite". În ciuda adjectivului insolite, care trimite într-o altă zonă a neobișnuitului, înțeles drept categorie literară, prozele cuprinse aici se pot încadra destul de ușor în literatura de **ficțiune speculativă**.

Autorul scrie un SF exemplar, utilizând cu abilitate analogia și extrapolarea, pentru a realiza acea „insolitare cognitivă" (v. Darko Suvin), perceput ca un magic „sense of wonder".

Cele mai cunoscute texte din primul volum sunt: „Un capitol de istorie literară"-bazat pe teama subconștientă a omului în privința concurenței creierelor electronice, aici manifestată pe terenul literaturii și criticii literare; „Tratatul de la Neuhof"- un contact între civilizații complet diferite ca structură, aliens-ii prezentându-se sub forma unor microbi, care-l „colonizează" pe Martin Neuhof, făcându-l nemuritor, respectiv nuvela „La Winnipeg, acolo unde nu ne vom întoarce niciodată"-o poveste, remarcabil realizată stilistic, despre raportul dintre om și creația sa ce-l copiază până la identitate, androidul.

„Alte istorii insolite" are drept cap de afiș „Hermeneuții" - o excelentă povestire despre imposibilitatea comunicării între civilizații cosmice, datorită lipsei oricăror elemente comune în sistemele raționale. „Scrisori din Arcadia" este o poveste epistolară din anul 3016, realizată în stil voltairian, satirizând moravurile unei societăți viitoare, iar „Interviul" o remarcabilă demonstrație sofisticată despre **cum nu trebuie** explorat universul, extrapolarea calculelor logice putând conduce spre piste închise.

Remarcabilă prin reactualizarea, în alt registru, a temei **dublului** este povestirea „Ceilalți": cosmonautul William Wilson, plecat de pe Terra spre o planetă din alt sistem se întâlnește pe drum cu dublul său, îmbarcat pe dublura navei sale, pornit simultan spre Terra, de pe o planetă absolut identică acesteia. Ajuns în locul lui, Wilson are sentimentul că „ai săi" sunt, totuși „alții"...

Cu Ov.S.C., ne situăm într-un spațiu imaginar, în care universurile propuse se supun unor pseudolegi respectate cu consecvență. În spatele lor, se simte gândirea științifică a creatorului, dublat de o ironie subțire și de un discurs narativ de tip clasic, în care se vede „mâna" criticului ce a trecut prin marile opere universale.

Philippe CURVAL *(N. 1929)*

Denumit și cavalerul francez al SF-ului erotic (Andrè Ruellan), Ph.C. s-a născut la Paris, în anul 1929. Încă din adolescență se dovedește o fire extrem de nonconformistă. După cum mărturisește singur, în nr. 7 din revista „Science Fiction Magasine", credința sa nestrămutată este că „trebuie să existe un mijloc de a-ți alege existența, înainte de a ți-o asuma. Primul lucru ce trebuie făcut, natural, este acela de a încerca să te decondiționezi și abia apoi să înveți să-ți imaginezi tu însuți viața".

Aceste precepte le și pune în practică încă de foarte devreme, fiind exmatriculat dintr-o mulțime de școli (licee și colegii), iar de la 17 ani întrerupând definitiv orice contact cu familia (evident, burgheză și cumsecade).

Pentru a putea supraviețui, încearcă diferite meserii: fotograf, comis-voiajor, cântăreț, ceramist, vopsitor de frigidere și automobile, zugrav, pictor, inspector sanitar și, începând cu 1964, jurnalist specializat pe domeniul științific la revista „Viața electrică", meserie care-i permite să călătorească extrem de mult, fapt pentru care va și rămâne atâta timp atașat ei.

Tot neconformismul îl determină să refuze satisfacerea serviciului militar, dar și să accepte să-și petreacă sfârșiturile de săptămână ca angajat la librăria „Balanța", a cărei patroană este cunoscuta Valèrie Schimdt. Librăria este locul de întâlnire al puținilor pasionați de SF ai vremii: Boris Vian, Michel Butor, Alain Dorèmieux, Jacques Sternberg

ș. a. Împreună cu aceștia, Ph.C. pune astfel bazele mișcării SF din Franța, mișcare ce va conduce la apariția marilor opere de mai târziu ale domeniului. Cu J. Sternberg va redacta prima revistă alternativă „Le Petit silence illustrè" (Mica tăcere ilustrată), străbun prestigios al presei under-ground de mai târziu.

Debutează ca scriitor în 1955, cu o povestire, în revista „Fiction". Din acest moment, începe o carieră fecundă: nuvelele, textele critice și colajele îi apar regulat în revistele „Fiction" și „Satellite". Primele două romane - „Les Fleurs de Vènus" (Florile de pe Venus) și „Le Ressac de l`space" (Resacul spațiului) - îi sunt publicate de prestigioasa editură „Le Rayonne Fantastique". După ultimul, cariera în SF a lui Ph.C. pare să se încheie: ne aflăm în anii `60, în plină criză a literaturii SF. În 1967, publică un roman ciudat, greu de clasat într-un gen anume - „La Forteresse de coton" (Fortăreața din bumbac). Este începutul epocii **ficțiunii speculative**, categorie literară în care se încadrează și „Attention les yeux" (Atenție, ochi), roman publicat în 1973, care cuprinde povestea unui fotograf, autor de romane fotografice, care-și inventează o familie închiriind o soră, un unchi, un văr... În ciuda aparențelor, universul SF-ului este destul de aproape.

Deși cele două opere se bucură de o critică favorabilă, la începutul anilor `70, Ph.C. revine la un SF mai tradițional din punct de vedere tematic, dar realizat într-un stil senzual, de o eleganță sofisticată, reunind într-o operă aparte sensul logicii și gustul absurdului, într-o abundență de tehnici diferite (de la scriitura automată suprarealistă, la tehnicile preconizate de Raymond Roussel).

Începând cu 1974, devine un abonat constant al succesului. Publică, mai întâi, „L`home a rebours" (Omul de-a-ndoaselea - 1975), cu care câștigă GPSF-ul. Este un semn incontestabil al valorii în prin proces de cristalizare. Un an mai târziu, în 1976, va obține cu excepționalul roman „Cette chșre humanitè" (Această scumpă umanitate) prestigiosul premiu APOLLO, fiind primul autor francez care străpunge puternicul front anglo-saxon. Opera aduce în prim-plan acea utopie a secolului XXI - Marcom-ul, fosta Piață Comună a sec.XX, o societate închisă, tehnocratică, nevrozată și iresponsabilă, care s-a izolat complet de restul lumii. Scrierea îngrijită și colorată, pusă în serviciul unei imaginații sofisticate, impregnată cu sclipiri suprarealiste, anunță viitoarele succese.

„Y`a quelqu`un" (E cineva acolo?), publicat în 1979, a cărui acțiune se desfășoară în plin Paris al zilelor noastre, reprezintă mai degrabă o autentică istorie a invaziei Pământului.

„L`odeur de la béte" (Mirosul fiarei), apărut în 1981, constituie o exotică religie a plăcerii senzuale, care depășește de departe cuminţile amoruri neconvenţionale din opera lui J.P. Farmer. Shafton este un loc straniu. Înconjurat de ruinele chinuite ale copilăriei, Stapole e bântuit de un rău fără nume, pe care nu știe dacă trebuie să-l pună pe seama spaimei declanșate de acestea sau pe ura irațională, pe care toată lumea o încearcă împotriva acestor animale simpatice ce locuiesc aici. Va descoperi în curând că istoria planetei a fost falsificată, însă îndrăzneala sa îl va împinge în braţele unei iubiri imposibile.

„Le dormeur s`èveillera-t-il?" (Se va trezi cel care doarme?) pune accentul pe o problemă foarte în vogă: ecologia. Viitorul pe care-l imaginează Ph.C. le dă câștig de cauză ecologiștilor: periculoasa energie solară a fost abandonată. Cursa consumului irațional s-a încheiat, dar aceeași lovitură care le dă acestora câștig de cauză pune capăt evoluției civilizației europene. Din ce parte va apărea salvarea? Dinspre raţiunea umană sau dinspre Cel care Doarme, care deţine în adâncurile visurilor sale cheia destinului uman?

Fără a fi un scriitor prolific, începutul deceniului opt îl găsește cu circa 50 de povestiri și nuvele publicate în reviste și antologii, precum și cu 15 cărţi, în care se împletesc umorul negru, romantismul revoluţionar și satira severă.

Fire exuberantă dar și deosebit de altruistă, Ph.C. se angajează cu toate puterile în lupta pentru promovarea SF-ului autentic în Franţa: între decembrie 1974 și septembrie 1977 susţine rubrica „Mici cronici de noapte" în revista „Galaxy". Ideea de a lansa noi talente îl îmbie de două ori: în 1978, când publică „Futurs au prèsent" (Viitoruri în prezent) și în 1986, când propune lectorilor francezi „Superfuturs" (Superviitoruri).

Alte opere: „En souvenir du futur" (În amintirea viitorului-1983), „La Force du jour" (Forţa zilei), „Les Sables de Falun" (Nisipurile de pe Falun), „Regarde, fiston, s`il y a un extraterrestre derrişre la bouteille de vin" (Privește, băiete, dacă se află vreun extraterestru în spatele sticlei de vin), „Debout les morts, le train fantóme entre en gare" (Sculaţi-vă, morţilor, trenul fantomă intră în gară).

Michel DEMUTH *(N. 1940)*

S-a născut în anul 1940, la Paris. După studii economice neterminate se întreține ocupând funcții mărunte prin diverse instituții, până în anul 1967, când intră în presa de profil SF.

Debutul său ca scriitor de SF se realizează în aprilie 1958, în revista „Satellite", unde își publică prima nuvelă, urmată îndeaproape de altele, în celălalt magazin foarte cunoscut în epocă - „Fiction". Prima nuvelă nu era, de fapt ... prima. M. D. începuse să scrie de la vârsta de 15 ani și citise prin diferite cenacluri și mișcări literare din boema pariziană, până să capete curaj și să trimită unei publicații produsele sale.

La douăzeci de ani, publică nuvela „Ploaia de după-amiază", care-i aduce succesul literar. Scrisă în manieră bradburyană, narațiunea ne înfățișează un contact de gradul III, într-o societate a unui viitor apropiat. Extratereștrii aduc cu ei pacea și **un anume fel de fericire**. Pe lângă ceea ce simte în acele clipe gospodina stressată de eternele griji casnice, viața banală și monotonă din jur, cu frigiderul care se strică și care trebuie înlocuit, cu lipsa banilor pentru a asista la Gala Societăților ș.c.l., nu mai înseamnă nimic. Numai că, evident, „Isus", purtătorul mesajului de fericire, trebuie crucificat ...

Lucrările din perioada anilor `60-`70 ale lui M. D. („La est de Leda", „Vara străină" ș. a.) demonstrează preocuparea sa permanentă de a determina mecanismul reacției oamenilor, atunci când viața îi pune în situații excepționale. „Vara străină" este povestea vieții unicului supraviețuitor al unei expediții cosmice, care a fost, accidental, distrusă de o violentă explozie, la puțin timp de la decolare. Psihicul lui Gregory este grav afectat și astronautuleste convins că a ajuns pe planeta de destinație și confundă peisajele și obiectele terestre pe care le vede cu un mediu necunoscut și ostil.

Apărută în revista „Fiction" nr. 140, din iulie 1965, lucrarea are o prezentare din care aflăm că avem de-a face cu „primul text dintr-o serie intitulată **Galaxialele**, care va cuprinde diverse episoade ale istoriei viitoare ale umanității, din anul 2000 până într-un viitor îndepărtat". Acest

ciclu vast, acoperind viitorul până în anul 4000 (cum declară într-un interviu ulterior M. D.) reprezintă prima încercare de acest fel din literatura franceză. Asemănătoare vastelor fresce fururologice ale lui R. Heinlein sau P. Anderson, „istoria" lui Demuth trebuia să cuprindă, într-un final, un număr de 25 de nuvele.

Începând cu anul 1967, activitatea sa de scriitor se reduce însă, întrucât este ales secretar de redacție la „Fiction", iar din ianuarie 1968 preia conducerea revistei „Galaxy". Este perioada maximei exprimări ca redactor de SF: aproape simultan i se propune direcția colecției „CLA" și a seriei „Antilumi", a editurii OPTA.

Cu excepția unui roman de dimensiuni reduse, „Cheia stelelor", nu a publicat decât culegeri de nuvele: „Galaxiale" (1976), „Anii metalici" (1976).

I se datorează scenariul unei benzi desenate, care, de altfel, ar trebui introdus în ciclul „Galaxialelor". Este vorba de cunoscuta „Yragael", a lui P. Druillet.

Ultima funcție importantă pe care a ocupat-o în ultimii ani este aceea de director a colecției editurii „LIVRE DE POCHE" și al editurii „EDITION DU MASQUE".

Philip Kindred DICK *(1928-1982)*

S-a născut la 16.12.1928, în orașul Chicago, SUA, într-o familie modestă și și-a petrecut copilăria și adolescența în orașul natal. După propriile-i mărturisiri, a urmat o vreme cursuri la Universitatea din California, dar a renunțat repede, din cauza lipsei de interes pentru studiu, manifestate de studenți.

A practicat diverse meserii, pentru a se întreține: vânzător de ziare, ajutor de ceasornicar, portar, om de serviciu, curier etc.

Debutează în 1952, în revista „Planet Stories", cu o poveste scurtă. Către SF l-a adus ... întâmplarea, care a făcut ca, la vârsta de 12 ani, să-i pice în mână un număr din foarte populara revistă, pe atunci, „Stirring Science Stories".

Primul text important este o nuvelă, „The Father Thing" (Tatăl

trucat), apărută în 1954, în revista „F & SF". Scrisul său denotă deja o originalitate aparte: într-un stil de cea mai pură calitate horror, ni se prezintă povestea unui băiat, care realizează că o entitate stranie a absorbit substanța vitală a tatălui său și s-a reîntrupat în locul său, având ca țel cucerirea lumii. O mamă trucată, precum și un copil trucat sunt pregătiți să-i înlocuiască, în orice moment, pe cei reali ...

Anul 1955 este anul primului roman, „Solar Lotery" (Loteria solară), în care stilul mărturisește în mod direct că este adept convins al lui A. E. Van Vogt, autorul cunoscutul roman „Lumea Non-A". Aflăm că lumea viitorului îndepărtat este stăpânită de Legea Jocurilor, care se manifestă prin intermediul computerului gigant Mini-max. Pentru a ajunge în vârful piramidei, nu este suficient să ai cunoștințe despre regulile jocului, trebuie să fii înzestrat și cu un dram de noroc, deoarece ... alegerea Stăpânului jocului este aleatorie. O lume în care asasinatul este autorizat prin lege, iar Stăpânul umblă înconjurat de o gardă de pretorieni, deoarece cel care-l va putea asasina va deveni noul Stăpân.

Anii următori sunt anii unor strălucite nuvele, în care originalitatea scriiturii sale se conturează progresiv: „Second Variety" (Generația a doua/1953), „Autofac" (Uzina automată/1955), „The Minority Report" (Raportul minorității/1955), „Nanny" (1967), „Adjustement Team" (Ajustorii/1967), „Psi-Man" (Telepatul/1967) ș.a.

Următorul roman „Eye in the sky" (Ochiul din cer/1956) aduce în prim-plan efectele stranii produse de un câmp betatronic asupra psihicului unei echipe de serviciu aflate în interiorul giganticului accelerator. După ce-și revin la realitate, descoperă că se simt ireversibil atrași în universul subiectiv al celorlalți ...

În 1959, publică „The Time out of Joint" (Timpul dezarticulat), prima încercare reușită de manevrare altfel a timpului. #ntr-o provicie americană, lucrurile încep să capete, treptat, alte locuri, destinații și chiar forme pentru ca, într-un neașteptat și abrupt final, întregul univers să-și răstoarne bazele cu care ne obișnuise.

Cea mai cunoscută operă a sa rămâne, fără îndoială, „The Man in the high castle" (Omul din castelul înalt), apărut în 1962, Distopie realizată în cel mai pur stil clasic, romanul prezintă un univers paralel, care pornește de la ideea că forțele Axei a câștigat al doilea război mondial, iar japonezii au invadat America, germanii Africa, cucerind totodată și Luna și pregătindu-se pentru marele asalt al planetei Marte. La mai bine

de 20 de ani de la încheierea războiului, un autor de SF scrie o carte în care descrie un univers paralel, în care războiul e câștigat de Aliați. Dintr-un bătrân oracol chinez, autorul află, cu stupoare, că lumea descrisă de el ... este cea adevărată! Romanul a primit premiul HUGO în 1963.

Anul 1968 este anul celui mai „scenarizat roman - Do androids dream of electric sheep?" (Visează androizii oi electrice?), care cunoaște în multiplele scenarizări ale lui „Blade-runner" un succes universal. „Blade-runner"-ul este un ucigaș însărcinat să lichideze androizii strecurați ilegal pe Terra. Folosite pentru cucerirea cosmosului, aceste ființe extraordinar de asemănătoare cu oamenii nu au voie să revină pe Terra. Rick Deckard primește ordin să-i extermine, pentru o recompensă de 1000 de dolari fiecare. Cadrul în care se desfășoară **vânătoarea** este unul post-atomic: viața animală aproape că a dispărut, iar descendenții noștri adoptă copii electronice ale animalelor, pentru a-și oferi sentimentul că totul este ca odinioară.

Anul 1969, antrenează apariția capodoperei „Ubik" (Ubik). Într-o realitate care începe să regreseze treptat de la 1992 către 1939, eroul romanului, Joe Chip trăiește sentimentul neputinței și al inutulității în fața unei destructurări a coerenței universului, imposibil de înțeles logic: lucrurile involuează straniu (un televizor color revine în câteva minute în stadiul aparatului cu galenă de la începutul secolului), indivizii paranormali sunt cuprinși în tot felul de organizații criminale ș. a. m. d. Universul real se află în legătură directă cu universul morților, care sunt păstrați în stare de animație suspendată, în sicrie criogenice, și-și visează pseudoviețile preprogramate.

Măiestria lui P. H. Dick în arta scrisului este cu atât mai remarcabilă, cu cât trebuie să se țină seama de faptul că scrie „dintr-o suflare", fără să mai revină asupra textului. Întrega-i operă se structurează în jurul câtorva teme centrale: numărul infim al deținătorilor puterii, tirania lor, abilitatea de a-și păstra locul, înșelându-și victimele, vocația acestora pentru iluzii, mirajele, nebunia, capriciile crude ale întâmplării.

Cu timpul însă, mai ales după 1968, experiența drogului și delirul provocat de el conduce la un alt tip de ilumunare interioară a povestirii (vezi „Ubik"). Urmează o tăcere de ani mulți, pe care scriitorul îi consacră sănătății din ce în ce mai șubrede - moare la 2 martie 1982, ca urmare a unei congestii cerebrale.

Alte opere: „A Maze of death" (Labirintul ucigaș/1970), „Flow

my tears, the policeman said" (Curgeți lacrimile mele, zise polițistul/ 1974), „Deus irae" (Zeul mâniei/1967), „A scanner Darkly" (Substanța morții/1977), „The transmigration of Timoty Archer" (Transmigrația lui Timoty Archer/1982).

Arthur Conan DOYLE *(1859-1930)*

Cel mai mare creator de romane polițiste din bătrâna Anglie s-a născut în anul 1859, la Shefield, într-o familie de negustori, aparținând clasei mijlocii. Studiile primare și gimnaziale le-a făcut în localitatea natală. Puternic atras de lumea științei, cu aptituni manifeste pentru fizică, medicină și chimie, A. C. D. a urmat cursurile Facutății de Medicină din Edinburg, luându-și diploma în 1881.

Viața sa particulară, de liniștit doctor Watson, cu familie și slujbă, cu amiciții de ocazie sau cu solide prietenii, nu transpare de nici un fel din mulțimea aventurilor trăite de nenumăratele sale personaje.

În istoria literaturii engleze și universale, A. C. D. a rămas mai ales ca autor de povestiri și romane polițiste, al căror erou este celebrul detectiv Sherlock Holmes și nu mai puțin cunoscutul său prieten și ajutor, doctorul Watson. În acestă zonă literară, moștenirea rămasă de la el este foarte bogată: cca 60 de povestiri, 56 de nuvele și 4 mici romane. Cele mai cunoscute sunt, fără îndoială, „Aventurile lui Sherlock Holmes" (1891/1892), „ Memoriile lui Sherlock Holmes" (1892/1893), „ ntoarcerea lui Sherlock Holmes" (1903/1904), „Agenda lui Sherlock Homes" (1927). Puternica influență pe care flegmaticul detectiv a avut-o asupra celor care-i citeau isprăvile s-a făcut resimțită până departe în timp chiar și pe alte meleaguri: Maurice Leblanc preia în mod satiric subiectul și scrie „Arsșne Lupin contra lui Herlock Sholmes", precum și alte romane cei au ca protagoniști pe A. Lupin-gentleman spărgător și pe un Sholmes caricaturizat.

Interesat și de istoria propriei sale țări, A. C. D. a realizat și opere având ca subiect evenimente istorice sau personaje cunoscute: „Compania albă", „Refugiații", „Sir Nigel", „Umbra cea mare", „Isprăvile brigadierului Gèrard", „Unchiul Bernac".

Anticipația o abordează prima oară în 1891, în romanul „Descoperirea lui Raffles Haw", scris sub influența vizibilă a lui Jules

Verne. Personajul este o replică modernă a alchimistului medieval care, cu ajutorul electricității, transformă orice metal în aur. Cu toată experiența căpătată în dezvoltarea intrigii în romanul polițist, opera are multe carențe de construcție.

„Fiasco-ul de la Los Angeles" (1892) aparține mai degrabă acelei specii stranii de povestiri inventate de Villiers de L'Isle decât anticipației verniene. Cu tentă vădit parastiințifică, opera ne prezintă cazul asasinului Ducan Warner, condamnat la moarte prin electrocutare. În loc să fie ucis, eroul se supraîncarcă cu energie și capătă viață veșnică.

În 1912, îi apare capodopera „O lume dispărută", considerată de mulți specialiști ai genului o reluare și o amplificare a ideii din romanul lui J. Verne „O călătorie spre centrul Pământului". Profesorul Challenger, însoțit de ziaristul Malone, de profesorul Summerlee și de lordul John Roxton, pornește în expediție către un platou izolat din America de Sud, unde descoperă o uriașă rezervație preistorică, bântuită de animale uriașe, de oameni-maimuță și de oameni primitivi. Aventurile lor aici sunt extrem de spumoase, uneori de-a dreptul comice și se încheie cu o conferință pe care Challenger o susține la înapoiere, în celebra sală „Queen's Hall". Aici se pierde totodată și dovada materială referitoare la existența lumii vizitate - pterodactilul, care-și ia zborul pe fereastra, uitată deschisă, a sălii.

„Centura toxică", publicat în anul următor, împrumută o parte din tematica din romanul „Forța misterioasă" al lui J. H. Rosny-Aînè. Oarecum asemănător și cu romanul „În zilele cometei" al lui H. G. Wells, volumul ne înfățișează o temă catastrofică - **sfârșitul lumii**, datorat traversării de către Terra a unei centuri de gaze toxice, denumite de profesorul Surmmerlee „daturon", care are ca efect imediat intrarea oamenilor într-o stare cataleptică.

Tot în 1913, pulică nuvela „Oroarea înălțimilor", ca un fel de addenda la lunga listă de monștri descrisă în „lumea pierdută" a profesorului Challenger. De astă-dată, monștrii sunt aerieni, iar descoperirea lor provoacă moartea unui aviator curios.

Romanul „Mașina de dezintegrare" reprezintă a treia aventură a profesorului Challenger. Inventată de diabolicul Theodore Nemor, un geniu nebun, mașina infernală pune atât de mult în pericol existența omenirii, încât Challenger se vede obligat să-și părăsească turnul de fildeș în car se retrăsese (în compania științei pure) și să intervină pentru a salva lumea.

„Când a răcnit Pământul", cea de-a patra aventură a profesorului Challenger, pune în practică verificarea tezei antice a unei Terre-ființă vie (Pământul e un organism viu, cu circulație sangiună, respirație și sistem nervos), teză susținută de Pitagora, Anaximene și Platon. Challenger intenționează ca, printr-un foraj de mare adâncime, să-i dea de știre acestei inteligențe de dimensiuni cosmice că pe suprafața sa viețuiesc alte ființe inteligente.

„Țara cețurilor" (1925) încheie ciclul aventurilor năbădăiosului profesor, care adoptă aici o atitudine complet opusă aceleia din romanele anterioare: apare ca un Summerlee veșnic sceptic, care cade într-un fel de **religie psihică** (spiriticmul în care, de altfel, alunecă însuși scriitorul spre sfârșitul vieții).

Ultimul roman de anticipație scris de A. C. D. este „Fosa Maracot" (Lumea pierdută sub mare). Doctorul Maracot a inventat o batisferă extrem de rezistentă, cu ajutorul căreia coboară în adâncurile Atlanticului, însoțit de zoologul Cyrus Headley și de mecanicul Bill Scanlan. Atacați de un crustaceu uriaș, rămân blocați pe fundul oceanului, la SV de i-le Canare, la aproape 10.000 de metri adâncime. Aici descoperă urmele legendarei Atlantida. Gata să moară din cauza lipsei de aer, sunt salvați, în ultima clipă, de urmașii atlanților. După o serie de aventuri, în care apar doi monștri acvatici, cei trei reușesc să revină la suprafață, însoțiți de tânăra atlantă Mona, aleasa inimii lui Headley.

Spre deosebire de Jules Verne, intenția lui A. C. D. nu e nici pe de parte aceea de a lansa avertismente asupra viitorului. În fapt, opera sa SF este o prelungire a ciclului holmesian, numai că pe alte coordonate. De aici și continua preocupare pentru menținerea **suspens-ului** și a ritmului trepidant al narațiunii.

E

Ivan **EFREMOV** *(1906-1972)*

Născut în anul 1906, la Petrograd, I. E. are parte, asemenea multor scriitori ruși ai perioadei, de o existență foarte aventuroasă. Rămas

orfan de mic, are ambiția de a învăța și reușește să urmeze, înainte de revoluția bolșevică, trei clase de liceu. Participă la războiul civil în calitate de copil de trupă, într-o unitate a Armatei Roșii. După război, este atras, din ce în ce mai mult, de paleontologie. Studiază sub îndrumarea academicianului Piotr Petrovici Sușkin, iar, în paralel, urmează cursuri de navigație. În 1924, obține diploma de șef de echipaj și își face stagiul militar pe o navă militară, de-a lungul țărmului Extremului Orient.

Reușește să fie primit laborant la Universitatea din Petrograd și este trimis într-o mulțime de expediții științifice pe întinsul Uniunii Sovietice. În paralel, urmează cursurile Facultății de Biologie la Leningrad, dar le abandonează în anul III.

Prima lucrare științifică îi apare în anul 1927, iar până în 1955 publică mai bine de 63 de astfel de opere. Îmboldit de succesul acestora în mediile științifice ale epocii, se înscrie din nou la facultate și, între 1932-1934 urmează cursurile Institutului de mine (la fără frecvență), la Leningrad. În 1940, pentru realizarea completă a primei descrieri a amfibiilor arhaice, i se decernează titlul de doctor.

De mediul SF de tip anticipativ este atras în 1942, an în care scrie și publică 7 nuvele de acest gen: „Taina minei străvechi", „Olhoi-Holhoi", „Piscul de sub lună", „Întâlnire deasupra Tuscarorei", „Katti-Sark", „Secretul etern", „Lacul duhurilor de munte".

Paralel cu noul său hobby, literatura, I. E. își continuă cu conștiinciozitate eforturile științifice, punând bazele unei noi științe - **tafonomia** (care studiază zona situată între biologie și geologie). În același timp, rămâne un neobosit călător; străbătând zeci de mii de kilometri în căutarea fosilelor, prin Siberia răsăriteană, Iakuția, Ural, Extremul Orient, Asia Centrală, China de vest, Mongolia etc.

În privința drumului literar, în prima etapă, și-a publicat nuvelele și povestirile în revistele ‚Molodaia Gvadia" și „Novîi Mir". #ncepând cu 1944, a colaborat fructuos cu Editura Flotei Maritime Militare. În 1944, I. E. publică încă 6 nuvele: „Cornul alb", „Atolul Facaofo", „Observatorul Nur-i-Deșt", „Limanul curcubeului", „Umbra dinosaurului" și Ultima velă".

Cea mai importantă operă a sa în domeniul SF este considerată „Nebuloasa din Andromeda", roman publicat în 1957, considerat de critica europeană ca piatra de hotar a „epocii de aur" în SF-ul sovietic. Este cea dintâi utopie din acest spațiu geografic, care încearcă să creeze

imaginea foarte complexă și detaliată a unei ideale lumi viitoare, a unei societăți-model, epurată de majoritatea conflictelor umane de astăzi. Acțiunea, situată în plin secol XXX, aduce în prim-plan aventuri spațiale eroice, conjugate cu cele petrecute în „Nova Utopia" (v. Th. Morus). Primit cu entuziasm de public și cu rezerve de critica oficială, care îi reproșează pesimismul accentuat (comunismul nu va fi realizat decât peste câteva mii de ani!), romanul a sfârșit prin a fi „recuperat" de către Partidul Comunist și promovat în avangarda ideologiei neo-staliniste.

Zece ani mai târziu, un nou roman, „Ora taurului" (1957) - antiutopia cea mai detailată a noului SF de sorginte sovietică - vine să completeze ideile și filozofia umanistă din „Nebuloasa ...", aducând ca noutate ideea unei Armonii universale.

Numele lui I. E. este legat, mai degrabă, de acela al nuvelelor sale, de o incontestabilă valoare literară (depășind în acest plan romanele). Formația sa profesională, precum și experiența lungilor călătorii de cercetare, face ca scriitorul Efremov să poată fi clasificat în tradiția acelor autori de tradiție post-verniană, ale căror opere vizează domeniul călătoriilor extraordinare, a faptului științific riguros demonstrat. Fantezia sa pornește din realitate și, prin extrapolare, prelungește meditația de savant într-o anticipație coerentă, care menține aventura sub un control strict.

Cele mai bune nuvele ale sale - „Corăbii astrale" și „Umbra trecutului" - valorifică o experiență de mulți ani în domeniul paleontologiei. În cea dintâi asistăm la un contact „de gradul III", petrecut după multe milioane de ani de la vizita extratereștrilor o echipă de paleontologi descoperă într-un depozit de oase de saurieni un craniu, care are o gaură perfect rotundă în frunte, iar sub scheletul gigantic rămășițele armei care a provocat-o. Cea de-a doua, face posibilă traversarea giganticului inteval de timp dintre era noastră și cea a dinozaurilor, prin utilizarea unor tehnici fotografice pentru developarea imaginilor fixate ... pe peliculele de bitum din acele timpuri.

Dincolo de inerente scăderi, proza lui I. E. are ceva care place cititorului modern, acele detalii extraordinare, datorită cărora poți să călătorești odată cu cercetătorii săi prin toate ținuturile Pământului, acea încredere fanatică într-un viitor foarte uman, într-o lume ce va sfârși prin a-și depăși toate crizele.

Harlan ELLISON *(N. 1934)*

Cunoscut mai ales pentru că a prticipat la diverse experienţe literare, precum aceea a scrierii unei anumite povestiri, într-un timp fixat, cocoţat în vitrina unui magazin, dar şi pentru izbucnirile sale imprevizibile de mânie, pentru ditirambele şi încurcăturile sale, pentru activitatea de scenarist TV şi de scenarist BD, pentru nemăsuratu-i orgoliu, pe care se pricepe ca nimeni altul să-l ridice pe cea mai înaltă treaptă (de exemplu, una din casele de creaţie pe care le patronează se numeşte „Ellison Wonderland"), H. E. este, fără nici o îndoială, singurul scriitor american care a avut parte de o celebritate care a depăşit simplul exerciţiu literar.

Născut la New York, în 1934, într-o familie modestă de evrei, s-a văzut obligat, încă de mic, să renunţe la o mulţime de vise şi să muncească pentru a se putea menţine. Şcoala o face cu intermitenţe, dar are ambiţia unor studii universitare. Fire nestatornică, abandonează după numai 18 luni cursurile începute la Universitatea din Ohio şi se îndreaptă către lumea scrisului.

Debutează în 1955 cu povestirea „Licuriciul", într-o revistă obscură, apoi începe să colaboreze la cunoscuta revistă „Amazing Stories", aflată sub conducerea lui Paul Fairman. Ani de zile, duce împreună cu Robert Silverberg şi Randall Garrett o experienţă obscură, scriind nuvele de 10.000 de cuvinte pe teme date. Este o experienţă care l-a marcat puternic, dar i-a şi acordat şansa unei ucenicii deosebite în lumea literelor, după cum va recunoaşte chiar el mai târziu.

După 1962, se mută în Los Angeles, unde începe colaborarea la mai multe seriale TV, îndeosebi la celebrul „Star Trek", unde realizează o bună parte din scenariu şi unde îi sunt solicitate părerile în privinţa efectelor speciale. Încă din acest an, începe să fie preocupat de ideea de a deveni antologator. #ncepe mai întâi cu sine însuşi, publicând până la începutul anilor `70 mai multe culegeri de proză scurtă. În 1971, îşi realizează o selecţie dură, realizând antologia „Singur împotriva zilei de mâine: proză speculativă despre alienare".

Dacă până atunci reuşise să-şi şocheze contemporanii prin violenţa anumitor gesturi sau declaraţii şi prin atitudinea sa vădit nonconformistă, începând cu această antologie (al cărui titlu este evident altceva decât titlurile concepute în epocă) devine din ce în ce mai limpede faptul că în literatura SF americană se pregăteşte o schimbare

de concepție, de mare anvergură.

Încă din 1967, adunase într-o enormă antologie, „Viziuni periculoase", 33 de nuvele și povestiri, scrise de autori considerați a fi cei mai buni în acest domeniu, în SUA (scriitori **obligați** să scrie ceea ce de altminteri n-ar fi îndrăznit să scrie), prefațând-o în modul următor: „Ceea ce țineți în mână e mai mult decât o carte. Dacă avem noroc, va fi o revoluție".

Conform gustului estetic la care ajunsese în 1971, în anul imediat următor publică cel de-al doilea volum al seriei -„Din nou, alte viziuni periculoase" (1972), pregătindu-se (în zadar, însă) pentru cel de-al treilea, intitulat în mod simbolic „Ultimele viziuni periculoase".

În 1975, satisfăcându-și un capriciu, a realizat o altă antologie, în care s-a distrat să scrie „în echipă cu alți scriitori" un număr de 14 nuvele (vi-l imaginați într-un duo romantic cu Sheckley sau cu Vogt?). Este vorba de mult comentata „Parteners in Wonder".

Tot în 1975, editează volumul propriu „Povestirile Păsării morții: un panteon al zeilor moderni", în fapt, o antologie a celor mai bune povestiri ale sale de până în acel moment. Îi urmează, în 1978, „Vin straniu", în 1980, „Toate minciunile care fac viața mea", iar în 1982 „Pândind coșmarul".

Specifică prozei sale este parabola violentă despre ipocrizia organizată la nivel social, despre neîncrederea și alienarea care afectează ființa umană a acestui sfârșit de veac, precum și despre refuzul omului de a se supune unui destin implacabil, care îmbracă forma constrângerilor sociale.

În povestirile și nuvelele sale (nu a scris decât două romane scurte, cel mai interesant fiind „Memos frompurgatory" -1961) descifram, sub o violentă lipsă de speranță, vocea unui scriitor autentic, cu stil adeseori strălucitor, ale cărui sclipiri (adesea trecătoare) și metafore (uneori obscure) pun odată mai mult în evidență o profundă originalitate tematică și o încăpățânare uneori de bun augur în a apăra toți **monștri** sacri, născuți de om sau de civilizație. E suficient să exemplificăm această afirmație citând cunoscuta nuvelă „Basilisc" (1972), în care accentul cade pe angoasa de care este bântuit spiritul unui soldat revenit din războiul din Vietnam, bântuit de un demon straniu, sau nu mai puțin cunoscuta „Fiara care-și urlă iubirea în inima lumii" (1968), în care gustul pentru violență al oamenilor din toate timpurile s-a materializat într-o oroare fără nume, ascunsă adânc în inima Terrei.

F

Philip José FARMER *(N. 1918)*

Cel care avea să poarte ani la rând eticheta de **scriitor SF sexual**, P. J. F. s-a născut la 26 ianuarie 1918, în North Terre Haute, statul Indiana, SUA. Studiile și le face cu mari întreruperi, reușind să-și ia licența în litere, la Universitatea Bradley, abia în 1950. O vreme, a ocupat diferite funcții mărunte, pentru ca să poată trăi.

Deși a fost de mic îndrăgostit de genul SF, a început să scrie târziu, făcându-și apariția în arena literară în 1952, odată cu publicarea în revista „Startling Stories" a nuvelei „The Lovers" (Amanții), pe care în 1961 o dezvoltă în roman. Deși inițial a fost refuzată de reviste SF de prestigiu, ca „Astouding Science Ficton" sau „Galaxy", nuvela i-a adus lui P. J. F. o celebritate fulgerătoare, în 1953 fiind premiat cu HUGO pentru **cel mai promițător talent**.

Prin „Amanții", Farmer introduce pentru prima oară, într-un gen considerat puritan, libertatea sexului și asta nu într-o manieră oarecare: asistăm la uluitoarea împreunare a unui pământean, aparținând unei societăți teocratice, cu o insectă antropomorfă.

Scandalul literar care a urmat publicării, (deși aplanat întrucâtva de obținerea HUGO-ului) nu l-a împiedicat în anii imediat următori să continue pe drumul cel nou, scriind texte încă și mai deranjante pentru o anumită categorie de cititori: „Sail On! Sail On!" (Navighează! Navighează!), în 1952, și „Mother" (Mama), în 1953. Prin ele, autorul nu numai că explorează prăpăstiile freudiene ale eului uman, în încercarea de a construi o sexualitate spațială diferită (și nespus de ingenioasă tematic), ci militează, în același timp, pentru unirea tuturor religiilor într-una singură.

Succesul pe care i-l aduc îl determină să devină scriitor profesionist.

Primul roman, publicat în 1957, a fost „The Green Odyssey" (Odiseea verde), istoria amuzantă și plină de peripeții a unui pământean

evadat dintr-o închisoare extraterestră.

Legând sexul de nemurire, autorul trebuia să ajungă pe singurul pisc posibil: **nemurirea**. „Riverworld and Other Stories" (Lumea fluviului și alte povestiri), e un ciclu de povestiri (partea finală dintr-o imensă saga), în care autorul imaginează că toți morții Pământului, din toate speciile, au fost reînviați pe o planetă imensă, străbătută pe un fluviu lung de câteva milioane de kilometri. Asistăm cu uluire la aventurile stranii ale unor personaje **istorice**, cu Richard Burton, Mark Twain, Jack London și alții. Abia în cel de-al patrulea volum aflăm și explicația SF pentru această situație fantastică (care pleacă, evident, din butada lui A. C. Clarke - „o tehnologie suficient de avansată va fi imposibil de distins de magie"). Dincolo de explicație însă, cărțile au și un substrat filozofic. Se apropie oare Farmer mai mult decât bănuim de religie? Îi evocă, indirect, pe zeii Lumii Fluviului?

Oricum, dacă nu o face explicit aici, le construiește un Pantheon aproape ludic dintr-o altă serie, formată din cinci volume, apropiate ca ton de **fantezia eroică**: „World of Tiers" (Lumea stratificată). Începută în 1965 cu „The Maker of Universes" (Făuritorul de universuri), se continuă cu „The Gates of Creation" (Porțile creației-1966), „A Private Cosmos" (Cosmos personal-1968), „Behind the Walls of Terra" (Dincolo de zidurile Pământului-1970) și „The Lavalite World" (Lumea lavalită-1977). ntr-o manieră insolită, P. J. F. realizează o serie de „universuri de buzunar", fiecare cu legile sale stranii, ieșite din creuzetele unei științe care depășește, în realitate, orice imaginație. Personajul principal, Paul Janus Finnegan e un erou șiret, care pătrunde în tot felul de aventuri extraordinare, dar și periculoase.

Cât de departe suntem de parodie? Probabil că nu vom reuși să delimităm niciodată exact. Singur P. J. F. știe aceasta, atunci când acceptă, la sfârșitul anilor `60, să scrie o trilogie „Exorcism", sub contract cu editura „Essex House". Primul volum „The Image of the Beast (Chipul Fiarei-1968) reprezintă o foarte acidă ironie la adresa romanelor cu detectivi particulari și a celor ce îmbrățișează goticul modern. În primplan, se află marele personaj de groază al secolului XIX - contele Dracula! Cel de-al doilea volum „Blown" (Desființat- 1969) este o operă ratată. Cel de-al treilea, „Traitor of the Living" (Trădătorul celor vii-1973), a fost publicat la o altă editură.

Tot între anii 1969 și 1971, va mai publica o trilogie, având ca

eroi pe Lord Grandith și pe Doc Caliban: „A Feast Unknown" (Neștiuta sărbătoare-1969), „Lord of Trees (Stăpânul copacilor-1970) și „The Mad Goblin" (Spiridușul nebun-1970).

Opera care i-a adus lui P. J. F. cea mai mare popularitate rămâne însă ciclul „Riverworld" (Lumea fluviului), de care aminteam la început. Pe lângă culegerea menționată, întâlnim următoarele romane: „To Your Scattered Bodies Go" (Întoarceți-vă la trupurile voastre răzlețe-1971), care îi aduce, în 1972, premiul HUGO, „The Fabulous Riverboat" (Vaporul fabulos-1971), „The Dark Design" (Proiectul întunecat-1971) și „The Magic Labyrinth" (Labirintul vrăjit-1980).

În deceniul al șaptelea, evident cel mai prolific pentru scriitor, P. J. F. reușește o performanță singulară: înmănunchiază într-o vastă mitologie personală aspecte și pesonaje din operele sale, precum și ale altor scriitori de SF, realizând antologia „Wold Newton Family" (Familia lui Wold Newton), care îi propune cititorului șocat o altă viziune asupra lumii: un meteorit prăbușit în Anglia secolului XVIII, lângă Wold Newton, a iradiat mai multe femei însărcinate, determinând apariția unei mari familii de mutanți, din care fac parte aproape exclusiv personaje culturale: Sherlock Holmes, Doc Savage, Tarzan ș. a.

Începând cu anul 1975, P. J. F. începe să scrie sub diverse pseudonime, cele mai frecvente fiind Kilgore Trout, Paul Chapin, Harry Manders, Rob Keen, Maxwell Grant sau Jonathan Swift Somers III. Uneori, propiile-i personaje devin coautori la operele pe care le semnează: astfel, în serialul în patru episoade „Stations of the Nightmare" (Stații pe ruta coșmarului-1974/1975), introduce personajul Leo Queequeg Tincrowdor, scriitor de SF, care în 1976 apare drept coautor al povestirii „Osiris on Crutches" (Osiris în cârje).

Alte opere: „The Gate of Time" (Poarta timpului-1966), „The Stone God Awakens" (Trezirea zeului de piatră-1970), „The Wind Whales of Ishmael" (Ishmael și balenele vântului-1971), „Father to the Stars" (Părintele stelelor-1981), „The purple Book" (Cartea purpurie-1982), „Jesus on Mars" (Isus Marțianul-1988), „Unreasoning Mask" (Masca fără judecată-1982), „A Barnostormer in Oz" (Un actor ambulant în Oz-1982).

Bogdan FICEAC *(N. 1958)*

S-a născut la 31.03.1958, în orașul Pitești, într-o familie modestă. A urmat cursurile școlii primare, medii și liceul în orașul natal. Manifestă un talent deosebit pentru fizică, fiind remarcat de cunoscutul profesor Alexandru Boiu, care-i îndrumă pașii către Facultatea de Fizică din București.

După absolvirea acesteia, în 1983, lucrează timp de doi ani la Institutul de Reactori Energetici din Pitești, după care se mută la I.P.A. București, unde activează până în 1987.

Din acest an, pătrunde în lumea presei, stabilindu-se în 1990 la ziarul „România Liberă", unde devine în 1993, secretar-general de redacție. Ca ziarist dispune de un talent nativ incontestabil, combatând cu aciditate încălcările legii de către reprezentanții Puterii.

Debutează în 1983, în suplimentul „Biblioteca Anticipația" al revistei piteștene „Argeș", cu povestirea „Păsările". În 1984, câștigă premiul acordat de revista „Magazin" la Consfătuirea Anuală de SF, pentru ca în anii 1984, 1985 și 1987 să se numere din nou printre laureați.

Ca produs al „noului val", impus odată cu deceniul al optulea, B. F. reprezintă un exponat exemplar al celor **două culturi**, aflate în continuă tensiune pe teritoriul literar românesc: cel al formației științifice, pe care o posedă, și cel al culturii de tip tradițional-umanist, pe care o respectă.

Povestirile și nuvelele, publicate de-a lungul anilor prin diferite reviste și almanahuri (v. „Magazin", „Argeș", „SLAST", România literară", „Anticipația", „Strict Secret" ș.a.) au impus un prozator de tip clasic, care nu s-a sfiit să abordeze, cu excelente rezultate stilistice, o gamă foarte variată de teme și câmpuri literare, de la contagioasa space-opera („Callysto"-1988), în care se remarcă ritmul trepidant al acțiunii petrecute pe o îndepărtată bază cosmică, trecând pin universul halucinant al universului virtual (v. Jungla-1986), schiță scrisă în colaborare, care reia obsedantul motiv al urmăririi, spre o integrare a SF-ului în ritmurile noastre antice, într-o cu totul altă manieră, mult mai reușită, decât a colegului său de generație Constantin Cozmiuc.

„Steaua din poiana Gorunului" aduce în scenă ideea contactului cu o civilizație paralelă și simultană, dezvoltată pe același spațiu vital, ca și al nostru - Pământul. Într-un sat de munte, oamenii sunt terorizați de

un personaj denumit Sihastrul, care a intrat în legătură cu o ființă stranie, denumită convețional „steua de foc", ființă care-i dă extraordinare puteri malefice. Cadrul foarte realist, cel al mediului rural tradițional, asigură o forță extraordinară narațiunii, impunând cititorului principala trăsătură - verosimilitatea.

„Noaptea fantasmelor" (1990) reactualizează cadrul și tematica, numai că, de data asta, civilizația extraterestră vine de undeva din spațiu și-i terorizează pe pașnicii săteni ai unei localități, care nu știu să interpreteze contactul altfel decât ca o invazie a fantomelor, făcând apel la bogatul filon folcloric.

Controlul genetic al ființei umane este o altă temă favorită, manifestată încă din „Planeta cu bănci de marmură" (1987), unde se suprapune peste aceea a chirurgiei temporare. Ea revine în forță în atenția autorului în, 1994, când publică romanul „Oameni de rezervă", o parabolă pe tema folosirii în mod irațional a puterii oferite de știință. Rudolf Gelli, miliardar american, președintele unei importante corporații de profil medical, și-a creat mai multe clone genetice, pentru a-și înlocui organele ce îmbătrâneau, obținând astfel nemurirea. Numai că una din nenumăratele cîpii, considerată un fel de fiu adoptiv, descoperă secretul, păzit cu obstinație pe o insulă ce aparținea magnatului, și ajută la desconspirarea sa cu prețul vieții. Ideea care se desprinde de-a lungul lecturii este aceea că, înainte de importanța sa, orice descoperire trebuie să fie menținută între limitele eticii umane.

B. F. a mai scris, de asemenea, în 1992 și 1994 două romane polițiste, semnate cu pseudonim american.

G

Silviu GENESCU *(N. 1958)*

S-a născut la Timișoara, la 13 septembrie 1958. A urmat cursurile Liceului Teoretic „Constantin Diaconovici-Loga", promoția anului 1978. În prezent, lucrează ca desenator tehnic, în orașul natal.

De literatura SF s-a apropiat încă de la vârsta de 12 ani, când,

nemulțimit de povestirile și romanele pe care le citește, în special în Colecția de „Povestiri Științifico-Fantastice", începe să creeze ceea ce nu poate admira: adică lumi romantice și stranii, dincolo de cenușiul plictisitor al realității cotidiene.

La vârsta de 13 ani, intră în cenaclu „H. G. Wells", ajungând, după ani lungi de ucenicie, „un produs tipic al acestuia". Debutează, în 1976, în revista timișoreană „Forum studențesc", cu povestirea „Transplant". Din acest moment evoluează constant, reușind să se impună (cu o voce distinctă în fandomul anilor `80-`90. Mereu prezent cu povestiri în fanzinele timișorene „Paradox" și „Helion", în revistele „Știință și Tehnică", „Anticipația", „Jurnalul SF", almanahul „Anticipația" ș.a., reușește să obțină o serie de premii la concursurile literare, care îl impun în atenția criticii literare de gen: premiul I pentru povestire, la Consfătuirea din 1984, premiul I, la Consfătuirea din 1986, premiul I, la Pitești, în 1988.

Principalul mentor și îndrumător într-ale scrisului este colegul de cenaclu Marcel Luca, a cărui influență pricipală se resimte mai ales la nivelul stilului - ușor neoromantic și la acela al tehnicii - un dialog stăpânit de o mână de profesionist, aducând prozelor un ritm alert și culoarea caracterizării oferită de limbaj.

S. G. este unul dintre cei mai „americani" dintre autorii de SF timișoreni. Nu este vorba numai de decorul tipic prozelor anglo-saxone sau de onomastica utilizată, ci de modul propriu-zis, organic, de a-și construi prozele, atât în ceea ce privește structura, cât și psihologia personajelor. Acestea scapă de liniaritatea tipică celor mai multe povestiri românești, prin veșnica pendulare între Real și Ireal întru depistarea cauzelor care dau naștere fenomenelor stranii, ce ne acompaniază permanent, în nesfârșitul periplu prin Galaxie. Este cazul soldatului Loran din interminabilul război, conturat în povestirea „Stigmatul", a lui Harris, pilotul hardughiei „Cercetaș 1", din povestirea „Orașul", și a lui Thomas, copilotul, din „Într-o zi curând ...".

Neconformist, în ceea ce privește tematica, S. G. preia o serie de tipare uzuale, de largă circulație internațională, pe care le adaptează stilului său, acordându-le acea duritate auctorială ce-l stăpânește încă de la primele proze. Există o adevărată manie, frecvent remarcată în povestirile sale, atunci când este vorba de claritatea și exactitatea direcției spre care evoluează ideile sale SF: S. G. face parte din rândul celor rari autori care nu alunecă în excesivism verbal și în prețiozități lingvistice

fără rost. Mai mult, cititorul „dedat" acestui gen literar are ocazia de a se confrunta, lecturându-i prozele, cu o fină ironie, sprijin indutabil în depășirea clișeelor verbale.

Marea majoritate a prozelor sale scurte - și am numit aici „Varianta Shaskespeare, Inferno Sprint, Lucille, Pescărușii, Sayonara, Uraganul etc" - aduc un aer de prospețime și (de ce nu?) - de candoare, sub un aspect comercial, care nu depreciază însă calitatea lecturii.

Romanul „T de la Sfârșit", publicat în 1994, se înscrie în aceeași linie stilistică și idealistă, confirmând, o dată în plus, faptul că S. G. mai are încă multe de spus în literatura SF românească.

Hugo GERNASBACK *(1884-1967)*

S-a născut la 16.08.1894, în Luxemburg. La vârsta de 20 de ani, își urmează familia, care a emigrat în America, în căutarea norocului. Dar viața emigranților este grea și aici.

Încă din adolescență, pentru a se putea întreține, este nevoit să-și folosească energia cerebrală, forța brațelor nefiind prea căutată: inventează un nou tip de baterie elecrică, pentru automobil. Seria invențiilor continuă: realizează unul dintre primele posturi portabile de radio din lume, dar și o întreagă gamă de aparate electro-casnice, pentru promovarea cărora fundează revista ‚Modern Electrics" (prima revistă modernă de reclame), în care, treptat, și-a făcut obiceiul să insereze, în foileton, mici romane de anticipație științifică.

Aici, și-a publicat primul roman „Ralph 124 C41+, A Romance of the Year 2660", din aprilie 1911, până în martie 1912, unde, cu un ton melodramatic și o scriitură bătrânească, a descris, surprinzător de exact, nenumărate descoperiri tehnice viitoare, multe încă în folosință în zilele noastre.

În fața succesului nesperat al acestui nou gen, a fondat o altă revistă, dedicată exclusiv SF-ului, intitulată „Amazing Stories", al cărei prim număr apărea la 5 aprilie 1926. Sumarul ei cuprindea, alături de editorialul lui H. G., începutul romanului „Hector Servadac" de J. Verne, o povestire de H. G. Wells și nuvela lui E. A. Poe „Faptele în cazul domnului Valdemar". Inițiativa sa, de a publica aici scrisorile venite de

la cititori, a stat la baza formării fandomului american.

În 1929, editează o nouă revistă, intitulată „Science Wonder Stories", rămasă celebră, datorită faptului că aici utilizează pentru prima dată termenul de „scientifiction", strămoșul denumirii actuale.

În 1953, scoate și „Science Fiction Plus", în care, inițial, a publicat reeditări ale operelor lui H. G. Wells, J. Verne și E. A. Poe. În toate aceste publicații, H. G. a răscolit valurile unei prolifice și extraordinare generații de scriitori, dintre care cei mai renumiți se numesc E. E. Smith, Jr. Williamson, Murray Leinster, E. Hamilton.

Tată spiritual a acestei înfierbântate prime epoci a SF-ului, H. G. a fost impus gustului public de către „produsul" său de mai târziu, J. Campbel. Acesta a știut să deschidă drumul unei imagini anticipative mai puțin științifice, înainte de a fi măturat el însuși de nerăbdarea noului val, val din care Harlan Ellison publica, în chiar anul morții lui H. G., antologia „Viziuni periculoase".

Fără a fi realizat opere durabile din punct de vedere literar, H. G., considerat de mulți drept creatorul genului SF, a dat, nu la mult timp după dispariția sa, numele celui mai popular premiu de SF, pe plan internațional - Premiul HUGO.

Marius GHERGU *(N.1944)*

Graficianul M. G. s-a născut pe 20.09.1944, la Craiova, în județul Dolj. Părinții săi, Tudor și Ana, nu au avut înclinații artistice. Încă de mic, manifestă atracție către latura unanistă și spre desen. Primele lucrări „seriose" le realizează în timpul claselor primare.

În 1962, termină cursurile liceului „Frații Buzești" din Craiova. Cei cinci ani de liceu îi schițează deja viitorul drum artistic: înțelegând că nu se poate despărți de lumea minunată a graficii, dă examen la Facultatea de Arte Plastice din București și, după trei ani, este repartizat la Institutul de Proiectări Județene-Dolj. Actualmente activează ca proiectant la o firmă particulară din Craiova.

Pasiunea pentru literatura SF, iar mai apoi pentru grafica de profil, s-a născut în anii de liceu, când i-a căzut în mână un roman în vogă în acea perioadă - „Drum printre aștri", scris de Radu Nor. Până în 1970, SF-ul rămâne însă o pasiune „de duminică". În acest an, va participa

alături de Ion Ilie Iosif și de Alexandru Mironov la înființarea cenaclului SF „Henri Coandă", care îl va pune în lumea graficii alături de un alt tânăr talent, Florin Marin Diloiu. Activitatea în cenaclu îi va marca vreme, de zece ani, stilul creației plastice.

Primul concurs la care ia parte este cel organizat cu ocazia derulării primei „Consfătuiri a cenaclurilor de anticipație", prilej cu care va obține locul al II-lea, după un alt creator de talie, Sandu Florea. Președinte al juriului a fost cunoscutul scriitor Adrian Rogoz.

Stilul grafic în care se specializează aparține școlii franceze. Cei care-i influențează în mod decisiv formația artistică sunt graficienii Raymond Poivet, Jacques Wirs și R. Siudmak. Dintre graficienii români, cel mai puternic l-a impresionat, în acea epocă, Walter Reiss, ilustratorul numărul unu al Colecției de Povestiri Științifico-Fantastice.

Grafica praticată de M. G. nu și-a modificat prea mult aspectul din 1970 și până în prezent: este un desen realizat în linii precise, cât mai aproape de fidelitatea lumii obiectelor, linii accentuate de „pointillisme". Cromatica preferată este cea alb-negru, iar tema predilectă aceea a spațiilor cosmice, unde au loc întâlniri de gradul I, II, III. Manifestă o înclinație particulară pentru imaginarea navelor cosmice ale viitorului îndepărtat.

În 1987, cu ocazia „Consfătuirii Naționale" ținută la Craiova, obține premiul III, precum și un premiu special, pentru întrega creație plastică.

A avut două expoziții personale în 1976 și 1986, la Casa Tineretului din Craiova, și a participat la 14 expoziții colective, cu ocazia concursurilor „Consfătuirilor" anuale.

A publicat grafică în revista „Știință și Tehnică" nr. 4/1981, în „Star Trafic" nr. 1/2/3-1990, în Colecția de Povestiri Științifico-Fantastice" nr. 421/1972, în revista „Strict Secret" (decembrie 1993-iunie 1994), „Curierul Național (idem), „Universul Românesc" (ianuarie-aprilie 1992), în revista „Quasar" nr. 3/1992 (coperți+grafică interioară) și în revista „Alternativ SF", 1996.

O activitate deosebită este aceea depusă în domeniul editorial. A ilustrat antologia „Alte întâmplări din veacul XXI"/1977, „Alfa"/1986, almanahul „Anticipația"/1990, volumul lui Alexandru Mironov „Enigmatic, Pământul", cărțile lui Titus Filipaș „De la mitul astral la astrofizică"/ 1984 și „Călătorii prin Univers"/1989.

Din literatura SF, îi preferă pe Isaac Asimov, Gèrard Klein, Ray Bradbury (pe care și-ar dori să-i poată ilustra editorial) și pe Vladimir Colin.

Mihail GRĂMESCU *(N.1951)*

Considerat de mulți fani și de o parte a criticii de gen cel mai reprezentativ scriitor al **generației '80**, M. G. reprezintă o figură literară aparte a peisajului SF-ului românesc.

Născut la București, la data de 16.02.1951, din părinți cu vădite înclinații culturale (tatăl, Haralambie Grămescu, este scriitor, iar mama, Beatrice Alexandra Kiseleff este filolog și traducător), nu putea să nu apuce și el pe același drum.

A făcut școala generală în Capitală, după care a urmat cursurile Liceului Teoretic „Matei Basarab". Nu s-a înscris la facultate din motive personale, deși a manifestat încă din adolescență puternice înclinații către filozofie.

Pentru a se putea întreține, a practicat tot felul de meserii: de la ucenic strungar, mozaicar și laborant în domeniul cercetării silvice, până la scriitor semiprofesionist și consilier literar la edituri particulare.

Debutul și-l face, surprinzător, cu versuri, la vârsta de 13 ani, în „Luceafărul". La 23 de ani, se credea cel mai bun poet contemporan. Chiar dacă istoria literară nu i-a împărtășit pe deplin certitudinile, M. G. s-a manifestat și ca poet, realizând o serie de cicluri lirice, răspândite prin diverse reviste (în, special, în „Convorbiri Literare").

În proză, debutează trei ani mai târziu, în revista liceului. În SF, debutul se produce la fanzinul craiovean „Omicron". Intrarea în revistele de circulație se face în 1977, în revista „Luceafărul". Acest an poate fi, pe drept cuvânt, numit „anul Grămescu": cu ajutorul lui Alex. Mironov, este publicat aproape simultan în „Vatra" și în „Știință și Tehnică", iar către finele lui 1979 câștigă Premiul Uniunii Scriitorilor (cu povestirea „Programul").

Din acest moment, „valul" Grămescu mătură totul în cale sa: obține premiul I la concursul anual de proză SF, organizat de revista „Știință și Tehnică", pe anii 1980-1981-1982-1983-1986-1989; premiul SocCon în 1990 (pentru povestirea „Casa fiilor") și Premiul Eurocon pe 1991 (cea mai înaltă distincție europeană de gen).

Povestirile și nuvelele sale SF au fost risipite prin multe reviste mainstream sau SF: Almanahul BTT, Almanahul Luceafărul, revista Luceafărul, Almanahul Anticipația, revista Anticipația, Jurnalul SF, Vatra ș. a.

În domeniul main-stream, a colaborat cu revistele Viața Românească, Luceafărul și Vatra.

Este printre foarte puținii scriitori ai „noului val" traduși în limbi străine: „Cântecul Libelungilor" și „Nike" au fost publicate în revista franceză „Antarșs" (1985), iar „Cataracte" a apărut în 1988, într-o antologie scoasă în Ungaria. Alte trei texte i-au apărut în Iugoslavia, Bulgaria și Rusia.

Vorbind despre propria-i operă, M.G. apreciază că, în cazul său, este vorba nu de un stil anume, ci de o combinație de mai multe stiluri, care pronesc de latextul de tip speculativ (v. „Aporisticon"), trec prin **heroic-fantasy** (v. „Nike" și „Cântecul Nibelungilor") și evoluează către un fals realism de tip fantastic („Moara de apă") și chiar hard-SF („Lovitura de gatopard").

Cea mai bună operă a sa rămâne, fără îndoială, nuvela „Cântecul Libelungilor": într-o posibilă realitate post-atomică, Pământul este populat cu mutanți stranii, care mai păstrează încă unele afinități cu omul, creionând o dramă psiho-mitică foarte puternică.

Până în prezent, M.G. a publicat trei volume de proză scurtă - „Aporisticon" (1981), „Moara de apă" (1989), „Săritorii în gol" (1995) și un roman „Phreeria" (1991). După opinia criticilor, cel mai reușit rămâne volumul „Aporisticon", la care textele, în ciuda unor influiențe mitologice și borgesiene, vădesc o scriitură foarte personală și o abstractizare „naivă" a codurilor cunoscute ale genului. Predilectă rămâne plăcerea pentru lupta tensionată cu cuvântul, singurul în măsură să creeze lumi noi. Și dacă în „Glosarul de civilizații imaginare" (subtitlul volumului „Aporisticon"), printre cele mai interesante texte pot fi consoderate „Babilonia" (mitul floral transpus în manieră modern-simbolistă), „Helicon" (o modalitate stranie și inedită de comunicare cu **spiritele** celor dispăruți) și „Lemurioții" (problema confruntării dintre om și robot, pentru asigurarea supraviețuirii celui mai bun), în „Săritorii în gol" ele sunt „Cântecul Libelungilor", „Nike" (o lume dominată de structurile Heliopolisurilor, în care domnesc mutanții), „Casa fiilor" (o naștere mitică a unor ființe cu puteri cosmice).

Pasionat, în egală măsură, ca autodidact, de filozofie și de religie, M.G. este atras, în același timp, de celălalt mod de exprimare artistică - grafica. În acest domeniu, a debutat în 1969 și a activat până în 1972, când a încetat, definitiv, să mai deseneze.

Referințe critice în privința operei sale SF au realizat I. Hobana, Gh. Săsărman, C. Robu, M. Opriță, L. Ulici.

James GUNN *(N. 1923)*

S-a născut la 11.07.1923, în Kansas City, SUA, într-o familie de editori și tipografi. A fost fascinat de mic de mediul literar, de care s-a apropiat mai întâi prin profesie: la vârsta de 20 de ani, era învățător și făcuse o adevărată pasiune din actul lecturii.

Atras, în mod cu totul particular, de SF, J. G. își încearcă puterile în acest domeniu, realizând în 1948, cu ocazia examenului de stat la Facultatea de Litere a Universității din Minesotta, o teză de licență cu tema „SF-ul american de azi", teză care-l ajută să pătrundă în mediul literar al genului.

Trei ani mai târziu, după un debut nesemnificativ în revista „Star Magazine", în 1951, devine romancier, propunându-și să ajungă unul dintre autorii importanți ai genului.

Unul dintre cele mai bune romane ale sale „The Fortress World", publicat în 1955, descrie o lume totalitară, care geme sub apăsarea dictatorială a unei biserici omniprezente și omnipotente. Comparată adesea cu „1948" al lui George Orwell, distopia lui Gunn se distinge de aceasta prin realizările de ordin psihologic. Textul romanului este însoțit de alte 15 povestiri și nuvele tematice, extrase special din antologia „Viitorul imperfect".

Marele său succes la public l-a constituit romanul „The Immortal", apărut în 1970, care-i face concurență, în plan literar, celuilalt „Nemuritor", al lui R. Zelazny. Subiectul operei reprezintă o adaptare după un serial TV de răsunet în America acelor ani (serial care, de altfel, a rulat și la televiziunea română). Scrisă în maniera unui adevărat policier, narațiune aduce în prim-plan un personaj, care descoperă, din întâmplare că este nemuritor, datorită unei substanțe miraculoase conținută de sângele său. Urmărit de puternicii zilei, pentru a i se recolta sânge, cu care aceștia voiau să și-l regenereze pe al lor propriu, în vedera prelungirii la nesfârșit a vieții, **nemuritorul** este nevoit să se ascundă în permanență și să ducă

o existență nefecirită, de paria, asemenea „slanilor" lui Van Vogt.

În 1976, J. G. a publicat „The Magiciens", o carte al cărei subiect îl continuă pe cel al nuvelei „The Burning", apărută cu trei ani mai devreme. Lumea viitorului se prezintă sub forma unei gigantice și permanente vânători de savanți. Omenirea decadentă, condusă de vrăjitori și bântuită de spiritele rele, a intrat sub semnul necruțător al unui nou și întunecat Ev Mediu post-mortem.

În 1975, J.G. schimbă registrul preocupărilor și publică o „Istorie ilustrată a SF-ului", în care însă aprecierile critice sunt destul de subiective.

Considerat scriitor de eșalon secund, în comparație cu titanii Asimov, Clarke, Zelazny, Van Vogt, Spinrad etc, Gunn nu ia în seamă catalogările și își vede liniștit de scris chiar și azi, la peste 73 de ani.

Ion HOBANA *(N. 1931)*

Primul nostru teoretician de marcă al literaturii SF s-a născut la 25.01.1931, la Sânnicolau Mare, județul Timiș. Face liceul teoretic în orașul Bârlad, iar în 1954 absolvă Facultatea de Filologie din București, cu o teză de licență despre literatura SF.

A lucrat la Editura Tineretului, fiind șeful secției de literatură SF, iar din 1972 a fost ales, de mai multe ori, în funcția de secretar al Uniunii Scriitorilor.

A debutat în ziarul „Păreri tutovene", în anul 1948. Primele volume sunt de poezie („boală" care bântuie în rândul generației clasice a scriitorilor români de SF):„Centru înaintaș" (1954), „Caleidoscop" (1958), „Orar de vacanță" (1962). În 1960, publică un roman pentru adolescenți „Sfârșitul vacanței".

În SF, debutează încă din 1955, în revista „Știință și Tehnică" cu povestirea „Glasul mării".

În 1957, publică un roman de mici dimensiuni, „Ultimul văl", o narațiune în spiritul celor promovate în C.P.S.F., cu multe elemente de policier, spionaj și aventură, punctată cu ingrediente SF. Subiectul se petrece

în adâncul Mării Negre, avându-l ca protagonist pe operatorul cinematografic Radu Gheorghiu, care trece printr-o serie de peripeții la bordul unei nave de cercetare, făcând experiențe secrete cu un generator de ultrasunete.

Volumul „Oameni și stele" este marcat de povestirea „Cea mai bună dintre lumi", în care un astronaut întors dintr-o lungă călătorie cosmică ajunge pe Terra suferind de o puternică amnezie. Pentru a i-o vindeca, doctorii hotărăsc să-l poarte prin toate locurile vizitate de acesta: minunea se întâmplă, dar astronautul constată că ... rămăsese tot timpul pe Terra.

Temele preferate sunt explorarea mărilor, călătoria interplanetară și cea temporală. Stilul adoptat, care se va prelungi și în cărțile următoare, este acela vernian, vizând o anticipație pe termen scurt.

„Un fel de spațiu", apărut în 1988, este o culegere ce reușește cele mai bune povestiri și nuvele ale scriitorului. Cuprinzând trei cicluri - „Lumea tăcerii", „Un fel de spațiu", și „Oameni și stele", narațiunile stau sub semnul invenției epice din nuvela „Coborând în albastru", text de natură clasic-efremoviană: o expediție submarină internațională, atacată de un calmar gigant, este salvată de neașteptata intervenție a unui plesiozaur. Povestea de dragoste, în stare incipientă, între ziaristul român și cercetătoarea Marie, se dizolvă tragic în moarte ...

Principala vocație s-a manifestat cu precădere în domeniul traducerilor, al sintezelor teoretice și al antologiilor. A realizat o serie de eseuri despre artele SF, publicate în 1968, în „Imaginile posibilului" - eseu despre filmul de anticipație, „Viitorul? Atenție!" (1968) - o serie de articole despre literatura SF, semnate de autori și critici cunoscuți ai genului.

„Viitorul a început ieri" (1966) este o retrospectivă teoretică, bogat ilustrată cu texte traduse din opera celor mai reprezentativi scriitori francezi până în acel moment.

„Science Fiction - Autori, cărți, idei", publicată în două volume, în 1983 și 1984, demonstrează din plin puterea de abstracție a teoreticianului: oscilând între tratarea exhaustivă a diferitelor teme majore ale SF-ului (călătoria temporală, mutanții, anticipația tehnologică) și primele încercări de **istorie a literaturii române de anticipație**, cartea reprezintă un punct important (alături de textele lui Cornel Robu) în teoria genului.

I. H. se remarcă și ca excelent antologator: „Vârsta de aur a anticipației românești" (1969), „Povestiri științifico-fantastice" (1976), Odiseea marțiană" (1975), „O falie în timp - Pagini de anticipație

românească" (1976), „Fantascieza - Povestiri italiene" (1972).

A tradus din Jules Verne, Rosny-Aînè, A. Maurois, S. Mihalkov.

Alte opere: „Douăzeci de mii de pagini în căutarea lui Jules Verne", „O.Z.N. - O sfidare pentru raţiunea umană" (în colaborare cu Julien Weverbergh) - 1971.

Aldous HUXLEY *(1894-1963)*

Unul dintre cei mai prolifici şi mai cunoscuţi dintre scriitorii englezi moderni, A. H. s-a născut la 26.07.1894, în orăşelul Godalming, comitatul Surrey, Anglia. Este fiul mezin al scriitorului şi editorului Leonard Huxley. Crescut într-un mediu cult, capătă încă de mic un respect deosebit pentru literatură.

În 1915, termină studiile la Balliol College din Oxford. Contrar dorinţei sale, din cauza unei boli care-i afectează ambii ochi, nu poate urma medicina şi se înscrie la Facultatea de Litere, luându-şi licenţa în literatura engleză.

Debutează în 1916, cu un volum de versuri, „Roata arzătoare", în care se resimte influenţa lui Shelley.

Pentru a-şi întreţine existenţa, lucrează ca redactor la revistele „Athenaeum" şi „Westminster Gazette". În 1920, publică primul volum de schiţe, „Limbo", iar în 1921, primul roman, „Galben de crom". După un al doilea volum de schiţe, „Lanţuri mortale" (1922), abandonează jurnalismul şi începe să călătorească prin Europa (cu preferinţă deosebită pentru Italia). Impresiile de călătorie se sedimentează în romanul „Dans grotesc", publicat în 1923, care se va bucura de un succes enorm, atât din partea criticii, cât şi din partea cititorilor.

Romanul care-i aduce celebritatea este însă „Punct contrapunct" (1928), detaliată analiză a viciilor şi calităţilor vieţii înaltei burghezii. Îi urmează volumul de schiţe „Pâlpâiri" (1930) şi culegerea de eseuri dedicate literaturii şi artei „Muzică în noapte" (1931).

Anul 1932 este anul care-i consolidează poziţia de mare scriitor, prin apariţia excelentei distopii „Mândra lume nouă". Încă din romanul „Galben de crom", unul dintre personaje, pus în faţa degradărilor mo-

rale victoriene, concepea planurile realizării unui vast Stat Raţional, oarecum asemănător cu Republica lui Platon. Rezultatul dezvoltării acelei idei a fost această contra-utopie, a cărei atmosferă este teribilă prin faptul că societatea viitoare pe care ne-o prezintă nu este bazată pe constrângere, ca în romanul „1984" al lui G. Orwell, ci pe selecţia genetică şi pe tehnicile de persuasiune: perfect adaptaţi pentru locul pe care li l-a rezervat societatea, aceşti oameni-termite nu au nici o intenţie să se revolte, cu atât mai mult cu cât dispun de puternice paleative: sex liber şi droguri legalizate. Acţiunea se petrece în anul 632 după ... Ford! Indivizii sunt procreaţi pe cale artificială, într-un centru de fertilizare, care utilizează „metoda Bokanovski" şi respectă, ca pentru orice marfă, legea cererii şi ofertei. Femeile sunt disponibile, sexul fiind practicat liber, iar relaţiile lor sunt poliandrice. Oamenii sunt normaţi încă de la naştere, pe cale chimică, pentru a deveni muncitori sau directori, pentru a lucra în frig sau pe căldură, la adâncime sau la înălţime. Societatea este strict divizată pe caste şi un rol important în menţinerea acestora îl deţine soma, un tranchilizant consumat cu obligativitate la ieşirea din serviciu, pentru a diminua stările de iritare sau de insatisfacţie. La o populaţie totală de 2 miliarde de locuitori, delictul cel mai mare este ... cel de personalitate, ei nedipunând decât de 10.000 de nume şi de coduri numerice.

În clipa când această standardizare a produsului uman a fost acceptată de cititori, A. H. a găsit cale liberă pentru reluarea temei, mulţi ani mai târziu, în „Reîntoarcere în Mândra lume nouă" (1959).

Până atunci, concepe în 1939, în romanul „După mai multe veri", un cuplu lubric care apelează la cele mai noi descoperiri medicale pentru a-şi eterniza plăcerile fizice şi au surpriza să regreseze din punct de vedere fizic şi psihic până la nivelul maimuţelor. Un avertizment clar împotriva acelora care, străduindu-se să elibereze societatea şi individul de anumite legături restrictive riscă să dea peste lanţuri mai grele decât oricând.

Aceeaşi latură avertisment o întâlnim, de altfel, şi în romanul „Maimuţă şi esenţă" (1948), unde concepe imaginea unei societăţi care, ca urmare a unei serii de mutaţii genetice datorate radioactivităţii, se încadrează, asemenea animalelor, în ritmurile naturale ale rutului şi se dedau cultului diavolului.

Atras de magia posibilităţii de a **vedea** în viitor, A.H. scrie în 1962 o ... utopie! „Insula", ultima sa carte, are pentru a spori paradoxul, unele puncte de convergenţă cu distopia publicată cu mulţi ani în urmă:

copii luați din sânul familiei, pentru a fi educați în colectivități, eliminarea tragicului din artă, deoarece incită la sentimente prea puternice, utilizarea drogurilor, liberalizarea iubirii fizice. Spre deosebire de societatea constrictivă pe care o descrisese anterior, aici scopul este acela al realizării unei comuniuni depline cu tine însuți și cu lumea. O asemenea societate, deși aparent permite o largă înflorire a personalității, este extrem de fragilă: concepută de sus în jos de un rajah iluminat, ea este distrusă din exterior de o conspirație de fasciști, capitaliși și pseudo-mistici.

Scriitorul moare pe 22.11.1963, în urma unei boli necruțătoare, în California, unde emigrase încă din 1939. Figură paradoxală, oscilând între intelectualismul raționalist și filozofia budistă, A.H. este un novator al formei romanului, utilizând tehnica contrapunctului.

Alte opere: volume de schițe - „Micul mexican" (1924), „Două sau trei grații" (1926), „Teme și variații" (1950); romane - „ Frunze veștede" (1925), „Orb în Gaza" (1936-1937), „Timpul trebuie să se oprească" (1944-1946), „Eminența cenușie" (1941), „Diavolii dim Loudon" (1952), „Geniul și zeița" (1955).

I

Lucian IONICĂ *(N. 1952)*

Cel mai bun stilist al **ghildei** SF timișorene, L.I. s-a născut la 28.03.1952 în orașul Timișoara. Cursurile primare, gimnaziale și medii le-a făcut în localitatea natală. Atras de mirajul filozofiei, a urmat cursurile facultății de profil din București, absolvindu-le în 1977.

Sociolog un timp, în 1984 urmează un curs postuniversitar de montaj film și televiziune, la IATC București. În prezent, este cadru didactic la Universitatea de Vest din Timișoara.

Dragostea pentru SF este, de fapt, o boală, care-l macină încă din copilărie. Ca dovadă: debutul și-l face la vârsta de 17 ani, în celebra Colecție de Povestiri Științifico-Fantastice, în nr. 346 (1969) al căreia publică schița „Teledragoste". Tot Adrian Rogoz este cel care luptă să-l

impună, publicându-i povestiri și în numărul 396/1971. Primii doi pași făcuți, următorul este mult mai simplu, deoarece are loc chiar acasă, în fieful timișorean: este inclus în volumul colectiv „Povestiri științifico-fantastice", publicat pe plan local.

Evident, nici premiile nu l-au ocolit: La Consfătuirea Națională de la Timișoara, din 1980, a luat premiul I pentru nuvelă, în 1982, la Consfătuirea de la Sibiu, premiul I pentru critică literară ș.a. Este unul dintre scriitorii constanți publicați în fanzinele timișorene „Helion" și „Paradox", iar „Bilioateca Nova" îi consemnează, periodic, prezența cu articole și studii de teorie literară SF. Almanahul Anticipația pe 1985 îi dedică chiar un medalion literar, subliniind astfel prezența, sa din ce în ce mai activă, pe scena fandomului și a literaturii de gen.

Eforturile sale se vor concretiza, în 1983, în volum de proză scurtă „Ziua confuză", apărut la editua Albatros, a doua colecție specializată în SF, după cea de la Univers. În 1989, calcă „pe-alături" și publică la editura Facla un roman main-stream „Țarcu". În 1988, revista „Knjizevni Zivot", îi traduce în sârbește povestirea „Orange", iar în 1994, revista „Orient Latin", scoasă cu ocazia Eurocon-ului de la Timișoara, îi publică varianta engleză a povestirii „Grijă părintească".

Preferința mărturisită pentru un SF de tip umanist se răsfrânge direct și în creație: literatura pe care o scrie se situează, cel mai adesea, între un SF pur și o parabolă SF, cu implicații adânci în gnostic. În prima categorie, s-ar putea încadra povestiri ca „Întrebări", „Demersul de la ora prânzului" sau „Tehnicianul și telefonul" - un excelent text, narând despre un viitor în care psihicul uman interferează atât de mult cu obiectele care îl servesc, încât tehnicianul care repară deranjamentele e obligat să ajungă la adevărate practici yoga, pentru a „supune" obiectele vizate.

Parabola de tip SF este suculent ilustrată de foarte multe povestiri și nuvele, create între 1980 și 1990: „Grijă părintească", „Ultimul experiment", „Dincolo de albastrul cerului", „Nasturii", „Ziua confuză" ș.a..

Evitând povestirea **cu morală**, sau tipul narativ care explicitează ideea SF, L.I. concepe în „Nasturi" un demers ironic, oarecum apropiat (deși la cu totul altă scară) de acela al fraților Strugațki (v. „Picnic la marginea drumului") - aceeași ironie subțire pe marginea ideii egocentrice a importanței rolului omului în Univers. Singura „fabrică" de nasturi a omenirii este un mare complex bioactiv, în care se cresc un fel de peștișori ososi, obținuți prin intervenții genetice. Aceștia sunt utilizați de vii ca

nasturi. Complexul riscă să fie închis, pentru că omenirea a luat contact cu o altă civilizație și nasturii vii nu ar fi etici, în ochii prietenilor cosmici.

Actul narării devine la L.I. o problemă de tehnică: integrarea elementului SF în componenta estetică e realizat, cel mai adesea, prin integrarea ironiei și a monologului interior în simțul de ansamblu al detaliului și al discursului narativ domol, așezat, precum cel din textele ardelenilor de altădată (v. L. Rebreanu sau I. Slavici), în care fiecare element are un timp al său de a se petrece. Ilustrativă este nuvela „Ziua confuză", poate cea mai bună lucrare a sa de până în prezent: un Institut de fizică a realizat un experiment temporal, care a scăpat de sub control și locuitorii unui cartier din apropriere au de suferit consecințe cronozofice, realizând **salturi temporale** în prezent. Autorul explorează cu grijă consecințele unei „idei SF" asupra destinelor unor personaje comune, luate din realitatea cea mai comună, pentru a deveni, fără voia lor, eroi.

Urmărind și în practică subsumarea ideii SF unei viziuni literare (v. și eseul „Literatura SF - schița unei posibile structuri"), naratorul este adeptul unui stil curat, concis, cu accent pe elementul introspectiv.

Membru al Uniunii Scriitorilor din România începând cu anul 1990, L.I. este, în același timp, un pasionat al artei fotografice. Membru din 1987 al Asociației Artiștilor Fotografi din România, a organizat până în prezent două expoziții personale și a publicat fotografie artistică în revistele locale. Fructificând cunoștințele căpătate la acel curs de montaj film, a realizat, în calitate de autor și câteva filme documentare de scurt metraj.

Când nu scrie, nu fotografiază, nu filmează și nu aleargă la universitate, precis îl găsiți satisfăcându-și singurul hobby: mersul pe munte.

Valentin IORDACHE *(N. 1954)*

Ca și celălalt BD-ist pur sânge, Viorel Pîrligras, și V.I. s-a născut tot la Turnu Severin, la data de 14.12.1954. Școala generală și liceul le face în orașul natal. Încă de la o vârstă fragedă este atras de mirajul benzii desenate din celebrele PIF-uri ale anilor 1965-1968, prilej cu care începe să învețe limba franceză.

Prima bandă desenată o realizează încă din timpul școlii primare, ilustrând aventurile unor colegi de clasă, Pop și Enache. Pasiunea l-a urmărit și în liceu, risipându-și cu dărnicie BD-urile și caricaturile prietenilor și cunoștințelor amatoare să i le studieze.

Franceza învățată din PIF îi va servi apoi întru împlinirea chemării spirituale: în 1974, trece examenul de intrare la Facultatea de Filologie din Craiova, ale cărei cursuri le absolvă în 1978. În prezent, este profesor de franceză în Orșova.

Începând cu 1984, atinge un nivel publicabil și debutează în revista „Mesaj Comunist" din Craiova. Tot acum, îi apare o bandă desenată și în revista „Argonaut" din Iași. Din acest an și până în prezent, îi apar aproape 100 de BD-uri, în majoritate SF și fantastice (acestea filtrate toate într-un excelent registru comic).

Colaborează la „Omicron", „Orion", „Strip-Top", „Mini-AZI", „Jurnalul SF", „Academia Cațavencu", „Cuvântul Securității", „Anunț Expres" și „Almanahul Ramuri" (Craiova).

A primit, pentru BD, mai multe premii la Convențiile Naționale de SF din 1990 și 1991, la „Zilele Cenaclului Henri Coandă" din 1988 și 1989, precum și la al treilea Salon Național al Benzii Desenate de la Craiova, în 1993.

Preferințele sale ca BD-ist împătimit se îndreaptă către banda desenată realizată în România de Viorel Pîrligras („un film împietrit în desen") și Marian Mirescu („o superbă tehnică a detaliului realist"); dintre străini, îi admiră pe Jean Cezard, Gotlib și Arnal.

Cealaltă preocupare grafică a sa o reprezintă caricatura. Primul admirator al acestora a fost cunoscutul actor Amza Pelea, care le-a și prezentat, de altfel, publicului, într-o emisiune TV din 1972. Punctând în tușe groase trăsăturile fizice aberante ale fizionomiei umane, V.I. reușește să se apropie de marii caricaturiști ai perioadei interbelice.

A publicat numeroase caricaturi SF și ne-SF în ziarele „Cuvântul" (Orșova), „Situația" și „Conflict" (Craiova), în almanahurile ANTICIPAȚIA și CONTEMPORANUL.

Apreciindu-și singur creația, V.I. mărturisește că ea aparține unui amator gurmand de BD și de povești vesele și bizare. Fără a avea ambiția de a deveni un desenator desăvârșit sau un textier iluminat, V.I. dorește să rămână pentru publicul său un povestitor jovial și un desenator accesibil.

J

Michel JEURRY *(N. 1934)*

S-a născut la Pèrigord, în Franța, în anul 1934. La terminarea studiilor liceale, se decide pentru cariera de învățător, care îl va menține în contact cu școala, pe care o îndrăgește, în mod deosebit.

După numai câțiva ani, din motive medicale, se vede obligat să renunțe și să înceapă o viață foarte agitată și, nu rareori, de-a dreptul bizară. Este, pe rând, paznic de castel, om de serviciu într-un hotel, inspector sanitar, factor poștal.

Debutul literar și-l face foarte devreme, în anul 1952, la editura Julliard, în speranța (ținută secretă, multă vreme) că se va putea întreține din scris. Consacrarea se va realiza însă abia în 1960 când, sub pseudonimul **Albert Higon** (devenit ulterior celebru în Franța), va semna două opere care-l consacră: „Mașina puterii" (care primește premiul JULES VERNE pe 1960) și spumoasa space-opera „Sub stelele destinului", realizată în maniera impusă de SF-ul francez de Francis Carsac. Deși rezultatele sunt promițătoare, o deziluzie sentimentală îl determină să renunțe pentru un timp la proiectele literare.

Revine în 1973, cu aceeași forță seducătoare - „Le temps incertain" (Timpul nesigur) are un uluitor succes de public, fiind considerat de critici drept borna de pornire a noului SF francez.

În 1974, romanul mai sus-amintit primește Le Grand Prix de la Science-Fiction FranȚaise. El este chiar și pentru opera lui M.J. un moment de cotitură, deoarece îi deschide drumul spre o tematică aflată abia la începuturi - **cronoliza** sau **chirurgia temporară**. Călătoria în timp, pe cale psihică este punctul de plecare al unui întreg ciclu romanesc: „Soleil chaud, poisson de profondeurs" (Soare cald, pește de abis/1975), „Poney Dragon" (1978), „Les Singes du temps" (Mimuțele timpului/1974).

Anul 1976 este anul revenirii la pseudonimul A. Higon: „Les Animaux de justice" (Animalele dreptății/1977), apoi, „Le Jour de Bois" (Ziua pădurilor/1977).

În paralel cu activitatea de scriitor, își probează talentul și ca

antologator, reușind cu „Utopies" (Utopii/1975) și „Planște socialiste" (1977) o experință marcată de un mare premiu internațional - Premiul EUROCON (pentru ultima).

Anul 1979 este, în Franța, „anul Michel Jeury": cinci romane văd lumina tiparului la cinci edituri - „Nuit et voyage" (Noapte și călătorie), „Les Enfantes de Mort" (Copii lui Mort), „L`Univers ombre" (Universul-umbră), „Le Territorie humain" (Teritoriu uman - Premiul Convenției Franceze din 1980) și „Les Iles de la Lune" (Insulele Lunii).

Populara colecție „Anticipation" a editurii FLEUVE NOIR îi publică în 1980 trei romane: „Les Ecumeurs du silence" (Cei censpumează liniștea), „Le Sombre èclat" (Strălucirea întunecată), „Le seigneur de l`Histoire" (Stăpânul istoriei) și două în 1981: „La Sainte Espaigne programèe" (Sfânta Spanie programată) și „Les Hommes processeurs" (Oamenii-procesor). Tot aici, publică în 1982 „La Planște du Judgement" (Planeta judecății), primul roman din ciclul „Goeur de la Terra" (Goeur de pe Terra).

Un alt ciclu - „Les Co-mateurs" este început la editura PRESSE POCKET cu romanul „Cette Terre" (Acest pământ), lăsat ulterior în suspensie.

Editura LAFFONT îi publicase deja în 1980 „Les Yeux gèants", pentru care primește în 1981 Marele Premiu al Convenției Fraceze, iar apoi „L`Orbe et la Roue" (Cercul și roata), în 1982, pentru care primește, în anul următor, Premiul APOLLO.

În general, caracteristica scrierilor sale o constituie tematica chirurgiei temporale, care îi conferă (asemenea prietenului său G. Klein) o aură de singurătate, precum și o anume inaccesibilizare a textelor (datorită și numărului mare de personaje manevrate, precum și a vocabularului destul de pretențios).

K

Stephen KING *(N. 1947)*

Cel mai cunoscut autor de horror al Americii, Stephen Edwin King s-a născut la 21.09.1947 în orașul Portland, din statul Maine, USA.

Tatăl său, Donald Pollack, de profesie marinar, și-a părăsit familia de când micul Stephen avea doi ani, lăsându-i într-o situație financiară încurcată.

S.K. a avut o copilărie nefericită, cu numeroase schimbări de locuință și cu mutări dintr-un oraș în altul, migrație care a încetat abia în anul stabilirii în orașul Bangor.

Pasiunea pentru literatură a început să se manifeste încă de la vârsta de șapte ani, la 12 ani trimițând (fără speranțe) povestiri **ciudate** pe la diferite reviste. Și, cu toate acestea, debutul literar a avut loc „abia" la 17 ani, într-o revistă de mâna a doua, cu povestirea „Invadatorii din stele". În timpul studiilor liceale, patima pentru scris a continua să se manifeste cu sălbăticie, adolescentul realizând constant gazeta satirică. În timpul facultății (și-a încheiat studiile în 1970, la Universitatea Orono din Maine) a susținut rubrica literară din revista Universității.

Ca majoritatea marilor scriitori ai perioadei, a avut parte de o ucenicie grea la școala vieții: a fost om de serviciu, muncitor într-o spălătorie, apoi într-o fabrică textilă, iar din 1971 profesor de engleză la Hampden Academy.

Anul debutului în volum este 1974, când își încearcă norocul cu romanul „Carrie", respins însă de mai multe edituri. Apărut, abia atunci când i se năruise orice speranță, la editura „Doubleday", cunoaște un fulgerător succes de casă, la aceasta contribuind și excelenta ecranizare din 1976, în regia faimosului Brian De Palma. Operă psihologică de mare finețe, romanul se referă la universul interior al femeii, surprinsă în momentul de răscruce al maturizării glandelor cu ajutorul elementelor oculte și violente.

Din acest moment, este etichetat ca scriitor horror și încercările ulterioare de a scăpa de sub această încadrare vor da greș.

În 1975, publică „Salem`s Lot", în care reia un subiect considerat uzat: vampirii. Romanul îi aduce primul din foarte multele „World Fantasy Award", pe care le-a câștigat în timpul strălucitei sale cariere literare.

Romanul care îl impune definitiv în fața cititorilor este celebrul „Shining" publicat în 1977, nominalizat pentru cele mai mari premii SF - HUGO și NEBULA. Motivul clasic al casei bântuite de sufletele morților este amplificat aici într-o manieră surprinzătoare: locul bântuit este un întreg hotel, în care fiecare cameră, fiecare hol, fiecare ungher își are povestea sa tragică. Văzut ca o entitate complexă a răului, imobilul

sfârșește prin a-l poseda pe Jack Torrance, determinându-l să încerce a-și ucide soția și fiul. Scriitor ratat retras în acest loc pe timpul unui sezon de iarnă, împreună cu familia, pentru a scrie, Torrance cade în plasa unor puteri malefice pe care nu le înțelege, dar de a căror existență devine conștient fiul său, dotat cu puteri parapsihologice.

În 1978, încearcă un SF de tip catastrofic în romanul „Bastionul": un virus extrem de violent scapă dintr-un laborator și decimează populația Terrei în numai câteva luni. Puținii supraviețuitori sunt confruntați cu ascensiunea unui tiran de origine demonică.

În „Zona Moartă" (1979) reia tema puterilor paranormale. În urma unui accident, eroul capătă puteri premonitorii și încearcă să oprească ascensiunea unui politician, pe care l-a „văzut" în viitor ajungând președinte al SUA și contribuind la declanșarea celui de-Al Treilea Război Mondial.

„Incendiatoarea" (1980) urmărește dezvoltarea facultății magice a pirokineziei la o fetiță de 10 ani, accentul căzând pe analiza psihologică a evenimentelor pe care aceasta le interiorizează.

„Cujo" (1981) este romanul unei transformări la nivel animalier: un drăguț și ascultător Saint-Bernard este mușcat într-o zi de bot de către un iepure turbat și se transformă într-o fiară ucigașă, terorizând populația unui oraș.

În 1982, începe un ciclu, intitulat „The Dark Tower", într-o serie de heroic-fantasy, cu romanul incomplet și parțial nereușit „The Gunslinger". În 1989, va relua ideea acestui ciclu cu romanul „Drawing of the Three".

În „Cimitirul animalelor" (1983), din nou o temă clasică: într-un străvechi cimitir indian, morții învie sub forma unor zombi ucigași. Aceeași lipsă de motivație a gestului ucigaș o vom întâlni și în „Christine" (1984), un roman al ororii declanșate de toate automobilele din lume, care capătă viață și încep să îi extermine pe oameni.

Din 1984, începe să scrie în colaborare cu Peter Straub un roman heroic-fantasy, axat pe tema universurilor paralele, între care pendulează nesigur personajul, un băiețandru simpatic, pe nume Jack Sawyer.

Capodopera sa absolută este romanul „It" (1986), o adevărată saga a ororii, care, din punct de vedere stilistic îl apropie de Proust.

În 1990, reunește sub un singur titlu („Patru după miezul nopții") patru romane de lungime medie, scrisă într-o manieră insolită.

Începând să scape de eticheta de scriitor de horror, S.K. va publica două romane SF sub pseudonimul de Richard Bachman: „The Running Man" (1982) și „Thinner" (1984), încadrabile în distopia de tip orwellian.

„Fugarul" este povestea vieții unui participant la loteria morții, într-o Americă din viitorul nu foarte îndepărtat, dominată de droguri, corupție, crimă și un sistem statal al jocurilor de noroc, menit să mențină energia populației nemulțumite sub control. Sistemul nu oferă însă nici o alternativă pentru eventualul câștigător: dovedindu-se mai bun decât vânătorii săi, Richard are de ales între a deveni vânător, la rândul său, și a muri. Scris într-un stil alert și cu un excelent dozaj al elementului de mister, romanul este, în fapt, strigătul de disperare al oricăruia dintre noi, în fața unei vieți fără perspective.

Alte opere: „Different Seasons" (1982), „Needful Things" (1992), „Gerald's Game" (1992), „Dolores Claibornes - The Cannibals Livre Noir" (1983), „Misery" (1987), „The Tommy Knockers" (1987), „The Dark Half" (1989), „The Eyes of the Dragon" (1984), „Night Shift: Excursions into Horror" (1979).

Gerard KLEIN *(N. 1937)*

Unul dintre cei mai importanți scriitori europeni de SF, situat de critica de specialitate pe aceeași treaptă cu Stanislaw Lem, Arkadi și Boris Strugațki și John Windham, G.K. s-a născut în anul 1937, într-o familie originară din provincia Lorena, Franța (de unde și rezonanța franco-germană a numelui său).

Dotat de mic pentru literatură (citește de la vârsta de 5 ani), debutează ca scriitor la 19 ani, cu o povestire scrisă doi ani mai devreme - „Civilizație 2190", publicată în revista „Fiction" nr. 26/1956.

La 26 de ani termină Facultatea de studii economice și devine expert ONU în probleme de viitorologie și dezvoltare, funcție pe care o deține vreme de mai mulți ani.

Cariera literară se împletește strâns cu aceea de editor. Din 1975, ajunge redactor de carte a cunoscutei colecții „Ailleurs et Demain", în cadrul editurii pariziene Laffont, reușind să facă din ea, în scurt timp,

cea mai importantă tribună a literaturii SF din Europa de Vest.

Ca scriitor, bărbatul cu privire ageră și figură blajină de olandez cumsecade, trăgând pașnic din nelipsita-i pipă, este obsedat de problema stilului.

Încă de la debut, își mărturisește admirația pentru acei scriitori care „știu cum să pună o problemă literară". Tot în 1956, în nr. 33 al revistei „Fiction", publică un mic eseu, sugestiv în această privință, intitulat „Ray Bradbruy, mag".

Debutul în volum și-l face în 1958, cu romanul „Gambitul stelelor", o **space-opera** diferită de majoritatea creațiilor de până la el, care aduce în prim-plan spinoase probleme filozofice. Culegerea „Perlele timpului" îi apare în același an fast pentru el. În ambele opere,atmosfera poetică este predominantă, integrându-se cu ironia și jocurile intelectuale scânteietoare (a se vedea superba imagine a fluviului de gaz, pe care plutește Jerg Algan, eroul romanului).

Romanul „Timpul nu are miros" (1963) primește premiul anticipației franceze, „Jules Verne". În culegerea din 1966, intitulată „Un cântec de piatră", interesul scriitorului se îndreaptă către fascinanta lume a miturilor (a se vedea personajele mitologice, precum Orfeu, centaurul Nessus, Infernul și trimișii săi etc.).

Cu romanul „Seniorii războiului" (1970), G.K. cunoaște marea consacrare internațională. Dintr-un fel de Biblie a viitorului îndepărtat, când jocul cu timpul a devenit ceva banal, aflăm despre destinul tragic al locotenentului George Corson, obligat să lupte de-a lungul multiplelor fire ale istoriei cu sine însuși, marele Senior și Supus al Timpului. În ansamblu, romanul constituie o uluitoare frescă a violenței eterne (războiul este conceput ca un factor de progres, fără de care societatea umană ar stagna), sălășuind în universuri răsucite în ele însele. Aergistalul devine locul emblematic în care se găsesc toate cheile ce vor servi la decriptarea Istoriei, un muzeu-laborator, care servește, simultan, la studierea, extirparea și promovarea războiului.

Culegerea din 1973, „Legea talionului", cuprinde excelenta nuvelă „Reabilitare", care a primit premiul APOLLO. Ultima culegere datează din 1975 și se intitulează „Istorii ca și cum", cuprinzând mai multe nuvele construite tematic în jurul ideii de ucronie.

O parte dintre romane sunt semnate cu pseudonimul **Gilles d'Argyre**: „Chirurgii planetari", „Ucigașii timpului", „Sceptrul hazardului".

Creator de mare sensibilitate, dotat cu o imaginație fecundă, G.K. este obsedat, ca scriitor, de câteva teme fundamentale ale genului SF: problema timpului, a posibilității stăpânirii lui, a intervenției viitorului în trecut, problema lumilor paralele și a contactelor dintre ele, roboții și timpul (a se vedea foarte reușita nuvelă „Sub cenuși"), oamenii concepuți ca niște roboți ai unor entități cosmice - stelele (a se vedea „Gambitul stelelor"), problema nemuririi și a destinului colectiv al umanității.

În interesanta problemă a chirurgiei temporale (a deplasării de-a lungul timpului și a intervenției în derularea evenimentelor), gândirea sa a operat modificări fundamentale, față de imaginea wellsiană clasică a timpului conceput ca o structură rigidă, de tip trecut-prezent-viitor. De la jocul de șah din „Gambitul stelelor", cu ajutorul căruia se deplasează Jerg Algan și până la „hipproni", animale dotate cu un miraculos simț al timpului, ce care se deplasează locotenentul Corson („Seniorii războiului"), lista este vastă, rămânând permanent deschisă pentru jocul fecund al imaginației.

Din anul 1975, împreună cu Jacques Gaimard și D. Joakimidis, începe să editeze populara serie de antologii SF „Histoires de..." („Povestiri despre...") în colecția „Livre de poche": „Povestiri despre extratereștri", „Povestiri despre cosmonauți", „Povestiri despre roboți", „Povestiri despre mutanți" etc.

L

Raphael Aloysius LAFFERTY *(N. 1914)*

Născut în anul 1914, în SUA, L.R.A. a absolvit o facultate cu profil tehnic, devenind inginer. Originea religioasă catolică a familiei și educația severă din anii adolescenței l-au determinat, mai târziu, să ducă o existență boemă, dominată de alcool și de femei.

Prin 1964, îi schița Judithei Merril un fel de autoportret, pentru volumul pe care-l antologa aceasta („The Year's best SF"): „Dac-aș fi avut o biografie interesantă, nu aș mai fi scris SF și fantastic, în scopul de a o înlocui. Fără a realiza mai dinainte vreun plan pentru ceea ce-mi

cereți, cred că autoportretul meu ar arăta astfel: „Cincizeci de ani, celibatar, corpolent, inginer electronist. Și cu asta am spus totul".

Deși s-a apucat foarte târziu de scris (publică prima nuvelă la vârsta de 45 de ani), a reușit să demonstreze cu rapiditate că, în privința stilului, nu se aseamănă cu nici un alt scriitor de până la el. Cu un umor adesea derutant, posedând o erudiție infernală, pe care știe s-o exploateze cu abilitate, A.R.L. creează universuri în care absurdul și imposibilul pot să-și dea mâna, fără a-l șoca prea tare pe cititor. Astfel, aceștia ajung, urmărind sclipirile neobositei sale imaginații, să accepte povestiri din care lipsește complet mesajul și în care ermetismul cel mai agasant se îmbină cu inspirația caleidoscopică și cu un stil de o logică inimitabilă și o rară precizie a detaliului.

Spre exemplu, romanul „Stăpânul trecutului" (1968) îl aduce în prim-plan pe un Thomas Morus debusolat, chemat într-un viitor îndepărtat să rezolve problemele unei societăți care ar fi trebuit să fie utopice, deoarece s-a format urmând liniile de dezvoltare din UTOPIA sa.

Nu o dată, SF-ul său a fost etichetat drept „etilic/baroc/bizar" de către critici șocați să descopere cum „Odiseea" homeriană capătă formă de space-opera (vezi „Cântecele spațiului"/1968), cum „mașinile ktistece" își scriu autobiografia sub formă romanescă (vezi „Toți la Easterwine"/ 1971), iar matematicienii în loc să dezvolte studii specifice calculează momentul sosirii Zilei Apocalipsului (vezi „Analele lui Klepsis"/1983).

Mult mai în largul său R.L.A. se simte în cadrul flexibil al nuvelei, reușind să ne ofere în 1974 o excelentă culegere, intitulată „Locuri secrete și domni răutăcioși". Citindu-le, ai senzația că lumea întreagă este o ușă bătrână, care se rotește scârțâind în țâțâni, pentru a-ți oferi spre vedere când fața cea bună, când pe cea rea (vezi nuvela „țâțânile scârțâind ale lumii").

Stilul său nu va face niciodată școală, fiind mult prea personal pentru a se lăsa imitat. Conversia dinspre electronică spre literatură s-a tradus în tematica genului printr-o îmbogățire, pe cât de substanțială, pe atât de imprevizibilă: pentru că nimeni n-a mai realizat un SF în egală măsură ezoteric și științific (în linia campbell-iană a anilor `50-`60), un SF cu un pronunțat gust pentru mister și parabolă, care să-l lase pe cititor, uneori/adesea, uluit și extaziat.

Ursula K. LE GUIN *(N. 1929)*

U.K.LG., supranumită și „profesoara", s-a născut la 21 octombrie 1929, în localitatea Berkeley, SUA, într-o familie de intelectuali, destul de cunoscută în mediile locale. Tatăl, Alfred Kroeber, a fost medic și cercetător în domeniul medical, publicând o serie de studii de specialitate.

După o copilărie fără evenimente deosebite, urmează liceul în localitatea natală, apoi se înscrie la Facultatea de Limbi Romanice a Universității din Harvard, unde se specializează în literatura romanescă a Evului Mediu, cu precădere în cea franceză. Își ia doctoratul în 1952 și rămâne în învățământul universitar.

În SF, a debutat în anul 1962, cu povestirea „April in Paris" (Aprilie în Paris), publicată în revista „Fantastic". Urmează o foarte scurtă perioadă de acomodare cu exigențele genului, după care va publica (cu oarecare intermitențe) un număr de două romane anual, într-un ritm absolut remarcabil. Stilul, deși ușor academic și pretențios, impune totuși criticii și publicului, care îi acordă supremele distincții ale literaturii SF: în 1970, primește premiul HUGO pentru romanul „The Left Hand of Darkness" (Mâna stângă a întunericului), în 1973, pentru nuvela „The World for World is Forest" (Lumii îi spuneau pădure), în 1974, pentru short-story „The Ones Who Walk Away from Omelas" și, în 1975, pentru romanul „The Dispossed" (Deposedații). O listă impresionantă, completată și de două distincții NEBULA, pentru cele două romane deja menționate.

În general, opera sa este realizată în jurul câtorva axe narative și etice, extrem de unitare, urmărite cu perseverență de scriitoare, chiar și atunci când schimbă dimensiunea epică, trecând la nuveletă sau la povestire: statutul femeii în societatea viitorului, omul ca factor perturbator și distructiv într-un Univers alcătuit după principii adeseori incomprehensibile, dar nu neapărat irațională, spaimele ecologice declanșate de progres și de șocul viitorului, magia unor științe extraterestre încă necunoscute etc.

Primele trei romane prind să contureze un univers aparte, un fel de „terra incognita" pentru majoritatea scriitorilor de până la ea: structura fabuloasă a mitologiilor și sistemelor etice ale raselor extraterestre. „Rocannon's World" (Lumea lui Rocannon-1966)

reconstruiește imaginea unui imperiu galactic uman, în care stăpânii au pierdut frâiele comenzilor, datorită nesfârșitei întinderi a domeniilor supuse. Lumi stranii se nasc, se dezvoltă și mor, fără măcar să-și dea seama că fac parte dintr-un uriaș imperiu, în care oamenii au devenit tot mai rari.

„Planet of Exil" (Planeta exilului), apărut în același an, își plasează acțiunea 1000 de ani mai târziu, pe o planetă a Imperiului unde pământenii coloniști sunt obligați să trăiască alături de niște localnici primitivi, ale căror obiceiuri le par absurde și pe care le disprețuiesc. În final, însă, unica soluție pentru a supraviețui este aceea a recombinării genetice a celor două populații.

„City of Illusions" (Cetatea iluziilor-1967) propune un viitor îndepărtat, în care Terra nu mai este sub stăpânirea oamenilor, ajunși niște fantoșe, manevrabile cu ușurință din exterior, ci sub aceea a extratereștrilor Shing, maeștri în necunoscuta și puternica artă a „mindlyng"-ului.

Universul tematic este completat, în 1974, cu romanul „The Day Before the Revolution" (Ziua dinainte de revoluție), care primește premiul NEBULA, pentru remarcabila construcție psihologică a personajului feminin. Laia este eroina unei revoluții anarhice, care nu-și dorește altceva decât să răstoarne bazele precare ale unei lumi ce nu și-a găsit încă echilibrul. Orice act semnat cu sânge rece are însă nevoie și de un idol: Laia refuză fetișizarea și se retrage în lumea uitării.

Deja în „The Left Hand of Darkness" (Mâna stângă a întunericului-1963), U.K.LG. conturase o nouă posibilitate de evoluție a societății umane, pusă tot mai frecvent în fața unor dezechilibre genetice: hermafrodismul. Planeta Gethen este populată de o rasă complet hermafrodită, căreia o Confederație Galactică îi propune statutul de parteneră. Personajul cel mai viu al cărții este Estraven, demnitarul karhidian care-și trădează patria, în numele speciei, ajutându-l pe trimisul galactic, pământeanul Genly Ai, să aducă planeta pierdută înapoi, în lumea rațiunii, pe care o părăsise timp de mai multe milenii.

„The Dispossed: an Ambiguouns Utopia" (Deposedații: o utopie ambiguă-1974) este romanul construirii unei utopii: planeta Urras și-a exilat infractorii pe o planetă învecinată numită Annarès. Izolați complet de planeta-mamă, proscrișii hotărăsc să construiască o sociatate bazată pe respectul unei libertăți totale a fiecărui cetățean și pe punerea în comun

a tuturor bunurilor în maniera utopismului fourrierist. Şi, deşi condiţiile de viaţă sunt extrem de grele, această „utopie anarhică" izbândeşte...

Universul narativ al U.K.LG. se bazează, în special, pe extraordinara minuţie cu care reconstruieşte conturul moral şi moravurile unor civilizaţii extraterestre care, în sine, nu diferă fundamental de rasa umană. „Gusturile" ei cosmice se îndreaptă către acelaşi profil social imperial (pe care l-am întâlnit la mai mulţi scriitori de SF american), studiat în clipa unei decadenţe târzii şi iremediabile.

Alte opere: „Winter's King" (1969), „The New Atlantis" (1975), „The Diary of Rose" (1976), „The Withe Donkey" (1980), „Sur" (1982), „King Dog: A Screenplay" (1985).

A participat la editarea a trei antologii SF: „Nebula Award Storyes 11" în 1976 (singura) şi, împreună cu Virginia Kidd, a scos „Interfaces" (1980) şi „Edges" (1980).

Stanislaw LEM *(N. 1921)*

„Unul dintre cei mai mari autori SF în viaţă" - după cum îl caracterizează criticul şi istoricul literar Pierre Versins - s-a născut la 12 septembrie 1921 la Lvov, în Polonia, într-o familie de medici. Influenţa familiei este evidentă, tânărul Lem înscriindu-se la Facultatea de Medicină din Cracovia, după încheierea studiilor medii, cu rezultate foarte bune la ştiinţele exacte. În 1940, este însă nevoit să o întrerupă, din cauza izbucnirii războiului. Pentru a putea trăi, e obligat să lucreze vreme de patru ani ca mecanic auto şi ca sudor. În perioada în care Polonia este ocupată de nazişti, intră în mişcarea de rezistenţă.

După război, îşi reia studiile, pe care le încheie în 1948. Interesat de matematică, fizică şi cibernetică, paralel cu profesia de medic, va milita pentru înfiinţarea Academiei Poloneze de Cibernetică şi Astronautică, al cărei membru fondator este.

Debutează, în 1948, cu povestiri SF, în reviste, povestiri remarcabile prin imaginaţia debordantă şi prin originalitatea ideilor, dar mai puţin realizate artistic. Tot acum, revista „Noua lume a aventurilor"

din Katowice îi publică, în serial, romanul „Omul din Marte". Din acest moment, Lem se hotărăște să devină scriitor profesionist și va aborda genul cu seriozitate și constanță.

În 1951, apare „Astronauții", în 1955 „Norul lui Magellan" și, tot acum, un roman ne-SF „Timpul nepierdut", abordând un subiect din perioada de ocupație nazistă. Urmează culegerile de povestiri „Sezam" (1954) și „Jurnalele astrale" (1957). În 1959, publică romanele „Eden" și „Ancheta", precum și culegerea de povestiri „Invazia din Aldebaran", iar în 1961 romanele „Jurnalul găsit în baie", „Întoarcerea din stele" și „Solaris", alături de culegerea de povestiri „Cartea roboților".

Un an mai târziu, în 1962, îi apare „Intrarea pe orbită", o interesantă culegere de eseuri, iar în 1963 volumul „Noapte lunară" (povestiri și scenarii). În 1964, revine la eseu, în volumul „Summa tehnologiae", dar și la roboții care-l fascinează ca subiect, în „Povești despre roboți" și „Neânvinsul".

În 1965, publică volumul care-i va aduce celebritatea mondială, „Ciberiada", dar și povestirile din „Vrăjitoarea". Anul 1966 îi aduce o dublă împlinire editorială: volumul de proză scurtă „Să salvăm Cosmosul" și romanul „Castelul înalt", pentru ca 1968 să-i aducă satisfacția unei triple împliniri: „Glasul Domnului" și „Congresul Viitorologilor", romane, și „Filozofia întâmplării", volum de eseuri filozofice, în care cochetează cu filozofia speculativă, tendință regăsită și în volumul „Fantasticul și viitorul" (1970), dar și în „Studii și schițe" (1975).

Între 1971 și 1993, publică, într-un ritm de invidiat, nenumărate romane și volume de povestiri: „Insomnia" și „Vidul perfect" (1971), „Măreția închipuită" (1973), „Guturaiul" și „Masca" (1976), „Repetiție" (1979), „Golem XIV" (1981), „Provocarea" (1984), „Biblioteca secolului XXI" (1985), „Fiasco" și „Pace pe Pământ" (1987), „La ce folosesc balaurii" (1993).

Tradus în aproape 30 de limbi, cu un tiraj total de peste 10 milioane de exemplare, S.L. este unul dintre puținii scriitori est-europeni cunoscuți în Occident. Faima i-a adus onoarea de a fi ales membru în cunoscutele asociații SF „Science Fiction Research Association" și „Science Fiction Writers of America". Ca om de știință, a devenit doctor honoris causa al mai multor universități, membru al Comisiei Academice Poloneze „Polonia 2000".

Opera sa este o narațiune filozofică, implicând multiplele

niveluri de lectură care propune un univers fascinant, destul de asemănător, uneori, cu acela al fraţilor Strugaţki. În general, Lem este un pesimist, un antiutopist, lucru surprinzător şi remarcabil, în acelaşi timp, pentru un scriitor care a creat în spaţiul unei Europe sufocate de flagelul comunismului.

Temele sale predilecte sunt atragerea atenţiei asupra pericolului militarizării excesive, care bântuie acest final de secol, căutarea identităţii umane şi dragostea faţă de oameni.

Astfel, în romanele „Astronauţii" şi „Norul lui Magellan" imaginează o societate a viitorului care a scăpat de spectrul războiului şi a izbutit să realizeze un vis mai vechi al umanităţii: revenirea la o singură limbă. În mult-visatul secol XXI, sunt lichidate complet mizeria, foamea şi haosul economic, domnind un adevărat „rai al tehnologiei".

„Jurnalele astrale" aduce în prim-plan amintirile şi notele de călătorie prin spaţiu ale lui Ijon Tichy. În expediţiile sale, Tichy trece prin întâmplări stranii, povestite pe un ton satirico-filozofic, Lem vizând tema poluării mediului, dar şi pe aceea a autodistrugerii societăţii umane.

„Poveşti despre roboţi" este o fericită continuare a schemei clasice a basmului în epoca modernă a cuceririi spaţiului cosmic. Asistăm la aventurile galactice ale unor ingineri-constructori-inventatori, într-un cadru descins direct din poveşti: roboţi care se luptă între ei pentru mâna unei fete de împărat, regi aflaţi în interminabilele conflicte planetare, curteni intigranţi, poeţi nebuni, bufoni inteligenţi şi sarcastici...

De altminteri, „Ciberiada" este un asemenea basm despre roboţi. O lume, în care roboţii s-au eliberat de jugul uman şi s-au răspândit în întreaga galaxie. În realitate, o stranie alegorie: roboţii, monştrii şi toate celelalte fiinţe ciudate întâlnite de constructorii Trurl şi Clapauţius în călătoriile lor galactice au păcate şi calităţi profund omeneşti.

„Solaris" este romanul unui contact, aproape refuzat, cu o inteligenţă cosmică. Solaris, planetă a sistemului Alfa Vărsător, este în întregime acoperită de o supă coloidală, un fel de ocean viu, care uneori modelează la suprafaţă structuri stranii, câteodată materializează obiecte şi chiar simulacre de fiinţe umane. Pentru savanţii care o studiază de câteva secole, misterul său, în fapt, poate, acela al unui zeu-copil, va rămâne inaccesibil pentru eternitate. Sosit la bordul unei staţii orbitale, Kris Kelvin asistă nepunticios la dramele psihologice ale colegilor săi, provocate de mereu enigmaticul Solaris. Mai târziu, prins în implacabilul

joc cu amintiri materializate, va trăi chiar el o stranie și cutremurătoare poveste de iubire, din cercul căreia nu se va mai putea smulge.

În romanul „Invincibilul" suntem trimiși în constelația Lyrei, pe planeta Regis III, unde asistăm la colonizarea acesteia de către nori de cristale lichide, care au puterea de a șterge memoria oamenilor, prin polarizarea creierelor. Norii sunt, de fapt, roboți homeostatici, creați de o rasă non-umană, demult dispărută. Echipajul crucișătorului „Invincibilul" este obligat să părăsească Regis III fără speranța de a putea realiza vreodată o comunicare cu această „necrosferă".

Încadrabile în ansamblul lor în specia denumită de anglo-saxoni „space-opera" lucrările literare ale lui S.L. reprezintă o magistrală întrebare vis-a-vis de locul și rolul omului într-un Univers, pe care-l descoperă tot mai mare și mai complicat.

M

Aurel MANOLE *(N. 1953)*

S-a născut pe 17 aprilie 1953, în comuna Adam, din județul Galați. Părinții, Alecu și Elena, au lucrat în agricultură. Deși fără prea multă cultură, ambiția lor a fost ca fiul, care dovedea de mic aptitudini pentru desen, să urmeze un alt drum decât ei.

A.M. a făcut studiile primare în satul natal, apoi a pornit către urbea Galațiului, să împlinească voia părinților săi. A urmat cursurile Liceului de Artă și a luat contact din plin cu viața boemă a orașului din port. Este, de fapt, momentul când, în atenția sa, intră mari maeștri ca Picasso, Braque, De Chirico, Saviaio ș.a.

Își continuă studiile la Iași, absolvind cursurile Facultății de Arte Plastice. A fost repartizat în învățământ, mai întâi ca profesor la școli generale din Galați, apoi la Liceul de Artă din Brăila. Actualmente, este profesor la Liceul de Design din Galați.

Debutul ca pictor și-l face relativ târziu, când participă la expozițiile colective de artă, organizate de Uniunea Artiștilor Plastici. A avut expoziții personale în orașele Galați, Craiova, Iași, Constanța,

București, Bacău, Piatra-Neamț, Brăila, iar în străinătate la Paris și Fayance (Franța), precum și în Germania.

A participat la numeroase expoziții colective în Franța, Canada, SUA, Germania, Anglia, Polonia și Italia.

Arte sa, adiacentă SF-ului, vizând mai mult domeniul oniricului, a fost, în general, bine primită în mediile SF românești și străine, unde A.M. a primit numeroase premii.

Încă în anul 1988, câștigă premiul III la concursul organizat cu ocazia Consfătuirii Anuale de SF. În anul următor, va primi premiul I, în Tabăra de creație de la Amara, iar, în 1990, va ocupa locul I în arta plastică europeană, prin înmânarea Marelui Premiu EUROCON (la Fayance, Franța). În 1991, obține un merituos loc II la concursul de grafică vizând ilustrarea operei scriitorului Panait Istrati, premiu acordat de UAP din România și de Asociația „Prietenii lui Panait Istrati" din Franța. Cu această ocazie, devine membru al acestei prestigioase asociații culturale. Este, de asemenea, membru al Uniunii Artiștilor Plastici din România și al Asociației Artiștilor Plastici Francezi.

Primele reproduceri după picturi îi apar în presă, începând cu anul 1986. Publicații ca „Viața Românească", „Cronica", „România Liberă", „Arta", „Baricada", „Tineretul Liber", „String", „Almanahul Anticipația" (1988-1990) își fac un punct de onoare din a-și ilustra paginile cu picturile sale.

Factura modernă, suprarealistă, jocul de ape al celor două culori predominante - verdele și albastrul, fluiditatea imaginilor, care par a curge din una în alta, ca într-un vis fără sfârșit, motivele obsedante ale cavernei policrome și ale cascadei-fluture, cu deschideri imagistice stranii, ca de pe alte planete, i-au determinat pe custozii multor muzee să-i solicite lucrările: Muzeul de la Lăzarea (jud. Harghita), Muzeul de Artă Modernă și Contemporană din Galați; o parte din acuarele împodobesc pereții unor colecții particulare din Canada, SUA, Franța, Italia, Germania, Grecia, Olanda, Anglia și Ungaria.

A.M. este un imagist straniu, coborât parcă direct de pe pânzele marilor maeștri, pe care-i venerează și cărora s-a hotărât să le ducă mai departe visele despre dubla irealitate a artei.

Din domeniul literaturii SF, este adeptul prozelor lui Arthur C. Clarke, Roger Zelazny, Gèrard Klein și Stanislaw Lem.

George R.R. MARTIN *(N. '1948)*

Considerat unul dintre cei mai prolifici și mai talentați scriitori ai valului anilor `70, G.R.R.M. s-a născut la 20.09.1948, în familia unui docher din New Jersey. Atracția pentru literatura SF datează din copilărie, când scria mici povestiri de groază, pe care le vindea prietenilor de joacă.

Primul debut este cel din perioada școlii, în fanzine de profil. După absolvirea colegiului, a urmat un curs de jurnalism la Universitatea North Western din Illinois, pe care l-a continuat la Northwest`s Midlle School of Journalisme.

Ca locuitor al Statelor Unite, a luat poziție față de războiul din Vietnam. Pasionat de șah, a organizat mai multe turnee pentru Continental Chess Association. A practicat, timp de mai mulți ani, meseria de profesor, fiind lector la Clarke College din Iowa.

Din 1977 și până în 1982, s-a ocupat cu editarea a cinci antologii, cuprinzând lucrările autorilor propuși anual pentru premiul de „cel mai promițător talent", în cadrul concursului „John W. Campbell". Titlul generic al antologiilor - „New Voices".

În aceeași perioadă, scoate împreună cu I. Asimov și Martin H. Greenberg volumul „The Science Fiction Weight Loss Book", model de perfectă colaborare la nivel stilistic.

Debutul propriu-zis și l-a făcut cu povestirea „Eroul", în revista „Galaxy" în 1971. Începe să fie cunoscut ca scriitor mai ales datorită textelor publicate în celebra revistă „Analogue" („În zori se lasă ceața"/ 1973, „Un cântec pentru Lya"/1974, „Furtunile de pe Planeta Vânturilor"/ 1975 - aceasta din urmă scrisă în colaborare cu Lise Tuttle). Sunt povestiri marcate de un romantism savuros, a căror acțiune este plasată în spații exotice, amintind prin stilul deosebit de îngrijit de unele nuvele ale lui Poul Anderson.

Nuvela „Un cântec pentru Lya" a primit în 1975 premiul HUGO și dă titlul volumului apărut în 1976. Este povestea unei tinere femei cu puteri parapsihologice, care încearcă să se adapteze unei societăți extraterestre, ai cărei membri se integrează în organismul unui uriaș parazit, pentru a căpăta puteri telepatice.

Primul roman, „Când moare lumina", îi apare în 1977 și este o demonstrație de forță a virtuților literare ale stilului său deja format. Pe o

planetă, rătăcitoare prin Galaxie, atrasă pentru un timp în mrejele gravitaționale ale unei stele roșii, are loc un imens festival galactic, prilej pentru autor de a da frâu imaginației.

Între 1972 și 1976, realizează două cicluri de povestiri, una cu tematică stelară („Cealaltă singurătate"/1972, „Nici scânteile multicolore dintr-un inel de stele"/1976), cealaltă având ca temă Golemul - reanimarea cadavrelor, pentru a le utiliza ca forță de muncă, într-o societate viitoare de tip sclavagist („Dominație"/1973, „Măcelarul"/1976, „Nimeni nu părăsește New Pittsburg"/1976).

În 1977, i-a apărut cea de-a doua culegere de povestiri „Cântece despre stele și umbre". În 1979, obține cel mai important succes literar al său cu nuvelata „Regii nisipurilor", care îi aduce premiile HUGO (1980) și NEBULA (1979). Bazată pe tema contactului cu ființe extraterestre și pe aceea a destinului uman transpus la scară cosmică, acțiunea nuvelei, care-l are ca protagonist pe Kress, un excentric voluntarist, aflat pe o planetă-colonie, este condusă cu abilitatea unui scriitor de romane polițiste, care-și dozează misterul până la ultima pagină: idolatrizarea, chiar și în forme neumane, nu-l scutește pe erou să fie devorat de propriile-i creații.

Apreciat și în străinătate, G.R.R.M. reușește să câștige premiul japonez pentru proză SF, DAIKON, cu nuvela „Zburătorii nopții", premiul BALROG pentru nuvela „The Armageddon Rag" (1985) și încă un NEBULA pentru „Portraits of his children" (1987), plus 5 premii LOCUS, pentru diverse povestiri.

În 1986, canalul de televiziune american CBS l-a ales ca scenarist pentru serialul „Zona crepusculară", pentru care a adaptat o serie de texte din operele unor scriitori americani de succes, dar și din creația sa proprie.

Ca recunoaștere a meritelor sale deosebite, a fost acceptat ca membru al mai multor asociații profesioniste de scriitori de SF: Science-Fiction Writers of America (SFWA), the Horror Writers of America, Writer's Guild of America etc.

Louis-Sebastien MERCIER *(1740 - 1814)*

Considerat drept unul dintre strălucitii precursori ai anticipației clasice franceze, L.S.M. s-a născut la Paris în anul 1740, în familia unui mic alămar, care are ambiția să-și dea fiul la studii la Collșge des Quatre-Nations. După absolvire, tânărul Mercier îmbrățișează, pentru doi ani, cariera de profesor, predând retorica la colegiul din Bordeaux, deși meseria nu-l interesează.

Încă din adolescență este atras de literatură: scrie poeme și eseuri filozofice, foarte la modă în epocă. Debutează în anul 1768, cu volumul de povestiri în stil voltairian „Songes philosophiques" (Visuri filozofice), dintre care se detașează „Songe d'un monde heureux" (Visul unei lumi fericite), care prefigurează viitoarea utopie.

Aceasta apare în anul 1771. „L'An 2440 ou Réve s'il en fut jamais" (Anul 2440 sau Un vis cum n-a mai fost) este un roman-eseu, în care utopia cea mai clasică se îmbină cu elemente de factură anticipatorie, prin prisma valorilor roussoiste, al căror adept este scriitorul. Deși nu s-a bucurat de un succes prea mare în epocă, din cauza faptului că se adresa unui public nepregătit spiritual să se desprindă de valorile în care trăia, romanul constituie o piatră de hotar în dezvoltarea SF-ului francez de mai târziu, pregătind apariția impresionantă a lui Jules Verne. Scris la persoana întâi, debutează cu un mic dialog între autor și un englez bătrân, care supune capitala Franței unei critici severe din toate punctele de vedere. În urma discuției, autorul adoarme și... se trezește peste 700 de ani, într-un Paris „corectat", conform principiilor iluministe: prinții de sânge își câștigă existența cu sudoarea frunții, transformându-și palatele în hanuri, miniștrii sunt un fel de pastori virtuoși, care au renunțat la pasiunile lumești, la Sorbonna, medicina a devenit regina științelor, monarhul însuși reprezintă numai o putere simbolică, a cărui unică menire este aceea de a veghea la aplicarea legilor. Surpriza surprizelor, mărețul Luvru de altădată a ajuns o ruină istorică, lângă care bocește Ludovic al XIV, reînviat pentru a-și vedea visul de trufie prăbușit. Ieșirea din lumea viitorului și a visului este mai puțin banală: autorul este mușcat de gât de o năpârcă și se trezește.

În anii în care urmează publicării utopiei, L.S.M. se orientează exclusiv către teatru. A scris 35 de piese (comedii, drame și melodrame),

dintre care reprezentative sunt „La Brouette du vinaigrier" (Roaba oţelarului-1775) şi „Le Dèserteur" (Dezertorul-1782). În articolele de teorie, promovează un teatru de tip realist şi moralizator.

Eseul psiho-social „Tableau de Paris" (Tabloul Parisului), publicat în 1781, are mare succes de public. Brusc, scriitorul schimbă registrul, revenind la pasiunea utopizantă. Volumul „Songes et visions" (Visuri şi viziuni-1788) conţine mai multe povestiri-eseu, cu surprinzătoare trăsături de SF modern. „L'Homme de fer" (Omul de fier), cuprinsă în această culegere, este povestea unui personaj pozitiv fabulos, un fel de superman din BD-urile anilor 1940, care se luptă împotriva răului din viaţa oamenilor, aducând fericirea.

Intrat în politică pe la începutul anilor 1790, ajunge deputat al departamentului Seine-et-Oise. Arestat în timpul dictaturii lui Robespierre, ajunge apoi membru în Consiliul Celor Cinci Sute, iar în vremea Consulatului se raliază politicii lui Bonaparte. După proclamarea Imperiului, se desolideralizează însă public de convingerile anterioare.

Participă intens la viaţa culturală a ţării: între 1789-1791, editează revista „Annales patriotiques et littèraires", iar în 1795 devine membru al Academiei Franceze.

Moare la Paris, în anul 1814.

Alte opere: „Nouveau Paris" (1808).

Dan N. MIHĂILESCU *(N. 1947)*

S-a născut pe 15 februarie 1947, la Bucureşti. Este un Vărsător de rit ortodox. Părinţii, Virgil şi Luiza Ana-Maria, au fost economist respectiv funcţionară. Mama, care a urmat Conservatorul şi bunicul dinspre mamă (şvab, la origine), pe vremuri dirijor la Filarmonica din Dresda, i-au dăruit gustul pentru muzica clasică şi pentru artă, în general.

A urmat cursurile liceului „Nicolae Bălcescu" (azi, „Sfântul Sava"), încheindu-le în 1965. În 1970, absolvă cursurile Facultăţii de Geodezie şi Sistematizare a Teritoriului, din cadrul Institutului de Construcţii din Bucureşti, ca şef de promoţie. La repartiţie, este reţinut

în învățământul superior. Actualmente este conferențiar doctor în cadrul aceleiași facultăți.

Atras de sport, face tir de performanță, fotbal și practică chiar arbitrajul, vreme de câțva ani. Este pasionat de muzica clasică, de pictură și grafică, de pescuit și de drumeții montane. Ca orice bun Vărsător, este o fire bonomă, ușor ironică și pusă pe șotii.

În SF, pătrunde cu ajutorul „Colecției de Povestiri Științifico-Fantastice", care-l lansează. Este unul dintre membrii fondatori ai cenaclului „Marțienii" (alături de Ion Hobana, Vladimir Colin, Adrian Rogoz și Daniel Cocoru).

Este pasionat de ozenistică, domeniu despre care ține o serie de conferințe („O aterizare în Valea Plopului", în 1973; „Cazul din Banat", în 1974; „Cazul de la Vălenii de Munte", în 1975 - toate la Casa de Cultură a Studenților din București). Tot pe această temă, publică două articole în revista franceză „Ouranos" nr. 11/1974 („OVNI ou ballon") și în „Quasar" nr. 3/1992 („Cazul din Banat").

Ca grafician, D.M. se distinge printr-o deosebită acurateță a liniilor și printr-o minuțiozitete a exprimării tipic chinezească, insistând asupra detaliului semnificativ.

Debutul și-l face în nr. 453 din C.P.S.F., deschizând ciclul „Șahiade", pe care-l va continua în numerele 455, 457 și 460. Este perioada de grafică umoristică, pe care o va relua în 1994, cu materiale publicate în „Strict Secret" și în „Curierul Național". Tot în cadrul Colecției, realizează și primele coperți, pentru numerele 455 și 456.

Interesat de grafica color, publică o serie de desene în revistele „Racheta Cutezătorilor" nr. 3/1974, 23/1976, 15/1976, 4/1976, „Quasar" nr. 3/1992, „Jurnalul SF" nr. 22-23/1993, precum și portretele în tuș ale diferiților autori români de SF, din „Curierul Național".

Colaborarea cu editurile începe în 1995, când începe să ilustreze coperta colecției editurilor ELIT, FANTASIA și RECIF. Fie că este vorba despre colaj graficat, fie că e preferată acuarela, tendința este aceea de a respecta stilul clasic, dominat, din punct de vedere tematic, de preferința pentru personaje mutant.

Autor și de pictură SF (vezi superbul „Androgin"), D.M. a participat la mai multe expoziții colective și a câștigat premii naționale la concursurile de profil (mențiune la expoziția prezentată la a V-a Consfătuire, din 1975; premiul I pentru pictură în cadrul ediției 1976/

1977 a festivalului Cântarea României ș.a.).

Dintre artiștii plastici, admiră operele lui De Chirico, Salvador Dali, Boris Valejo și Walter Reiss. Este adeptul unei linii estetice de tip clasic, în care respectul pentru **proporția de aur**, stabilită de renascentiști, reprezintă punctul forte în creația sa.

Dintre autorii de literatură SF (pentru că, aidoma oricărui artist care se respectă, D.M. cochetează și cu scrisul) este atras de operele lui Isaac Asimov, Arthur C. Clarke, A. și B. Strugațki, Frank Herbert, Jules Verne și H.G. Wells. Dintre autorii români, preferințele sale se îndreaptă către Vladimir Colin, Sergiu Fărcășanu și cuplul George Anania-Romulus Bărbulescu.

Michael MOORCOCK *(N. 1939)*

„Elric e un fel de autobiografie; a fost conceput prin prisma concepțiilor unui băiat de 18 ani... În tinerețea sa, era - ca și mine - foc și pară de furios pe o lume care refuza să trăiască după propriul său idealism". Iată, în câteva cuvinte, portretul ex-copilului-minune al SF-ului britanic, M. Moorcock, cel care se confundă, nu o dată, cu personajele ce-i populează operele.

Născut în 1939, la Londra, M.M. a fost atras încă de pe băncile școlii de literatura SF, în special de romanele tip heroic-fantasy și ficțiune speculativă (R. Burroughs și Robert Haward i-au fost autorii de căpătâi), a căror linie o va continua în cele peste 70 de romane, ca autor, și în cele aproximativ 20 de antologii, ca editor. La vârsta de 12 ani, își editează propriile reviste (scrise de mână), dintre care istoria publicațiilor de specialitate a reținut ingenioasa „Outlaw`s Own" (1951).

Debutul și-l face odată cu începutul colaborării la revista „Tarzan Adventures", în 1959, unde-și va publica primele povestiri heroic-fantasy, la care se va întoarce în 1977, reluându-le în volumul antologic „Sojan".

Primul roman, „The Golden Barge" este scris în 1958, dar nu îl publică decât în 1977, după ce îl va rescrie parțial, în vederea definitivării opțiunii stilistice.

Talentul narativ și rezultatele literare obținute până atunci îl recomandă, în 1964, pentru postul de redactor-șef al cunoscutei publicații

britanice de profil „New Worlds", cea care a impus în deceniile șase-șapte o nouă direcție, cunoscută sub denumirea „New Wave". Receptiv la stilul narațiunilor post-clasice, M.M. sprijină publicarea în paginile revistei a unor autori ca Brian W. Aldiss, J.G. Ballard, Thomas M. Disch, John Harrison, Norman Spinrad ș.a.

Își câștigă existența lucrând la Sexton Blake Library, apoi într-un club de noapte, cântând blues-uri și piese rock, pe care le compune singur.

Cele mai frumoase povestiri SF și fantasy le publică în „Adventures And Science Fiction". Tot aici, publică parțial, în foileton, și romanul „The Carribean Crisis", semnat cu pseudonimul Desmond Reid. M.M. a utilizat și alte pseudonime: Edward P. Bradbury, Bill Barclay, Michael Barrington & Barrington J. Bayley, James Colvin.

În 1965, publică o originală space-opera, „The Sundered Worlds", în care utilizează pentru prima oară conceptul de „multivers" (univers multiplu), un univers unde coexistă realități complementare multiple care au uneori tendința să se distrugă reciproc și în care un număr limitat de drame cosmice sunt reluate la infinit de diferite personaje din diverse lumi. Ideea **multiversului** va fi reluată și amplificată în ciudata „Aventurile ucronice ale lui Oswald Bastable", în care autorul reușește să se ferească de capcana încoerenței, datorată coincidențelor provocate de identitatea evenimentelor și a personajelor, manevrând acțiunea către obținerea de amuzante și revelatorii decalaje tempo-spațiale.

Începând cu acest „The Sundered Worlds", scriitorul încearcă să lege zecile de romane ce vor urma într-o uriașă saga, alcătuită dintr-o înlănțuire de cicluri. Toate personajele constituie, de fapt, reluări pe alte planuri ale Eroului Imbatabil, cel menit să caute în permanență linia de echilibru între flexibilitatea libertății indifiduale și rigiditatea stabilității sociale.

Dintre cele mai cunoscute cicluri, se pot cita: ciclul Elric („Stormbringer"-1965, „Elric of Melnibonè"-1972, „The Sleeping Sorceress" -1972, „Elric at the End of Time"-1984, „The Revenge of the Rose"-1991 ș.a.); ciclul „The History of the Runenstoff" („The Jewek in the Skul"-1967, „Sword of Down"-1968, „The Secret of the Runestaff"-1969, „Sorcerer's Amulet"-1968); ciclul Jerry Cornelius („The Final Programme"-1967, „A Cure for Cancer"-1971, „The English Assassin: A Romance of Entropy"-1972, „The Lives and Times of Jerry Cornelius"-1976, „The Condition of Muzak"-1977 ș.a.); ciclul „Books of Corum" („The Knight of the Swords"-1971, „The Queen of the Swords"-1971,

„The King of the Swords"-1971 ș.a.); ciclul „Eternal Champion" („The Eternal Champion"-1970, „Phoenix in Obsidian"-1970, „The Dragon in the Sword"-1976 ș.a.); ciclul Oswald Bastable („The Warlord of the Air"-1971, „The Land Leviathan"-1974, „The Steel Tsar"-1981); ciclul „The Dancers at the End of Time" („An Alien Heat"-1972, „The Holow Lands"-1974, „The End of All Longs"-1976, „Legends from the End of Time"-1976, „The Transformation of Miss Mavis Ming"-1976); ciclul „Chronicles of Castle Brass" („Count Brass"-1973, „The Champion of Garathorm"-1973, „The Quest for Tanelorn"-1975).

În afară de proza de ficțiune, M.M. a mai scris scenarii de film („The Land That Time Forgot"-1975) și s-a ocupat de editarea mai multor antologii din seria „New Worlds", care au substituit, parțial, dispariția revistei cu același titlu (dintre cele mai cunoscute: „Before Armageddon: An Anthology of Victorian and Edwardian Imaginative Published before 1914"-1975 și „England Invaded: A Collection of Fantasy Fiction"-1977).

Unul dintre cele mai bune romane SF ale sale, „Schoonerul gheții", a apărut mai întâi în serial în revista „SF Impulse", în 1966, și a fost republicat în volum, în 1969. Reluare a unor motive din romanul „The Rescue" (1920) a lui Joseph Conrad, „Schoonerul gheții" descrie civilizația umană de după secolul XX, într-o nouă glaciațiune. Temperatura este în continuă scădere, pe un Pământ învești mântat în mantia strălucitoare a gheții. Legăturile dintre orașe, așa puține câte au mai rămas, se fac cu mare greutate, prin intermediul unor corăbii cu vele, manevrate de echipaje asemănătoare celor de pe balenierele de altădată. Acestea alunecă pe stratul de gheață pe niște tălpice uriașe. În căutarea unui ideal greu de atins, Konrade Arflane, personajul principal, întreprinde o călătorie inițiatică spre New York, asemănătoare în multe privințe cu cea a eroilor arthurieni, porniți în căutarea Graalului.

Scriitor bine cunoscut și peste ocean, M.M. a primit premiul NEBULA, pentru „Behold the Man" pe 1967, premiul GUARDIAN, pentru „The Condition of Muzak" pe 1977 și premiul WORLD FANTASY, pentru „Gloriana of the Unfullill d`Queen: Being a Romance" pe 1978.

Sergiu NICOLA *(N. 1954)*

Cel mai interesant artist plastic care abordează tematica SF din zona Banatului este S.N. Născut la 26.08.1954, în comuna Beregsăul-Mare, din județul Timiș, își face studiile medii în Timișoara, unde se și stabilește, până în 1990. Lucrează ca designer la Intreprinderea „Electrometal" din localitate, iar din 1990 capătă rezidență în Germania. Actualmente este stabilit la Nurnberg și activează, tot ca designer, în cadrul Centrului de expoziții din acest oraș. Este căsătorit cu artista plastică Paula Kõttinger.

Activitatea SF în manieră „organizată" o începe din 1977, odată cu intrarea în cadrul cenaclului „H.G. Wells", însă activitatea plastică de performanță există cu mult înainte de această dată. Astfel, încă în 1970, câștigă primul său premiu (Premiu Special) pentru SF, la concursul de BD organizat de revistele „Cutezătorii" și „PIF" (Franța). Doi ani mai târziu, în 1972, va câștiga premiul I pentru SF la concursul „Orașul viitorului", organizat de revista „Racheta Cutezătorilor". În 1973, tot premiulI, la concursul „Lumea anului 2000", organizat de revista „Știință și Tehnică". În 1977, același loc I la concursul organizat cu ocazia Consfătuirii anuale a cenaclurilor SF, de la București, pentru ca, în 1979, să reediteze performanța - premiul I pentru pictură și grafică la Consfătuirea SF de la Oradea.

Anul 1980 îi aduce încununarea internațională - premiul de onoare la Congresul European SF de la Stressa/Italia. Lista premiilor se continuă cu anii 1984 - premiul special al juriului pentru întreaga activitate, la Consfătuirea SF de la Sibiu; 1985 - premiul pentru pictură la Consfătuirea SF de la Iași; 1990 - participă cu picturi la Eurocon -ul de la Fayence/Franța.

O listă atât de mare de premii este susținută și de o activitate expozițională pe măsură: în 1978 - împreună cu Mihai Corneliu Donici, în 1979 - expoziție personală; 1980 - personală; 1984 - personală (toate în orașul Timișoara). Aparițiile publicistice sunt numeroase (grafică,

reproduceri după picturi, coperți, postere, cărți de colorat): în „Paradox", „Helion", „Colecția Povestiri Științifico-Fantastice", „Știință și Tehnică", „Almanahul Anticipația", „ForumStudențesc", „Orizont", „Orientări", „Curierul de Costinești", „Almanahul Tineretului", „România Azi", Editura Facla, Editura Tehnică, Editura Sport-Turism, „România Literară", „Contemporanul", „Cutezătorii", „Racheta Cutezătorilor".

În primii ani de experiență grafică, S.N. este tentat de un anumit tip de constructivism, pentru ca, ulterior, abandonând aproape complet grafica în favoarea picturii, accentul să cadă pe gradațiile cromatice, culorile (preferințe speciale pentru verde intens, galben și albastru) revărsându-se din una în alta, într-o contopire lentă.

Din punct de vedere tematic, artistul este atras de ideea realizării unor peisaje stranii, posibile lumii paralele și, mai rar, imagini cosmice recognoscibile. Nu vom întâlni niciodată în operele sale atracția către facilul inspirației de origine post-Goya, detestând monștrii și efectele terifiante produse de peisaje halucinante și abracadabrante. Geometria picturilor sale aduce în prim-plan paralelipipedul și sfera, forme care obligă subiectele umane să intre în planul secund. În mai toate pânzele, poate fi descifrat ca element comun (dar și de continuitate) un sentiment de așteptare, de plutire meditativă și **metafizică**.

Referințe critice: Ion Hobana, Deliu Petroiu, Ion Jurcu Rovina.

Dodo NIȚĂ *(N. 1964)*

Unul dintre cei mai pasionați istorici ai benzii desenate din țara noastră, D.N. s-a născut în 1964, în orașul București, unde își și petrece câțiva ani din copilărie. Studiile și le va face la Craiova, absolvind Facultatea de Științe Economice în anul 1987. De SF, s-a apropiat în primul rând datorită unei porniri interioare, care-l mână, mai întâi, pe urmele lui Jules Verne, apoi pe cele ale lui Isaac Asimov. Pe acesta din urmă sfârșește prin al adora, așa încât ajunge să se perfecționeze în limba engleză pentru a-i putea citi opera.

Cenaclurile „Henri Coandă" și apoi „Victor Anestin" îl introduc în lumea agitată a fandomului, dezvăluindu-i marile greutăți culturale

prin care trece acesta. Este, de altfel, lucrul care-l îndeamnă să fondeze la începutul anilor '90, în primele luni după Revoluție, societatea „SFVA", care va edita cunoscuta revistă „467" (îi are alături, ca parteneri, pe Viorel Pîrligras și pe Daniel Cristian Dumitru).

Deși ca cititor este atras de genul lung, de roman cu predilecție, ca amator în ale creației literare SF, D.N. se realizează în short-short story. Va publica, ocazional, în Almanahul Anticipația 1990, în revistele Agora Literar-Artistică și în Segra SF Magazin din Slatina (1990-1991), în Jurnalul SF (1993), în Jurnalul de Călărași și în Curierul Național (1994).

Literatura SF este numai o anexă în cadrul preocupărilor sale culturale: încă din 1988 susținuse competente rubrici despre banda desenată SF în cadrul revistei „Orion" (până în 1990), continuându-le apoi în revistele „467" (1991), „Jurnalul SF" (1993), „Curierul Național" (1994), „BD Strip Top" (1992-Timișoara) și „Mini Azi" (1993-1995-București).

Pasiunea pentru BD îl devorează încă din timpul studenției, dar primii pași cu adevărat importanți în domeniu îi face în perioada de stagiatură, efectuată în orașul Fetești. A petrecut, după propriile-i mărturisiri, multe zeci de ore în duminicile friguroase ale iernilor din 1988 și 1989 în sălile bibliotecilor publice din Constanța, adunând material, pentru ceea ce în 1992 va deveni prima „Istorie a Benzii Desenate din România" (1926-1989), carte care-i va aduce calificativul de „cel dintâi istoric al BD-ului din sud-estul Europei".

În ciuda tirajului limitat (numai 2000 de exemplare), lucrarea a cunoscut o largă răspândire, circulând chiar și sub formă de copii xeroxate. Cele șase capitole cuprind cam tot ceea ce se poate spune despre subiect: de la suporturile de lucru și tehnicile de realizare a BD-urilor și până la genurile BD românești, sau la dicționarul de desenatori BD, din final. Autorul trece în revistă toate aparițiile de gen, începând cu anul... 1913 („Revista copiilor și a tinerimii"), făcând o prezentare obiectivă și sintetică, lăsând aprecierile critice pe seama cititorilor. Ilustrată cu 46 de imagini din diverse BD românești și străine, cartea (într-un avantajos format A4) se constituie într-un excelent documentar de lucru.

Membru al Asociației de Benzi Desenate ART 12 (Franța) și LES AMIS DE HERGÈ (Belgia), D.N. a făcut cunoscută producția românească în domeniu și în reviste din Franța („Hop!", „Bulles Dingues" și „PLG"), Belgia („Les Amis de Hergè" și „Coccinelle"), Portugalia („Alamada BD" și „Bedelho"), Italia („Phumettoteca"), Suedia („Bild &

Bubbla"), Danemarca(„Serie.Journalen") și Finlanda („Sarja-Info").

Aprig susținător al ciclurilor impresionante realizate de Asimov (D.N. este primul care realizează în România legătura dintre ciclul „Fundațiilor" și cal al „Roboților", într-un articol publicat în 1992 în „Renașterea Bănățeană" și reluat în postfața la volumul „Fundația", publicat de Editura Nemira) speră că într-o bună zi va convinge un desenator să le transpună într-o formidabilă BD. Căreia (de ce nu?) el să-i realizeze scenariul.

Mircea OPRIȚĂ *(N. 1943)*

Autorul singurei „Istorii a literaturii SF românești" (1994), s-a născut la Timișoara, la 25.10.1943, într-o familie de muncitori. A urmat cursurile școlare în orașul de pe Bega, iar liceul l-a început la Cluj, în 1954, continuându-l la Breaza și la Câmpulung-Moldovenesc, cu întreruperi, până în 1960. Facultatea de Filologie o urmează tot la Cluj, absolvind-o în 1966. O vreme, profesează meseria de dascăl prin sate, apoi este numit îndrumător la Muzeul „Octavian Goga" de la Ciucea, inspector teatral la Cluj, redactor la Editura Dacia, începând cu 1972.

Debutează în proză la încheierea studiilor liceale, în 1960, în ziarul „Făclia". Volumul de debut, tot ca prozator, este „Întâlnire cu meduza" (1966), o culegere de povestiri și nuvele SF bine primite de critica vremii.

Îi urmează, în 1970, un roman parodic, „Argonautica" (rescris total în 1980), una dintre puținele noastre opere de critică literară „în pilde", unde autorul exercită, simultan, o cenzură asupra evenimentului real, cât și a celui imaginar. „Nopțile memoriei" apare în 1973, iar „Adevărul despre himere" în 1976, marcând același interes constant al criticii față de opera sa. Cel mai bun volum al său rămâne, fără îndoială, culegerea de nuvele „Semnul licornului", apărut în 1980.

Scriitor dotat cu o viguroasă percepție a realului, M.O. părăsește uneori zona SF-ului, pentru a realiza excelente incursiuni în main-stream:

romanul „Pasărea de lut" îi apare în 1976, iar excelentul „Cina cea mai lungă", e un roman de un mare succes la public, care confirmă, încă o dată, aplecarea scriitorului către zona Ucroniei.

Atras de fantasmele minunate ale copilăriei, M.O. se apleacă și asupra teatrului pentru copii, realizând piesele „Planeta părăsită" (1971) și „Viața într-o floare" (1972), care pornesc de la motive și teme aparținând domeniului SF.

Pentru a putea descuia porțile universului SF pe care-l conturează cu minuția unui bijutier chinez, ar trebui ca excursul critic să-și ia ca punct de plecare nuvela „Figurine de ceară", cea cu care, în 1973, M.O. câștiga Premiul I la Consfătuirea Națională a creatorilor de SF. O adevărată **ars poetica** în registru SF, în care lectorul se întâlnește, pentru prima oară în spațiul românesc, cu un echivalent al straniei planete-ocean Solaris: un cosmonaut pământean este debarcat pe Bactriana, o planetă pustie, înzestrată cu misterioase forțe mimetice, pe care noul **ucenic vrăjitor** le declanșează, stârnind adevărate coșmaruri.

Luată în ansamblu, proza sa se remarcă prin deghizări și contaminări „realiste", forța ei constând în capacitatea de a stârni insolitul, de a-l provoca și de a-l prăvăli peste centrul vital al realului cotidian și banal. Există în nuvelele și romanele sale o perpetuă stare de discordie între real și imaginar, între ceea ce ni se pare că este și ceea ce ar putea să fie.

Tema cea mai des utilizată este aceea a mutantului care încearcă zadarnic să se reintegreze într-o societate ce-l repudiază, indiferent de faptul că starea mutagenă este realizată în mod voluntar sau accidental. Astfel, în „Semnul licornului" asistăm la un eveniment excepțional: bătrânul autodidact George Biriș Delafrata descoperă, artizanal, elixirul nemuririi. Devenind nemuritor, deci mutant, el se ridică automat deasupra condiției umane și se prăbușește, în mod inevitabil, mai prejos decât specia umană, luată în ansamblul ei. Nemurirea care i se dăruie nu îi aduce nici o fericire, deoarece este nonagenar și își va petrece infinitatea existenței numai la această vârstă, într-o stare de decrepitudine totală.

Alteori, mutanții încearcă să se reintegreze prin fraudă în societate („Trambulina"). Schimbarea artificială de sex și transformarea din Claudiu în Claudia este considerată tot o mutație și conduce la o ciudată **love story** („Poveste de dragoste"). Nuvela „O floare pentru căpitan" ne propune un alt tip de mutație: comandantul de navă Valter Ionescu revine de pe o planetă, unde nava sa a avut un accident teribil,

transferat în corpul hidos al unui braal, cu aspect de broscoi.

Registrul tematic este însă mult mai variat. Agenții care provoacă apariția insolitului sunt androizi („O șansă pentru fiecare", „Androidul și prințesa"), alieni („Pregătind invazia", „Sens interzis"), călători temporali („Noaptea pragurilor", „Ucronia de la Tapae", „Judecătorii"), roboți umanoizi („Cursa") sau supercomputerul („Arabella", „Portret din linii și puncte", „Plinul și golul").

Dincolo de stilul „științific" vag desuet, uneori arhaizant sau latinizant al majorității scrierilor sale, întâlnim însă și un M.O. teoretician literar, aplecat asupra ideii de utopie, care-l fascinează. Este realizatorul primei monografii românești despre H.G. Wells, intitulată „H.G. Wells - Utopia modernă" (1983), operă în care pare mai degrabă interesat de a contura limitele acestui teritoriu, încă nedesțelenit la noi - utopia - decât de a realiza o monografie în stil clasic.

Menționând că fiorul liric din visele utopice și ucronice are la bază forța poetului, care scrie în 1972 volumul de versuri intelectuale „Jocul cu vipere", putem să conchidem că M.O., ca și ceilalți autori din generația de mijloc, încearcă să fie un scriitor total, care să acopere mulțimea zonelor SF de interes (critica, teoria literară, istoria literară) rămase încă deficitare din diferite motive.

George ORWELL *(1903 - 1950)*

Puțini cunosc faptul că autorul uneia dintre cele mai cunoscute distopii din lume (am numit romanul „1984") a fost un talent multiplu, manifestându-se ca romancier, eseist, gânditor politic și jurnalist.

Pe numele său adevărat Eric Arthur Blair, G.O. s-a născut la 25 iunie 1903, în localitatea Matahari din Bengal. Aici, lucra Richard W. Blair, tatăl său, ca funcționar la secția OPIUM a guvernului Indiei. Va ajunge în Anglia, în 1904, nepăstrând nici o amintire despre India, din această perioadă a copilăriei.

Este atras de literatură încă de pe acum, scriind prima sa poezie la vârsta de 4-5 ani (un fel de imitație al poemei „Tigru, Tigru" de Blake).

Urmează diferite școli, iar la 13 ani trece cu succes examenul de intrare la Harrow, pentru ca, în anul următor, să obțină o bursă la

colegiul din Eton. Ajunge student chiar și la Oxford, însă datorită frecventelor mutări ale părinților este nevoit să-și abandoneze studiile.

Pentru a se întreține, va intra o perioadă în Poliția Imperială Indiană, unde va căpăta o serie de vederi politice antiimperialiste, care-l vor marca mai târziu, în operele sale.

Revenit la Londra, abandonează slujba și încearcă să trăiască din scris, fără prea mare succes. În decembrie 1928, îi apare primul text, în limba engleză, publicată în revista „G. K`S Weekley". Din 1932, își ia pseudonimul **George Orwell**, cu care-și va semna toate lucrările ulterioare. În 1933, îi apare volumul „Down and Out", reluat aproape imediat în Franța și în America. Totuși, marele succes vine abia în 1940, când cartea e republicată de editura „Penguin", într-un număr de 55000 de exemplare (tiraj enorm pentru acea vreme).

În 1934, îi apare un nou roman - „Tragedia birmană" (rezultat al experienței personale din acea parte de lume). În 1936, publică „El vive d`Aspidistra", o carte satirică, profundă și scrisă cu mult talent.

Cartea de eseuri autobiografice, publicată în 1937, „Cheiul Wigan", reprezintă un prim semnal despre disponibilitatea sa către acest gen literar. În 1939, publică „Coming of the Air", cel mai englezesc roman al său, în care împletește strigătul de alarmă, care anunță iminentul război mondial, cu accentele unor idilice imagini dintr-o copilărie edwardiană.

Între 1941 și 1943 este redactor la postul de radio B.B.C., apoi trece ca director literar la revista „Tribune", unde se ocupă de cronica de carte.

1943 este anul în care începe lucrul la romanul-parabolă „Ferma animalelor", la a cărei structură se gândise vreme de șase ani. Este prima carte în care a încercat, în mod conștient, să alieze politica cu arta. Romanul apare în octombrie 1944, devenind aproape imediat o operă clasică, destul de

asemănătoare ca tematică „Ciumei" lui A. Camus. Mesajul critic vizează ambele sisteme totalitatiste, care se confruntă pe scena vremii - comunismul și fascismul.

În 1945, pleacă jurnalist de război la Cologne, dar este pus la pat de o bronșită, care-l determinăsă revină repede în țară.

În 1949, publică marele său succes, romanul „1984", scris în 1948 (de unde și obțiunea pentru titlu, obținut prin inversarea ultimelor două cifre). Vestind epoca unui al treilea Război Mondial, opera ne

înfățișează o societate engleză căzută sub cizma de fier a totalitarismului socialist, simbolizat prin două mari și elocvente embleme - INGSOC (sigla pentru Socialismul Englez) și „Marele Frate", simbolul dictatorilor opresivi ce se vor ridica ulterior în mai toate statele comuniste. Sistemul mondial de alianțe este structurat în trei blocuri militare, ale căror legături se modifică permanent, astfel încât nimeni nu știe precis cine împotriva cui luptă. Nimic nu-i scapă ochiului atotvigilent al Marelui Frate, încarnarea cvasimistică a Partidului Unic: nici adevărul istoric (Smith are misiunea de a „îndrepta" istoria după politica desfășurată de partid), nici convingerile intime (există o Poliție a Gândirii, care-i urmărește permanent pe locuitori, prin intermediul ecranelor cu dublă conversie a televizoarelor, a spionilor și a capcanelor întinse cu eficiență oricărui „deviat"), nici chiar viața intimă, deoarece scopul său suprem este acela de a înlătura dragostea, un sentiment imposibil de controlat. Exact acestor crime se dedă eroul romanului, care încearcă să scape de toate prin iubire. Capcana este însă exactă și eficientă, ca un mecanism: torturat fizic și psihic,.el va ceda și va sfârși prin a-și striga iubirea pentru Marele Frate!

Tirajul de aproape 50000 de exemplare în care apare această neagră viziune asupra viitorului spune mult despre succesul ei în epocă.

G.O. moare în 1950, la 21 ianuarie, din cauza unei boli de plămâni.

Alte opere: „Omagiu Catalogne-i" (1938), volum de eseuri; „În burta balenei" (1940), volum de eseuri despre angajarea politică a artiștilor; „Leul și unicornul" (1947), volum de proză semiumoristică; „Cum îmi place" (1943), volum de foiletoane critice, care vizează operele literare contemporane scriitorului.

P

Gheorghe PĂUN *(N. 1950)*

Autor al unor surprinzătoare **soft science** story (după profesie, lumea fanilor se aștepta la un **hard SF** spectaculos), Gh.P. s-a născut la 06.12.1950, în comuna Cicănești, județul Argeș. După un start foarte bun în studiile gimnaziale și medii, dă admiterea la Facultatea de

Matemetică a Universitatea din București, ale cărei cursuri le absolvă în 1974, într-o manieră strălucită. Trei ani mai târziu, în 1977, când colegii de generație își dădeau definitivatul, Gh.P. își dă doctoratul, anunțând o carieră de excepție. Este angajat ca analist principal la Centrul de Calcul al Universității bucureștene, funcție pe care se găsește și în prezent.

Dedicat unei vieți de studiu în domeniul matematicii, va publica, atât la noi cât și în străinătate, mai multe studii și lucrări științifice de specialitate, în 1984 primind, ca încununare supremă, Premiul „Gheorghe Lazăr" al Academiei Române. Este cel care introduce și, mai apoi, promovează jocul japonez GO la noi în țară.

De literatura SF îl apropie posibilitatea oferită de a jongla cu limitele realității. Debutează în 1981 cu povestirea „Întâlniri de gradul trei", în Suplimentul literar-artistic al „Scânteii Tineretului". Activitatea științifică îl ține departe de lumea fandomului. De aceea, apariția volumului de debut „Sfera paralelă", în 1984, îi surprinde pe mulți, deși nu era tocmai un necunoscut: în 1980, luase la Consfătuirea Națională de la Timișoara Premiul I pentru excelenta nuvelă „Protezozaurii". Volumul, alcătuit din povestiri scurte, animate de un ritm și de o culoare specifică dată de arta detaliului (v. „Planeta natală", „Printre noi...", „Ultima cursă", „Piatra soarelui", „Sabotorii" ș.a.) pune în evidență un univers epic caracterizat prin elipsism - o coordonată comună la majoritatea tinerilor prozatori din „noul val" al SF-ului românesc. Elementul care surprinde cel mai mult este prezența în cadrul celor mai bune texte („Cosașii", „Pădurea", „Sfera paralelă", „Poarta Nebunului") a insolitului care se apropie mai mult de fantastic decât de SF, realizat prin tehnica sugestivă a indeciziei.

Volumul „Generoasele cercuri", apărut în 1989, este mai compozit ca structură, alunecând înspre un realism de tip psihologic, destul de greu evitat. Astfel, dacă „Cândva, în parc" (povestea aproape coliniană a unei întâlniri cu propiul eu din adolescență) și „Spirale" (o reluare cvasimecanică, la infinit, a unor gesturi și cuvinte, într-un birou, de fiecare dată dintr-o perspectivă mai amplă) sunt creionări pe tema chirurgiei temporale, dacă „Un caz rezolvat" (femeia de serviciu îl raportează pe un funcționar la director că este extraterestru), „Duelul" (o confruntare amar-ironică dintre o entitate asimilată morții și viața ce apare și se dezvoltă pe Terra) și „Baladă" (povestea Universului văzut prin ochii unei broaște) aduc în prim-plan întâlnirile dintre diferitele tipuri ale vieții cosmice, „Dispariția unui vânzător de lozuri", cu tabloul magic

care-și absoarbe admiratorii, se încarează în fantasticul de tip borgesian, „Ieșind de la cinematograf" poate fi considerată, până la un punct povestea banală a unui individ hăituit de toți, pentru ca, în final acea spectaculoasă alunecare într-un canal de scurgere să-ți sugereze ideea unui animmal rațional fabulos, copiat parcă din fantasmagoriile Evului Mediu, iar „Capcana", o nuveletă a lui G.M. Zmfirescu, cu maidanele periferiei de altădată ale capitalei și cu Rică, fantele de doi bani, în căutare de fuste, aduce straniu, prin identificarea finală dintre erou și creatorul său cu nuvelele eminesciene, aflate sub semnul fantasticului gotic.

Evident cea mai bună narație de până acum a lui Gh.P. rămâne „Protezozaurii" (cuprinsă în volumul de debut). Într-un viitor nu foarte îndepărtat, medicina se transformă în arta înlociurii organelor „defecte" cu grefe din materiale artificiale. Ziaristul Arnod participă, fără voie, la crâncena luptă care se dă în jurul modificării Legii 20-40, pentru a o transforma într-o Lege 40-60 (cifrele reprezentând cantitățile maxime de kilograme de grefă la care are dreptul un cetățean, fără să-și piardă dreptul de a fi considerat ca atare). Punctul culminant la care se ajunge într-o asemenea societate, dominată de proteze, este, evident, înlocuirea creierului natural... cu unul artificial.

Ultima carte, „1994", apărută în 1992, este o continuare la celebrul roman al lui G. Orwell - „1984".

Viorel PÎRLIGRAS *(N. 1959)*

Unul dintre cei mai prolifici creatori SF craioveni, V.P. s-a născut pe 29.01.1959 la Turnu-Severin, în județul Mehedinți, A urmat cursurile școlii primare și gimnaziale în Craiova, iar în 1978 a absolvit Liceul de Artă din aceeași localitate. Din această ultimă perioadă școlară, singura amintire statornică rămasă este acea a unei îndârjite munci artistice, în scopul găsirii unei căi proprii de exprimare.

Urmând o chemare lăuntrică nemărturisită, pătrunde în lumea SF-ului cu ajutorul lui Alexandru Mironov, căruia îi prezintă un film de desene animate (SF, bineînțeles), realizat prin clasa a X-a. Astfel, ajunge la cenaclul „Henri Coandă", apoi înființează, împreună cu alți fani un cenaclu propriu „Victor Anestin". După terminarea studiilor, a lucrat ca tehnician proiectant,

un serviciu care i-a lăsat timpul necesar să se ocupe de grafică.

După 1989, împreună cu Dodo Niță și Cristian Dumitru, va înființa editura „SFVA", unde ilustrează cunoscuta revistă „467". După destrămarea editurii, activează de unul singur în domeniul graficii (SF și ne-SF), colaborând la diverse publicații.

Creator complet, V.P. a abordat toate genurile publicabile - proză, grafică, bandă desenată, caricatură, pictură. Așa cum mărturisește singur, creațiile sale, luate în ansamblu, sunt „foarte realiste, felii adevărate de viață, experiențe pe care încerc să le exprim cât mai coerent".

Ca scriitor, îi iubește pe Vladimir Colin și pe Karel Čapek pentru stranietatea lumilor create. De altminteri, o parte din prozele sale se află, vizibil, sub semnul frumuseții stilistice a operei lui Colin.

Ca realizator BD, este fascinat, pur și simplu, de Moebius, pe care-l consideră idolul său. Explicând atracția pe care BD-ul îl exercită asupra lui, V.P. mărturisește că întreaga copilărie și-a petrecut-o în compania revistei „PIF".

Cultivând o literatură sensibilă, profund umanitară, aproape barocă ca stil, reușește să contureze un univers coerent, în care diversitatea speciilor abordate (de la space-opera și fantazie eroică la policier-ul SF) și a temelor (de la aceea obsedantă a războiului, până la tema contactului între civilizații) se înlănțuie firesc și armonic.

Este singurul scriitor după 1980 care a reușit să obțină două premii ale Uniunii Scriitorilor (1982, cu povestirea „Impact" și 1985, cu nuvela „Fantastica lume a lui Cristobald"). A mai obținut : mențiune la concursul HELION 1981 (schița „Pe plajă"), premiul III la Consfătuirea Națională SF 1981 (nuvela „Arhipelagul timpului"), Premiul I la Consfătuirea Națională 1982 (colaborare cu Mirela Paciugă, povestirea „Scena pustie"), premiul Studioului de Radio Cluj la Consfătuirea Națională 1983 (schița „Banchetul sărmanilor"), premiul I la Consfătuirea Națională 1987 (nuvela „Curcubeu pe cer„).

A publicat proze în Almanahul Anticipația pe anii 1984, 1986, 1987, 1989, 1990, în antologiile „La orizont această constelație", „Cosmos XXI", „Avertisment pentru liniștea planetei" și în revistele „Mesaj comunist" nr. 2-3/1984 și 5/1983, „Orion" nr. 1-2-3/1989, „Paradox"/ 1987, „467" nr. 2/1991 și „Anticipația" nr.499/1993.

O latură mai puțin cunoscută a lui V.P. este aceea a implicării sale în lumea traducerilor. Fin cunoscător al limbii române, reușește

excelente traduceri din Richard Mathenson („Jurnalul unui monstru"), Chad Oliver („Vântul suflă liber"), James Tiptree jr. („Noaptea saurianului"), Ray Bradbury („Coșmaruri în Armageddon"), Michel Jeurry („Simulant/Simulant"), Graham Door („Cine-și cunoaște fratele"), Richard Canal („Swap-Swap").

Ca grafician este adeptul unor desene în tuș clare, care pun accentul pe o trăsătură spirituală, încercând să o evidențieze printr-o ușoară caricaturizare. În general, graficile sale sunt extrem de vii, de animate, străduindu-se, parcă, să spargă cadrul strâmt al passe-partout-ului și să pășească în lumea reală. Acest talent excepțional i-a adus încă de la o vârstă fragedă numeroase premii: 1971, o mențiune la concursul revistei „Cutezătorii"; în 1974, Marele Premiu pentru BD la concursul revistei „Racheta Cutezătorilor"; între 1974-1980, nouă premii la concursurile de film de animație; în 1981, Marele Premiu pentru BD la concursul „Start pentru 2001"; în 1980, premiul pentru BD la concursul HELION/Timișoara; în 1987, premiul pentru BD la concursul HENRI COANDĂ/Craiova; premiul pentru album BD la Consfătuirea Națională SF 1991 (albumul „Escală pe Tobra").

A publicat BD în Almanahul Anticipația, în revistele „Racheta Cutezătorilor", „Știință și Tehnică", „467", „Imago", „Desant", „Universul copiilor", „Pop Rock Show", „Vox Pop Rock", „Orfeu din Orion" și „Fahrenheit" (Danemarca) precum și două albume SF: „Escală pe Tobra" (1991) și „Lumi paralele" (1995).

Ca ilustrator, a realizat Afișul Salonului Național de BD /1991 și Afișul Consfătuirii Național de SF/1987. Este, de asemenea, și ilustrator de carte, realizând grafica interioară și coperțile unor volume SF și ne-SF, precum „Aventurile lui Theodore" (autor Radu Hoga), „Voinicel în lumea cea mare" (autor Irina Todorescu), „Gota la Polul Nord" (autor Viorel Pîrligras), „Escală pe Tobra" (autor Viorel Pîrligras), „Swap-Swap" (autor Richard Canal).

Edgar Allan POE *(1809-1849)*

Considerat un geniu percursor al literaturii SF americane, E.A.P. s-a născut la 19.01.1809, la Boston, într-o familie de actori ambulanți.

Până la vârsta majoratului, are parte de o serie de experienţe de viaţă amare, care-i vor oferi din plin material pentru viitoarele-i opere.

Debutează în anul 1827 cu volumul de versuri „Tamerlan and Other Poems" (Tamerlan şi alte poeme), unde practică o lirică romantică de inspiraţie byroniană.

Timp de 11 ani, îşi risipeşte poemele şi povestirile prin diferite reviste. În 1838, publică romanul care-l va face cunoscut în America „The Narrative of Arthur Gordon Pym" (Aventurile lui Arthur Gordon Pym), o naraţiune pe jumătate realistă (foloseşte datele puse la dispoziţie de jurnalul de călătorie în mările Sudului, publicat de exploratorul Benjamin Morell, în 1832), pe jumătate fantastică, care peste aproape o jumătate de secol îl va determina pe Jules Verne să scrie o continuare.

Atras de fantasticul de tip gotic, publică în acelaşi an povestirea „Ligeia" în care tratează istoria unei reîncarnări, proiectată pe fundalul unui castel englez medieval.

În general, proza fantastică scrisă în aceşti ani nu aparţine strict unui anume curent, ci reprezintă căutări stăruitoare, care vor aluneca uneori în SF. În 1938, E.A.P. le adună în volumul „Tales of the Grotesque and Arabesque" (Povestiri ale grotescului şi arabescului), care cuprinde 25 de titluri: „Manuscris găsit într-o sticlă", „William Wilson", „Berenice" ş.a. „Prăbuşirea casei Usher" este reprezentativă pentru ilustrarea ideii de trecere din fantasticul romantic spre SF-ul clasic de tip vernian. Poveste a alienării, povestirea devine o expresie poetică a ideilor sociologic-deterministe care se dezvoltă în epocă. „Nemaipomenita întâmplare a unui oarecare Hans Pfaall", deşi extrem de ironică din punct de vedere al tonului, reprezintă primul pas solid în SF, fiind citată de toate istoriile literare de gen. Eroul, un cârpaci de foale de pe strada Verzei Acre, capătă gustul astronomiei, ale cărei taine le deslueşte singur, studiind manualele de specialitate. Motivul real al dorinţei ce-l cuprinde de a urca în Lună este extrem de pragmatic: vrea să scape de creditori. Poe descrie metodica ascensiunea olandezului cu ajutorul unui balon confecţionat din pânză cauciucată, punând pe tapet toate probleme tipice ale zborului interplanetar. Zborul sfârşeşte prin a fi o „prăbuşire" pe Lună (Pfaall provine din to fall = a cădea), unde descoperă o civilizaţie caricaturală, gen Swift.

„Mellonta Tauta" reprezină o dezvoltare a ideii de zbor în una de transport aerian cu balonul. Realizată sub forma unei scrisori, scrisă

în 2848, la bordul unui dirijabil, aflat în cursă deasupra oceanului, povestirea nu este decât un pretext pentru narator de a contura o distopică și hilară societate viitoare, aflată într-un stadiu avansat de decadență.

În fine, „O întâlnire în Munții Colțoși" ar fi, mai degrabă, o narațiune esoterică: Augustus Bedloe reușește, cu ajutorul unei doze de morfină, să străpungă vălul timpului, trecând din 1827 în 1870, dintr-un defileu al Munților Colțoși din America, în orașul indian Benares, unde trăiește o violentă aventură, în corpul unui ofițer mort într-un atac al răzvrătiților.

Alte proze care cochetează cu SF-ul: „Farsa cu balonul", „De vorbă cu o mumie", „Omul făcut bucăți", „A o mie și doua poveste a Șeherezadei".

Remarcabil în toate narațiunile mai sus-amintite este efortul către verosimilitate, concretizat la Poe în descrierea minuțioasă a tuturor detaliilor care compun realitatea umană de zi cu zi, chiar dacă o face într-o manieră adesea ironică.

În 1843, publică o altă serie de proze scurte, accentuat psihologice- „Scarabeul de aur". Poe este, totodată, părintele prozei polițiste americane. În 1841, publicase prima povestire de gen - „Crimele din strada Morgue", narațiune care timp de zece ani a avut mii de imitatori și nici un rival. Cu „The Black Cat" (1843) devine marele maestru al genului.

Alte opere: „The Raven of Other Poems" (Corbul și alte poeme- 1845), „Ulalume" (1847), „Anabell Lee" (1849), „The Bells" (Clopotele-1849).

Studii de teorie literară: „Filozofia compoziției" (1846), „Principiul poetic" (1849).

Tudor POPA *(N. 1968)*

Printre foarte puținii autori plastici care, după 1989, s-a hotărât să trăiască de pe urma veniturilor realizate din arta sa este tânărul T.P. Născut la 16.11.1968, în București, într-o familie cu tradiție în lumea artei (tatăl, Aurel Popa, este absolvent al Institutului de Arte Plastice N. Grigorescu), este evident că traseul său nu poate să stea decât sub semnul imaginii. După efectuarea studiilor primare și gimnaziale, în 1986 devine absolvent al Liceului de Arte Plastice Nicolae Tonitza din București, în cadrul secției de Design. În paralel, atras de mirajul mișcării liniilor, încheie și un curs de animație, ale cărui principii teoretice îi vor servi ulterior în carieră.

După o serie de peregrinări profesionale (la Institutul de Proiectări, la o agenție de publicitate, la un centru de proiectare a ambalajelor și, evident, la o editură - „Trei iezi cucuieți", apoi la „Bursucel"), se stabilește, într-un târziu la editura NEMIRA, unde lucrează și în prezent. Este autorul ilustrațiilor de carte la colecția NAUTILUS (principala colecție SF a Nemirei).

A mai colaborat cu lucrări în revista „String" nr.5-6/1994, în revista „Orion" nr. 1/1994 și suplimentul BD „Mini Azi" (noiembrie 1994).

În ciuda tinereții, afirmarea pe plan național și internațional a venit fulgerător: în 1994, obține Premiul EUROCON pentru cel mai promițător artist plastic și Premiul EUROCON pentru cele mai bune lucrări de artă plastică SF. Tot 1994, îi aduce Diploma de merit din partea editurii NEMIRA, locul I la Salonul Internațional de BD de la Constanța, pentru „lucrarea „Toxic", și Marele Premiu al aceluiași Salon, oferit de „Alliance Francaise".

A participat până acum la trei expoziții colective, toate în 1994: EUROCON, Salonul Internațional de BD și Jurnalul SF.

Ca artist, T.P. manifestă predilecție pentru culorile de apă (tempera, guașă), care asigură culori vii și rapiditate în execuție. Renunțând la jocul de lumini și umbre al culorilor în ulei, artistul optează strict pentru acea sferă tematică din care nu mai există cale de întoarcere - heroic-fantasy cu pregnante elemente de fantastic. Ilustrațiile sale de copertă sunt numai aparent SF, elementele care l-ar conduce pe cititor la această concluzie realizând, de fapt, numai o recuzită scenografică, un decor pentru a doua „lectură". Există o nemărturisită, dar destul de clară, preferință pentru un univers dominat de ființe fabuloase, uneori neașteptat de apropiate de lumile halucinante ale lui Goya.

Preferințele mărturisite ale artistului se îndreaptă către operele lui Frank Fazetta, Mõebus și Dührer.

Cristian Tudor POPESCU *(N. 1956)*

Cel care avea să fie caracterizat de critică drept „autorul prozei de idei" din generația anilor `80, Cr.T.P. s-a născut în București, la 01.11.1956. Și-a făcut studiile primare și medii în capitală, Apoi s-a înscris la Facultatea

de Automatică, ale cărei cursuri le-a încheiat în anul 1981. Vreme de nouă ani a fost inginer de automatizări, după care, începând cu 1990, a intrat în jurnalistică, ajungând redactor-șef adjunct la ziarul „Adevărul".

Ca ziarist, s-a dovedit mereu un ghimpe în călcâiul Puterii, realizând articole incisive și, nu rareori, chiar agresive. A călătorit mult prin Europa și a fost corespondent de front în timpul războiului dintre Irak și Kuweit.

În ceea ce privește proza SF, Cr.T.P. este unul dintre capii de serie ai valului de tineri prozatori impus în timpul deceniului al VIII. Inginer, ca majoritatea dintre ei, este interesat mai degrabă de marile dileme ale lumii contemporane (relația om-mașină, cucerirea cosmică și efectele ei asupra psihicului uman, lumea viitorului și impactul ei asupra conștiinței omului de mâine) decât de dezvoltarea liniei clasice a anticipației române, aflată prin Vl. Colin într-o fază de apogeu.

A debutat în 1984, în revista studențească „Echinox" (apărută la Cluj-Napoca), cu povestirea „Grădina de cenușă". Urmează trei premii importante la Consfătuirile Naționale din 1985 și 1986, ce-l impun nu numai atenției fandomului, ci și lumii editorilor, care-l acceptă în 1987, publicându-i singurul volum de SF de până în prezent - „Planetarium".

Tot în 1987, primește, ca o recunoaștere a talentului narativ deosebit, Premiul Societății Europene de Science-Fiction, pentru activitatea de nuvelist.

Atât în volum, cât și în povestirile publicate independent, tema preferată este relația dintre om și mașină. Creând inteligența artificială (computerul), omul se trezește dintr-odată pus într-o postură singulară și neașteptată - aceea de a contempla, alături de abisul cosmic, și adâncurile infinitului conceput astfel de el și pe care, ca un neîndemânatic ucenic vrăjitor le-a scăpat de sub control.

Prima povestire notabilă este „Cassargoz" (1986), cea mai premiată și mai publicată proză scurtă din fandom, înainte de 1990. Încercând o extrapolare a ideii lumii văzute ca un imens teatru, „Cassargoz" este povestea unui tânăr, cu o psihologie rudimantară, dar nu lipsit de viclenie, și dominat de impulsivitate, care, indignat de excesele paranoice ale unui potentat al zilei, se hotărăște să-i arunce o originală sfidare, provocând cu inconștiență zdrobitoarea superioritate a supercomputerului SANTRI (Stimulator Analogic Tridimensional), provocare care îl costă, în final, viața.

Volumul este dominat de preocuparea autorului de a realiza

texte interesante, deasupra mediei obișnuite a prozei SF de consum, având o miză de tip speculativ. Este exemplificativă povestirea „Galla" - povestea vieții unui geniu, într-o societate de consum, un poet damnat la creativitate continuă de către o organizație secretă, care îi regizează o experiență plină de experiențe cruciale. Sau „Pythia", în care tema creativității este axată pe asocierea tragică dintre un tânăr superdotat și un supercomputer devenit conștient. „Pythia" ajunge astfel o mașină care a acumulat în memoria sa infinită tot ce se putea ști cu privire la omenirea în ansamblu ei și la fiecare individ luat în mod independent, în vederea controlării destinului umanității, pentru a o dirija benefic, ferind-o de spectrul autodistrugerii. În locul eternei dispute om-mașină, accentul cade aici pe ideea de colaborare dintre cei doi, în perspectiva înfruntării unui adversar teribil -HAOSUL.

În „Grădina de cenușă", un om de știință intuiește și apoi teoretizează posibilitățile psihotronice ale unui straniu obiect cenușiu; în „Balavia", ni se prezintă o lume care a renunțat la ideea de a crea, de a progresa implicit, lăsându-se dominată de un tiran rigid și anti-creativ; „Hephron" este povestea unei planete de o frumusețe particulară, pe care trăiesc ființe dedicate contemplării pure a Cosmosului, aflate în așteptarea sentimentului ce le va conduce spre umanizare: teama; „Omohom" este rezultatul unui pact dintre om și mașină. Pe o planetă pe care au reușit să blocheze evoluția și să extirpe focul viu al inteligenței, oamenii au reușit să impună fericirea cu forța, o fericire eternă și imbecilizată, mai rea decât sclavia sau moartea.

Cele mai reușite din prozele sale sunt caracterizate de o tensiune specifică, născută dintr-un limbaj tranșant, brutal uneori, rezultat al frecventării constante (ca lector) al SF-ului de tip anglo-saxon.

Depășind simpla condiție de creator, Cr.T.P. a publicat o serie de studii și eseuri cu privire la statutul literaturii SF, precum și câteva încercări de istorie literară de gen.

Alte opere: „Vreamea mânzului sec" (1990) - roman ne-SF.

Roberto QUAGLIA *(N. 1962)*

S-a născut la 17 mai 1962, la Genova, Italia, dintr-o mamă de origine vieneză și un tată italian. Bunicii dinspre mamă erau slovaci, cu ascendență germană. După propriile-i mărturisiri, este posibil ca unul dintre strămoșii pe linie maternă să fi fost chiar celebrul Benvenuto Cellini.

A făcut școala în limba germană, beneficiind de avantajul faptului că a învățat această limbă de la vârsta de patru ani. Și-a început studiile universitare la Bolcgna, fiind interesat de secția ce seocupa cu „Știința spectacolului". După doi ani, a fost obligat să le abandoneze, din cauza greutăților financiare.

Pentru a se putea întreține, a lucrat un timp în branșa fotografiei artistice, apoi ca asistent pentru film documentar, în Berlinul de Vest. A expus fotografie artistică, în expoziții colective din Franța și Elveția. O parte din ele i-au fost publicate prin diferite reviste. Deoarece, din punct de vedere financiar, încercarea a constituit un eșec, s-a reprofilat pe fotografia „normală", lucrând pentru diferite teatre, pentru Ministerul Culturii etc.

În cadrul acestui minister (secția din Genova) a ocupat, o vreme, funcția de organizator de spectacole. Actualmente, este proprietarul unui mic bar în localitatea sa natală.

Debutul literar îl constituie lucrarea „God LTD", publicată într-o antologie „fantascienza", în anul 1987. Anterior, primise pentru ea un important premiu național, „Montepulciano".

Fără să-și fi propus să trăiască din scris, este unul dintre autorii frecvent publicați în revistele de profil din Italia - „Futuro", „Europa", „Bit", „Individuazione" și chiar în cele din alte țări („Ikarie"/Cehia, „Hollande" SF/Olanda, „Leesblad"/Belgia).

Până în prezent, a publicat patru cărți: două romane - „Pane Burro et Paradossina" și „Il vagabondo dell`etere", un volum de povestiri - „Dio S.R.L. et altre (dis)mane (dis)avventure" și o carte despre televiziunea viitorului - „Marco Dio Show".În afară de acestea, mai are,

în manuscris, povestiri satirice și social-politice, piese de teatru comice, scrise post local de televiziune. a publicat prin diverse reviste articole despre starea SF-ului actual.

În general, este adeptul unui stil care se îndepărtează de canoanele clasice, încercând să rescrie marile teme în manieră proprie, ironică și bulversantă. Mărturisește că s-a oprit asupra SF-ului, pentru că acesta condensează în tiparul său toată marea literatură a lumii, fiind o sinteză între știință, filozofie și istorie. Cu alte cuvinte, o literatură filozofică despre soarta lumii, într-o „manieră plină de divertisment, de situații comice și suprarealiste".

Este, în fapt, chiar unghiul de abordare din „Vagabondul interspațial" (roman ce a apărut în 1994 și în limba română, la editura Nemira). O carte aparte care se dorește creatoarea unui gen special de SF, surprins într-o definiție de o remarcabilă laconicitate de însuși autorul - „pensieri mai pensati".

Autorii preferați: Robert Sheckley, Philip K. Dick, Frederic Brown, Norman Spinrad, iar dintre „italieni" - Alfred Bester.

Cel mai apropiat vis naratologic: să scrie, cât mai curând, un roman al cărui subiect să se desfășoare, în timp, imediat după epoca realității virtuale.

R

Walter REISS *(N. 1955)*

Principalul autor grafic responsabil de coperta popularei reviste SF „Anticipația", s-a născut la 10.03.1955 (stranie coincidență, odată cu apariția Colecției de Povestiri Științifico-Fantastice!), în orașul Lugoj, județul Timiș.

Ajunge la București la vârsta de 6 luni, unde va și rămâne, de altfel, până în prezent. Familia, încadrându-se din punct de vedere social în clasa de mijloc (tatăl, fost locotenent major, mama funcționară), are ambiția ca fiul să nu se îndepărteze de tradiție. După ce urmează cursurile primare și medii în Otopeni, tânărul W.R. este înscris la Liceul dr. Petru

Groza (actualul Liceu de Informatică). După o adolescență fără înclinații deosebite, cu excepția aceleia pentru desen (după propria mărturisire, desenează SF de când se știe), a dat examen la Institutul de Arhitectură „Ion Mincu", ale cărui cursuri le va absolvi în 1981. Repartizat la Sfântul Gheorghe, va funcționa aici doi ani, după care revine în București, la Institutul „Decorativa". Din 1985, împreună cu Marcian Bleahu, lucrează la Muzeul Național de Geologie, iar în 1994, s-a mutat la firma „TransEuroInvest", care aparține de fundația „Ion Ghica„ (fundație ce și-a propus reînnoirea stilului arhitectural românesc).

De SF, s-a apropiat datorită Colecției, care l-a atras către lumea minunată a graficii prin talentații ei desenatori în peniță. Debutează la revista „Cutezătorii", cu bandă desenată, după ce, în 1971, câștigase Premiul I la concurs de BD, organizat de revista „Minitehnicus".

În lumea SF-ului, pătrunde abia în 1990, odată cu noua serie a „Colecției Anticipația", pe care, la început, o ilustrează sporadic, iar de la nr. 500 (odată cu trecerea la o copertă color) permanent.

„Anticipația" îl propune, de fapt, baronilor SF-ului de la noi: o perioadă mai lungă, ilustrează colecția de carte SF a editurii VALDO (SAVAS), apoi începe un travaliu impresionant la colecția CYBORG a editurii PYGMALION, care-și propune să traducă numai opere laureate ale premiilor internaționale. În timpul rămas mai liber, ilustrează și carte ne-SF.

Impus cu destulă rapiditate în lumea graficii de revistă și carte (în 1993, primește, la Timișoara, la Salonul Național de BD, Premiul pentru desen realist) este contactat în 1990 de firma „Egmont România" (Filiala pentru Europa de Est pentru reviste cu celebrul personaj Mickey Mouse) și angajat ca grafician principal.

Lumea ilustrațiilor lui W.R. nu are limite bine definite între SF și heroric-fantasy. Lucrate în tușe foarte clare, precise și viu colorate (o tehnică de lucru care include un amestec de tempera și aracet, șabloane, pensule speciale și , nu rareori, aerograful), desenele sale se află pe linia de mijloc între grafică și pictură. Fondul imaginilor îl constituie, de regulă, un cadru din natură, care înglobează un element uman în stare de tensiune maximă (o luptă, o confruntare cu ființe stranii etc.).

Ca orice artist plastic crescut în tradiția fantasticului oniric, W.R. preferă tablourile lui Boris Valejo și pe cele ale lui Frank Fazetta, iar din rândul greficienilor români declară că îl admiră pe Albin Stănescu și pe Alexandru Ionescu. Ca și Valaje, când lucrează, îi place să se înconjoare

de tot felul de obiecte, care, prin contur și colorit, îi stimulează imaginația.

Dintre scriitori admiră, operele lui Isaac Asimov (mai ales pe cele din prima parte a vieții sale) și pe cele ale lui Gèrard Klein, iar printre români pe Ion Hobana, Vladimir Colin, Tudor Negoiță.

Hobby-urile sale sunt complet diferite unul de altul: îi place să meșteșugească în lemn diferite obiecte și să colecționeze arme albe.

Maurice RENARD *(1875-1934)*

„Discipolul francez cel mai complet al lui E.A.Poe", „Wells-ul nostru francez", cum l-au numit prietenii săi, **autor de insolit și scrib de miracole** (cum s-a autodefinit), M.R. a dominat împreună cu J.H.Rosny-Aînè SF-ul francez al începutului de secol XX.

S-a născut într-o familie de magistrați, în orășelul Chalons-sur-Mer, la 28.04.1875. Încă din copilărie, descoperă universul fascinant al cărților americanului Edgar Allan Poe, care-l influențează decisiv în privința viitorului său destin, determinându-l să devină scriitor. Așa încât, pentru a mulțumi și familia și propria-i chemare, se va înscrie simultan la două facultăți - cea de studii clasice și cea de studii juridice.

Viitorul său va aparține însă literaturii, abandonând, în cele din urmă, cariera juridică.

Debutul editorial are loc în anul 1905, cu volumul „Fantome și fantome", semnat cu pseudonimul Vincent Saint-Vincent. Ca și contemporanul său, Rosny-Aînè, va fi preocupat și de critică și de teorie literară, scriind foarte mult, în încercarea de a desțeleni niște terenuri aproape virgine.

A excelat, în primul rând, în nuvelistică, unde a avut idei novatoare, explorate după el de alți scriitori, în romane rămase ca puncte de referință în istoria genului.

Primul roman aparținând genului SF este „Doctorul Lșrne, sub-zeu" (1908), în care eroul lui M.R., asemenea personajului lui Wells, dr. Moreau, săvârșește adevărate miracole chirurgicale în domeniul grefei organelor.

Volumul publicat în 1909 este este o culegere, care poartă numele celei mai interesante nuvele - „Aerofixul". În ea, autorul își imaginează un aparat de zbor care poate fi menținut nemișcat deasupra Pământului, astfel încât toate punctele înșirate de-a lungul unei paralele

să treacă pe dinaintea călătoriilor dinăuntrul nacelei.

„Pericolul albastru" (1911), considerat de mulți drept capodopera sa, este o operă realizată într-un stil clar, uneori de-a dreptul jurnalistic, conducând, printr-o acumulare treptată de fapte bizare, observate de o familie, la descoperirea rasei extraterestre a Sarvanților, ființe superioare pământenilor, în planul inteligenței și al eticii.

„Omul cu trup inconsistent" (1913) aduce în scenă un fizician ciudat, celebrul Bouvancourt, care în iarna anului 1901 pune la punct o metodă de transformare a corpurilor solide într-o structură capabilă să traverseze și să se lase traversată de alte corpuri similare. Această descoperire îl atrage pe banditul Morand, care dorește să devină inconsistent, pentru a putea jefui mai ușor. Acțiunea aparatului de lumină Y, suprasaturându-i trupul cu energia sa, îl determină să străbată planșeul, apoi scoarța terestră, apoi ... Aparatul nu anulase legea gravitației. Ceva mai târziu, ideea reapare la Marcel Aimè, în nuvela sa umoristico-fantastică „Omul care trece prin zid".

„Ceața din 26 octombrie" reprezintă, fără îndoială, cea mai cunoscută nuvelă a sa. Plinbându-se pentru a-și vizita ciupercăriile dintr-o carieră de marmură, doi prieteni se trezesc, pur și simplu, în plin miocen. Autorul pune întâmplarea pe seama ceții stranii, care învăluie regiunea, într-o lună (octombrie) improprie fenomenului. Este o veritabilă călătorie în timp, chiar dacă M.R. vorbește de un „miraj integral în timp", călătorie care le descoperă celor doi existența unei noi specii umane - înaripații.

Micul roman „Omul trucat", publicat în 1921, aduce în prim-plan o altă idee inedită: vederea în altă lungime de undă. Concepută în manieră polițistă, narațiunea construiește în ritm alert drama lui Jean Lebris, ofițer al armatei frabceze, căruia i se înlocuiesc ochii, într-un lagăr, cu niște aparete electroscopice, care-i oferă posibilitatea să vadă prin obiecte, într-un spectru diferit. Drama sa este aceea a mutantului inadaptat. Formele ciudate pe care le zărește înainte de a muri, conduc la ideea unui univers paralel (nu foarte departe de acela imaginat de J.H.Rosny-Aînè în nuveleta „O altă lume").

M.R. este un scriitor specialist. Stilul său, ceva mai lent, mai apropiat de construcția epică verniană, prin insistența detaliului relevant, are o transparență adeseori iluminată de imagini șocante și bulversante.

Alte opere: „Un om la microbi", „Stăpânul lumînii", „Călătoria imobilă", „Domnul d'Outremort", „Caruselul misterului".

Lester Del REY *(N. 1915)*

S-a născut în anul 1915, la Plymouth (New Hampshire), SUA. Descendent dintr-o familie de origine spaniolă, Ramon Feli Sierra y Alvares del Rey a avut parte de o copilărie și o adolescență zbuciumate. Marcat de frecventele probleme familiare irezolvabile (copii mulți și un tată alcoolic, care dădea foarte rar pe acasă), del Rey a fost chinuit încă din fragedă copilărie de o boală psihică, care l-a urmărit toată viața.

Din cauza sărăciei, educația de care a beneficiat a fost extrem de neregulată, fiind practic mai mult în căutare de mici slujbe, pentru a se întreține, decât la școala de cartier, unde fusese înscris. Plecat de acasă înainte de a împlini 18 ani, a practicat un mare număr de meserii, mai înainte de a se apuca de literatură (vânzător de ziare, tâmplar, steward de vapor, restaurator, grădinar, ajutor de bucătar, gunoier).

Când a descoperit că poate să se întrețină din scris, a renunțat la orice alte proiecte de viitor, devenind aproape un automat de produs nuvele și povestiri. A fost printre puținii scriitori americani interbelici care au reușit să-și adapteze stilul la cererea pieței. Deși coleg de generație cu A.R. Lafferty și aparținând aceluiași contingent literar cu Edgard Rice Burroughs și Edmont Hamilton, del Rey este adeptul unei scrieri ușor speciale, departe de acel „hard science" visat de sf-iștii interbelici.

Preferințele sale evidente se îndreaptă spre nuvelă și povestire, mai degrabă decât spre roman, deoarece acestea sunt mai ușor publicabile în revistele de gen și nu numai. Astfel nuvela sa „Helen O`Loy" (1938) a fost, în ordine cronologică, una dintre primele reprezentări ale temei robotului care capătă sentimente umane. Având ca punct de plecare cunoscutul roman „Viitoarea Evă" a lui Villiers de l`Isle Adam, nuvela lui del Rey constituie puntea necesară de trecere către inefabila „Septembrie avea treizeci de zile", scrisă de R. Young, aproape 30 de ani mai târziu.

„Nervi" (1942) istorisește, cu mult realism, un accident petrecut într-o centrală nucleară! Asta cu aproape trei ani mai înainte de descoperirea fisiunii nucleare de echipa lui Oppenheimer și cu aproape 20 înaintea primului accident (real) dintr-o centrală americană.

Romanul (în micro-) „For I am a Jealous People" (1954) este o variantă inconoclastă pe tema zeilor extratereștri, care au adus pe Pământ

îndoiala și lipsa de încredere a oamenilor în propriile forțe, iar mult publicata nuvelă „Unde ne sunt visătorii" (1949) repune în discuție trei teme clasice: călătorie cosmică, stingerea omenirii, și înlociurea ei cu noua lume a inteligenței artificiale.

Întinsă între 1935 și 1969 (anul când devine criticul de specialitate al revistei „If"), proza sa se remarcă printr-un stil accesibil și linear, autorul propunându-și să aducă în prim-plan nu accesoriile mirifice ale genului, ci stressul unei conștiințe umane devenită conștientă de marile amenințări care planează asupra ei.

Adrian ROGOZ *(N. 1921)*

S-a născut la 19.04.1921, în București. Și-a terminat studiile liceale în 1939, dar din cauza războiului se vede nevoit să-și dea bacalaureatul abia în 1944. Un lucru asemănător i se întâmplă și cu studiile universitare, deși din alte motive: termină cursurile Facultății de Filologie în 1948, dar licența și-o va lua ... în 1971! În această, perioadă a lucrat ca laborant, muncitor în CFR, funcționar la societatea de telefoane, reporter, redactor la revista „Știință și Tehnică" (începând cu 1955).

Este căsătorit cu scriitoarea de SF Georgina Viorica Huber.

Debutează în octombrie 1944, în revista Fundațiilor Regale, cu „Nimfaunesca", poem scris în hexametri. În urma acestui succes, Oscar Lemnaru îl prezintă poetului Ion Barbu, sub protecția binevoitoare a căruia se va forma ca poet. Poezia va rămâne însă o aspirație ascunsă, deoarece SF-ul îi va subjuga orice altă înclinație, pentru mai bine de 30 de ani.

În 1955, obține, de altfel, premiul II, cu povestirea „Inimă de ciută" (în colaborare cu dr. Cristian Ghenea), la ediția primului concurs de proză „științifico-fantastică", organizat de revista „Știință și Tehnică". Fără calități literare deosebite, povestirea publicată în nr. 5 al „Colecției P.S.F.„ (decembrie 1955) are meritul de a fi anticipat evenimentele de vârf în chirurgia mondială: cu 12 ani, transplantul unei inimi, efectuat de dr. Cr. Barnard, de la un om decedat la unul viu, și cu 20 de ani, pe cel de la un animal la om.

Cu ajutorul lui Virgil Ioanid, editează în octombrie 1955 faimosul supliment SF - Colecția „Povestiri Științifico-Fantastice", care

avea să apară (bilunar, mai întâi, apoi lunar) până în aprilie 1974, fiind la acea oră cea mai longevivă publicație SF din țară, iar, după reluare, în 1990, chiar din Europa.

O bună parte din existența personală și din activitatea sa de scriitor se confundă cu munca titanică, depusă pentru editarea celor 466 de numere care au meritul de a fi pregătit terenul pentru apariția marilor creatori de gen - Vl. Colin, R. Bărbulescu, G. Anania, H. Aramă, M. Opriță, C. Baciu, S. Fărcășan ș.a.

Cea de-a doua lucrare SF este tot o povestire, „Uraniu", publicată în 1956, în Colecție (o expediție multinațională pleacă în Hymalaia, să descopere amplasamentul unui reactor nuclear, funcționând clandestin). O a treia, apărută în 1959, „Planeta Mrina în alarmă", este realizată în aceeași manieră, oarecum hibridă, a epocii, în care pretextul SF se amestecă, până la identificare cu aventurosul.

Nuveleta „Oriana, ei și Gemi 1, 2, 3", apărută în 1964, este un exercițiu necesar, care precede stilistic romanul „Omul și Năluca", apărut în 1965, un proiect literar ambițios, dar numai parțial realizat. Subiectul este anticipativ, în concordanță cu tonusul epocii: în America, este pregătită o expediție către planeta Venus. Racheta „Spright" (Năluca) este pilotată de un boy dur, Dutch Learmonth, care a făcut o pasiune fulgerătoare pentru actrița Morella.Snowland, încurcată, la rândul ei, cu Jeróme Somerstone, industriașul ce finanțează expediția, fiind însă în curs de logodire cu Allen Ravis, „regele fermoarelor". Scopul extrem de complicate intrigi este acela de a sublinia decadența morală a societății capitaliste. Mult mai interesantă este partea a doua a romanului, unde ni se prezintă peisajul venusian, într-o manieră surprinzător de proaspătă coloristic, care îl apropie, într-un fel, de celebra „Țara norilor purpurii", romanul fraților A. și B. Strugațki. Opera rămâne o interesantă pledoarie pentru noua știință ce bate la porțile afirmării deceniului șapte - xenobiologia.

În același an, 1965, dând dovadă de o neașteptată prolificitate, publică și un volum de proză scurtă, „Lumi străine".

Cel de-al doilea și ultimul roman al lui A.R., apărut în 1974, este Prețul secant al genunii", interesant, după aprecierea criticii timpului, prin prezentarea unor idei paradoxale. Tema este veche în literatura română - căutarea absolutului. Dav Bogar este un șahist de geniu care, obosit și plictisit de întâlnirile de rutină, cu parteneri mult mai slabi, dorește până la

obsesie să se confrunte cu acoplaneta Tehom, programată astfel încât să fie invincibilă la jocul de șah. Tulburătoarea victorie a șahistului este explicată astfel chiar de autor: „... în procesul de umanizare, Tehom dobândise un instinct al normalului. Or, în finișul meciului, automatizându-și stilul, tindea spre infinit, depășise cu totul domeniul normal".

Considerat mai mult o nuvelă amplă decât un roman adevărat, „Prețul secant al genunii", conferă, titlul unui volum de narațiuni, în care mai întâlnim „Alambai cu arcanele artei" și „Altarul zeilor stohastici", povestire distinsă în 1972 cu premiul special al Eurocon-ului de la Triest.

În afară de SF, A.R. își încearcă norocul și în teatru, unde, împreună cu C. Constantin, scrie drama „Martin Roger descoperă America" (1953), în care critică modul de viață capitalist. În 1981, la vârsta de 60 de ani, A.R. revine la prima sa dragoste, poezia, și publică volumul „Inima rezistentă".

Se cuvine subliniată și activitatea de traducător. Rămân antologice traducerile „Nebuloasa din Andromeda" (1957), a lui Ivan Efremov, „Solaris" (1974 și 1994) a lui S. Lem, precum și ale altor povestiri din opera lui Boris Polevoi și Jules Verne.

Decernarea premiului pentru cea mai bună revistă de profil din Europa „Anticipația", la Eurocon-ul de la Jersey (Anglia), în 1993, este unul dintre motivele care îl determină să revină pentru câteva zile în România, alături de acela al festivității lansării numărului 500 al aceleiași reviste.

Retras în Germania în 1990, A.R. nu mai scrie de multă vreme, dar își dorește să așternă pe hârtie un roman SF, așa cum toată viața sa de creator a avut vreme numai să viseze.

J. H. ROSNY-AÎNÉ *(1856-1940)*

Scriitor belgian de limbă franceză, J.H.R-A. s-a născut la Bruxelles, la 17.02.1856. Numele său adevărat este Joseph Henri Bõex.

În 1866, se stabilește definitiv la Paris, an care coincide cu debutul literar. Publică volumul „Nell Morn, din armata salvării", prin intermediul căruia pătrunde în viața literară pariziană. În colaborare cu fratele său mai mic, Sèrafin-Justin, supranumit Rosny-Jeune, publică aproape 50 de lucrări (între 1886 și 1908), scrise în manieră naturalistă,

la început, îmbrățișând toate genurile: roman social, SF etc.

Va scrie singur peste o sută de opere (nuvele, lucrări științifice, prefețe, studii critice), dovedindu-se la fel de prodigios ca și contemporanul său Jules Verne. Și, așa cum acesta a fost considerat în istoria literaturii părintele anticipației, J.H.R-A. este unul dintre deschizătorii de drumuri în SF-ul modern.

Datorită prieteniei cu frații Goncourt, figurează printre primii zece membri ai Acadamiei Goncourt, începând cu anul 1896.

Genul, dominant până la finele secolului XIX de „călătoriile extraordinare" (atât pe Terra, cât și în spațiu) este profund marcat, în 1887, de apariția romanului „Xipehuzii". Pentru prima oară, cititorul ia contact cu o altă rasă inteligentă, non-umană, care ajunge pe Terra în urmă cu mai multe sute de mii de ani. Creaturi minerale, cu forma cilindrice, xipehuzii par a fi venit pe Terra dintr-o altă Galaxie. Războiul inevitabil este cel obișnuit în natură - pentru spațiul vital, conducând în final la exterminarea invadatorilor.

Acest tip de contact belicos va fi dezvoltat în 1898 de H. G. Wells în celebrul său roman „Războiul lumilor", accentul căzând în acest caz pe teroarea socială.

Pasionanta problemă continuă să-l fascineze pe scriitor: microromanul „O altă lume" (1895) are ca personaj central un mutant.

Romanul „Uimitoarea călătorie a lui Hareton Ironcastle" (1922) îl poartă pe erou în locuri exotice de pe Terra, care adăpostesc plante stranii, mimoze gigantice, unele cât arborii sequoia din California, care dispun de o energie ale cărei efecte seamănă mult cu cele produse de accelerație. Aceste plante știu să-și coordoneze eforturile, să se apere și să se atace în colectiv. Mai mult decât atât, ținuturile neexplorate ale Africii ascund minuni și mai neașteptate: oamenii solzoși reprezintă un prim pas către formele biologice și minerale deosebite, pe care le vom întâlni în operele ulterioare.

Cinci ani mai tîrziu, în 1927, romanul „Navigatorii infinitului" aduce în prim-plan nu mai puțin de trei specii inteligente noi: **zoomorfii**, **eteralii** (rețele aeriene, formate din structuri tubulare, reprezentând, de fapt, fuziunea tuturor indivizilor marțieni, într-un uriaș creier colectiv), precum și **o nouă rasă**, vag umanoidă, **tripedă**, purtătoare a unei frumuseți abia inteligibilă pentru rațiunea umană. Făpturile întâlnite de echipajul cosmonavei „Stellarium„ pe suprafața planetei Marte se află

într-un stadiu de declin biologic accentuat, cedând treptat locul regnului invadator al zoomorfilor.

Bătălia mută, dar disperată, este reîntâlnită și în „Moartea Terrei" (1910), în care teatrul de luptă este mutat pe o Terră agonizândă: frecventele cutremure au distrus civilizația umană, iar membrii ei, pe cale de dispariție, sunt confruntați cu o rasă tânără, **feromagnetalii**, ființe capabile să-și soarbă energia necesară proceselor vieții din sol și de la soare, într-un fel oarecum asemănător plantelor.

În „Lumea variantilor" (1939) regnul inteligent „altfel„ provine dintr-o lume paralelă.

Alte lucrări: „Termita", „Forța misterioasă", „Felina uriașă", „Legenda sceptică" etc.

S

Gheorghe SĂSĂRMAN *(N. 1941)*

S-a născut la București, la data de 09.04.1941. Fire mai puțin legată de un anume loc, își va face din viață un model de peregrinare: în 1959, încheie studiile liceale la „Emil Racoviță", în Cluj-Napoca, după care revine în București pentru a urma cursurile Facultății de Arhitectură, absolvite în 1965. Deși bun practician, lucrează numai câțiva ani ca arhitect-proiectant, pentru a se angaja trup și suflet pe teren literar, intrând ca redactor la revista „Contemporanul". Va rămâne aici până în 1982, anul în care decide să se stabilească în Germania. Actualmente, este arhitect-proiectant în München.

Debutul în SF și-l face în Colecția de Povestiri Științifico-Fantastice, în nr. 193/1962, cu povestirea „Cătălina", o variație lirică pe tema „Luceafărului" eminescian. Povestirea obținea, în același an, premiul I (ex-aequo, cu Sorin Stănescu) la Concursul Național de proză științifico-fantastică. Subintitulată „Poem din secolul XXI-lea", narațiunea este un monolog al Cătălinei, care-și rememorează aventurile iubirii statornice pe care o poartă unui oarecare Hyperion, devenit astronaut fluturatic în textul menționat.

Volumul de debut, „Oracolul", îl propulsează, în 1969, în lumea abia înființatului SF românesc. Narațiunile din această perioadă se detașază net de primele experiențe literare: dispare suflul liric și tendința ușor melancolizantă, lăsând locul unui ton mai nervos, nu arareori de-a dreptul polițist, în tratarea unor teme devenite clasice în evoluția genului: contacte între civilizații galactice, călătoria temporală, călătoria cosmică, mutantologia.

„Cuadratura cercului" (1975) este deja volumul unui scriitor format, care știe ce vrea. Compus din 26 de narațiuni subsumate unei singure teme principale - dezvoltarea consecințelor spectaculoase pe care le are asupra psuhicului uman o arhitectură și o urbanistică aberantă (subtitlul este ilustrativ, în această direcție: „Fals tratat de urbogonie"), reprezintă o piatră de încercare pentru un talent nativ, hotărât să exploateze, precum filozofii dialogiști ai lui Platon, pretextele literare, în vederea realizării unor profunde meditații filozofice și sociologice asupra destinului umanității viitoare. Fiecare povestire pornește de la un anumit model urbanistic, extrapolând asupra consecințelor pe care aceasta le va avea asupra dezvoltării nu numai psihologice dar chiar și strict biologice a omului. În „Plutonia„ orașul subteran îl transformă pe om într-o adevărată cârtiță; în „Protopolis„ orașul închis sub o emisferă de sticlă, în maniera celui imaginat și de I. Asimov în „Caverne de oțel„ îl face pe om să regreseze până la stadiul de maimuță, iar în „Dava", un polis săpat în inima stâncoasă a unui munte inaccesibil își transformă locuitorii în vulturi.

Volumul „Himera", apărut în 1979, aduce o altă tonalitate deja în registrul său narativ: G.S. devine adeptul unui SF de acțiune, părăsind meditația de tip speculativ, conflictul este mult mi alert, iar finalul, adeseori, imprevizibil. Nuvela „Puțin mai devreme" mută în prim-plan modelul lumii de la finele deceniului, care a dus „războiul rece" la acel incredibil **echilibru al terorii**: doi svanți geniali, câte unul din fiecare bloc militar aflat în dispută, descoperă, independent, o soluție miraculoasă, cu ajutorul căreia vor neutraliza instantaneu toate stocurile de material radioactiv din lume. Scăpată de pericolul nuclear, omenirea intră într-un alt con de umbră al primejdiei: sacrificarea rezervelor de energie nucleară condamnă omenirea la moarte lentă.

„Evadarea lui Algernon", una dintre cele mai reușite nuvele ale sale, pornește de la nuvela lui Daniel Keyes „Flori pentru Algernon"

(premiul HUGO 1960). De astă-dată, în centrul atenției stă șoricelul Algernon, pe care se fac experiențe genetice cu virusul G (virusul genialității). Evadat de pe insula Bufniței, unde se află laboratorul secret, datorită inteligenței deosebite la care a ajuns, Algernon, împreună cu o adevărată armată de șoareci genialiferi, își încep expansiunea în exteriorul insulei, gata să infesteze întreaga lume.

„Dulceața de cireșe amare" este o interesantă narațiune despre o demult stinsă poveste de dragoste, peste care se suprapun țițele unui periplu temporal posibil și a unor intervenții în destinul individual. Personajul principal își întânește o fostă iubită pe plajă, reface, mai mult din obligație idila, pentru a descoperi, în final, că Irșne nu locuise niciodată în camera de hotel unde-l dusese de atâtea ori și că nimeni nu o văzuse prin stațiune.

Evident, cea mai bună lucrare a sa rămâne romanul „2000", apărut în 1982. Deși ca poveste de dragoste este o operă ratată, „2000" rămâne prima viziune românească a unui Apocalips declanșat de manipularea eronată a timpului. Experiențele cronozofice, scăpate de sub control, amenință omenirea sfârșitului de mileniu cu distrugerea completă: experimentatorii, rămași în laborator, sunt prizonierii timpului, obligați să repete gesturi și vorbe la infinit, pe secvența de 57 de secunde a ultimului minut al experimentului; în mai multe locuri de pe suprafața Terrei apar noduri temporale prin care se scurg în prezent diferite secvențe ale mileniilor de istorie social-umană. Într-o încercare disperată de a descoperi o soluție viabilă, sunt transportați pentru o vreme, în sala institutului „Albert Einstein", filozofii cei mai luminați din mai multe epoci, dar sfârșitul nu poate fi evitat. Finalul romanului aduce în actualitate parabola șarpelui care-și devoră coada: reporterul, care analizează obiectiv fenomenele, descoperă, întâmplător, o carte, intitulată „2000", în care evenimentele pe care le trăiește sunt descrise în detaliu...

Deși este printre puținii scriitori din generația `65-`80, care nu are studii filolofice, G.S. rămâne un bun stilist și un prozator dotat cu o impresionantă vână epică.

Miron SCOROBETE *(N. 1933)*

Autorul liricelor și fin ironicelor proze ce au marcat generația de mijloc a SF-ului românesc, M.S. s-a născut la 01.05.1933, în comuna Răchitova, din județul Hunedoara, într-o familie de țărani, fără prea mari posibilități materiale. În ciuda acestor greutăți, ambiția la învățătură și înclinarea evidentă către literatură l-au convins pe tatăl său că merită să-l susțină în intenția de a-și continua studiile.

Urmează liceul la Cluj, apoi Facultatea de Filologie, pe care o absolvă în 1957. Între 1957 și 1970 lucrează ca redactor literar la revista „Tribuna", pentru acest post recomandându-l, printre altele, și talentul său liric: își făcuse debutul literar încă din timpul facultății, publicând versuri în „Almanahul literar de la Cluj" (1954). Din 1970, se mută ca redactor la Studioul de Radio teritorial și se ocupă din ce în ce mai mult de scris, atent în special, la nuanțele stilistice.

Multă vreme, M.S. a fost cunoscut mai ales ca poet, la acest lucru contribuind volumele de versuri pe care le-a publicat într-un inteval scurt de timp: „Manuscris" (1966), „Fântâni" (1966), și „Ultima vânătoare de toamnă" (1966). Critica de specialitate subliniază cantonarea autorului într-o lirică indecisă, la limita dintre extrovetit și un sentimentalism interiorizat edulcorat.

Pana deprinsă a crea metaforele versului aduce în proză o neașteptată și surprinzătoare linie humorist-parodică. Atât prozele mainstream - „Drumul Gomorei" (1967), cât și cele aproape fantastice - „Femeia venită de sus" (1971) sau cele SF - „Părul Berenicei" (1976), „Crâncena luptă dintre Ate și Abile" (1976) - ca, de altfel, proza întregii generații din care face parte - oscilează între registrul grav al problematizării și cel ludic, al parodiei și umorului.

Tematica volumului de nuvele „Femeia venită de sus" propune o viziune de coșmar a unei umanități intrată într-un proces involuntar de micșorare, în contrast cu dimensiunile spațiului ambiant care, deși neschimbate, par a se dilata strivitor.

Nuvela care dă titlul volumului „Crâncena luptă dintre Ate și Abile" are ca subiect o crâncenă luptă oratorică, susținută la tribuna unui sinod ecumenic clandestin al închinătorilor la religia UFO. „Congresul Mondial" e ținut pe ascuns, în vederea rezolvării unei probleme ce

amenință să dezbine monolitismul credinței comune: OZN-urile sunt obiecte zburătoare **neidentificate** sau **neidentificabile**? Un ziarist, pătruns fără aprobare în sală, privește, plictisit de sporovăială, pe tavan și descoperă aici un OZN minuscul, care asistă nevăzut la lucrări. Arătându-l și celorlalți, are surpriza să se vadă ales, pe neașteptate, drept „apostol„ al ufologiei, deoarece el este alesul căruia **EI i s-au arătat**. Proza este o reușită simbioză între parodie și lirism.

„Cosmina", poate cea mai reușită bucată a scriitorului, asemănătore în unele puncte cu „Adela" lui G. Ibrăileanu, reprezintă o sublimare lirică a unei călătorii în timp suprapuse peste o poveste de dragoste. Un inginer de mine roman este îngropat de o surpare de teren în fundul unei ocne de sare, de unde nu va găsi drumul de ieșire decât printr-un coridor care-l aduce... în mijlocul unei stațiuni de vilegiatură din zilele noastre. Aici o întâlnește pe Cosmina și povestea lor de dragoste este aceeași ca a tuturor îndrăgostiților din lume. Cu deosebirea că el trebuie să revină în lumea sa ...

Proza lui M.S., redusă ca dimensiuni, are luciul pe care numai un iubitor de cuvinte îl poate obține printr-o continuă lustruire. Uneltele sale de lucru, care îi aduc originalitatea sunt ironia subtilă și subțire cu care se tratează subiecte devenite banale pentru iubitorii genului (OZN-autica, călătoria în timp) și un continuu fior poetic.

Robert SHECKLEY *(N. 1928)*

Autorul nemuritorului „Free Jack" , s-a născut în anul 1928, în New York. Tot aici își face și studiile universitare, pe care le încheie în 1944. Are parte de o adolescență și de o tinerețe plină de privațiuni materiale. După absolvire, lipsa de oferte pe piața muncii calificate îl determină să se mute în California, dar și aici decepția este la fel de mare. Va practica diferite meserii: vânzător, profesor de chitară și de jazz, comis-voiajor. În timpul satisfacerii stagiului militar este trimis în Coreea. După armată, revine la New York, își ia licența și reușește să-și găsească un post la aeronautică.

Debutul în SF și-l face în 1952, când Frederik Pohl, pe atunci redactor-șef la revista „Galaxy", îi publică povestirea „Final Examination„

(Examen final), o narațiune care a atras atanția criticii asupra tânărului prozator, dotat cu un stil simplu, spiritual și ironic. Va rămâne un colaborator constant la „Galaxy", care îl formează în SF-ul de tip social.

Creația lui R.S. se poate diviza în trei etape, destul de distincte. Într-o primă perioadă, care durează până la sfârșitul anilor `50, a scris exclusiv povestiri scurte, publicate în „Galaxy", în cea mai mare parte. Culegerea pe care o publică în 1953, „Untouched by Human Hands" (Neatins de mâinile omului) reprezintă unul dintre cele mai reușite volume de debut, apărute în SF. Aici sunt incluse celebrele povestiri „Monștrii", „Specialistul" (R.S. imaginează o galaxie, în care felurite rase inteligente cooperează, aducând fiecare funcția ei specializată într-un tot comun, pentru a se transforma, **literalmente**, în nave spațiale vii), „A șaptea victimă" (transformată șn 1966 în „A zecea victimă"). Încă de pe acum, textele sunt străbătute de un umor viguros, în care modul de viață amarican și clișeele tradiționale SF sunt trecute pe sub satârul satirei cele mai urzicătoare.

Au urmat, la puțin timp, și alte volume de succes: „Citizen in Space" (Cetățean în spațiu-1955) și „Pilgrimage to Earth" (Pereglinaj spre Pământ-1957). Povestirile sunt mici bijuterii, elegante și sclipitoare. Caracteristice le sunt tonul caustic și răsturnările neașteptate de final.

A doua etapă durează de-a lungul întregului deceniu al șaselea și cuprinde câteva romane, destul de slabe ca intrigă, dar interesante în planul speculației metafizice. Printre cele mai cunoscute sunt „Immortality Inc" (după care, în 1992 s-a turnat filmul „Free Jack"), o splendidă narațiune în care personajul, Thomas Blaine, după ce murise într-un accident de mașină, se trezește, după 150 de ani, într-o Americă stranie, în care o mulțime de fenomene parapsihologice fac parte din cotidian (viața de după moarte, trnsformarea în zombi etc.), afectând viața celor vii. O Americă cinică, unde există obiceiul statului la cozi în fața cabinelor de sinucidere ...

„Journey beyond tomorw" (Ziua de dincolo de mâine-1963) este povestea unui nevinovat, care suferă o serie de aventuri incredibile, după ce-și părăsise oaza de liniște din Pacific. Romanul este realizat sub forma unor amintiri înseriate, păstrate cu grijă, asemenea unor legende, timp de o mie de ani.

„Arena" este o operă din categoria „Fugarului" lui Richard Bachman: într-un New York bântuit de valuri teribile de violanță, viața a devenit atât de nesigură, încât păturile bogate s-au retras pe insula

Esmeralda, unde violența este menținută sub un oarecare control. Jocul este aspru: poți deveni, la alegere, Vânător sau Vânat și ești plătit pentru asta. Romanul este realizat ca o continuare a acțiunii din „A zecea victimă".

„Hunter/Victim" (Vânător/Victimă-1988) reprezintă o continuare a continuării: traumatizat de moartea accidentală a soției, Franck devine recrut ideal pentru Actul Vânătorii. Ținta ce îi este programată: un fost torționar. Ceea ce Organizația a omis însă să-i spună este că, pe parcursul partidei, Victima se poate transforma în Vânător.

Cu „Dimension of miracles" (Dimensiunea miracolelor-1968) pătrundem într-o altă dimensiune a creației sale romanești. Asistăm la odiseea unui mărunt funcționar new-york-ez, rătăcit la bordul unei nave în derivă, în căutarea Pământului, printr-un Univers straniu, parcă aflat în pragul nebuniei.

Cea de-a treia etapă a creației sale stă sub semnul renunțării lui Horace Gold la direcția revistei „Galaxy". Odată cu retragerea sa, cercul de scriitori care se formase în jurul ei (Algis Budrys, William Tenn, Cyril Cornbluth, Frederic Pohl, Damon Konight) se împrăștie, iar R.S. pleacă la Ibiza, încercând să trăiască în stilul modei hippy: păr lung, rochii lungi, alimente naturale și gândire naturală. Romanul „Options„ (1975), aducând în prim-plan plimbarea filozofică a unui cosmonaut ratat, în compania unui robot vorbăreț, pe planeta-creier Harmonia, este rezultatul acestei perioade de ciudat mariaj între SF și filozofia Zen.

Și, pentru că anii trec necruțător, iar suflul epic scade, R.S. revine la genul scurt, care-l consacrase cu decenii în urmă. În 1973, o excelentă povestire „A Suppliant in Space" (Un petiționar în spațiu) primește premiul JUPITER, conferit de Universitatea din Illiois.

Mai puțin prolific în ultimii ani - „Crompton Divided"„ (Crompton împărțit -1978) și „Is The What People Do?" (Asta fac oamenii?-1984) - R.S. revine la New York la începutul anilor `80, chemat de revista „Omni", pentru a se ocupa de partea de SF a celebrului magazin. Nomad până-n măduva oaselor, va pleca și de aici după câțiva ani, hotărât să se dedice singurului zeu pe care-l cunoaște: SCRISUL.

Alte opere: „Watchbird" (1990), „Minotaur Maze" (1991), „Xolotl" (1991).

Clifford D. SIMAK *(N. 1904)*

Unul dintre cei mai **nostalgici** și **bucolici** scriitori SF americani, C.D.S. s-a născut în anul 1904, în Millville, statul Wisconsin, în plin Middle West. Părinții săi au fost fermieri, iar micul Clifford și-a petrecut copilăria în imensitatea preriei, în perioada de prelungire a epocii pionierilor, epocă dominată de cruzimea adaptării la un spațiu de viață străin, dar și de iubirea nostalgică față de pământul natal.

Chiar dacă ulterior s-a îndepărtat de Millville (a practicat mai mulți ani meseria de ziarist), nu îl va părăsi niciodată spiritual, fixând în acest cadru natural și social locul de contact dintre culturi galactice diferite, din operele sale.

Excepțional fenomen de longevitate (a creat vreme de mai bine de 50 de ani), C.D.S. a conceput o serie interesantă de personaje, care se aseamănă fie cu fermierii americani de la începutul secolului, fie cu ziaristul care a combătut incisiv și eficient fenomenul decadenței morale, în societatea americană interbelică, prin faptul că primul este apropiat de pământ, iubindu-l cu disperarea celui ce știe că n-are alt prieten, cel de-al doilea fiind permanent în căutarea adevărului - cele două dimensiuni fundamentale ale locurilor sale natale.

În SF, l-au adus ciclurile de heroic-fantasy ale lui Burroughs, precum și explozia de space-opera publicate de revistele de gen ale primei jumătăți a secolului.

Una din primele lucrări excepționale, care îi aduce în 1964 premiul HUGO, este romanul „Way Station" (Halta), publicat în 1963. Enoch Wallace, supraviețuitor al Războiului de Secesiune, nu are decât 123 de ani și locuiește într-o cabană izolată, aflată într-o pădure bătrână și netrăbătută din statul Wisconsin. Penetrat de o inteligență extraterestră superioară, își petrece viața ascultând glasul îndepărtat al stelelor și privind tabloul etern același al bolții nocturne. Rarii vecini îl consideră un bătrân pustnic, puțin cam nebun, iar excursioniștii îl vizitează ca pe o ciudățenie a locurilor. Nimeni, nici măcar poștașul care trece lunar prin apropierea casei, nu știe că sub acoperișul dărăpănat se adăpostește un transformator de materie, un releu care permite călătorilor nenumăratelor rase galactice să întreprindă scurte opriri în lumea noastră, considerată o haltă în lungul marelui drum stelar.

Aceeași nuanță de bucolic și de paseism o întâlnim și în romanul publicat în 1972, „A choice of Gods". Jason Whitney a atins venerabila vârstă de 5000 de ani. Contemporanii săi, cu mult mai tineri, habar nu au că în trupul hârbuit și-a găsit adăpost o inteligență cosmică stranie. Treptat, bătrânul devine sfetnicul principal în acțiunea de împingere a oamenilor dincolo de fruntariile planetei, apoi dincolo de sistemul solar. Când exodul stinge paroxismul, printre puținii care hotărăsc să rămână pe Terra, acum pustie, alături de paznici, se află și el, împreună cu soția sa, ca să privească stelele și să asculte simfonia eterului.

Considerate inițial, de către critica de gen, niște space-opera clasice, aceste romane, care aduc în prim-plan stranii rase extraterestre și civilizații fabuloase, pentru care corporalitatea nu mai reprezintă atuul important, pun accentul pe atmosferă și pe lipsa de conflict, pe statismul unor situații, derulate chiar pe Terra și nu oriunde, ci într-un anume loc din statul Wisconsin, SUA. Eroul este întotdeauna un bătrân care contemplă misterul inexplicabil al Universului.

În fapt, întrega artă de scriitor a lui C.D.S. și profunda ei originalitate se axează pe acest element de staticitate extremă. Personajul nu are nevoie de nave cosmice pentru a ajunge în lumea îndepărtată a stelelor: îi este suficient să le privească și să le asculte, pentru a se lăsa absorbit și condus de ele în acțiunile sale. Nici măcar extratereștrii nu sunt ființele rele din poveștile SF de altădată; nici vorbă de monștrii sângeroși sau de stranietăți inimaginabile. Sunt, pur și simplu, altfel decât noi. De altfel, este suficient să-i privești cu atenție și să încerci să-i asculți, ca să-i înțelegi. Din momentul în care ai realizat acest lucru, atunci poți să-i consideri ca pe niște vecini de treabă, oarecare.

Cea mai importantă operă a sa , „City" (1944-1951), ilustrează strălucit tema locului omului într-un Univers prea mare pentru ambițiile și posibilitățile sale. În fapt, lucrarea pe care francezii au tradus-o cu inspiratul titlu de „Mâine, câinii" este un ciclu de nuvele despre o fațetă mai puțin cunoscută a unei planete Terra, părăsită de oameni. În leagănul strămoșesc nu au mai rămas decât câinii, o rasă dezvoltată de oameni pe cale genetică, până au atins pragul inteligenței, și roboții, unelte-auxiliare, care acum realizează un cuplu armonic cu noii stăpâni. Acțiunea aduce în prim-plan o carte, rămasă din dimpuri străvechi, carte care pune în valoare adevăruri considerate mituri, despre existența unor ființe numite **oameni**.

În „Time and again" (1959) suntem din nou pe urmele mitului:

Asher Sutton revine pe Terra după un incredibil periplu prin spațiu-timp, aducând oamenilor o carte a Destinului, care începe cu propoziția „Nici o ființă să nu meargă singură pe drumul vieții". Scopul revenirii sale, din moarte și din necuprinsul Universului, este acela a-i elibera pe sclavii, construiți de semenii noștri după chipul și asemănarea lor - androizii.

Asemenea unui Francisc d'Assisi modern, C.D.S. a cântat, pe un ton aproape baladesc, virtuțile omului simplu: fraternitatea a tot ceea ce este viu, sensul unic al dreptății, dragostea față de natură, bucuria sinceră și plăcută pe care ți-o creează lucul făcut cu temeinicie.

Cordwainer SMITH *(N. 1913-1966)*

Imaginați-vă un bărbat înalt, slab, chel, cu nas coroiat și bărbie subțire, îmbrăcat într-un costum sever, excelent croit, cu pălărie de velur moale, și veți avea în fața ochilor portretul unui dintre cei mai stranii scriitori americani de SF (oarecum din aceeași categorie cu H.P. Lovecraft).

C.S. s-a născut în 1913, în SUA. Numele său adevărat este Paul Myron Antony Linebarger. Tatăl său, un peregrin înăscut (a fost judecător în Filipine, consilier al lui Sun Yat Sen etc.) și-a purtat familia prin mai multe țări asiatice și europene. Astfel, micul Paul Myron și-a petrecut foarte puțin timp în SUA, locuind mai mult prin Honolulu, Monte Carlo, Baden Baden, Shangai și Nanking.

Școala și-a făcut-o în Japonia, China, Franța și Germania. Aurmat cursurile Universității din Nanking și Școala de Limbi North China Union (absolvită în 1930). Și-a luat doctoratul în 1933, la Universitatea George Washington.

Cunoscător a șase limbi și a mai multor culturi orientale și occidentale, va fi avansat maior în timpul celui de al doilea război mondial și apoi locotenent-colonel, ocupând postul de consilier militar, în timpul războaielor din Vietnam și din Coreea.

Pe timp de pace, funcționează ca profesor de studii asiatice la Universitatea „John Hopkins", iar apoi pe funcția de consilier al președintelui John Kennedy, în problemele Extremului Orient.

Din punct de vedere religios, este un adevărat stâlp al bisericii episcopaliene.

Încă din copilărie, este puternic atrș de literatura lui Wells, Verne și A.C. Doyle, sub semnul cărora debutează, de altfel, la vârsta de 15 ani, cu povestirea „Războiul nr. 81 Q", într-o revistă obscură. Povestirile SF care vor urma sunt surprinzătoare fie prin scenele-șoc pe care mizează (în nuvela „When the people fell"-1959, ni se prezintă planeta Venus cucerită de către chinezi!), fie pe utilizarea unor invenții viitoare mai degrabă frapante decât probabile (vezi drogul nemuririi sau dromozoa, drogul care determină creșterea membrelor suplimentare, alături de anihilarea instantanee a durerii).

Prima sa capodoperă este „Scanerii trăiesc degeaba", o nuveletă publicată într-o revistă de mâna a doua, „Fantasy Book", după ce fusese respinsă anterior de toate publicațiile de SF ale epocii. Făpturi pe jumătate oameni, pe jumătate computere, scanerii reprezintă punctul de vârf al unei medicine a viitorului care a reușit să-i remodeleze pe astronauți pentru a putea înfrunta durerea spațiului.

Începând cu 1930, va imagina treptat, în ansamblul nuvelelor pe care le scrie, un gigantic tablou galactic al unor viitoare ere cosmice. Acesta se întinde din anul 2000, anul Primei Ere Spațiale, până în anul 16.000, anul în care suboamenii obțin drepturi civile și se obține interzicerea Vechii Religii. Autorul urmărește aventurile rasei umane într-o aventură cosmică, care nu este lipsită de războaie sălbatice (în anul 3000, vechile Războaie conduc la prăbușirea tuturor statelor, cu excepția Chinei), de expansiuni cosmice (în anul 6000 are loc extinderea umanității către planetele apropiate, iar în 9000 odată cu descoperirea planoformului, are loc colonizarea a mii de lumi), de conflicte religioase (în 14.000, Vechea Religie renaște prin martiriul lui D'joan) sau interspecii (în 10.000 încep să fie produși în serie roboții și suboamenii).

Scrisă între 1933 și 1963, opera sa prezintă o atât de mare unitate, încât a fost posibilă închegarea ei, după moartea autorului, sub titlul de „Lorzii Instrumenatlității". Cea de-a doua carte, „Lorzii După-Amiezii" a rămas numai în stadiu de proiect. Ea îș propunea să dezvolte ideea unui destin comun pentru oameni și suboameni, într-un vârf al dezvoltării religioase ți spirituale.

C.S. a scris, în fapt, 26 de povestiri de un parfum aparte, care l-au făcut pe Robert Silverberg să aprecieze că: „lumea lui C.S. este atât de familiară încât nu se vede necesitatea precizării detaliilor". Stranietatea provine atât din psihologiile particurare pe care rasa umană le va căpăta

în viitor, cât și din tehnica narațiunii chineze, pe care o adoptă cu mult succes în scrierile sale artistice. Subiectele însești sunt deosebite, într-un fel rar folosite până la el: în „Doamna care a navigat pe Soul" și în „Think Blue" piloții sunt transformați chirurgical, încât să reușească să piloteze navele fotonice pe durata enormelor durate de timp solicitate de călătorii; în „Jocul Șobolanului și al Dragonului", piloții pinliteri se conectează la minți de pisici, în călătorii prin spațiu-vis, ca să poată lupta împotriva formelor subspațiale care atacă navele; în „Arderea creierului", un căpitan de planoform, rătăcit în spațiul bidimensional, își oferă creierul pentru redirecționarea navei.

C.S. a scris și diverse lucrări legate de politică, de războiul psihologic și chiar un roman main-stream, Ria, semnat cu pseudonimul Felix C. Forrest. Opera sa fundamentală rămâne însă cantonată în domeniul SF: cel mai liric dintre autorii de gen, cel mai religios (alături de C.S. Lewis), în aceeași măsură senzual și pudic, C.S. rămâne marele poet creștin al legendelor de mâine ale omenirii.

Alte titluri: „Crima și gloria Comandantului Suzdal", „Aurie era nava - ah! ah! ah!", „Doamna moartă din Clown Town", „În adâncurile bătrânului Pământ", „Mitutiicii pisoiași ai Mamei Hitton", „Bulevardul Alpha Ralpha", „Balada pierdutei C`mell", „O planetă numită Shayol", „On the Gem Planet", „On the Storm Planet", „Norstrilia" (roman).

Norman SPINRAD *(N. 1940)*

Unul dintre cei mai „revoltați" scriitori SF americani, N.S. s-a născut la 15.09.1940, în orașul New York. Viața politică americană, prăpastia mereu mai adâncă între cei avuți și cei săraci, dizolvarea visului american într-o minciună tot mai abil prezentată electoratului, îl constrânge să devină unul dintre scriitorii „demascatori" ai anilor `70-`80, unul dintre cei care s-au împotrivit politicii militare dure din timpul **războiului rece**, războiului din Vietnam și înăbușirii mișcărilor pentru revendicările rasiale ale negrilor (vezi volumul „Alte Americi"). Nemulțumirea față de realitățile din țara sa îl determină să emigreze în Franța, unde obține statutul de rezident.

„De ce am ales SF-ul? Pentru că grație lui totul este posibil. SF-

ul este o politică a **libertății** - libertatea fanteziei, a speculației", mărturisea el într-un interviu.

A debutat în anul 1963 cu nuvela „The last of the romany", în revista „Astouding Science Fiction". Ulterior, colaborarea sa s-a extins la numeroase alte reviste, precum „Galaxy", Amazing", „Analog", „Worlds of Tomorow".

Primul roman, „Solarienii", îi apare în 1966. Surprinzătoare această opțiune, pentru un space-opera de tip clasic, la un scriitor care va încerca apoi să dărâme toate clișeele stilistice și toate modelele naratologice cunoscute. Subiectul este linear: omenirea, răspândită în Galaxie, se confuntă într-un război de uzură cu Doogii, o confruntare condusă de supercomputere gigantice. Pierzând, treptat, teren în fața acestora, singura speranță o constituie sprijinul promis în trecut de oamenii rămași, de multe secole, izolați în interiorul sistemului original Sol. Când ajutorul acestora sosește, cititorul constată uimit că arma lor nu o constituie un gadget obișnuit operelor-spațiale, ci, pur și simplu, mintea umană, antrenată într-un mod neobișnuit.

„Agentul Haosului" (1967) determină contrapunerea, într-un sistem solar din viitor, dictaturii Hegemoniei a unei opoziții cvasioficiale - Liga Democratică. Schimbarea nu va fi reușită însă decât de o a treia forță, Confreria Asasinilor, care instaurează Haosul. Pentru N.S., noțiunea de haos este strânsă legată de aceea de putere, fiindu-i simultan și complementară și antinomică, constituind unicul factor de schimbare.

Următorul roman, „The Man in the Jungle" (1967) întărește această opțiune: un dictator alungat de pe planeta sa, debarcă pe Sangre, o planetă unde populația este împărțită în două tabere, cei mai puternici devorându-i pe cei mei slabi. Înainte de a-i consuma, îi chinuiesc, în vedera incitării lor... la revoltă! Acest lucru le-ar aduce, din punct de vedere politic, puterea. Este o operă în care tonul feroce alternează cu imaginea însângerată, într-un stil considerat de mulți ca mult prea agresiv.

Cinismul și agresivitatea își găsesc un punct culminat în comentatul roman „Bug Jack Barron" (1969), publicat inițial, în foileton, în revista engleză „New Worlds", care-l avea la timonă pe neclasicul M. Moorcock. Violența textului și ateismul înrăit i-au adus puternice atacuri din partea cititorilor britanici și chiar din aceea a lui Sam Lundwall (președintele World SF). Acesta considera romanul „o adunătură de obscenități„ criticându-i caracterul vădit șocant. Subiectul romanului se

concentrează în jurul unei societăți americane dintr-un viitor apropiat, aducând în prim-plan figura lui Jack Barron și implicarea sa în inima unui sistem politic corupt. Lupta se dă în jurul unui ser al nemuriri, ferment tentant al corupției, într-o Americă obsedată de sex. Este șocant limbajul extrem de crud, utilizat aici ca pe o armă împotriva limbii stereotipe și plate a SF-ului de tip burghez. Textul în ansamblu, pare să aparțină mai degrabă ficțiunii speculative.

În 1972, asistăm la o schimbare de plan și de decor: „Visul de fier" este un roman heroic-fantasy, o carte în carte, scrisă în aparență de un obscur emigrant austriac, sosit în SUA în 1919, pe nume Adolf Hitler. Romanul, un fel de alt „Mein Kampf", exprimă ideologia Rasei Superioare, un summum al provocării ideologice și rasiale, o mănușă pe care N.S. o aruncă în obrazul societății din face parte. Plictisitor de lung, textul lasă uneori impresia că scriitorul manifestă chiar o anumită complezență pentru ororile ariene pe care le descrie cu o minuțiozitate demnă de o cauză mai bună.

În „A World Betwen" (1980) suntem martorii unei stranii filozofii machiste, care opune pe planeta Pacifica (numale pare predestinat) o civilizație pașnică edenică, celor două grupuri de invadatori coborâți din ceruri, savanți transcedentali și feminocrați, adepți ai unei ideologii fasciste, și lesbiene sălbatice în asemenea manieră prezentate, încât ar oripila și pe cele mai puțin feministe dintre cititoare.

„The Ming Game" este o operă numai vag SF, având ca ax al derulării acțiunii o „biserică" obișnuită să manipuleze cinismul și prezența factorului dictatorial. „The Void captains Tale" (1983), considerat cel mai bun roman al său, conține o viziune erotică asupra Galaxiei, iar „the Child of Fortune" (1985) este un fel de continuare tematică a acestuia: protagonista narațiunii fertilizează tot ce atinge în timpul Anului de Hoinăreală printre lumile stelare, asemenea unui nou rege Midas. Acțiunea din „Little Heroes" are loc într-un oraș de coșmar din America unui viitor apropiat, a cărui populație este violent divizată în clasa celor ce au și a celor ce sunt lipsiți, ambele manipulate din exterior, fără nici un fel de scrupule. „Russian Spring" înfățișează o lume a viitorului nu prea îndepărtat, dominată de perestrioka URSS-ului.

Alte opere: „Passing trough the Flame"(1975), „Riding the Torch".

Antologii: „No direction home", „The Star spangled future".

Jacques STERNBERG *(N. 1923)*

Scriitor belgian de limbă franceză, J.S. s-a născut în 1923 („în secolul XX", cum îi place să spună adesea), în orașul Anvers. Dotat din plin cu un umor negru de calitate, se recomandă singur celor ce-l solicită, în felul următor: „Șapte ani de refuzuri din partea tuturor editurilor la care am apelat; 36 de cărți publicate, începând cu 1953; aproape 1000 de cronici risipite prin toate revistele cu pagină de literatură, de la „Hara-Kiri" la „France Soir"; scenariul unui film pentru Alain Resnais - derutantul „Je t`aime, Je t`aime"; o piesă pusă în scenă la Comedia Franceză; 35.000 km străbătuți cu solexul (mașina cu baterie solară) și 25.000 de mile cu yahtul..."

Cam ce s-ar mai putea adăuga la această laconică și siderantă biografie?

Poate faptul că a debutat în 1953, cu romanul „La gèometrie dans l`impossible" deci la o vârstă la care alții erau demult consacrați (v. Gèrard Klein, de exemplu). Și, deși publică trei opere în trei ani consecutiv - „La sortie est au fond de l`espace" (1956), „Entre deux mondes incertains" (1957) și „L`employè" (1958) - opere ce-i aduc renumele de scriitor de SF, personal nu crede în literatura SF, declarând că nu scrie cărți SF, ci doar opere în care sunt inserate elemente SF. Este, de fapt, o reacție declanșată de frecventarea între 1953 și 1955 a cenaclurilor pariziene de gen, care i-au creat convingerea că literatura SF este o literatură acaparată de un grup de inițiați, inaccesibilă publicului larg. De aceea, preferă să-și încadreze singur textele în ceea ce numește „literatura de imaginație"

Poate cel mai cunoscut roman al unui nuvelist care e de părere că „cele mai multe romane sunt o diluție înspăimântătoare, deoarece suferă de excesul de imaginație necesar scrierii unei astfel de opere" rămâne „Scăparea se află în inima spațiului", o operă de extrapolare, în care accentul cade pe tema de tip clasic a genului - fuga pământenilor din fața unui mare pericol ce le amenință planeta, iar realizarea aduce în prim-plan imaginea coșmarescă a unor microbi, care, dintr-o cauză necunoscută, (v. poluarea) au început să crească exploziv și au invadat spațiul vital al umanității, ieșind pe gurile robinetelor, prin conductele sparte sau prin canalizările înfundate, omorând totul în calea lor.

Scriitor vizând main-stream-ul, J.S. detestă SF-ul anilor `30-`50, care punea un accent deosebit pe descrierile tehnice detaliate ale aparatelor viitorului. Romanele sale, cumva de esență kafkiană,se fixează asupra atmosferei de tristețe cotidiană pe care marile orașe le construiesc împrejurul personajelor, adesea mici funcționari de birou într-un viitor extrem de apropiat (acțiunea romanului „Scăparea se află în..." se petrece în 1986).

Tonul satiric este o trăsătură cultivată cu grijă. În „Toi, ma nuit" (1956), impecabil transpusă pe ecran de Lowell Bair în 1957, sub titlul „Sexualis", avem de-a face cu o prezentare mucalită a zorilor noii epoci a exceselor sexuale, care prind să marcheze viața umanității secolului XX.

Anii `70, îi aduc o fructuoasă colaborare cu editorul Eric Losfeld, sub bagheta căruia scrie cunoscutul „Attention, planște habitèe", un roman care continuă linia ecologistă urmată până atunci. „Univers zèro„ scris tot în 1970, reprezintă mai degrabă o cădere stilistică, care folosește în exces tema desuetă a pluralității lumilor în Univers.

Totul, absolut totul nu este decât o provocare violentă adresată urechii unui Dumnezeu absent și a unei Umanități foarte prezente, cuprinsă de angoasa de a nu-și mai putea rezolva singură problemele, fie că sunt ecologice, morale sau culturale. Cum provocare este și efemera revistă, pe care titlul „Mèpris" nu are decât rolul de a o pune în evidență, revistă pe care o editează timp de câteva luni, în 1974.

În spatele acestei activități literare risipite în toate direcțiile, descoperim, de fapt, un scriitor care nu se manifestă bine decât în genul foarte-foarte scurt, gen care este punctul său forte în SF. Cu astfel de povestiri a debutat în 1953, cu ele s-a impus și s-a plafonat în presa franceză (v. „Contes froids", în „Le Monde"), cu ele a dat lovitura la editura „Marabout", care-l impune criticii de specialitate cu volumul „Contes glacès", în 1974.

Alte opere: „Sophie, la mer, la nuit" (1976), „Le navigateur" (1977).

Arkadi și Boris STRUGAȚKI

Arkadi Natanovich (1925-1991) și Boris Natanovich (n. 1933) sunt scriitorii ruși cei mai cunoscuți în Europa și în SUA, numele lor figurând, alături de cel al lui Stanislaw Lem, la loc de frunte în panteonul culturii slave.

Arkadi Natanovich Strugațki s-a născut în 1925, în orașul sovietic Batumi. În 1949, a absolvit Institutul Militar de limbi străine, unde studiase engleza și japoneza. A lucrat ca translator și apoi ca editor tehnic la editurile Goslitisdat și Detghiz. A locuit la Moscova, unde a și murit în 1991, în urma unui infarct.

Boris Natanovich Strugațki s-a născut în 1931, la Leningrad. În 1956, a absolvit Universitatea din Leningrad, dedenind astronom, după care a lucrat la Observatorul Astronomic de la Pulkova, ca astronom, astrofizician și programator. Actualmente locuiește în Leningrad.

Frații Strugațki scriu în colaborare încă din 1950.

Până în 1962, creația lor se distinge printr-o anticipație optimistă, în care predomină romantismul intreprinderilor măreție. Primele lor cărți încearcă să formeze un ciclu interplanetar: „Țara norilor purpurii" (1959) - povestea unei expediții umane pe Venus, în căutarea unor forme de viață ipotetice - „Drumul spre Amatheea" (1960), „Întoarcerea" (1962) - o culegere de 22 de povestiri, precum și romanul „Stagiarii" (1962).

După 1962, creația lor e caracterizată printr-o anticipație optimistă, dar mult mai temperată ca tonalitate. Primează avertismentul social împotriva pericolelor care ne amenință de pretutindeni (războiul, nepăsarea, totalitarismul). Prima operă care marchează această etapă - „Curcubeul îndepărtat" (1963) - în care aflăm că omenirea este amenințată de pericolul unei calamități naturale, care-i ucide pe mai toți eroii din ciclul anterior.

Capodopera „E greu să fii zeu" (1964) înfățișează rezultatul dramatic al întâlnirii dintre civilizația umană și una extraterestră: pe o planetă ajunsă în stadiul feudal, observatorul pământean nu realizează că intenția sa de a grăbi procesul evoluției sociale este utopică, conducând în mod direct către o dictatură de tip fascisto-stalinist, clar sugerată în context și cu consecințe catastrofale pentru bieții extratereștri.

„A doua invazie marțiană" (1968), roman de mici dimensiuni,

cu trimitere clară către opera lui H.G. Wells, este o capodoperă stilistică, în manieră swiftiană: asistăm la consemnarea acesteia în jurnalul unui filistin, care notează la întâmplare gesturile şi gândurile oamenilor atinşi de **maladia** marţienilor, care intenţionează să-i transforme în „lucruri folositoare".

Asistăm deja la debutul unei a treia etape în stilul creaţiei celor doi, manifestată sub forma unor naraţiuni uşor voltairiene şi, pe undeva, kafkiene (prin îngroşarea sclerozei birocratice care cuprinsese aparatul de stat al acelor timpuri). În „Luni începe sâmbătă" (1965) sunt reactualizate motive preluate din basme populare, pentru a reprezenta haloul magic cu care este înconjurată ştiinţa în societatea modernă. Ideea este reluată şi amplificată în „Basmul troicii" (1968), unde „birocraţia ştiinţifico-administrativă a vremii„ este aspru ironizată.

Vârful acestei a treia etape este atins cu capodopera „Picnic la marginea drumului" (1972), ecranizat de Andrei Tarkovski („Călăuza"), în 1979. Povestea este halucinant de simplă: la marginea unui oraş din estul continentului, a aterizat o expediţie cosmică, care a plecat aproape imediat mai departe, fără să fi stabilit vreun contact cu fiinţele umane. Resturile misterioase rămase în urma lor au ajuns să fie considerate bunuri de mare preţ, pentru descoperirea lor, în acel spaţiu bântuit de primejdii necunoscute, apărând meseria de **stalker** (călăuză)...

„Melcul pe povârniş" (1966) îl denunţă pe maestrul Kafka. Cei doi protagonişti, Kandid şi Pepper, reacţionează diferit la stimulii din mediul înconjurător, cel dintâi în maniera unui artist „nativ", cel de-al doilea în modul birocratului kafkian. Drumul spre cunoaştere al omenirii are, din această cauză, viteza unui melc.

Cea de-a patra etapă a creaţiei fraţilor Strugaţki, devenită din ce în ce mai sumbră, în privinţa aprecierii ideii de progres a umanităţii, începe cu „trilogia Progresorilor". Prima operă a trilogiei este nuvela „Insula locuită" (1969) - în sălbăticia planetei Saraksh, tânărul Maxim Kammerer are o serie de încurcături dramatice, pentru descurcarea cărora trebuie să intervină, în secret unul dintre pelerini - apoi ea se continuă cu „Scarabeul în muşuroi" (1979) - în care lansează o tulburătoare întrebare: poate fi considerată vie o planetă ce trebuie salvată de la pieire prin distrugerea propriei populaţii? - şi cu „Valurile liniştesc vântul" (1985), în care tema este exprimată chiar prin titlu: omenirea nu poate fi distrusă, oricâte valuri ar clătina-o, ea descoperindu-şi în permanenţă mijloace

noi de apărare. Trilogia vizează, în aceeași măsură, încă o temă, mai veche, prelungită și în „Piciul"- misterul civilizației Pelerinilor neumanoizi, simbol a unei puteri cosmice, care poate controla energiile stelare, și care intervin în istoria galactică (asemenea **overlorzilor** lui A. C. Clarke), operând modificări ale căror cauze scapă rațiunii umane.

„Un miliard de ani până la sfârșitul lumii" (1976) este un nou model de imixtiune extraplanetară în viața pământenilor: oamenii de știință se străduiesc să analizeze (într-o manieră aproape lem-iană) implacabila „forță", care pare să fi paralizat progresul uman.

Tema principală a operelor lor este, în linii mari, aceea a imposibilului contact dintre civilizația umană și acelea extraterestre (o apropiere evidentă de A.C. Clarke). Lucrările lor, deși scrise în colectiv, reprezintă o singură voce, de neconfundat, în marele concert al literaturii universale.

Alte opere: „Lebăda hidoasă" (1966), „Sabia destinului" (1989), „Orașul condamnat" (1989), „Povestire despre prietenie și neprietenie" (1982), „Lucrurile sălbatice ale secolului" (1968).

Ș

Sorin ȘTEFĂNESCU *(N. 1952)*

S-a născut la 26.08.1952, în București. A făcut școala generală și liceul în Capitală, după care, între 1971 și 1976, a urmat cursurile Facultății de Aeronave din București, secția Sisteme de Propulsie Aerospațiale.

După abolvire, a lucrat ca inginer la „Turbomecanica" Bucurști. Din 1990 și-a creat editura particulară VALDO, transformată, ulterior, în SAVAS PRESS.

În domeniul SF, a pătruns în perioada anilor 1973-1974, când a descoperit existența cenacului „Marțienii", unde citește o schiță, apreciată favorabil de A. Rogoz. După o vreme, se mută la „Solaris", un cenaclu mai puțin academic, atras de discuțiile aprinse și de libertatea de a exprima gândurile (lucru rar în societatea comunistă a acelor ani).

S.Ș. este, probabil, singurul scriitor din România care, înainte de a publica în volum, nu a apărut în nici o revistă, almanah sau antologie. Considerând că nu trebuie să-și piardă vremea cu astfel de exerciții prozodice, scrie direct, în 1980, un roman care, după doi ani de așteptare, apare în 1982 la Editura Albatros. În 1981, primise Premiul UTC, pentru cel mai bun roman SF.

„Zee" este o proză virând spre **hard-SF**, dinamică și imaginativă, vorbind despre un viitor îndepărtat, în care omenirea și-a început demult mersul spre stele. Pe o planetă îndepărtată, pe suprafața căreia sunt forțați să aterizeze, membrii unei expediții cosmice descoperă o stranie inteligență, existând sub forma unei pături de siliciu, dotată cu puteri paranormale, care vrea să pună stăpânire pe navă, pentru a putea părăsi planeta ce i-a dat viață. În contrapondere, undeva, în inima Galaxiei, echipajul de salvare trimis către nava naufragiată, cade în capcana unei alte structuri inteligente, alcătuită din milioane de membri, contopiți într-o rețea complexă, un fel de polip ce se hrănește cu energia tuturor sistemelor pe care reușește să la captureze, în jurul său evoluând un uriaș cimitir de nave moarte...

După această experiență, destul de originală și ca realizare stilistică (fenomenele paranormale au beneficiat de un sistem inedit de imprimare, care atrăgeau atenția cititorului, prin dificultățile create în timpul actului lecturii), urmează o pauză de șase ani, în care se retrage în forul său interior, pregătind o altă ieșire de senzație. În 1986, termină de scris „Șamanul", dar planurile editoriale nu-l mai cuprind din cauza rigidității din ce în ce mai mari a structurilor culturale comuniste. El va apărea abia în 1994, la editura proprie, în colecția „Science Fiction".

Încă și mai „hard", ca realizare stilistică, decât precedentul, cu accente de naturalism, textul înfățișează o lume viitoare, în care colonizarea spațiului a devenit un lucru rutinier. Oamenii însă nu sunt încă pregătiți pentru ideea că această colonizare s-ar putea să se fi făcut deja și invers. Cititorul este pus în fața a trei lumi fundamental diferite, care se înfruntă, fără ca protagoniștii să o știe sau să și-o dorească. Reântorcându-se spre casă, o astronavă suferă un accident ciudat și... Nici unul dintre membrii ei nu ar putea să spună cu certitudine dacă planeta pe care au coborât este sau nu Terra. Deși, după toate aparențele, nu se poate pune problema. Ideea de bază pe trunchiul căreia construiește autorul este aceea că putem să ne aflăm în permanent contact cu

extratereștrii, dar să nu știm asta, pentru că nu putem să-i recunoaștem. Deasupra noastră, a puterii și a capacității umane de a înțelege, o ENTITATE superioară ne ghidează existența, transformându-ne în marionete...

Scris într-o manieră încă și mai abruptă decât „Zee" (în încercarea de a surprinde, în mod direct, fulguranția gândurilor), „Șamanul" se adresează mai degrabă unui grup restrâns de inițiați, dorindu-se o „sfidare" azvârlită stilului clasic.

Alte opere: „Zborul 19" (1985; colaborare cu Dan Apostol; ozenistică), „Sfidarea timpului" (1993; paleoastronautică), „Riposta" (1993; cu pseudonim; episoade din lupta antiterorism).

I. M. ȘTEFAN *(1922 - 1992)*

În România, nu o dată, darul de popularizator al științei s-a împletit cu harul scriitoricesc. Este și cazul scriitorului I.M.Ș., una dintre piesele de bază ale generației clasice a SF-ului de la noi, cea a creatorilor de anticipație care-și desfășoară activitatea în special de-a lungul deceniilor cinci și șase.

S-a născut la București, la 01.02.1922, într-o familie fără mari pretenții. Studiile primare, apoi pe cele medii și liceale le-a făcut în orașul natal și tot aici urmează, între 1944-1946, cursurile Facultății de Filologie.

A realizat o lungă și bogată activitate în serviciul presei, începând cu anul terminării studiilor. Astfel, a fost, pe rând, angajat ca redactor la „Jurnalul de dimineață" (1946-1947), la Agerpres (1948-1950), la Editura Tehnică (1950-1951), la Serviciul de presă al Ministerului Construcțiilor (1952-1959), la „Magazin istoric" (din 1969 până în 1986).

Debutul publicistic l-a realizat cu reportaje literare și sociale în revista „Studentul român", în 1947. Începând din acest an își face din scris o a doua meserie. Publică intens în revistele vremii, atât proză SF, cât și sute de articole și foarte multe volume de popularizare a științei, singur sau în colaborare.

Primul roman SF este scos în colaborare cu Radu Nor și apare în 1954. „Drum printre aștri" reia o temă clasică deja în SF-ul universal,

cea a călătoriei cosmice și a dramelor umane ce se petrec în sânul micii colectivități care are curajul să pornească în căutarea vieții pe alte planete.

Apărută mai întâi în cunoscuta „Colecție de Povestiri Științifico-Fantastice", apoi în volum, în 1957" „Taina prințului Semempsis", scrisă tot în colaborare cu același Radu Nor, ne înfățișează o aventură în genul epocii: o expediție în zona piramidelor egiptene, învăluită în enigma de rigoare, o poveste de dragoste ca fundal și istoria stranie a unei armuri străvechi, care are puterea de a te face invizibil.

„Robinsoni pe planeta oceanelor", apărut în 1958, ilustrează o altă temă clasică a genului: sosiți pe o planetă-ocean, pământenii descoperă o civilizație acvatică, formată din ființe asemănătoare delfinilor...

Este de remarcat constanța cu care reușește să păstreze ritmul publicării: în 1959, „O întâmplare în împărăția zăpezilor", în 1960, „Enigma tunelului" și „Reclama parfumată", în 1962, „Oglinda răsturnată", în 1964, „Lumina purpurie", în 1967, „Misiunea specială", în 1973, „Naufragiații" (1973).

Am lăsat la urmă două volume, considerate ca reușite atât de critică, cât și de cititori: „Ultimul alb" (1962), o carte-document (deși e alcătuită din ficțiuni literare) care denunță mizeria și dramele provocate de apartheid în Africa de Sud și „Cântecul Cibenei" (1966), o carte care aduce în actualitate un subiect SF pus în discuție încă de pe vremea lui Villiers de l'Isle Adam: dragostea dintre om și mașină. Romanul se mai poate remarca și prin bogăția invenției lingvistice, în fixarea unor aparate și mașini ipotetice, realizate într-un viitor îndepărtat.

În general, I.M.Ș. a scris o proză care continuă linia narativă a lui H. Stahl, în care accentul cade mai mult pe aventuros și pe detaliul tehnic inedit. Să nu uităm că ne aflăm în perioada de pionerat în domeniu și că scriitorul este, în primul rând un vulgarizator al științei!

De altminteri, în acest domeniu, I.M.Ș. a lăsat nenumărate volume, scrise singur sau în colaborare, fiind unul dintre cei mai prolifici autori de acest profil: ultimul, scris în colaborare cu Edmond Nicolau, se numește „100 de oameni de știință și inventatori români". A rămas, într-un stadiu avansat, un impresionant dicționar de inventatori români, unic în România, care încă-și mai așteaptă editorul.

Alexandru UNGUREANU *(N. 1957)*

Creatorul simpaticului personaj Tudose, din ciclul „Tudose contra Calculator", s-a născut la 7 ianuarie 1957, în București. Tot în capitală își face și studiile: pe cele liceale le absolvă în 1976, iar pe cele universitare (Institutul Politehnic) în 1982.

Însă, deși are o formație tehnică la bază, A.U. este un spirit umanist prin definiție. Atras în SF încă de pe vremea Colecției Ș.P.F., dar devenind activ ca scriitor la începuturile studenției, începe să frecventeze cenaclul „Solaris", fiind coleg cu Mihai Grămescu, Ștefan Ghidoveanu, Faur Agachi, Dănuț Ungureanu ș.a. Între 1979 și 1982 devine secretar al acestui cenaclu, ale cărui ședințe furtunoase le concurează pe cele ale „Marțienilor" (format mai mult din profesioniști în ale condeiului).

Repartizat ca inginer feroviar în orașul Bacău, se stabilește aici definitiv, participând la înființarea cenaclului SF „Clepsidra", pe care-l și conduce până în 1990.

Debutează cu povestirea „Alarmă în sistemele cibernetice", în Suplimentul literar-artistic al „Scânteii Tineretului", din octombrie 1981. În anii următori, publică destul de frecvent povestiri SF în „Convorbiri literare", „Știință și Tehnică", „Almanahul Anticipația", precum și în fanzinele „Ing", „Paradox", „Helion", „SF Magazin". Constant abonat la premii, în cadrul fandomului, obține prima sa distincție în 1981, la Consfătuirea Națională de la Iași (premiul rev. „Convorbiri Literare"). În 1982, ia premiul al II-lea pentru povestire la „Sesiunea Helion", iar la Consfătuirea Națională de la Sibiu obține premiul al II-lea la aceeași categorie.

A.U. este printre puținii autori români care-și gândește textele în manieră modulară, reușind ca, în 1984, să-și adune o parte a povestirilor într-un roman mai ciudat, intitulat „Marele Prag", pe care-l publică la editura „Albatros". Cu el, obține, în 1984, Premiul UTC pentru anticipație, iar în 1991 Premiul pentru autor tânăr, la Convenția Europeană de la Freudenstadt.

Organizat în 11 capitole, în fapt 11 texte semiindependente, care pot fi lecturate și separat, propune o parabolă des abordată în literatura jumătății acestui secol - aceea a angajării scriitorului în ficțiune. Orientat mai mult spre **science-fantasy** decât spre SF-ul propriu-zis, romanul își propune ca direcție de înaintare către rațiunea cititorului explorarea subconștientului. Metodele estetice utilizate stau toate „sub semnul Labirintului", principalul simbol care conferă acces dincolo de primul prag al lecturii.

Deși ca profunzime și ca realizare gnostică nuvela „Nesfârșita Mașină" este considerat textul antologic al volumului (o parabolă a modului în care omul își concepe existența în cadrul lumii - într-o mașină imensă, lucrătorii doresc să ajungă „deasupra,,, să scape cumva de culoarele nesfârșite și de sălile imense, fără să reușească altceva, la capătul unei lungi călătorii inițiatice decât să constate nesfârșirea ei), cea mai trepidantă și mai ingenioasă ca structură rămâne, fără îndoială, „Scrisoare din hipercubul 14", povestire care-și propune, de altfel, câteva elemente ale universului ficțional pe care A.U. îl ridică treptat în jurul lectorului. Într-o lume în care singura valoare recunoscută este cea energetică, goana printre secole și milenii a hoților de energie nu este stăvilită decât de o anemică poliție, numită Control Spațial și de... ghinionul făptașilor. Altoită peste o romantică și repetitivă poveste de dragoste, petrecută într-un tramvai, dintr-un umil secol XX, fuga prin cronospațiu a doi energomanglitori ridică un interesant semn de întrebare, privitor la viitorul ce pândește nedeslușit la cotitură.

După 1984, A.U. continuă să-și risipească povestirile prin diferite publicații. Încearcă chiar și inițierea unor cicluri. „Artele marțiale Moderne" (1982) și „Artele Marțiale Moderne II" (1985) aduce în spațiul literar românesc câte ceva din universul luptei pentru mândrie și onoare, specific modelului japonez, numai că aici totul se întâmplă într-o societate viitoare în care lupta este considerată un stil de viață, iar luptătorii sunt numai cîpii videoplasmatice ale indivizilor originali, un fel de scavi moderni ce se pregătesc să moară pentru demnitatea „maeștrilor".

Încă și mai aproape de deceniul al nouălea se situează „odiseea" personajului Tudose care, în „Tudose contra calculator" (1990) sau în „Răzbunarea" (1989) aduce în scenă un personaj pitoresc, un fel de Păcală aflat în conflict cu tehnica electronică a secolului în care trăiește. Nu este prima încercare de **împăcare** a spiritualității tradiționale românești cu avangarda științei și tehnicii, dar este printre puținele reușite.

Dănuț UNGUREANU *(N. 1958)*

Poate cel mai promițător talet al actualei generații de autori SF români - cum îl numește Cristian T. Popescu, D.U. s-a născut la 28.10.1958, în orașul Calafat, județul Dolj. Tatăl, ofițer de carieră, dorește ca fiul său să facă o școală superioară tehnică, așa că după ce urmează cursurile primare, medii și liceale la Slatina, se înscrie la Facultatea de Hidroenergetică din București, ale cărei cursuri le absolvă în 1983.

Stagiar câțiva ani la Rovinari, tânărul inginer revine în București, pentru ca, la începutul anului 1990, să îmbrățișeze meseria de ziarist, angajându-se la „Tineretul Liber". Actualmente este redactor-șef adjunct la acest cotidian. A fost căsătorit, vreme de 8 ani, cu Marina Nicolaev, graficiană SF de talent.

Membru în mai multe cenacluri bucureștene („Solaris", „Prospect Art", „Club SF 2001"), D.U. pătrunde în lumea fandomului în 1981, prin cenaclul „Solaris", pe ai cărui membrii îi uimește încă de la primele lecturi prin umorul mușcător și accentele lirice tulburătoare, mixate în imagini greu de uitat.

Debutează tot în 1981, în revista „Știință și Tehnică", cu povestirea „Vis de familie", ajutat de descoperitorul de talente Alexandru Mironov. Perseverent, reușește să ia, în interval de un deceniu, mai bine de 15 premii de importanță națională și locală, începând tot cu fatidicul an 1981: premiul III pentru povestire, la Consfătuirea de la Iași, în 1982, premiul pentru colaj și scenariu la Consfătuirea națională de la Sibiu, î, 1984, premiul I pentru povestire la concursurile de la Craiova și Lugoj etc. Premiul cel mai important al carierei sale de scriitor îl obține în 1992, la Congresul European de SF de la Freudenstadt (Premiul pentru autor tânăr).

A publicat în revistele „Helion", „Mesaj Comunist", „Știință și Tehnică", „Paradox", „Orion", „Vatra", „Cronica", „Jurnal SF", „Anticipația", „Week-End", „Quassar" și Almanahul Anticipația.

Scriitorii preferați sunt Arkadi și Boris Strugatki, Ray Bradbury (cu care, de altfel, are și unele afinități stilistice), Cordwainer Smith, Stanislaw Lem, Herbert Franke, Mihai Grămescu, Vladimir Colin și Silviu Genescu. Manifestă o predilecție aparte pentru SF-ul de tip tehnicist, pentru care nu a avut înclinație ca scriitor.

În general, subiectele povestirilor și nuvelelor sale (v. „Pedeapsa", „Totul pentru om", „Din nou acasă", „Arbore cotit") sunt transpuse prin intermediul parabolei în lumea SF-ului. Este cazul nuveletei „Zbor pe muntele liniștit", indiscutabil una dintre „piesele" cele mai grele ale operei sale de până în prezent: asistăm fascinați (din colțul nostru de lectori umili) la desăvârșirea actului creației, într-o lume imposibilă, care-i adună pe muntele său liniștit pe toți marii artiști ai lumii, genii multiplicate la nesfârșit, luând cu asalt ARTA. În lupta-muncă dusă de Robin cu pâinișoara", pentru a modela în energia pură a electronilor formele desăvârșite ale femei-pasăre, deslușim aceeași voce lirică din „Prin pulberea de aripi", o baladă cu accente grotești despre lumile post umane, care nasc în urma intervenției civilizației, destul de asemănătoare tematic cu „Soare sub flanșe" - povestea unei lumi umane atinsă de moarte, în culmea civilizației, și a slujitorilor ei stranii, care-și continuă treaba mult după dispariția acesteia, pe o planetă distrusă din punct de vedere ecologic.

Majoritatea celorlalte nuvele și povestiri ale lui D.U. urmează aceleași coordonate tematice și stilistice - „Ninge sub blocul Diomat", „Marylin Monroe pe o curbă închisă", „Din nou acasă", „Ceața" ș.a.

Cea mai valoroasă creație a sa rămâne, fără îndoială, romanul „Așteptând în Ghermana", a cărui opțiune tematică se fixează, ca și în cazul lui Bogdan Ficeac, asupra nemuririi. Genetiah Yablonski, protagonistul romanului, descoperă într-o bună zi că i-a fost hărăzit darul zeilor, nemurirea. Acesta însă îl scoate din cadrul de normalitate al condiției umane și îl face să fie altfel, un fel de instrument, folosit pentru atingerea unor scopuri politice. Cadrul derulării evenimentelor - o urmărire tipic polițistă - îl constituie uriașa aglomerare urbană numită „megapolis", în structura căreia Ghermana nu este decât un cartier ruinat și părăsit. Undeva, în spațiu, par să existe niște colonii spațiale, care au supraviețuit unei conflagrații mondiale ce a marcat, iremediabil, evoluția biologică a umanității. Schimbarea tehnologiei a condus la schimbarea modului de viață: înmulțirea speciei se face prin invenții ciudate, manipulările genetice sunt lucruri normale, folosirea protezelor a atins culmi greu de imaginat.

În această lume halucinantă, în care toți îi vânează pe toți, există o singură speranță, un fel de **glob de aur** din „Picnic la marginea drumului": undeva, în adâncurile Ghermanei, există o comoară rară,

rămasă din vremurile de altădată, o comoară de artă și știință necoruptă, către care poate conduce o hartă multidimensională, ajunsă pe mâna unui puști, căutat de toată lumea ...

Posesor al unei remarcabile tehnici literare, D.U. este unul dintre puținii autori de SF capabil să-și transporte cititorii prin lumi ale altor spații și timpi cu ajutorul talentului de ... scriitor realist, fixat pe o imaginație debordantă.

V

JULES VERNE *(1828-1905)*

Cel mai fecund scriitor francez al secolului XIX, despre care Giorgio de Chirico scria cu entuziasm: „J.V. a fost pentru mine scriitorul francez care, alături de Arthur Rimbaud și Guillaume Apollinaire, mi-a dăruit cele mai profunde bucurii", părintele literaturii de anticipație, s-a născut la 08.02.1828, în localitatea franceză Amiens, în familia unui notar.

În urma insistențelor familiei, romanticul adolescent, care-și făcuse o solidă educație în orașul natal, a început să studieze dreptul la Paris, urmând să împlinească visul de avocatură al tatălui său. Dar, deși încheie destul de bine facultatea de profil, nu are nici o înclinație către barou.

Ca student, frecventase boema literară a capitalei-lumină și se simțise extrem de atras de teatru. La vârsta de 22 de ani, termină de scris prima sa încercare dramatică, piesa „Pailles rompues", pe care Alexandre Dumas-tatăl o pune în scenă, împreună cu trupa teatrului său. Succesul obținut îl determină să renunțe la cariera în drept și să se dedice exclusiv scrisului.

Adevăratul succes îl va cunoaște 13 ani mai târziu, când, celebrul editor Hetzel descoperă în tânărul care-i solicită sfatul un talent viguros și-i propune să scrie, sub contract, pentru editură sa, „romane pentru tineri".

În 1863, îi apare „Cinci săptămâni în balon", roman care-i deschide drumul către inimile cititorilor de pretutindeni.

Perseverând pe calea literaturii de călătorii și de aventuri extraordinare, la care adaugă ulterior și cea a anticipației, obține un succes

enorm, scriind un număr imens de romane (peste o sută), traduse în toate limbile importante ale lumii.

Mulți ani, istoriile literare l-au considerat, în ciuda faptului că a fost și a rămas cel mai tradus scriitor francez și, totodată cel mai cunoscut în întreaga lume, un scriitor minor, care a realizat o operă pentru copii.

Cel care-l reabilitează sub acest aspect este istoricul literar Paul Guth, care recunoaște în lucrările sale, dincolo de aspectul anecdotic uneori banal, o operă uriașă ca proporții, plină de originalitate, întinzându-se pe mai multe registre, de la acela al romanului negru și polițist, până la cel de aventuri și anticipație; operă care a influențat numeroși scriitori în formarea lor (printre alții Rimbaud și Roussel). Meritul său deosebit pare a consta în aspectele ei profetice și vizionare, care au contribuit la promovarea în rândul tineretului a interesului pentru știință.

El însuși călător neobosit în jurul lumii (a avut un iaht cu care a navigat îndelung, pe urmele eroilor săi), J.V. își plimbă cititorii pe toate continentele și insulele globului, realizând o neîntreruptă și pasionantă operă de geografie. Romanele sale, adunate sub titlul de „Voyages extraordinaires dans les Mondes connus et inconnus" au, după cum declară chiar autorul lor, scopul „de a rezuma toate cunoștințele geografice, geologice, fizice și astronomice ale științei moderne", afirmând o nestrămutată credință în capacitățile omului, menit să devină într-o bună zi, cu ajutorul științei, stăpânul necontestat al tuturor lumilor existente.

„Călătorie în centrul Pământului" (1864) relatează aventura debordantă prin care trec profesorul Lidenbrock și nepotul său Axel care, urmând indicațiile unui om de știință din Evul Mediu, pătrund prin conul unui vulcan din Islanda către centrul Terrei, unde descoperă o misterioasă lume interioară, asemănătoare cu aceea din era mezozoică.

„De la Pământ la Lună" (1865) reprezintă primul salt în necunoscutul spațiului cosmic, pe care Barbicane și tovarășiisăi îl fac, în interiorul unui obuz de tun, încercând să ajungă pe Lună. Anticipările sunt uluitoare: lansarea are loc în peninsula Florida, membrii echipajului sunt în număr de trei, pe orbită domnește imponderabilitatea etc.

Cu „Aventurile căpitanului Hatteras" (1866) ajungem, pentru prima oară, la Pol, iar cu „Copiii căpitanului Grant„ (1868) facem pentru prima oară un voiaj complet în jurul emisferei sudice. Aici întâlnim un personaj particular, impus în literatură de J.V. - **savantul distrat**. Paganel

este renumit prin erudiția sa în domeniul entomologiei... dar și prin uituceala sa.

În 1870, „În jurul lumii" reia aventura cosmică dintr-o perspectivă puțin mai amplă, care-i va conduce către adevărata **călătorie spațială** în „Hector Servadac", în care o mână de oameni, aflați pe o corabie, sunt „luați" în vârtejul atmosferic creat de ciocnirea unei comete cu Terra și călătoresc prin sistemul solar la „bordul„ acestei insolite nave.

„Douăzeci de mii de leghe sub mări" (1870) este, probabil, cea mai cunoscută lucrare a sa. Ajuns, din întâmplare, la bordul submarinului „Nautilus„ profesorul Arronax are șansa nu numai de a-și întâlni minunile pe care le cercetează ca savant, sub apele oceanului, dar și aceea de a cunoște și de a însoți un timp un personaj misterios și legendar -căpitanul Nemo, un răzvrătit romantic, aflat într-o luptă permanentă, de unul singur, cu imperialismul mondial, apărător al dreptății și idealist convins. Cu el, cititorul se va întâlni și în „Insula misterioasă„ (1875), unde va asista la demnul său sfârșit, în singurătatea absolută a unei insule pustii.

„Ocolul Pământului în 80 de zile" (1873) reprezintă o sinteză a cunoștințelor de geografie ale autorului, care-și transportă personajul, Phileas Fogg, un britanic rigid și sever, însoțit de un valet simpatic și foarte uman, evident, un francez - Passepartout, pe toate meridianele lumii, ca urmare a unui pariu făcut de acesta la clubul unde era înscris.

Un alt erou de înaltă ținută morală, Mathias Sandorf, din romanul cu același nume, apărut în 1885, devine campion al luptei împotriva tiraniei, nedreptății și abuzurilor de orice fel.

Pe această orientare antimilitaristă și antirasistă sunt construite majoritatea operelor sale: „Arhipelagul în flăcări" (1884) reprezintă o exaltare a mișcării de eliberare națională a poporului grec, iar „Nord contra Sud„ (1887) descrie răscolitoarea dramă a războiului de secesiune din America.

Universul vernian este dominat de elemente științifice anticipatorii, care prin numărul și prin surprinzătoarele intuiții dovedite ulterior, au făcut din autorul lor principalul vizionar al lumii: submarine („Douăzeci de mii..."), aeroplane („Robur Cuceritorul"-1866), aparate de emisie recepție de radio („Extraordinara aventură a misiunii Barsac"), anticipația televiziunii („Castelul din Carpați"-1892), nave cosmice („De la Pământ la Lună"), orașele de pe platformele marine („Insula cu elice") ș.a.

Deși succesul pe care-l cunoaște este ulterior, disprețul multora

dintre conaţionalii săi pentru realizările sale de excepţie este la fel de mare: membru-cavaler al Legiunii de Onoare încă din 1870, avea să fie făcut ofiţer abia în 1886, la insistenţele primarului Amiensului, iar Academia Franceză, forul suprem al consacrării oficiale, nu-i acordă nici o atenţie.

J.V. moare la 24.03.1905, încărcat de o asemenea glorie, încât devenise deja un element de legendă. Încă din 1896, Edmondo de Amicis îl va vizita la Amiens, ca să spulbere mitul ce se ţesea, cu încetul, în jurul său: „Te duci să-l vizitezi pe J.Verne? Şi dacă J.Verne nu există? Toată lumea ştie: „Călătoriile extraordinare" aparţin unui grup de scriitori, care şi-a luat pseudonim colectiv!".

Alte opere: „Mihail Strogoff" (1876), „Un oraş plutitor" (1871), „Docturul Ox" (1874), „Căpitan la 15 ani" (1878), „Casa cu aburi" (1880), „Steaua Sudului" (1884), „Un bilet de loterie" (1886), „Doi ani de vacanţă" (1888).

VILLIERS de l'Isle, Adam *(1838-1889)*

Pe numele său întreg Jean-Marie-Mathias-Philippe-Auguste de Villiers de l'Isle-Adame, creatorul primei femei artificiale din literatura franceză s-a născut la 07.11.1838, în localitatea Saint-Brieuc, Bretania, Franţa. Descindea dintr-o veche familie nobiliară, ruinată atunci când se ivea el pe lume. În mod ciudat, majoritatea membrilor acesteia au tendinţe religioase: tatăl său Joseph îmbrăţişează, pentru un timp, cariera ecleziastă, două surori se vor face călugăriţe, iar unul dintre fraţi va deveni preot.

Va rătăci prin mai multe şcoli de provincie, până să-şi încheie studiile: Institutul Saint-Charles, Colegiul din localitate, liceul Laval şi apoi cel din Rennes. E perioada în care citeşte mult, dar dezordonat şi compune primele versuri.

Ajuns în Franţa, la puţin timp după instaurarea celui de-al doilea Imperiu, va frecventa boema **oraşului luminilor**, împrietenindu-se cu marii scriitori romantici ai epocii şi, în special, cu Baudelaire.

Debutul literar este în versuri: în 1858, scoate „Două încercări de Poezie", iar în 1859 volumul de versuri „Primele Poezii", cu care nu reuşeşte să obţină decât un succes de stimă.

„Isis", apărut în 1862, este hibrid între literatură și metafizică, V.L.A. fiind profund marcat de hegelianism și de izvoarele idealismului german.

Ca majoritatea contemporanilor, își încearcă norocul în teatru: „Ellen" (1863) și „Morgan" (1864) nu îi aduc însă gloria.

Colaborează încă de la primul număr cu revista „Parnasul contemporan" (apărut în 1866), colaborare care-i aduce, în sfârșit, consacrarea literară.

În perioada Comunei din Paris este comunard și va scrie articole incendiare, în ziarul „Le Tribundu peuple", semnând cu pseudonimul Marius.

Singura piesă care-i aduce elogiul criticii este scrisă în 1875, cu ocazia unui concurs, prezidat de Victor Hugo: „Lumea nouă" va fi pusă în scenă abia în 1883.

Are o viață boemă, plină de excese, într-o continuă luptă cu mizeria. Singura operă literară care-i aduce un succes de încasări este romanul publicat în 1886, „Viitoarea Evă", deși atunci când fusese publicat în foileton, în ziarul „Le Gaulois" primise nenumărate critici de la cititori. Lordul Ewald, obsedat de neputința găsirii unei căi de comunicare spirituală cu Alicia Clary, superba dar mărginita sa amantă, îi comandă celebrului Th. Alva Edison realizarea unei andreide, care să-i semene fizic până la identitate. Cucerit de inteligența sensibilă a acesteia, lordul pare să-și găsit femeia visurilor. Acoperită cu o splendidă carnație artificială, Halady se mișcă și vorbește cu ajutorul electricității și al fonografului. Ea depășește stadiul de simplu automat, în clipa în care în acest „adăpost„ mecano-electric își găsește sălașul misterioasa entitate psihică a unei femei căzute într-un somn letargic. În drum spre Anglia însă, un incendiu distruge vaporul și automatul așteptat cu atâta nerăbdare de lord.

„Povestirile insolite", apărute în 1883, precedaseră din anumite perspective insolita ideea a romanului. Scrise la intervale scurte de timp și risipite prin presa vremii, povestirile sunt străbătute de aceeași concepție ca și dramele. Pentru V.L.A. există două planuri ale existenței: al realității sensibile și celălalt al ideii. Adevărata realitate este aceea a ideii și la ea nu se poate ajunge decât printr-un mare efort de voință. Tuturor eroilor săi le este dat să se joace cu registrul realității și cu cel al iluziei, după voie.

În „Vèra", tânărul conte, căruia i-a murit soția, refuză această

realitate și reface existența decedatei, mulțumită unei puternice voințe, până când aceasta se reintegrează în formele concepute de el.

„Semnul", mai aproape de fantasticul terifiant decât oricare alta dintre operele sale, relatează aventura baronului Xavier, care este atras prin putere malefică în locuința prietenului său, abatele Maucombe, aflat pe patul de moarte.

În „Tortura speranței", tema drumului de la vis la realitate și înapoi la vis este o unealtă în mâna Inchiziției, folosită de aceasta împotriva unui condamnat la moarte, în noaptea de dinaintea arderii pe rug.

Alteori, narațiunea șochează, pur și simplu, prin stranietatea ideii: în „Tratamentul doctorului Tristan", acesta își vindecă pacienții strapungându-le timpanele cu scântei electrice; „Etna la domiciliu" este un ingenios plan de acțiune teroristă, pe bază de explozibili perfecționați, iar în „Secretul eșafodului" descoperim ideea supraviețuirii pe timp limitat a creierului despărțit de trup.

A murit în august 1889 și a fost înmormântat la cimitirul Batignolles, aproape uitat de prieteni și de contemporani.

Alte opere: „Tribulat Bonhomet" (1887-dramă), „Alte povestiri crude" (1888), „Axel" (1890).

Alfred Elton Van VOGT *(N. 1912)*

Celebrul „maestru al complicațiilor", cum îl numește, în 1947, Arthur Lloyd Eshbach, A.E. Van Vogt s-a născut la 26.04.1912, la Winnipeg, districtul Manitoba, în Canada. Copilăria și-a petrecut-o într-o fermă din povincia Saskatchewan, unde tatăl său practica avocatura.

După încheierea studiilor gimnaziale, foarte tânărul Van Vogt s-a văzut nevoit să se angajeze în diferite slujbe, pentru a se putea întreține: a funcționat o vreme pe o combină, într-o fermă, apoi ca mic funcționar la Biroul de Statistică din Otawa.

Deși primele încercări literare au loc la o vârstă destul de fragedă, debutul și-l face „abia" în 1932, când reușește să-și vândă prima povestire unui săptămânal literar de mâna a doua. Până în 1939, va scrie o mulțime de povestiri și nuvele de dragoste, piese radiofonice și articole pe diferite teme.

Debutul în SF are loc în 1939, cu nuvela „Distrugătorul negru", publicată în numărul din iulie al revistei „Astouding Science-Fiction", scriere primită cu multe elogii de critici și de cititori. Este, de fapt, primul pas într-o fulgerătoare ascensiune spre piscurile unei cariere ce-i va aduce faimă fără égal pe ambele continente.

Primul roman îi apare în 1946 - „Slan", deschizând seria unui lung șir de opere romanești, care, conform tradiției anglo-saxone, reprezintă în cele mai multe cazuri amplificarea unor texte de dimensiuni reduse, publicate între 1939 și 1950 în revistele „Astouding" și Unknown". Dacă privești supeficial bibliografia scriitorului, ai senzația că cele mai multe lucrări le-a realizat, de fapt, după 1950. Ceea ce nu este adevărat decât parțial, întrucât dezvoltarea în roman a nuvelelor și crearea seriilor care-l vor face faimos reprezintă, în sine, tot o muncă de creație. Opere cu adevărat noi va reîncepe să scrie abia după anul 1960, care, surprinzător, vor fi chiar ceva mai clare ca subiect decât cele dintâi, chiar dacă, pe ansamblu, nu vor mai fi atât de numeroase.

Nu toată lumea i-a apreciat proza, ani la rând fiind numit „Alfred încurcă text", prin revistele americane sau, împrumutându-se sintagna lui Damon Knight -„Gafeur-ul cosmic". Într-adevăr, stilul adoptat de Van Vogt este total neobișnuit în epocă. El însuși și-l justifică în articolul „Complication in the SF story", scris în 1947: adept al unei logici nearistotelice (excelent ilustrată în trilogia „Lumea Non-A"), își realizează opera **amestecând în același creuzet idei multiple**.

Ideea unei lumi care se axează pe altceva decât pe logica aristotelică și pe aceea a bunului simț este, evident, șocantă. Cel care descoperă că bazele lumii umane sunt fixate în afara logicii, în plin hazard (vezi Mașina Jocurilor care, în urma răspunsurilor date la întâmplare, te poate ridica brusc pe scara socială sau te poate coborî până la situația umilă de sclav) este Gosseyn, un om care nu mai este om în accepțiunea normală a termenului, deoarece se descifrează a fi o conștiință călătoare dintr-un corp copiat genetic în altul, unealtă în mâna cuiva care vrea să salveze Galaxia de la o amenințătoare invazie. Da altfel, subiectul ciclului Non-A este greu de a fi sintetizat în câteva cuvinte, deoarece trăiește sub deviza „A fi înseamnă a fi relativ".

Dar non-aristotelismul nu este decât una din doctrinele care l-au inspirat pe Van Vogt în realizarea operelor sale SF, nexialismul (coordonarea diferitelor tipuri de cunoaștere - a se vedea foarte cunoscuta

„Odiseea navei Space Beagle", publicată în 1939) și dianetica fiind celelalte două.

Scriitorul este un foarte pasionat dianetician (o nouă și spectaculoasă metodă de analiză a funcționării creierului). Pretinde chiar că a obținut supraviețuirea și vindecarea soției sale Edna Mayne Hull, prin practicarea acestei metode. O vreme va abandona scrisul, pentru a conduce filiala din Los Angeles a Fundației Dianetice din SUA. Opera care speculează din plin această teorie este romanul „Făuritor de Univers", care reia și amplifică subiectul nuveletei „Oamenii-Umbră", publicată în 1950, în revista „Stratling Stories". Căpitanul Morton Cargill este „preluat" din anul 1954 în anul 2391, prin intermediul Societății Intertemporale pentru corecții Psihologice, în vederea soluționării unor probleme care amenință umanitatea veacului XXIV, în care divizarea socială în oameni și umbre este numai una dintre cele mai mărunte.

„Făuritorii de arme" (1946) deschide o nouă serie în opera sa: aceea a puternicului Imperiu Isher, profund rigidizat într-o structură osificată, asemănătoare, întrucâtva cu cea a vechiului imperiu japonez. Un singur om pare să poată ieși din tipare și să schimbe cursul istoriei: căpitanul Hedrock. Scris într-un ritm alert, aproape polițist prin tramă, romanul ridică o serie de întrebări cu privire la rolul și locul căpitanului în Imperiu: e un spion aflat în slujba Arsenalelor? Sau un simplu informator al dinastiei Isher?

„Arsenalele din Isher" (1951), reprezintă un fel de continuare a romanului anterior. În prim-plan, ajunge, de astă-dată, „dușmanul", reprezentat de Arsenale, o forță impresionantă, de sine-stătătoare, aflată ca un spin în inima puternicului Imperiu. Azvârlit din greșeală în viitor, McAllister intră, fără să vrea, în țele cu grijă țesute de un Hedrock ajuns nemuritor, care dorește să dezlănțuie conflictul între Arsenale și Imperiul Isher, în speranța restaurării acestuia pe baze noi.

Deși și-a pierdut de mic credința într-un dumnezeu creștin, Van Vogt și-a păstrat spiritul profund religios. De aceea, adeseori, în titlurile operelor sale întâlnim cuvântul eternitate. O bună parte din acestea sunt dominate de figuri divine. Autorul crede că nevoia de religie a omului este și nu este numai simpla spaimă umană în fața nemărginirii Universului (vezi „Cartea lui Ptath"-1943), simplu narcisism adulator (vezi „The Cataaaaa,-1947) sau zeificarea forțelor mentale (vezi „Cartea lui Ptath" și „Imperiul Atomului"-1946/1947).

Alte opere: „Bătălia eternității" (1971), „Beznă pe Diamondia" (1972), „Un viitor strălucit" (1973), „Întâlnire cosmică" (1979).

Kurt VONNEGUT JR. *(N. 1922)*

Scriitorul care a transformat uriașa tragedie a orașului Dresda într-o complicație cosmică s-a născut la 11.11.1922, în Indianapolis, statul Indiana, într-o familie de origine germană, stabilită în SUA de patru generații. Copilăria și adolescența le petrece în orașul natal, unde își face și studiile. În 1943, își ia licența în biochimie, la Universitatea Cornell. Anii frumoși și bogați în întâmplări ai studenției îi petrecuse în Ithaca, statul New York, unde ia, pentru prima oară, contact cu prozele SF ale unui Murray Leinster și Edgar Rice Burroughs.

Anii războiului sunt ani de mare risipă de energie: se înrolează în același an 1943, ca voluntar, și luptă în Europa. E luat prizonier în 1944, la Dresda. Infanteria se bucură de un respect deosebit în rândurile germanilor, așa încât are parte de un regim de lagăr ceva mai suportabil. Revine în patrie în 1945, imediat după terminarea războiului, purtând obsedant în minte imaginea Dresdei sub teribilul bombardament.

Se căsătorește și se stabilește, pentru început, în Chicago, statul Illinois. Importantă pentru această perioadă a vieții sale rămâne hotărârea de a-și continua studiile și se înscrie pentru un an la un curs special de antropologie la Universitatea din localitate. După terminarea acestuia, se mută în orașul Schenectady, statul New York, fiind angajat ca agent publicitar de către Corporația General Electric.

Anul 1950 este anul debutului: publică o povestire straniu SF, într-o revistă de mâna a doua. În 1951, se mută în Provincetown, statul Massachusetts, unde se dedică exclusiv scrisului. În 1952, îi apare deja primul roman, „Pianul mecanic", o viziune satirică asupra unui viitor, în care umanitatea devine extrem de stereotipă, din cauza automatizării excesive.

În 1954, intră în învățământul superior. Predă cursuri la universitățile din Iowa, Harvard și New York. Își urmează visul mai vechi și, deși deceniile se scurg din ce în ce mai repede, nu renunță la ideea de a deveni un specialist în antropologie: obține licența în 1971, la

Universitatea din Chicago. Această obsesie a tinereții se datorează, după cum mărturisește singur într-un interviu, încercării de a cunoaște mai bine firea umană, acea fire care l-a făcut în 1944 să trăiască, alături de locuitorii condamnați ai Dresdei, un coșmar ce l-a marcat pe viață.

Ca scriitor se impune în atenția criticii abia către fârșitul deceniului al șaptelea, după ce publicase deja șase romane. Consacrarea îi este adusă de „Abatorul Cinci sau Cruciada copiilor - Un dans obligator cu moartea" (1969), roman care a cunoscut un răsunător succes. Perioada în care apare este dominată de romanul de tip parodic, polemic și protestatar. Opera se află la confluența dintre autobiografie și SF. Narațiunea, scrisă la persoana întâia, ilustrează o parte din amintirile autorului referitoare la distrugerea orașului Dresda. Billy Pilgrim, „omul oarecare", nu este numai simplu călător temporal, care își vizitează, la întâmplare, diferitele puncte ale trecutului sau viitorului, ci și pământeanul ales de tralfamadorieni (locuitorii unei planete imaginare) ca obiect de studiu al comportamentului uman și ca mesager al filozofiei fataliste și hedoniste ce stă la baza existenței pe planeta Tralfamadore. Sub aparența descrierii rătăcirilor sale (tralfamadorienii îl închid într-o grădină zoologică galactică, unde trebuie să se acupleze cu planturoasa vedetă Montana Patachon). K.V. revine, în realitate, obsedant, asupra bombardamentului orașului martir Dresda, din februarie 1945 (oraș declarat deschis, fără obiective militare, Dresda a fost spulberat de aviația aliată, în cursul unei nopți apocaliptice, care a făcut mai mult de 135.000 de victime).

Marile cataclisme provocate de om sunt în continuare prezente în creația sa: despre Hiroshima, Vonnegut va vorbi, de altfel, în romanul „Cat`s Cradle" (1963), în care va împinge demonstrația până la sfârșitul lumii, pe exact 127 de capitole mici. Capitole mici, romane scurte: iată soluția ideală pentru a-și asigura ca lectori pe coloneii și generalii armatei. Probă de total antimilitarism pe care o face în ele așteaptă răbdătoare.

Testul de SF de calitate îl face K.V. în „Sirenele de pe Titan" (1959), o combinație fericită între opera spațială de tip clasic și chirurgia temporală de cea mai modernă expresie. De aici, aflăm cu uluire că evoluția, crezută până acum naturală și darwiniană, a umanității nu este, în realitate, decât consecința negativă a unei greșeli de manipulare cronogenetice, făcută de niște extratereștri evoluați.

În general, cărțile sale arată destul de bizar, din punct de vedere

compoziţional: naraţiunea, domoală până la un punct, se împestriţează repede cu expresii de tip „aleluia", „asta-i viaţă", cu reţete originale de bucătărie (vezi spaţiul dintre capitole în „Rudy Waltz") sau chiar cu desene, realizate de el însuşi (v. romanul „Mic dejun pentru campion"-1972).

Retras la Cape Cod, duce în aceşti ani o viaţă îmbelşugată şi se ocupă din plin cu jurnalistica.

Alte opere: „Canarul din cuşca pisicii" (nuvelă-1961), „Mama Noapte" (1962), „Leagănul pisicii" (1963), „Fii binecuvântat, domnule Rosewatter" (1965), „Bun venit la maimuţe" (nuvele-1968), „La mulţi ani, Wanda June" (teatru-1970), „Între timp şi Timbuktu" (scenariu TV-1972), „Puşoăriaşul" (1979), „Dick marinarul" (1982), „Galapagos" (1985), „Barbă albastră" (1987).

W

Daniel WALTHER *(N. 1940)*

Autorul acestei impresionante confesiuni de credinţă, scrisă în 1976, şi dedicată lui James Joyce -„A scrie! A domni peste cuvinte, a chinui limbajul în toate sensurile! Nu cunosc un alt extaz asemănător!" („Recviem pentru mâine"), D.W. s-a născut în anul 1940, la Münster. Mândru de dubla sa origine (germană şi franceză), D.W. a crescut şi a fost educat în Franţa, într-o familie protestantă foarte tradiţionalistă. În tinereţe, a trăit mult timp şi în Germania, în încercarea, eşuată, de a descoperi cărei culturi îi aparţine.

După rigiditatea osificată a adolescenţei, descoperirea SF-ului, numit de el „marxismul purificator", îi revelă o altă structură a lumii: descoperă simultan opera lui J. Sternberg, revolta tineretului francez împotriva dogmatismului şi a ordinii prea rigide, pe Kafka şi universul său birocdatic halucinant, iluziile alcoolului şi eliberarea formală oferită de **noul roman**.

După ce urmează câţiva ani studii de farmacie la Strasburg, D.W. se hotărăşte pentru profesia de ziarist. Are 28 de ani şi simte o invincibilă atracţie către cuvântul scris.

În 1975, editura OPTA îi solicită sprijinul în privința SF-ului. Publicase deja mai mult de 40 de povestiri și nuvele, prin diferite reviste și antologii precum și un roman. Este anul în care realizează antologia „Les Soleils noirs d'Arcadie" (Sorii negrii ai Arcadiei-1975), o antologie în maniera lui H. Ellison, reunind vocile stranii din SF-ul francez. Din 1979 și până în 1990 este director la OPTA, pentru colecția de SF, editând aici, în 1982, romanul „Babel" al lui Vl. Colin (în „Galaxie-bis").

Ca scriitor, primește, în 1979, pentru romanul „L'Epouvante" (Spaima) GPSF -cea mai înaltă distincție în SF-ul francez. Premiul îi aduce un contract avantajos cu editura „FLEUVE NOIR", pentru remarcabilul ciclu heroic-fantasy „Ciclul SWA", o trilogie apărută între 1982 și 1983, cuprinzând „Le Livre de SWA" (Cartea lui SWA), „Le Destin de SWA" (Destinul lui SWA) și „La Lègende de SWA" (Legenda lui SWA).

Opera lui D.W. pendulează permanent între **speculativ-fiction** și **fantastic**.

Caracterizându-se printr-o scriere barocă, uneori atingând stridența, mânuind remarcabil tehnica citatului literar, textele sale optează, în mod frecvent, pentru o tematică a păcatului și a pedepsei, într-o combinație, uneori șocantă, cu erotismul exacerbat. Astfel, de la fabulele de lectură aproape clinică din volumul „L'Hopital" (Spitalul-1982) și până la maladiile moderne și stranii din „Coeur moite" (Inimă umedă-1984), nu întâlnim decât locuri de recluziune, de fugă înspăimântată din cotidianul însoțit de alaiul lui de spaime și de orori, spaime mai mult decât reale, deoarece pentru D.W. fantasticul este mai mult decât un concept, e însăși viața.

„Născut din voma unui zeu", după cum singur îl califică, personajul waltherian se hrănește până la îngrețoșare cu propiul său eșec, pe care nu poate, dar nici nu vrea să-l depășească. Pedeapsa este o ispășire mult așteptată, chiar dorită, pentru că îi va explica, în sfârșit, de ce anume este vinovat. Este cazul locotenentului Brian Wendell Baird, împolmolit în moleșala mlăștinoasă a planetei Celeano de Peroyne (v. „Spaima") sau a lui Jean-Daniel Kerth, sărmanul scriitor din „Krysnak ou le complot" (Krysnak sau complotul-1978). Prin ochii acestuia asistăm la ultimele zvâcniri ale celui ce a fost secolul XX. Deși mileniu se schimbă, lucrurile nu au deloc aceeași tendință: în orașul furnicar, golit de orice prezență prietenoasă, Krysnak își caută identitatea printre fantasmele vieții, în

vreme ce, dincolo de el, are loc ultima fază din Marele Complot împotriva umanității.

Prizonier în exilul său interior, D.W. este un poet vizionar torturat, care încearcă să-și găsească salvarea în lumea erotismului. „Sept femmes de mes autres vies" (Șapte femei din celelalte vieți ale mele-1985) pare un strigăt în noapte. Șapte nuvele în care pasiunea și violența fac casă bună, în care poți să ai și șapte vieți, pentru a încerca să iubești toate femeile ce-ți tulbură visele, dacă nu le poți înțelege pe acelea ce-ți trec prin viață.

Critică violentă a utopiilor și ideologilor, „Happy End" (Sfârșit fericit-1982) este un roman mult mai aproape de SF decât celelalte menționate. Asistăm la tribulațiile lui Max, un fel de Corto Malteze al secolului XX, un secol bulversat de războaie. Însoțit de robotul său Suleiman-Pașa, acesta traversează lumea, într-o căutare zadarnică a iubirii și a absolutului, urmând un itinerar baroc senzual și viu colorat.

Pentru D.W., scrisul este un fel de căutare a Graalului, o căutare a esenței existenței, pe care o consideră de origine divină.

Alte opere: „Mais l'espace ... mais le temps" (Dar spațiul ... dar timpul-1972), „Les quatres saiosons de la nuit" (Cele patru anotimpuri ale nopții-1980).

Herbert George WELLS *(1866-1946)*

S-a născut la 21.09.1866, în localitatea Bromley, din Anglia. Tatăl său a fost grădinar, iar mama cameristă la o mare moșie locală.

Cel ce a fost considerat de istoriile literare drept „părinte al SF-ului modern" va trebui să practice, încă de mic, diverse meserii, pentru a-și putea câștiga existența: om de serviciu, laborant la o farmacie, ajutor de învățător. Cu multă ambiție, ajunge student la „Școala Normală", pentru ca la 22 de ani să-și ia licența în biologie.

Între 1903 și 1908 a făcut parte din Societatea Fabienilor, o mișcare anarhistă, care promova ideea că poporul poate deveni o teribilă forță destructivă, dar nu este capabil să creeaze nimic nou, aceasta fiind sarcina intelectualității.

Talentul de scriitor i s-a relevat într-un domeniu îndepărtat de

creaţia artistică. Licenţa în biologie i-a adus comanda realizării unui manual de biologie. L-a întocmit atât de bine, încât vreme de mulţi ani a constituit unul dintre manualele de bază ale şcolii medii engleze. Scriitorul pe care îl admira foarte mult în epocă era Swift, de la care va împrumuta mai târziu ironia sumbră şi critica virulentă a tarelor societăţii.

Debutează în literatură în anul 1888, când publică în revista studenţească „Science School Journal" nuvela „Argonauţii cronici", primul proiect al romanului dat tiparului în 1895 - „Maşina timpului". Exploratorul timpului este un savant al secolului al XIX-lea, care reuşeşte să realizeze o maşină de călătorit în timp. Explorarea viitorului aduce în faţa ochilor cititorului nostru mostre din talentul de a construi mari fresce sociale, cu care este dotat scriitorul. Societatea viitorului este una a decadenţei biologice şi morale: muncitorii şi exploatatorii au devenit două specii complet diferite, prima întreţinând-o pe cea de-a doua, pentru a o... mânca. Viitorul foarte îndepărtat îi apare eroului prin prisma extrapolării ideilor ştiinţifice, vehiculate în epocă: soarele se va răci şi se va stinge, iar omenirea va pieri definitiv ca specie.

„Omul invizibil" (1897) are ca personaj central pe savantul Griffin, care face o strălucită descoperire: inaugurează tehnica de invizibilitate a corpurilor materiale. În războiul pe care-l declară societăţii, adevărul nu se situează, până la capăt, de partea nimănui. Singurul care pierde este, bineînţeles, Griffin, care va sfârşi prin a fi ucis de către cei care nu-i înţeleg descoperirea. Finalul, splendid ca parabolă, îl pune în prim-plan pe hangiul Thomas Marvel, în mâna căruia au încăput lucrările lui Griffin. Acesta visează să devină şi el invizibil şi, deşi nu pricepe nimic din lucrările răposatului savant, nu-şi abandonează visul şi le citeşte cu sfinţenie, seară de seară.

Romanul care-i va aduce o glorie mondială lui H.G.W. este „Războiul lumilor", apărut în 1897. Tema nu este nouă. Nouă este ideea că alte civilizaţii ne-ar putea fi ostile şi că ar putea intra în conflict cu noi. Marţieni cu o conformaţie biologică neumană (sub forma unor viermi uriaşi) vin pe Terra, cu gând să o cucerească, pentru a-şi muta aici propiul habitat. Dotate cu tehnică foarte avansată (în care capul de afiş îl deţine ... laserul!), făpturile extraterestre sunt complet lipsite de sentimente. Acolo unde oamenii dau greş, pregătindu-se de o teribilă înfrângere, reuşeşte întâmplarea: marţienii mor la contactul cu banalii microbi, deoarece nu sunt adaptaţi din punct de vedere biologic, pentru a le face faţă.

„Insula dontorului Moreau" (1896) anticipă în domeniul unei științe încă nenăscute: genetica. Biologul Edward Prendick a naufragiat pe o mică insulă izolată în ocean. Aici l-a descoperit uluit, pe unul dintre marii chirurgi ai lumii, dr. Moreau, refugiat din Europa, din cauza urmăririi și a șicanelor la care fusese supus de către „luptătorii împotriva vivisecției". Pe insulă, Moreau și-a continuat experiențele, încercând, prin transplanturi ingenioase, să apropie animale de condiția umană. Și Predick decoperă cu stupefacție modul în care fiarele-om se străduiesc, ascultând de LEGE, să devină oameni, concentrând întregul proces al civilizației la scara unei singure generații.

Opera romanescă este mult mai întinsă și este subsumată scopului de reformare socială, cu tendințe accentuat utopice: „Războiul aerian" (1908), „Lumea eliberată" (1914), „Utopia modernă" (1905), „Noul Machiavel" (1910) pun, în fapt, în discuție concepția sa despre statul viitorului.

„Hrana zeilor", apărut în 1904, sublinia ideea că „îmbunătățirea„ biologică a ființei umane, prin intermediul științei, oferă posibilitatea construirii unei noi societăți, mai fericită decât cea actuală.

„În zilele cometei" (1906) este construit pe ideea unei extravaganțe la nivel cosmic: o cometă care a trecut prin apropierea Terrei, a lăsat în atmosferă un gaz verde, care a produs regenerarea morală a speciei umane.

Adept al unui stil fluent, extrem de ritmat, care nu permite pauze în timpul lecturii, H.G.W. este creatorul unor opere care nu pun deloc accentul pe trăirile interioare ale personajelor, ci se vor mărturii obiective despre evenimente incredibile, care antrenează câțiva indivizi sau întrega societate (în cazul în care pornește de la principiul catastrofic). Complet opus anticipației verniene, nu este deloc interesat să expliciteze, ci numai să surprindă imagini dintr-un viitor posibil.

Alte opere: „Roțile norocului" (1896), „Dragostea și dl. Lewisham" (1905), „Povestea domnului Poly" (1910), „Anticipări" (1901), „Umanitatea în formare" (1903), „Tentativă de autobiografie" (1934).

Kate WILHELM *(N. 1928)*

Pe numele ei întreg Katie Gertrude Meredith Wilhelm Knight, K.W. s-a născut în anul 1928, în SUA. După studii neterminate la Universitatea din Illinois, se reîntoarce la pasiunea dintâi - literatura SF.

Debutează în 1956, în revista „Fantastic", cu povestirea „The Pint-Size Genie". Timp de șapte ani, ucenicește pe băncile actului creativ și-și formează mâna, trimițând povestiri la diferite reviste. Abia în 1963, reușește să-și strângă cele mai bune texte într-o culegere, pe care o intitulează „The Mile-Long Space ship". Succesul nu se lasă prea mult așteptat. Primește foarte repede o propunere de colaborare din partea scriitorului Theodore L. Thomas, împreună publicând în 1965 romanul „The Clone", primul din seria de opere pe care scriitoarea prinde să fie interesată de vastul domeniu al geneticii. Este povestea unei celule uriașe, care continuă să crească, indiferentă la condițiile externe, și care devine, pe zi ce trece, tot mai vorace.

Căsătorită cu scriitorul și criticul Damon Knight, îl sprijină decisiv pe acesta în 1958 la crearea Asociației Scriitorilor de SF din America -aceea care, din 1965, acordă premiul NEBULA. Și tot împreună cu D. Knight promovează ideea unor „Ateliere de creație literară SF Clarion", destinate studenților care nu au alte posibilități de a-și publica scrierile SF.

De altfel, căsătoria cu Knight îi aduce și impunerea definitivă în lumea SF-ului american. Între 1966-1979, soțul ei a condus seria culegerilor „Orbit", prin care a contribuit la lansarea mai multor scriitori din generația anilor `60, între care Gene Wolf și Kate Wilhelm. Colaborarea la „Orbit„ are ca efect imediat maturizarea stilistică, dar și îndepărtarea de linia SF-ului tradițional și similitudinea tot mai evidentă cu main-stream-ul. De altfel, K.W. își carecterizează singură opera la începutul anilor `70, susținând că ea nu scrie SF, ci „speculative fiction„. Îi apare deja, la finele lui `68, culegerea „The Downstairs Room and Other Speculative Fiction", în numărul căreia se află inclusă nuvela „The Planners„ premiată cu NEBULA, în 1968.

Ritmul creației se intensifică de la un an la altul. În 1971 îi apare volumul „Abyss: Two Novellas", iar în 1975 „The Infinity Box: A collection of Speculative Fiction" - o imagine tulbure a Statelor Unite,

într-un viitor nu prea îndepărtat, reflectată în conștiința în stare de degradare a unui om înzestrat cu puteri paranormale.

În 1976, publică romanul care-i va aduce celebritatea: „Where Late The Sweet Birds Sang" (Unde, cândva, suave păsări cântătoare), operă premiută cu HUGO, LOCUS și JUPITER pe anul 1977. Datorită războiului, și poluării, Terra a devenit un imens pustiu, iar omenirea, atâta cât a reușit să supraviețuiască, sterilă. Pentru ca ființa umană să perpetueze, nu mai exista decât o singură soluție: clonarea. Iată problema pe care trebuie s-o rezolve membrii marii familii Summer, instalată în ferma și în spitalul construit cu puțin înainte de declanșarea dezastrului. Iar când reușesc să pună la punct procedeul și să asigure continuitatea speciei, descoperă că, de fapt, clonele nu sunt decât niște copii identice ale lor, lipsite de suflet, de imaginație și de curajul fanteziei, care sfârșesc prin a se debarasa de creatori lor.

Acestui impresionant succes, îi urmează în 1978 „Somerset Dreams" (Visurile lui Somerset), în care scriitoarea se apleacă asupra domeniului oniricului. În satul unde locuiește Somerset, eroina operei, Janet, ia parte la o serie de experiențe care vizează lumea viselor. Acestea declanșază în memoriile locuitorilor un puternic asalt al trecutului, deșteptând adevărate pulsiuni ale morții, în fața cărora jocul crud, transmis în direct de televiziune, nu este decât o imitație palidă, ce permite spectatorilor să-și transfere instinctele violente, fără să-și părăsească fotoliul.

Întrebarea ce o bântuie pe K.W. este cum trebuie să procedezi pentru a-l împiedica pe om să-și distrugă planeta și, implicit, specia? Este chiar punctul de plecare pentru romanul publicat în 1979, „Juniper Time", în care autoarea explorează imaginea unui viitor foarte apropiat. În Statele Unite bântuie o secetă cumplită, care alungă populația, de-a lungul coastelor, către Orașele-Noi. Lumea trece printr-un lent proces de rebarbarizare, în vreme ce tehnologiile de vârf, cum ar fi, de pildă, cercetarea spațială, ajung în mâinile militarilor. Singurii care nu și-au pierdut speranța sunt indienii și către ei se îndreptă Jean și Arthur, atunci când un mesaj sosit din lumea stelelor le va arăta că viața le este în pericol.

În fapt, nici acest roman nu este un răspuns. Pentru că un răspuns complet nu există. El îi permite, totuși, scriitoarei să respingă absurditatea tragică a unui **homo sapiens** „care acceptă ca inevitabilele incredibile nedreptăți sociale, pe care le îndură zi de zi: rasismul, sexismul, subnutriția, epidemiile, poluarea, analfabetismul ..."

K.W. nu dorește un răspuns care să elimine omenescul, fie chiar și transcedându-l. Iată de ce, cele trei nuvele din „Listen, Listen" (1981) sunt tot atâtea fragmente de răspuns, fără cap și fără coadă: întâlnim aici un bărbat care se încăpățânează să caute semnificația unui lucru pe care n-ar fi trebuit să-l vadă niciodată; un cuplu, aflat în vacanța, ce se vede confruntat brusc cu iluzia unei alte realități; o femeie se chinuie să elucideze misterul curgerii timpului ...

În 1989, publică în culegerea „Children of the Wind: Five Novellas" povestirea „The Girl who Fell into Sky", care în 1986 îi adusese un nou NEBULA.

Dar, poate, până la urmă, nici nu este măcar vorba despre căutarea obsesivă a unui răspuns. Poate că singura dorință este aceea de a scrie povești despre oameni, în care accentul să cadă pe psihologia celor aflați în situații stranii, așa cum singură declară în „Anul 1981-1982 în SF", interviu luat de Julliard: „Îmi place să scriu povestea acestor oameni care, în cea mai mare parte, duc o viață absolut obișnuită, până în clipa în care se găsesc într-o situație de tensiune intensă și de stress ...

Alte opere: „The Killer Thing" (r. /1967), „The Clewiston Test" (r. /1976), „State of Grace" (r. /1991), „And the Angels Sing" (r. /1992).

Z

Roger ZELAZNY *(N. 1937)*

Cel pe care criticul francez Stan Barets îl numea în „Catalogues des âmes et des cycles de la SF" **intelectualul-poet** al SF-ului s-a născut la 13.05.1937, în Cleveland, statul Ohio (SUA). Are o familie cu descendență mutinațională - poloneză, irlandeză, olandeză și americană. Își face o parte din studii la Western Reverse University, apoi la Columbia University, unde obține titlul de „master of arts".

Încearcă să-și câștige existența ca profesor de scrimă, ca paznic într-o echipă de supraveghere a celebrelor rachete americane Nike, iar din 1962 ajunge funcționar într-un birou din Dayton/Ohio. Este anul în

care-și propune să se apuce să scrie SF în manieră profesionistă. Debutează la revista „Amazing Stories" cu povestirea „Passion Play„ (1962), iar în tomnă revista „Fantastic Stories" îi publică schița „Horseman" (Centaurul). Până la sfârșitul anului, reușește să-și vândă mai bine de 15 lucrări, care îl impun atenției iubitorilor genului.

În 1963, obține primul succes notabil: nuvela „A Rose for Eclesiastes" (Untrandafir pentru Ecleziast) îi aduce un mare succes de critică, pentru ca, doi ani mai târziu, acesta să se concretizeze în premiul NEBULA pentru nuveleta „The Doors of His Face, The Lamps of His Month" (Ușile chipului, felinarele gurii).

Reușește să trăiască exclusiv de pe urma a ceea ce scrie abia din 1969, deși anul cel mai important din punct de vedere al succesului literar este, totuși, 1966, când primește mult-râvnitul premiu HUGO pentru romanul „This Immortel" (Nemuritorul), ex-aequo cu celebrul „Dune„ al lui Herbert Frank. Inițial, romanul a existat ca nuvelă, cu titlul de „And Call Me Conrad„ (Numiți-mă Conrad), publicată în serial în revista „F & SF", în lunile octombrie-noiembrie 1965. Și aici, dar mai cu seamă în roman, R.Z. face dovada unei bune cunoașteri a mitologiei grecești, reușind să reînvie sub ochii cititorului o lume apusă, deși situată în viitor. Pe un Pământ pe care au trecut cele Trei Zile ale groazei și apocalipsei războiului nuclear și de pe care majoritatea populației s-a refugiat pe unul din sateliții lui Saturn, căutând adăpost în brațele unei civilizații extraterestre, ființele umane, și nu numai au devenit mutanți, coborâți parcă din vechile mituri ale Eliadei. Prin acest muzeu aflat în paragină, mutantul Conrad Nomikos se angajază să-l conducă pe extraterestrul Myshtigo și să-l apere de pericolul morții care planează asupra lui. Veganul pare să studieze locurile pentru a scrie o carte despre civilizația distrusă a Terrei, în realitate strânge informații despre acest straniu nemuritor Conrad, pe care bunicul său, care cumpărase Terra de la Federația Galactică, vrea să i-o lase moștenire ...

Încă de pe acum, cititorul lui Z. intuiește opțiunea stilistică a acestuia - o operă situată la marginea a două curente în vogă, în epocă, „hard science" și SF satiric. Universurile vizate de el stau sub semnul „științelor blânde„ (lingvistica, antropologia, etnografia) și ținta demersului artistic o reprezintă exploatarea poetică a spațiului imaginat.

Precursor al „New Thing", R.Z.își concepe actul narator ca pe un element unic, cu valoare în sine, iar nu ca pe un simplu vehicul al

unui mesaj. Rezultatul îl reprezintă o serie de nuvele extrem de vizuale, precum „Devil car" (Mașina sălbatică, 1965) sau Auto-da-fè„ (Autodafeu,1967).

Ca romancier,realizează grandioase structuri narative, care aduc în stare de conflict eroi, atinși de boala namuririi, cu forțe stranii, comparabile cu zeii Olimpului de altădată. Astfel, În „Isle of the Dead" (Insula morții-1969) îl întâlnim pe faimosul multimiliardar Francis Sandow, reîncarnare a zeului Shimbo al Copacului Negru, care este, nici mai mult nici mai puțin, un ... Realizator de Univers.

În 1970, începe ciclul Prinților Ambrei, care cuprinde 6 romane. Primul, „Nine Princes in Amber" (Nouă prinți din Amber,1970), începe și dezvoltă un mit de factură celtică: un amnezic scapă dintr-un spital, după ce a aflat din gura surorii sale, care l-a internat, că se numaște Corwin și că, de fapt, este unul din cei nouă frați care-și disputa tronul Ambrei, singura lume reală din Univers, Terra nefiind decât una din umbrele sale.

„The guns of Avalon" (Puștile din Avalon,1972) ne conduce cu gândul direct la celebra insulă pe care s-a retras, după moarte, regele Arthur. Învins de fratele său, care l-a făcut prizonier, Corwin trăiește o tragedie cumplită: i se ard ochii. Reușind să se vindece, miraculos, scapă și, ajutat de Ganelon, se pregătește să pornească iar la recucerirea regatului ce i-a aparținut. Principala luptă pe care trebuie s-o susțină este dusă împotriva unei ființe care călătorește în toate dimensiunile.

Și ciclul continuă, în același fel, introducând în scenă o serie de personaje mitice, între care cel mai faimos este magicianul Merlin: „Sign of the unicorn" (Semnul inorogului,1975), „The hand of Oberon" (Mâna lui Oberon,1976), „The courts of chaos" (Călătoriile haosului, 1978) și „Trumps of Doom„ (Loviturile sorții,1985).

Mitologiile umanității continuă să-l atragă cu aceeași constanță: în 1967, „Lord of Light" (Stăpânul luminii) are în centru mitologia hindustană; „Creatures of Light and darkness" (Creaturile umbrei și ale luminii, 1969) pe cea egipteană, iar „Eye of the cat" (Ochiul pisicii, 1982) pe cea indiană. De altfel, preferința pentru mitologie ca scenariu și fundal al cuceririi puterii, într-o lume simultan reală și ireală, este sugerată încă de la apariția, în 1966 a primului său roman, care-l precedă cu câteva luni pe „Nemuritorul", „Dream master" (Stăpânul visului) - o lume fabuloasă, în care zeii se joacă cu sufletul oamenilor.

Existența unui important număr de scriitori atestă, fără îndoială, tentația spre un anumit demers literar. Apariția unui dicționar al autorilor în cauză atestă, la rându-i, dacă nu valoarea acestora, cel puțin interesul față de strădania lor.

Nu din întâmplare autorul lucrării de față, meritând el însuși și pe deplin să stea la loc de cinste în paginile ei, se află printre semnatarii beletristicii s.f. E o postură din care, mai mult decât oricine venit de aiurea, i-a urmărit meandrele afirmării și i-ar putea intui, de ce nu, perspectivele. Cine și-a luat distanța necesară sintezei are și discernământul necesar proiecțiilor.